



GODIŠNJE IZVJEŠĆE

2013.

HRVATSKA AGENCIJA ZA
NADZOR FINANCIJSKIH USLUGA



HANFA

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
Miramarska 24b, 10000 Zagreb
www.hanfa.hr
Telefon: +385 1 6173 200
Telefax: +385 1 4811 406

Grafička priprema: Intergrafika TTŽ d.o.o., Zagreb

ISSN 1846-6362

Molimo korisnike ove publikacije da prilikom korištenja podataka obvezno navedu izvor.

Sadržaj

Uvod	7
Shema organizacijske strukture	11
1. Tržište kapitala	13
1.1. Opis tržišta	13
1.1.1. Zagrebačka burza	18
1.1.2. Središnje klirinško depozitarno društvo	20
1.1.3. Izdavatelji	22
1.2. Aktivnosti Hanfe	23
1.2.1. Regulatorne aktivnosti	24
1.2.1.1. Izmjene Zakona o tržištu kapitala	25
1.2.1.2. Zakon o provedbi EMIR-a	26
1.2.1.3. Zakon o provedbi Uredbe o kratkoj prodaji	27
1.2.1.4. Izmjene Zakona o preuzimanju dioničkih društava	28
1.2.2. Licenciranje	28
1.2.2.1. Zagrebačka burza i SKDD	29
1.2.2.2. Prospekti	29
1.2.2.3. Ponude za preuzimanje	31
1.2.3. Nadzor	32
1.2.3.1. Nadzor Zagrebačke burze	32
1.2.3.2. Nadzor Središnjeg klirinškog depozitarnog društva	34
1.2.3.3. Nadzor izdavatelja	34
1.2.4. Suradnja s ESMA-om	36
1.2.4.1. Obavijest o obustavama ESMA-i i nadležnim tijelima drugih država članica	37
1.2.4.2. Dostava podataka – baza podataka MiFID (engl. <i>MiFID Database</i>)	38
2. Investicijska društva	40
2.1. Opis tržišta	40
2.2. Aktivnosti Hanfe	43
2.2.1. Regulatorne aktivnosti	43
2.2.2. Edukacija brokera i investicijskih savjetnika	45
2.2.3. Licenciranje	46
2.2.4. Nadzor	50
2.2.4.1. Neposredni nadzor	50
2.2.4.2. Posredni nadzor	51
2.2.5. Suradnja s ESMA-om	54

3. Investicijski fondovi	56
3.1. Opis tržišta	56
3.2. Društva za upravljanje	57
3.2.1. Otvoreni investicijski fondovi s javnom ponudom	58
3.2.2. Alternativni investicijski fondovi	60
3.2.3. Fondovi osnovani posebnim zakonima	64
3.3. Aktivnosti Hanfe	64
3.3.1. Regulatorne aktivnosti	65
3.3.1.1. Zakon o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom	65
3.3.1.2. Zakon o alternativnim investicijskim fondovima	66
3.3.1.3. Zakon o Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji	68
3.3.1.4. Notifikacije iz država članica Europske unije	68
3.3.2. Licenciranje	68
3.3.3. Nadzor	69
3.3.4. Suradnja s ESMA-om	71
4. Mirovinski fondovi i mirovinska osiguravajuća društva	73
4.1. Opis tržišta	73
4.1.1. Obvezni mirovinski fondovi	73
4.1.2. Dobrovoljni mirovinski fondovi	79
4.1.3. Mirovinska osiguravajuća društva	83
4.2. Aktivnosti Hanfe	87
4.2.1. Regulatorne aktivnosti	87
4.2.1.1. Zakon o obveznim mirovinskim fondovima	88
4.2.1.2. Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima	89
4.2.1.3. Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima	89
4.2.2. Licenciranje	90
4.2.3. Nadzor	91
4.2.4. Suradnja s EIOPA-om	93
5. Osiguranje	95
5.1. Opis tržišta	95
5.1.1. Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	95
5.1.1.1. Opis tržišta	97
5.1.1.2. Zaračunata bruto premija	99
5.1.1.3. Struktura aktive	105
5.1.1.4. Struktura pasive	107
5.1.1.5. Financijski rezultat poslovanja	108
5.1.1.6. Tehničke pričuve	109
5.1.1.7. Ulaganja imovine za pokriće tehničke pričuve	111
5.1.1.8. Ulaganja imovine za pokriće matematičke pričuve	112
5.1.1.9. Ulaganja imovine iz kapitala i ostalih sredstava (osim imovine za pokriće matematičke pričuve i imovine za pokriće tehničke pričuve)	114

5.1.1.10. Adekvatnost kapitala	115
5.1.1.11. Pokazatelji tržišta osiguranja	116
5.1.2. Hrvatski ured za osiguranje	119
5.1.2.1. Redovita djelatnost	119
5.1.2.2. Garancijski fond	121
5.1.3. Hrvatski nuklearni POOL gospodarsko interesno udruženje	122
5.1.3.1. Izvještaj o financijskom položaju	122
5.1.3.2. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti	122
5.1.4. Zastupanje u osiguranju i posredovanje u osiguranju i reosiguranju	123
5.2. Aktivnosti Hanfe	124
5.2.1. Regulatorne aktivnosti	124
5.2.1.1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju	125
5.2.1.2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu	126
5.2.1.3. Notifikacije iz država članica Europske unije	127
5.2.2. Licenciranje	128
5.2.3. Nadzor	129
5.2.4. Provedba nadzora temeljenog na rizicima	131
5.2.5. Suradnja s EIOPA-om	132
6. Leasing	135
6.1. Opis tržišta	135
6.1.1. Struktura aktive	137
6.1.2. Struktura pasive	139
6.1.2.1. Kapital i rezerve	141
6.1.3. Financijski rezultat poslovanja	141
6.1.4. Struktura portfelja djelatnosti leasinga	142
6.1.5. Pokazatelji poslovanja djelatnosti leasinga	148
6.1.5.1. Pokazatelji zaduženosti	148
6.1.5.2. Pokazatelji rentabilnosti (profitabilnosti)	149
6.2. Aktivnosti Hanfe	149
6.2.1. Regulatorne aktivnosti	149
6.2.2. Licenciranje	151
6.2.3. Nadzor	152
7. Faktoring	155
7.1. Opis tržišta	155
7.1.1. Struktura aktive	159
7.1.2. Struktura pasive	160
7.1.3. Financijski rezultat poslovanja	162
7.1.4. Volumen transakcija	164
7.1.5. Pokazatelji poslovanja djelatnosti faktoringa	165
7.1.5.1. Pokazatelj zaduženosti	165
7.1.5.2. Pokazatelji rentabilnosti (profitabilnosti)	165

7.2. Aktivnosti Hanfe	166
7.2.1. Regulatorne aktivnosti	166
7.2.2. Nadzor	166
8. Sudski postupci	168
8.1. Prekršajni postupci	168
8.1.1. Tržište kapitala	170
8.1.2. Investicijski fondovi	170
8.1.3. Tržište osiguranja	171
8.1.4. Leasing	171
8.2. Upravni sporovi	172
8.3. Kaznene prijave	172
9. Suradnja i zaštita potrošača	174
9.1. Europska unija i međunarodne institucije	174
9.2. Suradnja s domaćim i stranim nadzornim tijelima i međunarodnim organizacijama	176
9.3. Sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma i međunarodne mjere ograničavanja	177
9.4. Zaštita potrošača	178
9.5. Javnost rada	181
10. Aktivnosti Ureda glavnog tajnika i financijsko izvješće Hanfe	183
10.1. Korištenje sredstava iz fondova Europske unije	184
10.2. Financijsko poslovanje Hanfe	185
10.2.1. Prihodi	186
10.2.2. Rashodi	189
11. Savjet Hanfe	191
12. Sjednice Upravnog vijeća Hanfe održane u 2013. godini	193
Dodaci	195
Statistički pregled	195
Popis tablica	221
Popis grafikona	224

Uvod

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (Hanfa) osnovana je Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12). Hanfa je samostalna pravna osoba s javnim ovlastima u okviru svog djelokruga i nadležnosti propisanih spomenutim zakonom te drugim zakonima, odgovorna Hrvatskom saboru. Zakonski definirani ciljevi Hanfe jesu promicanje i očuvanje stabilnosti financijskog sustava i nadzor zakonitosti poslovanja subjekata nadzora.

Hanfa je osim obavljanja redovitih aktivnosti povezanih s licenciranjem i nadzorom u protekloj godini bila intenzivno uključena i u procese praćenja, pripreme i izmjene gotovo cjelokupnog zakonodavnog okvira koji regulira poslovanje njezinih subjekata nadzora. Subjekti nadzora Hanfe su investicijska društva, društva za upravljanje investicijskim fondovima, mirovinska društva, investicijski i mirovinski fondovi, društva za osiguranje i društva za reosiguranje, mirovinska osiguravajuća društva, Umirovljenički fond, Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, leasing društva, društva koja obavljaju poslove faktoringa, Zagrebačka burza, Središnje klirinško depozitarno društvo, izdavatelji vrijednosnih papira, brokери, investicijski savjetnici, vezani zastupnici, Središnji registar osiguranika, ovlašteni aktuari, Hrvatski ured za osiguranje, Hrvatski nuklearni POOL te zastupnici i posrednici u osiguranju (uključujući i banke i stambene štedionice te Financijsku agenciju i HP - Hrvatsku poštu d.d. u dijelu obavljanja djelatnosti zastupanja u osiguranju). Hanfa je tijekom 2013. sudjelovala u izradi ukupno deset novih zakona i pet izmjena i dopuna postojećih zakona, donijela 55 novih pravilnika i 26 izmjena i dopuna pravilnika te izdala 34 mišljenja, četiri odluke i dvije upute.

Suradnja s Europskim nadzornim tijelom za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA) i Europskim nadzornim tijelom za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA) te prilagodba zakonodavnom okviru Europske unije obilježili su rad Hanfe i u 2013. godini.

Hanfa je od 1. srpnja 2013. punopravan član ESMA-e i EIOPA-e. Europski sustav nadzora financijskog tržišta (ESFS), koji uz ESMA-u i EIOPA-u još čine Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA) i Europski odbor za sistemske rizike (ESRB), nastao je kao odgovor na financijsku krizu i s namjerom da spriječi daljnje poteškoće u funkcioniranju financijskih institucija na području Europske unije te prevenira nastanak novih financijskih kriza. Članstvo u tim institucijama podrazumijeva pravo glasa te neposrednog sudjelovanja u radu i procesima odlučivanja u ESMA-i i EIOPA-i, a predstavnici Hanfe kao promatrači sudjeluju i u radu ESRB-a. Aktivnosti vezane uz ESMA-u i EIOPA-u predstavljaju dodatan izazov za zaposlenike Hanfe¹ s obzirom na to da su tijekom 2013. aktivno sudjelovali u radu ukupno 12 odbora i radnih skupina ESMA-e te deset odbora i radnih skupina EIOPA-e. Poslovanje samo dijela subjekata nadzora Hanfe (obvezna mirovinska društva, leasing društva i društva koja obavljaju poslove faktoringa) nije izravno vezano uz propise Europske unije te aktivnosti ESMA-e i EIOPA-e. Aktivnosti vezane uz članstvo u ESMA-i i EIOPA-i podrazumijevaju svakodnevni rad na izradi stajališta i mišljenja, analitičke aktivnosti, kao i pripremu raznih podataka. Značajan broj tih aktivnosti odnosi se i na proizvode i usluge koje trenutno ni ne postoje u Hrvatskoj, već samo na visoko razvijenim tržištima, ali usprkos tome Hanfa ima obvezu sudjelovati u propisivanju njihovih operativnih aspekata, imajući u vidu potencijalni budući utjecaj na tržište u Republici Hrvatskoj. Osim toga, troškovi rada u odborima navedenih institucija, sudjelovanja na seminarima i stručnim skupovima, kao i obvezno plaćanje godišnjih članarina za Hanfu predstavljaju i značajan financijski izdatak.

¹ Navedeno podrazumijeva primjerenu stručnu i kadrovsku kapacitiranost Hanfe te predanost i kontinuirano upoznavanje zaposlenika s novim propisima i okolnostima rada. Hanfa je na dan 31.12.2013. imala 142 zaposlenika. Uslijed povećanog opsega aktivnosti ponajprije temeljem poslova povezanih s pristupanjem Europskoj uniji, Hanfa je zbog potrebe da kvalitetno izvrši svoje obveze i zadaće bila prisiljena krenuti sa zapošljavanjem novih djelatnika.

U 2013. nastavljeno je unaprjeđenje Hanfinih internih poslovnih procesa (računovodstvo, informatičke tehnologije), koji su osim ubrzanja i optimizacije određenih postupaka u samoj Hanfi izravno povezani i s olakšavanjem poslovanja subjektima nadzora te sa suradnjom s ESMA-om i EIOPA-om (sigurnosni zahtjevi vezani uz razmjenu podataka, implementacija promjene izvještaja, izrada nove i funkcionalnije internetske stranice). Zahtjevi ESMA-e i EIOPA-e vezani uz unaprjeđenje informatičke strukture (razmjena velike količine podataka i različitih izvještaja) utjecali su izravno i na povećanje troškova, odnosno rashoda Hanfe.

Hanfa je i dalje radila na razvoju modela nadzora kojima će u potpunosti implementirati nadzor temeljen na rizicima kao standard postupanja nadzornih tijela u zemljama Europske unije. Ti modeli podrazumijevaju stavljanje naglasaka na prevenciju, pravovremeno uočavanje rizika (posebno sistemskih) i sprječavanje nastanka negativnih posljedica. U tom kontekstu treba promatrati i činjenicu da je Hrvatski sabor donio Zakon o Vijeću za financijsku stabilnost (NN, br. 159/13), čime je i kroz zakonodavni okvir prepoznata važnost očuvanja financijske stabilnosti na razini cijelog sustava, a što se čini analitičkim radom te ranim detektiranjem i uklanjanjem opasnosti i rizika. Članovi su Vijeća za financijsku stabilnost osim predstavnika Hanfe i predstavnici Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija Republike Hrvatske te Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka.

Nadzor temeljen na rizicima podrazumijeva kontinuirano i učinkovito djelovanje nadzornog tijela u suradnji sa subjektima nadzora i prevenciju konfliktnih situacija i nezakonitosti te se razlikuje od modela nadzora u kojima se nadzorno tijelo pojavljuje isključivo u fazi sankcioniranja.

Nadzor temeljen na rizicima predstavlja strukturirani proces čiji je cilj identificirati najznačajnije rizike kojima su izloženi subjekti nadzora Hanfe. Takav nadzor dopušta nadzornom tijelu raspodjelu njegovih sredstava na mjesta gdje su najpotrebnija pa će tako društvima za koje se smatra da svojim rizicima ne upravljaju na prihvatljiv način biti posvećena veća pozornost nadzora, dok će se društva koja rizicima upravljaju na prihvatljiv način podvrgnuti redovitom godišnjem nadzoru Hanfe. Zadatak je društva da kontrolira identificirane rizike i njima upravlja prije nego što postanu prijetnja poslovanju, klijentima društva, industriji općenito te zakonskim ciljevima Hanfe.

U provedbi postupka nadzora temeljenog na rizicima nadzorno tijelo mora obuhvatiti sljedeće faze nadzora, koje imaju svojstvo kružnog ponavljanja: identifikacija rizika, procjena rizika, umanjeње rizika i praćenje rizika. Nadzorno tijelo mora primijeniti nadzor na dosljedan način, prema svim društvima te u svakom trenutku. Sve faze nadzora moraju uključivati princip proporcionalnosti, a sam nadzor mora uključivati i tržišna događanja.

Kako bi omogućio otkrivanje rizika i problema, nadzor temeljen na rizicima bazira se na prikupljenim podacima o nadziranom društvu. Količina potrebnih podataka i detalja prilikom procjene ovisi o veličini i složenosti poslovanja te aktivnostima društva. Također se razmatra adekvatnost financijskih izvora, kao i mogućnost pribavljanja financijskih sredstava u slučaju financijskih gubitaka. Kvalitativna procjena provodi se putem razgovora, kako bi se članovi uprave te druge odgovorne osobe ispitali o upravljanju aktivnostima i upravljanju izloženosti subjekata nadzora rizicima. Prilikom nadzora temeljenog na rizicima procjenjuje se vjerojatnost materijaliziranja identificiranih rizika te njihov utjecaj na društvo u slučaju materijalizacije, a prilikom ukupne ocjene rizičnosti subjekta nadzora u obzir se također uzimaju problemi koji su se već pojavili odnosno materijalizirali. Osim kvalitativnog pristupa, ovakav

pristup nadzora obuhvaća i kvantitativne pokazatelje te uz punu primjenu modela podrazumijeva i dodjeljivanje ocjena odnosno indikatora rizičnosti u određenom vremenskom razdoblju za svaki subjekt nadzora.

Nadzor temeljen na rizicima primarno podrazumijeva pristup koji je usmjeren budućim događajima i koji je savjetodavan i dosljedan te usklađen s najboljom međunarodnom praksom, a dobra praksa upravljanja rizicima promiče financijsku stabilnost te osigurava učinkovitije rezultate za društva i njihove klijente. Nadzor temeljen na rizicima bazira se na principu da primarna odgovornost razboritog upravljanja i financijskog stanja leži na upravi i direktorima društva. Njihova je dužnost utvrditi sve rizike kojima je društvo izloženo te ih nadzirati i njima upravljati. Nadzorno tijelo procjenjuje sposobnost društva da identificira, prati i kontrolira svoje izloženosti rizicima.

Glavni je cilj nadzora temeljenog na rizicima ocjena rizika i davanje preporuka subjektima nadzora, a proces takvog nadzora podrazumijeva pojedinačan nadzor i procjenu rizičnosti te provjeru usklađenosti sa zakonskom regulativom i provjeru adekvatnosti kapitala svih subjekata nadzora, definiranje cjelokupnog pristupa i intenziteta nadzora za određeni subjekt nadzora, tumačenje zakonskih zahtjeva i izradu smjernica za industriju te ukupnu procjenu tržišta i sistemskih rizika koji mogu utjecati na njegovu stabilnost.

Analiza tržišta obuhvaća istraživanje i procjenu stanja cjelokupne industrije s ciljem identificiranja pojedinih problema kako bi se poboljšao način ili povećala učestalost nadzora. Takva analiza omogućuje nadzornom tijelu da ažurirane informacije o razvoju industrije i novim problemima i trendovima koji mogu imati negativan utjecaj na profil rizičnosti društva ugradi u mehanizam nadzora, a može dovesti do mjera koje se odnose na točno određene subjekte nadzora, kao i do revizije smjernica, zahtjeva ili čak zakonske regulative.

Sve industrije unutar nebankarskog financijskog sektora imaju zajedničke karakteristike² te je i nadzor Hanfe u nekim segmentima ujednačen. Provjera usklađenosti poslovanja subjekata nadzora provodi se neposrednim i posrednim nadzorom, pri čemu neposredni nadzor može biti redovan i izvanredan. Postupak nadzora provodi se temeljem Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, posebnih zakona koji reguliraju poslovanje subjekata nadzora Hanfe i podzakonskih akata donesenih na temelju tih zakona, propisa kojima se uređuje računovodstvo poduzetnika i primjena standarda financijskog izvještavanja te zakona koji uređuje sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma. Posredni nadzor nad subjektima nadzora obavlja se na temelju analize financijskih i nadzornih izvještaja koji se u propisanim rokovima moraju dostaviti Hanfi te praćenjem, prikupljanjem i provjerom dokumentacije, obavijesti i podataka dobivenih na poseban zahtjev Hanfe, kao i praćenjem, prikupljanjem i provjerom podataka i saznanja iz drugih izvora. Sami postupci neposrednih nadzora određeni su Godišnjim planom neposrednih nadzora, dok se postupci posrednih nadzora temelje na zaprimljenim financijskim, statističkim i nadzornim izvještajima. Hanfa kontinuirano provodi nadzor svih subjekata te je tijekom 2013. pokrenula 54 neposredna nadzora, od čega je u istoj godini završila njih 48, dok se završetak šest neposrednih nadzora očekuje u 2014. godini. Također, Hanfa je tijekom 2013. završila sedam neposrednih nadzora pokrenutih u 2012. godini. Na temelju provedenih nadzora Hanfa je u 2013. izdala ukupno 62 rješenja.

Pružanjem investicijskih usluga i obavljanjem investicijskih aktivnosti bavilo se devet investicijskih društava i 16 kreditnih institucija te šest društava za upravljanje investicijskim fondovima s javnom ponudom, a koji su osnovani u Republici Hrvatskoj. Na Zagrebačkoj burzi ostvaren je ukupan promet u iznosu od 3,8 mlrd. kuna, što predstavlja pad od 2,6% u odnosu na 2012. godinu. Ukupna vrijednost transakcija u sustavu poravnanja i namire iznosila je 231,2 mlrd. kuna.

Aktivno je bilo 25 društava za upravljanje investicijskim fondovima koja su osnovana u Republici Hrvatskoj, a koja su upravljala s ukupno 112 fondova (86 otvorenih investicijskih – UCITS fondova i 26 alternativnih investicijskih fondova). Imovina otvorenih investicijskih – UCITS fondova iznosila je 13 mlrd. kuna, što je porast od 0,4 mlrd. kuna u odnosu na 2012. godinu. Imovina alternativnih investicijskih fondova iznosila je 2 mlrd. kuna.

U 2013. poslovala su četiri obvezna mirovinska fonda, koja su imala ukupno 1.702.218 članova. U obvezne mirovinske fondove uplaćeno je 5,0 mlrd. kuna neto doprinosa, a neto imovina tih fondova porasla je za 7,1 mlrd. kuna ili 13,9% u odnosu na 2012. te je krajem 2013. iznosila 58,2 mlrd. kuna. Prinosi su u odnosu na prethodnu godinu bili manji, što je posljedica prevladavajućeg okruženja niskih kamatnih stopa na depozite i nižih prinosa na ulaganja u dužničke vrijednosne papire. Prinos indeksa MIREX, koji predstavlja prosječnu ponderiranu vrijednost obračunskih jedinica svih obveznih mirovinskih fondova, iznosio je 4,5%.

Šest otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova imalo je ukupno 204.546 članova, a neto imovina tih fondova iznosila je 2,2 mlrd. kuna, što je 11,1% više u odnosu na 2012. godinu. Šesnaest zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova imalo je neto imovinu od 494,6 mil. kuna.

U Republici Hrvatskoj djelovalo je u 2013. godini 26 društava za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje koji su osnovani u Republici Hrvatskoj. Društva za osiguranje ostvarila su zaračunatu bruto premiju u iznosu od 9,1 mlrd. kuna (0,5% više nego u 2012.), dok je bruto zaračunata premija društva za reosiguranje iznosila 397,4 mil. kuna (7,1% manje nego u 2012.).

2 Osim općenitih obilježja financijskog sektora, za sve pravne osobe koje su subjekti nadzora Hanfe karakteristično je i da se na njihovo poslovanje primjenjuju supsidijarni propisi, kao što su Zakon o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93, 34/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 152/11, 111/12, 144/12 i 68/13), Stečajni zakon (NN, br. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12 i 133/12), Zakon o obveznim odnosima (NN, br. 35/05, 41/08 i 125/11), Zakon o računovodstvu (NN, br. 109/07 i 54/13) i ostali mjerodavni zakoni. Subjekti nadzora Hanfe osim pravnih jesu i fizičke osobe, i to brokeri, investicijski savjetnici, vezani zastupnici, ovlašteni aktuari te ovlašteni posrednici i zastupnici u osiguranju.

Ukupna imovina 23 leasing društva (koliko ih posluje u Republici Hrvatskoj) smanjila se za 11,3% u odnosu na 2012. i iznosila je 19,7 mlrd. kuna. Djelatnost leasinga već petu godinu zaredom bilježi smanjenje vrijednosti aktivnih ugovora i visine aktive. Iako je u 2013. došlo do povećanja vrijednosti novozaključenih ugovora u odnosu na 2012., navedeno je većim dijelom rezultat izvanrednih okolnosti nego oporavka tržišta leasinga.

Imovina društava koja obavljaju poslove faktoringa iznosila je 8,1 mlrd. kuna, što je porast od 13,0% u odnosu na 2012. godinu.

Savjet Hanfe savjetodavno je tijelo koje čini devet članova (troje od njih imenuje Vlada Republike Hrvatske, petoricu su odabrale udruge subjekata nadzora organiziranih pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, dok je predsjednik Upravnog vijeća Hanfe član Savjeta po službenoj dužnosti). Tijekom 2013. Savjet je održao četiri sjednice, i to 25. travnja, 17. lipnja, 18. rujna i 11. prosinca. Na sjednicama Savjeta raspravljalo se o zakonodavnim i regulatornim promjenama u odnosu na pojedine industrije, stanju na tržištu financijskih usluga u Republici Hrvatskoj te o unaprjeđenju rada Hanfe.

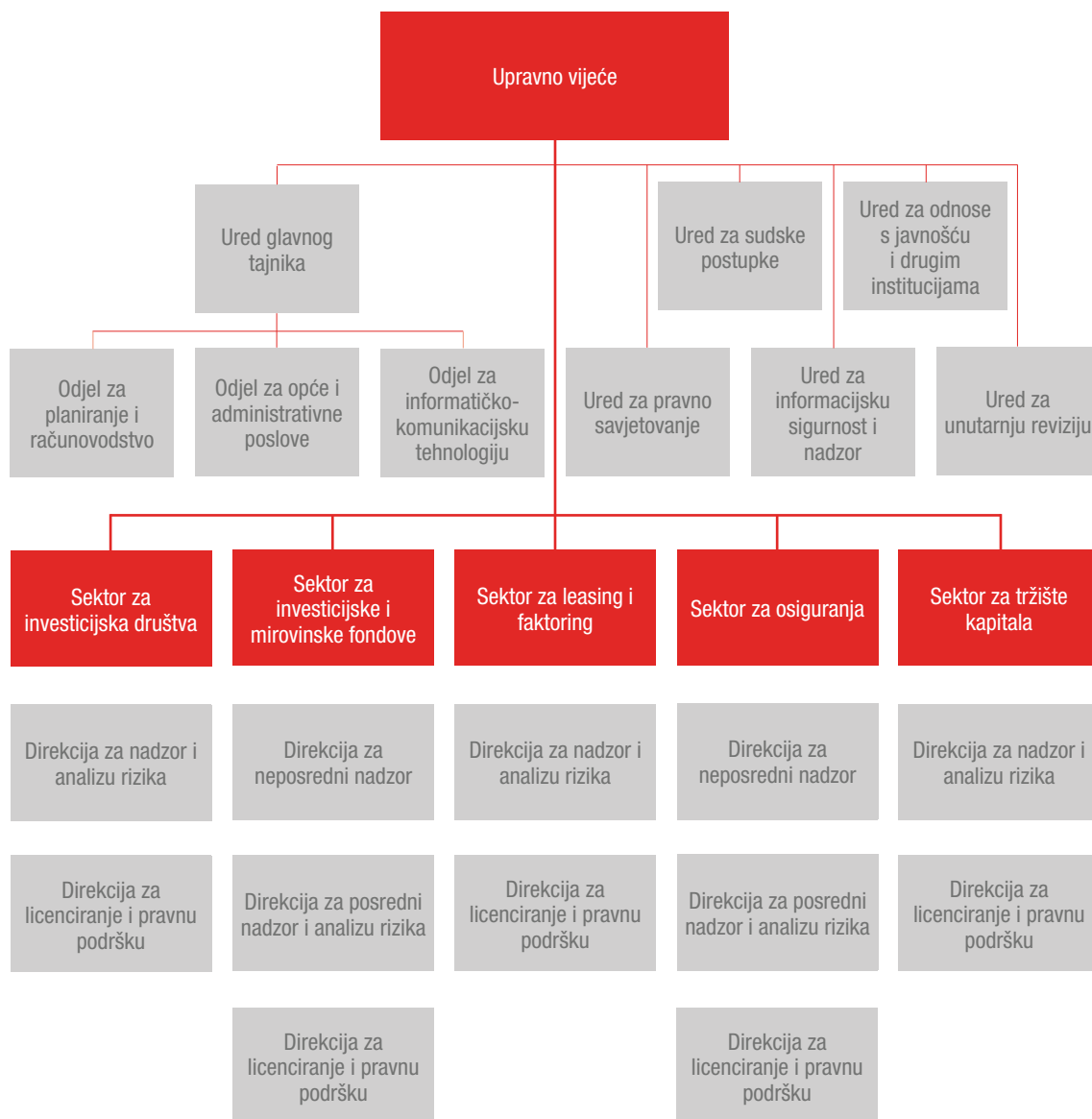
U 2013. godini održana je 71 sjednica Upravnog vijeća Hanfe (50 redovnih i 21 izvanredna), na kojima je doneseno ukupno 1.300 odluka.

U otežanim uvjetima poslovanja subjekata nadzora pod utjecajem gospodarske krize svjesni smo kako aktivnosti nadzornog tijela ne smiju dodatno opteretiti nadzirane sudionike nebankarskog financijskog sektora, no isto tako je razumljivo kako se ne smije dopustiti ni pojava nezakonitosti i nepravilnosti. Hanfa je i u 2013. uspješno ostvarila svoje zakonski definirane ciljeve i zadaće, a uvjeren sam kako će i dalje znati odgovoriti na postavljene izazove.

Na kraju zahvaljujem svim zaposlenicima Hanfe na trudu, predanosti i doprinosu u realizaciji ciljeva određenih za 2013. godinu.

Petar-Pierre Matek
predsjednik Upravnog vijeća

Shema organizacijske strukture





Tržište kapitala

1. Tržište kapitala

1.1. Opis tržišta

Nastavak smanjenja gospodarske aktivnosti te posljedično i likvidnosti u gospodarstvu utjecao je i na aktivnosti na tržištu kapitala uzrokujući daljnji trend niske likvidnosti trgovanja na Zagrebačkoj burzi, uz blagi pad ukupnog prometa od 1,2%, te trend prestanka uvrštenja izdavatelja dionica na uređenom tržištu. Pozitivan trend primijećen je u broju novih prijema certifikata na MTP te po prvi put na uređeno tržište Zagrebačke burze, na koji se način proširuje ponuda financijskih instrumenata na Zagrebačkoj burzi. Događanja na tržištu kapitala obilježile su i predstečajne nagodbe koje su se provodile nad izdavateljima financijskih instrumenata, a što se odrazilo na aktivnosti izdavatelja financijskih instrumenata na tržištu kapitala te posljedično dovelo do povećanja obveza transparentnosti izdavatelja i na provođenje obustava trgovanja od strane Zagrebačke burze za pojedini vrijednosni papir. Također, izdavatelji su bili suzdržani kod izdavanja vrijednosnih papira kao načina prikupljanja sredstava za financiranje poslovanja, što je dovelo do smanjenja broja odobrenih prospekata izdanja vrijednosnih papira u 2013. godini.

Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju utjecao je i na promjene regulatornog okvira za tržište kapitala. Naime, osim što su u zakonodavstvo Republike Hrvatske implementirane sve direktive relevantne za tržište kapitala, od 1. srpnja 2013. u Republici Hrvatskoj izravno su primjenjive i sve uredbe Europske unije, pa tako i one koje se odnose na tržište kapitala. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju na snagu su stupile odredbe Zakona o tržištu kapitala (NN, br. 88/08, 146/08, 74/09, 54/13 i 159/13; dalje u tekstu: ZTK), kojima je omogućena liberalizacija tržišta kapitala i prekogranična suradnja. Naime, pojedinim odredbama ZTK-a subjektima nadzora iz Republike Hrvatske omogućeno je sudjelovanje na tržištima kapitala država članica Europske unije izravnim pristupom ili osnivanjem podružnice. Na jednak način subjektima iz država članica omogućeno je sudjelovanje na hrvatskom tržištu kapitala putem izravnog pristupa ili osnivanjem podružnice. U pogledu odobrenja prospekata, ZTK regulira institut notifikacije odobrenih prospekata između Republike Hrvatske i država članica Europske unije u slučajevima prekograničnih ponuda vrijednosnih papira i/ili uvrštenja vrijednosnih papira na uređena tržišta država članica Europskog gospodarskog prostora³. Kako bi se prilagodila promjenama

Tržište kapitala financijsko je tržište na kojem se trguje financijskim instrumentima, i to u prvom redu dionicama i obveznicama, ali i ostalim prenosivim vrijednosnim papirima (npr. strukturirani vrijednosni papiri) i izvedenicama (npr. opcije, budućnosnice). Tržište kapitala u Republici Hrvatskoj obuhvaća trgovanje na uređenom tržištu, trgovanje na multilateralnoj trgovinskoj platformi (dalje u tekstu: MTP) i OTC (engl. over the counter) trgovanje.

Sudionici tržišta kapitala su izdavatelji koji izdaju vrijednosne papire i/ili čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište, posrednici na tržištu kapitala (investicijska društva i kreditne institucije), investicijski i mirovinski fondovi te sve fizičke i pravne osobe koje sudjeluju u transakcijama na tržištu kapitala. Sudionici koji ujedno predstavljaju infrastrukturu samog tržišta jesu:

- Zagrebačka burza, kao tržišni operater uređenog tržišta i MTP-a,
- Središnje klirinško depozitarno društvo, kao središnji depozitorij nematerijaliziranih vrijednosnih papira, operater sustava poravnanja i namire te operater Fonda za zaštitu ulagatelja i
- Hanfa, kao nadzorno i regulatorno tijelo nebankarskog financijskog sustava.

³ Člankom 3. točkom 25. ZTK-a država članica definirana je kao „država članica Europske unije i država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru“. Države Europskog gospodarskog prostora jesu države članice Europske unije te Norveška, Island i Lihtenštajn. Švicarska je bilateralnim ugovorima integrirana u europsko jedinstveno tržište.

regulatornog okruženja, Zagrebačka burza pristupila je temeljitoj izmjeni Pravila Zagrebačke burze, koja je odobrila Hanfa i koja su stupila na snagu u rujnu 2013. godine. Izmjenama Pravila Zagrebačke burze obuhvaćeni su i novi poslovni procesi koji su regulirani nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, a koji se odnose na prekograničnu suradnju tržišnih operatera te pružanje usluga iz drugih država članica u Republici Hrvatskoj i obrnuto. Zagrebačka je burza u listopadu 2013. produžila vrijeme trgovanja kako bi se približila vremenu trgovanja inozemnih burzi posebno radi trgovanja certifikatima, čijom se temeljnom imovinom trguje na pojedinim burzama i do 24 sata dnevno.

Jedna od većih promjena u aktivnostima Hanfe nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju jest i intenzivna suradnja s ESMA-om, između ostalog i u dijelu dostave relevantnih podataka povezanih s tržištem kapitala, traženja mišljenja od ESMA-e prije davanja određenih odobrenja pojedinim subjektima nadzora te sudjelovanja zaposlenika Hanfe u radu pojedinih odbora i radnih skupina ESMA-e za područja transparentnosti prije i nakon trgovanja, zlouporabe tržišta, korporativnog izvještavanja, analize pravnog okvira i dr. te u ESMA-inu Odboru nadzornih tijela (engl. *Board of Supervisors*). Za pojedine podatke propisana je obveza obavješćavanja ne samo ESMA-e nego i svih drugih nadležnih tijela u Europskoj uniji. Pored navedenog, ESMA je tijekom 2013. prepoznala i analizirala i neke financijske inovacije na tržištu kapitala, kao npr. skupno financiranje (engl. *crowdfunding*), koje predstavlja novi kolektivni način financiranja pri kojem nositelj projekta izravno ili preko neke platforme za skupno financiranje, obično putem interneta, ukratko predstavlja svoj projekt i poziva zainteresirane na njegovo financiranje.

Prema podacima sa Zagrebačke burze, ukupan promet svim financijskim instrumentima iznosio je 3,8 mlrd. kuna. Udio blok prometa⁴ u ukupnom prometu iznosio je 18,2%, dok je u prethodnoj godini taj udio dosegnuo 15,6% ukupnog prometa. Primjetan je značajan porast blok prometa dionicama od 78,7%, dok je blok promet obveznicama pao za 14,8%. Prema vrstama financijskih instrumenata unutar knjige ponuda⁵ najveći promet ostvaren je dionicama (71,4%), dok je obveznicama ostvaren znatno niži promet (5,9%). Nastavljeno je trgovanje certifikatima uz povećan broj novouvrštenih certifikata. Udio prometa certifikatima u ukupnom prometu Zagrebačke burze tijekom 2013. iznosio je 4,5%.

Što se tiče kretanja na tržištu, CROBEX®, kao najznačajniji pokazatelj kretanja cijena dionica, narastao je za 3,1% u odnosu na 2012., dok je CROBIS®, kao najznačajniji pokazatelj kretanja cijena obveznica, pao za 4,4%.

Zagrebačka je burza dana 22. veljače 2013. započela s objavljivanjem novih dioničkih indeksa. Riječ je o indeksu CROBEXplus⁶, koji obuhvaća veći broj dionica nego CROBEX®, a razlikuje se od indeksa CROBEX® i u odnosu na metodologiju izračuna te sve dionice koje ulaze u njegov sastav imaju jednak udio, dok dionice u sastavu indeksa CROBEX® imaju udio u indeksu s obzirom na iznos tržišne kapitalizacije, te ukupno pet sektorskih indeksa pod nazivom CROBEXindustrija, CROBEXkonstrukt, CROBEXnutris, CROBEXtransport te CROBEXTurist, koji prate kretanja određenih djelatnosti, i to industrijske proizvodnje, građevinarstva, proizvodnje i prerade hrane, transporta i turizma. Na taj način zainteresiranim ulagateljima omogućeno je segmentirano praćenje trendova po gospodarskim djelatnostima na uređenom tržištu Zagrebačke burze. Sve dionice sektorskih indeksa ulaze i u sastav indeksa CROBEXplus.

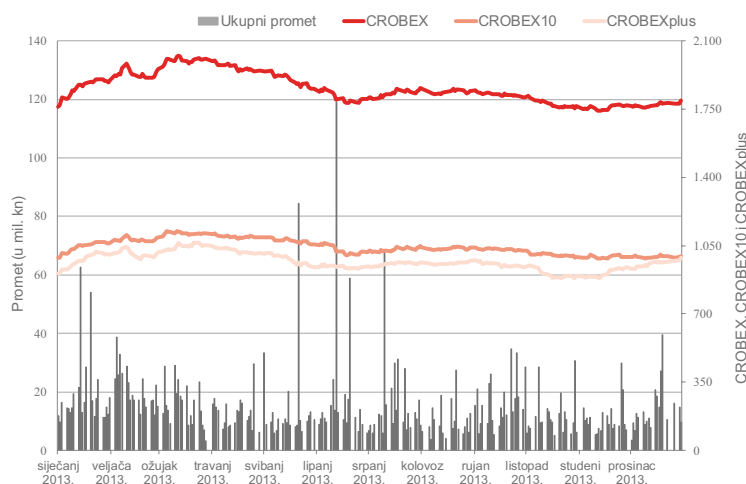
4 Blok-transakcija jest transakcija financijskim instrumentom uvrštenim na uređeno tržište ili primljenim u trgovinu na MTP koja uključuje člana ili članove Zagrebačke burze, dogovorena je privatno i sklopljena je putem trgovinskog sustava Zagrebačke burze, u skladu s Pravilima Zagrebačke burze.

5 Obuhvaća trgovanje na Zagrebačkoj burzi osim blok transakcija i javnih dražbi, koje predstavljaju trgovanje izvan knjige ponuda

6 Broj dionica u sastavu indeksa CROBEXplus neograničen je, a u obzir se uzimaju dionice uvrštene na uređeno tržište kojima je broj trgovinskih dana veći od 70% ukupnog broja trgovinskih dana u prethodnom šestomjesečnom razdoblju te *free float* tržišna kapitalizacija veća od 10 mil. kuna.

U nastavku se daje grafički prikaz kretanja vrijednosti triju dioničkih indeksa, CROBEX, CROBEX10 i CROBEXplus, te dvaju obvezničkih indeksa, CROBIS i CROBIStr, u 2013. godini, kao i godišnji prinosi dioničkih indeksa u razdoblju od 1998. do 2013. godine.

Grafikon 1.1. Kretanje vrijednosti indeksa CROBEX, CROBEX10 i CROBEXplus i prometa na Zagrebačkoj burzi u 2013. godini



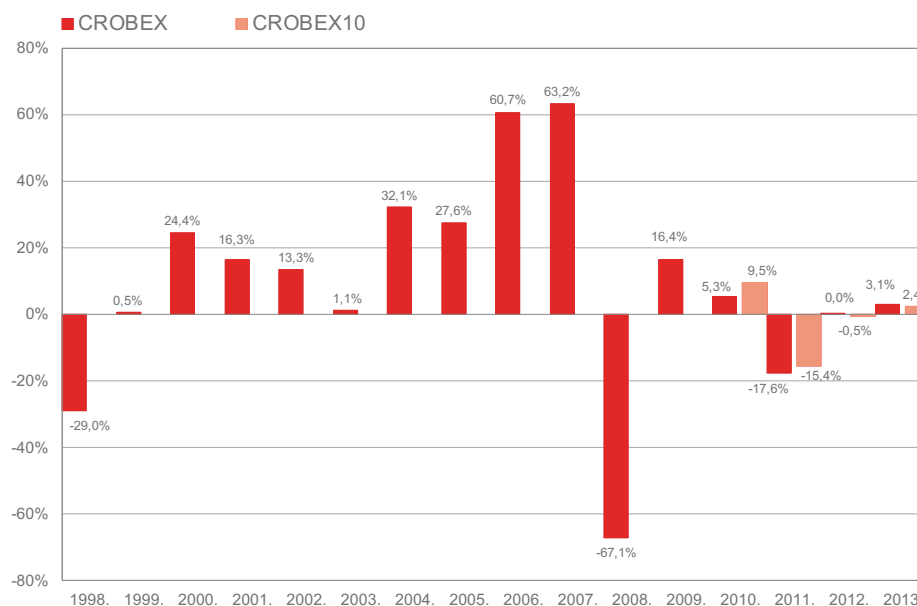
Izvor: Zagrebačka burza

Tijekom 2013. tržišni indeks CROBEX narastao je za 3,10%, a CROBEX10 za 2,10%. Indeksi CROBEX i CROBEX10 ostvarili su najveću vrijednost u ožujku 2013. (na dan 13. ožujka odnosno 6. ožujka) u iznosu od 2025,28 odnosno 1126,94 bodova, a najnižu u studenom 2013. (na dan 13. studenog odnosno 12. studenog) u iznosu od 1740,44 odnosno 985,15 bodova.

Sastav indeksa CROBEX čine dionice 25 izdavatelja koje su uvrštene na uređeno tržište Zagrebačke burze, a kojima se trgovalo tijekom više od 90% ukupnog broja trgovinskih dana u šestomjesečnom razdoblju koje prethodi reviziji indeksa (na osnovi srednjaka udjela u distribuciji javnosti tržišne kapitalizacije i udjela u prometu ostvarenom unutar knjige ponuda). Bazna vrijednost indeksa iznosi 1.000 na dan 1. srpnja 1997. godine. Sastav indeksa CROBEX10 čini deset dionica iz sastava indeksa CROBEX s najvećim srednjakom udjela distribucije javnosti tržišne kapitalizacije i prometa. Bazna vrijednost indeksa iznosi 1.000 na dan 31. srpnja 2009. godine.

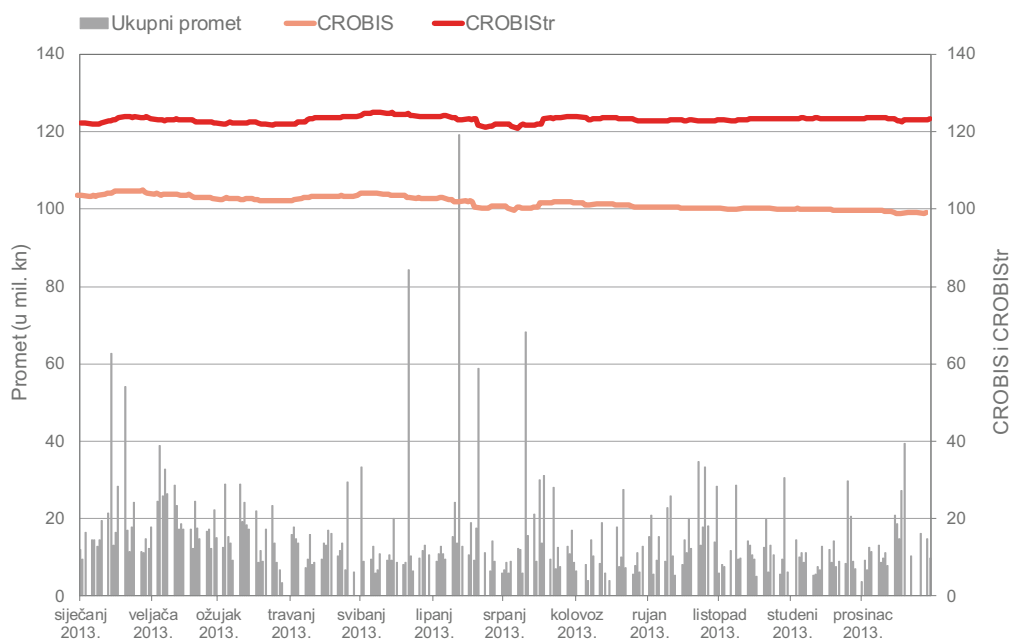
Sastav indeksa CROBIS čine državne obveznice i obveznice državnih agencija koje imaju nominalnu vrijednost izdanja veću od 75 mil. eura, dospijeće dulje od 18 mjeseci i fiksnu kamatnu stopu, uz isplatu glavnice jednom po dospijeću. Kao bazni datum utvrđen je 30. rujna 2002. godine. CROBIStr indeks je ukupnog prinosa pa uključuje i stečenu i isplaćenu kamatu. Sastav indeksa CROBIStr jednak je sastavu indeksa CROBIS, a kao bazni datum CROBIStr utvrđen je 1. prosinca 2011. godine.

Grafikon 1.2. Godišnji prinosi indeksa CROBEX od 1998. do 2013. i indeksa CROBEX10 od 2010. do 2013. godine



Izvor: Zagrebačka burza

Grafikon 1.3. Kretanje vrijednosti indeksa CROBIS i CROBIstr i prometa na Zagrebačkoj burzi u 2013. godini



Izvor: Zagrebačka burza

Obveznički indeks CROBIS pao je za 4,42% tijekom 2013., dok je CROBIStr narastao za 0,93%. U prvoj polovici godine ostvareno je 56,3%, a u drugoj 43,7% ukupnog godišnjeg prometa. Iz navedenih podataka o kretanju tržišnih indeksa i prometa proizlazi da je nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju došlo do smanjenja aktivnosti na tržištu kapitala.

Tijekom 2013. bilo je deset uvrštenja financijskih instrumenata na Službeno i deset na Redovito tržište, dok se u istom razdoblju izvrstilo 14 financijskih instrumenata sa Službenog i 22 s Redovitog tržišta. Prema vrstama financijskih instrumenata, od 36 financijskih instrumenata koji su izvršteni s uređenog tržišta tijekom 2013. izvršteno je 19 dionica, dospjelo je sedam obveznica i devet komercijalnih zapisa, dok je jednom certifikatu cijena dosegla graničnu vrijednost.

Broj novih prijema u trgovinu na MTP-Fortisu iznosio je tri (dionice), a na MTP-Alteru čak 56 (certifikati). U istom razdoblju broj prestanaka prijema u trgovinu iznosio je dva na MTP-Fortisu i 52 na MTP-Alteru. Tijekom 2013. nije bilo prelazaka s uređenog tržišta na MTP ili obrnuto⁷.

⁷ Dionicama oznake RIVP-R-a društva Riviera Adria d.d. iz Poreča ukinuto je uvrštenje na Redovito tržište dana 16. kolovoza 2013. godine. Predmetne dionice primljene su u trgovinu na MTP-Fortisu dana 13. studenoga 2013. godine. Navedeno je evidentirano kao ukidanje uvrštenja na Redovitom tržištu i novi prijem u trgovinu na MTP-Fortis.

1.1.1. Zagrebačka burza

Zagrebačka burza bila je tijekom 2013. jedini operater uređenog tržišta i operater MTP-a⁸ u Republici Hrvatskoj⁹.

Tablica 1.1. Broj financijskih instrumenata na uređenom tržištu i MTP-u na dan 31.12.2013. godine

Vrsta tržišta	Broj financijskih instrumenata	31.12.2013.	Promjena u odnosu na 2012.
Uređeno tržište	Dionice	181	-9,50%
	Službeno tržište	22	0,00%
	Redovito tržište	159	-10,70%
	Obveznice (državne, korporativne, municipalne)	45	-2,20%
	Službeno tržište	43	-2,30%
	Redovito tržište	2	0,00%
	Komercijalni zapisi	6	-25,00%
	Službeno tržište	4	-20,00%
	Redovito tržište	2	-33,30%
	Strukturirani proizvodi	7	n/a
	Službeno tržište	0	n/a
	Redovito tržište	7	n/a
MTP	Dionice		
	MTP-Fortis	27	3,80%
	Strukturirani vrijednosni papiri		
	MTP-Alter	20	25,00%

Izvor: Zagrebačka burza

8 U skladu s posljednjim izmjenama Pravila Zagrebačke burze, MTP je podijeljen na MTP-Fortis, MTP-Alter te MTP-X. Financijski instrumenti primljeni u trgovinu na Domaći MTP od dana stupanja na snagu novih pravila smatraju se primljenima u trgovinu na MTP-Fortis. Financijski instrumenti primljeni u trgovinu na Inozemni MTP od dana stupanja na snagu novih pravila smatraju se primljenima u trgovinu na MTP-Alter.

9 Razlike između uređenog tržišta i MTP-a odnose se na:

- obvezu izrade prospekta prilikom uvrštenja: prilikom uvrštenja vrijednosnih papira na uređeno tržište izdavatelji su dužni izraditi i objaviti prospekt koji odobrava Hanfa i koji sadrži sve relevantne informacije za procjenu imovine i dugova, financijskog položaja, dobiti i gubitka, razvojnih mogućnosti izdavatelja i jamca te prava koja proizlaze iz vrijednosnih papira, kako bi ulagatelj imao potpune informacije prilikom donošenja odluke o kupnji vrijednosnog papira, dok takva obveza nije predviđena za izdavatelje čiji su vrijednosni papiri primljeni u trgovinu na MTP-u te
- razinu transparentnosti izdavatelja (obveza objavljivanja propisanih informacija javnosti): izdavatelji čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište obvezni su javno objavljivati sve propisane informacije (uključujući i povlaštene) nakon uvrštenja na uređeno tržište, dok takva obveza nije predviđena za izdavatelje čiji su vrijednosni papiri primljeni u trgovinu na MTP-u.

Uređeno je tržište multilateralni sustav koji vodi i/ili kojim upravlja tržišni operater, a koji spaja ili omogućava spajanje interesa trećih strana za kupnju i prodaju financijskih instrumenata u sustavu, u skladu s unaprijed određenim jednoznačnim pravilima i na način koji dovodi do zaključivanja ugovora u vezi s financijskim instrumentima koji su uvršteni radi trgovanja po njegovim pravilima i/ili u sustavu te posjeduje odobrenje kao uređeno tržište i redovito djeluje u skladu s odredbama ZTK-a.

Multilateralna trgovinska platforma (MTP) jest multilateralni sustav kojim upravlja investicijsko društvo ili tržišni operater, a koji spaja ponudu i potražnju za financijskim instrumentima više zainteresiranih trećih strana prema unaprijed određenim jednoznačnim pravilima, što rezultira ugovorom između ugovornih strana.

Propisane informacije sve su informacije koje je izdavatelj ili osoba koja je vrijednosne papire izdavatelja uvrstila na uređeno tržište bez suglasnosti izdavatelja obvezna objavljivati javnosti u skladu sa ZTK-om, a to su primjerice: financijski i poslovnici izvještaji, promjene u postotku glasačkih prava, prijedlozi odluka za glavne skupštine, povlaštene informacije i sl. Obveznici dostave i javne objave propisanih informacija jesu:

- izdavatelji čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište Zagrebačke burze,
- fizičke osobe i pravni subjekti koji neposredno ili posredno dosegnu, prijeđu ili padnu ispod ZTK-om propisanih pragova glasačkih prava u izdavatelju dionica te
- osobe koje pri izdavatelju obavljaju rukovoditeljske dužnosti te s njima usko povezane osobe.

U studenom 2013. certifikati su po prvi put uvršteni na uređeno tržište Zagrebačke burze. To je pridonijelo višoj razini transparentnosti izdavatelja certifikata te je ulagateljima u certifikate učinilo dostupnim veći opseg informacija potrebnih za donošenje odluke o ulaganju u te strukturane vrijednosne papire.

Određenim dionicama koje su uvrštene na uređeno tržište ili primljene na MTP kojim upravlja Zagrebačka burza nikada se nije trgovalo. Prema podacima sa Zagrebačke burze, do 31. prosinca 2013. nikada se nije trgovalo sa 14 dionica uvrštenih na uređeno tržište i jednom dionicom primljenom u trgovanje na MTP-u. Tijekom 2013. nije se trgovalo sa 42 dionice s uređenog tržišta i tri dionice na MTP-u.

Tijekom 2013. Zagrebačka burza provela je 37 obustava trgovanja dionicama, od čega je deset obustava bilo uzrokovano objavom cjenovno osjetljivih informacija u postupku predstečajne nagodbe, i to zbog:

- obavijesti o održavanju ročišta za glasovanje o planu financijskog restrukturiranja,
- obavijesti o podnošenju prijedloga za otvaranje predstečajne nagodbe te
- obavijesti o rješenju Trgovačkog suda o odbijanju prijedloga za sklapanje predstečajne nagodbe.

Ostali razlozi obustava bili su:

- objava cjenovno osjetljivih informacija (13 obustava, od toga četiri obustave zbog objave informacija o stečaju),
- provođenje ponuda za preuzimanje (osam obustava),
- provođenje korporativne akcije istiskivanja manjinskih dioničara (četiri obustave),
- nemogućnost isplate kamata za obveznice (dvije obustave) te
- medijski napisi („Banke izgubile povijesni spor oko švicaraca.”) (dvije obustave).

U istom je razdoblju Zagrebačka burza provela devet obustava trgovanja obveznicama, od čega su:

- tri obustave bile uzrokovane objavom cjenovno osjetljivih informacija u postupku predstečajne nagodbe, konkretno obavijesti o održavanju ročišta za glasovanje o planu financijskog restrukturiranja,
- četiri obustave bile uzrokovane nemogućnošću isplate kamate za obveznicu te
- dvije obustave bile uzrokovane već spomenutim medijskim napisima.

Tijekom 2013. zaustavljen je trend smanjenja broja članova Zagrebačke burze te je prestalo članstvo samo jednom članu, dok je tijekom 2012. članstvo prestalo sedmorici, a tijekom 2011. šestorici članova. Na dan 31. prosinca 2013. Zagrebačka burza imala je 21 člana.

Član je investicijsko društvo ili kreditna institucija koji ispunjavaju uvjete za članstvo u skladu s relevantnim odredbama ZTK-a i Pravilima Zagrebačke burze i koji su sa Zagrebačkom burzom sklopili ugovor o članstvu. Odluku o primanju u članstvo donosi Zagrebačka burza. Stjecanjem statusa člana, član neopozivo pristaje na primjenu Pravila Zagrebačke burze i drugih akata Zagrebačke burze. Članom Zagrebačke burze s ograničenim trgovinskim pravima može postati i osoba koja ispunjava posebne uvjete propisane člankom 7. Pravila Zagrebačke burze.

Što se tiče poslova održavanja likvidnosti, Zagrebačka je burza izmjenama svojih pravila poslovanja podijelila poslove održavanja likvidnosti prema vrstama financijskih instrumenata na specijaliste za dionice i održavatelje tržišta za strukturirane proizvode. Na kraju 2013. Zagrebačka burza imala je sklopljene specijalističke ugovore za ukupno sedam dionica, pri čemu specijalističke aktivnosti za četiri dionice vrše po dva člana.

Specijalist je član Zagrebačke burze koji na temelju ugovora sklopljenoga sa Zagrebačkom burzom preuzima posebne obveze vezane uz održavanje likvidnosti određene dionice, određeno vrijeme tijekom trajanja kontinuirane trgovine, putem izlaganja istovremenih ponuda na kupnju i prodaju.

1.1.2. Središnje klirinško depozitarno društvo

Tijekom 2013. Središnje klirinško depozitarno društvo (dalje u tekstu: SKDD) bilo je jedini subjekt koji je u Republici Hrvatskoj ovlašten voditi središnji depozitorij nematerijaliziranih vrijednosnih papira, upravljati sustavom poravnanja i namire transakcija sklopljenih na uređenom tržištu i MTP-u ili izvan uređenog tržišta i MTP-a (OTC transakcije) te obavljati druge djelatnosti u skladu s člankom 506. ZTK-a, npr. određivati jedinstvene identifikacijske oznake nematerijaliziranih vrijednosnih papira (oznake ISIN i CFI). Poslovanje SKDD-a regulirano je ZTK-om te internim dokumentima koje odobrava Hanfa¹⁰.

Održavatelj tržišta član je Zagrebačke burze koji na temelju ugovora sklopljenog sa Zagrebačkom burzom preuzima posebne obveze vezane uz održavanje likvidnosti određenog strukturiranog proizvoda, određeno vrijeme tijekom trajanja kontinuirane trgovine, putem izlaganja istovremenih ponuda na kupnju i prodaju.

Tablica 1.2. Broj pohranjenih vrijednosnih papira i njihova tržišna vrijednost

	31.12.2013.	Promjena u odnosu na 2012.
Ukupno pohranjeno	1.098	-0,54%
Dionice	936	-1,37%
Obveznice	61	3,39%
Ostalo	101	5,21%
Tržišna vrijednost - ukupno (u mlrd. kn)	325,2	0,71%
Dionice (u mlrd. kn)	230,6	-1,75%
Obveznice (u mlrd. kn)	65,5	5,56%
Ostalo (u mlrd. kn)	29,1	11,07%

Izvor: SKDD

Tablica 1.3. Vlasnička struktura svih vrijednosnih papira pohranjenih u SKDD-u

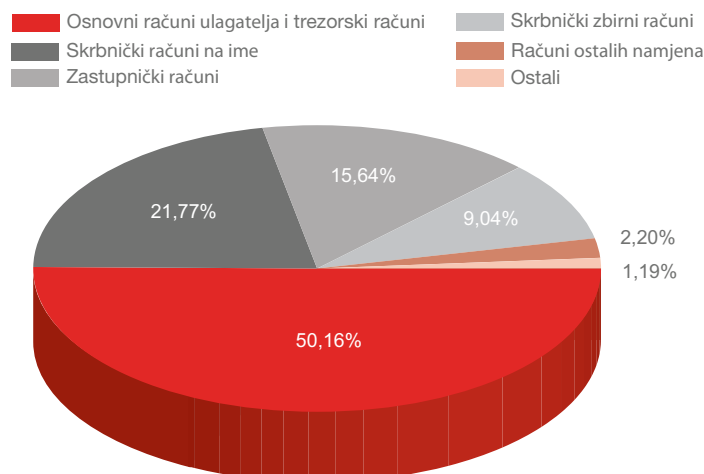
Kategorija	31.12.2012.	31.12.2013.
Domaće pravne osobe	50,00%	51,10%
Strane osobe *	29,00%	27,10%
Domaće fizičke osobe	7,00%	7,40%
Ostali	14,00%	14,50%

* Od toga strane pravne osobe s udjelom od 97,96% te strane fizičke osobe s udjelom od 2,04%

Izvor: SKDD

10 Pravila i Upute SKDD-a

Grafikon 1.4. Vrste računa



Izvor: SKDD

Sustav poravnanja i namire transakcija, kojim upravlja SKDD, uključuje postupak pripreme transakcije za prijenos novčanih sredstava odnosno vrijednosnih papira te provedbu tog prijenosa. Ukupna vrijednost transakcija u sustavu poravnanja i namire tijekom 2013. iznosila je 231,2 mlrd. kuna, što je za 12,0% manje u odnosu na 2012. godinu (262,8 mlrd. kuna).

SKDD članovima depozitorija pruža usluge vezane uz provođenje korporativnih akcija, odnosno aktivnosti koje se odnose na ostvarivanje prava iz vrijednosnih papira, promjena koje se odnose na vrijednosne papire ili statusnih promjena izdavatelja. Tijekom 2013. SKDD je proveo ukupno 1.652 korporativne akcije, što je 6,5% više u odnosu na godinu prije, kada je provedena ukupno 1.551 korporativna akcija. Od 18 vrsta korporativnih akcija koje su provedene, najviše je bilo korporativnih akcija povezanih s glavnom skupštinom (41,6%), povlačenjem vrijednosnih papira (9,9%), dospijećem glavnice (9,6%), obračunom i isplatom dividendi u novcu (5,9%), povećanjem temeljnog kapitala (5,1%) i dospijećem kamata (4,9%).

Hanfa je dana 31. prosinca 2013. zaprimila zahtjev SKDD-a za izdavanje odobrenja za pružanje usluga središnje druge ugovorne strane u skladu s Uredbom (EU) br. 648/2012 Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. godine o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju¹¹ (dalje u tekstu: EMIR). Pružanje usluga središnje druge ugovorne strane omogućava pružanje usluga ugovorne namire, dok bi u slučaju neusklađenja s odredbama EMIR-a SKDD smio pružati samo usluge pojedinačne namire, u kojoj izvršenje transakcija ovisi jedino o ugovornim stranama, odnosno ne postoji jamstvo namire transakcija kao prilikom ugovorne namire. SKDD bi, u slučaju dobivanja odobrenja, kao središnja druga ugovorna strana postao kupac svakom prodavatelju i prodavatelj svakom kupcu te jamčio za namiru transakcija i vlastitim sredstvima. Navedeno pridonosi sigurnosti poslijetrgovinskog sustava i smanjenju sistemskog rizika.

Središnje druge ugovorne strane (engl. Central Counterparties - CCPs) pravne su osobe koje posreduju između drugih ugovornih strana u ugovorima kojima se trguje na jednom financijskom tržištu ili više njih te postaju kupac svakom prodavatelju i prodavatelj svakom kupcu.

¹¹ Uredba (EU) br. 648/2012, SL L 201

Hanfa je u skladu sa Zakonom o provedbi Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. godine o OTC izvedenicama, središnjoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju (NN, br. 54/13; dalje u tekstu: Zakon o provedbi EMIR-a) nadležna za utvrđivanje potpunosti zahtjeva, izradu procjene rizika središnje druge ugovorne strane, formiranje kolegija regulatora koji odlučuje o zahtjevu za odobrenje te izdavanje odobrenja (u slučaju pozitivne odluke kolegija regulatora).

1.1.3. Izdavatelji

Tržišna kapitalizacija izdavatelja čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište ili MTP na Zagrebačkoj burzi na kraju 2013. iznosila je 183,8 mlrd. kuna, dok je u godini prije iznosila 191,6 mlrd. kuna, što predstavlja pad od 4,1%. Prema vrstama financijskih instrumenata, tržišna kapitalizacija dionica iznosila je 64,75% ukupne tržišne kapitalizacije izdavatelja na Zagrebačkoj burzi (pad od 6,9% u odnosu na iznos tržišne kapitalizacije dionica u prethodnoj godini). Nakon dionica najveći je bio udio tržišne kapitalizacije obveznica u iznosu od 34,98% (rast od 3,7% u odnosu na godinu prije) te certifikata u iznosu od 0,27% (pad od 72,1% u odnosu na prethodnu godinu).

Broj izdavatelja dionica na uređenom tržištu nastavio je trend smanjenja od prethodnih godina, dok je trend na MTP-u bio obrnut. Broj izdavatelja obveznica na uređenom tržištu narastao je za 16,7%. Kao što je već navedeno, jedan je izdavatelj uvrstio certifikate i na uređeno tržište tijekom 2013. godine.

Tablica 1.4. Broj izdavatelja na uređenom tržištu i MTP-u na dan 31. prosinca 2012. i 2013. godine

Broj izdavatelja	31.12.2012.	31.12.2013.	Promjena
Uređeno tržište			
Dionice	184	165	-10,30%
Službeno tržište	21	21	0,00%
Redovito tržište	163	144	-11,70%
Obveznice (državne, korporativne, municipalne)	18	21	16,70%
Službeno tržište	16	19	18,80%
Redovito tržište	2	2	0,00%
Komercijalni zapisi	4	3	-25,00%
Službeno tržište	2	1	-50,00%
Redovito tržište	2	2	0,00%
Strukturirani proizvodi	0	1	100,00%
MTP			
Dionice	26	27	3,85%
Strukturirani vrijednosni papiri	1	1	0,00%

Izvor: Zagrebačka burza

Tijekom 2013. izvrstilo se 19 izdavatelja dionica te je time nastavljen trend smanjenja broja izdavatelja na uređenom tržištu iz prethodnih godina. Razlog izvrštavanja za:

- osam izdavatelja bila je odluka glavne skupštine o izvrštenju,
- šest izdavatelja bio je stečaj izdavatelja,
- četiri izdavatelja bila je provedena korporativna akcija istiskivanja manjinskih dioničara,
- jednog izdavatelja bilo je preoblikovanje u društvo s ograničenom odgovornošću.

1.2. Aktivnosti Hanfe

Aktivnosti Hanfe na tržištu kapitala usmjerene su u prvom redu na zaštitu ulagatelja osiguravanjem fer, urednog i djelotvornog trgovanja te posljedično transparentnog i učinkovitog tržišta, kao i na smanjenje sistemskih rizika.

U protekloj godini aktivnosti Hanfe uglavnom su bile usmjerene na uspostavljanje suradnje s ESMA-om te su se zaposlenici Hanfe putem članstva uključili u rad brojnih odbora i radnih skupina ESMA-e. Aktivno sudjelovanje zaposlenika Hanfe u radu ESMA-inih odbora i radnih skupina podrazumijeva kontinuirano praćenje izmjene postojeće regulative tržišta kapitala te sudjelovanje u pripremi raznih dokumenata i nezakonodavnih akata čije je donošenje u nadležnosti ESMA-e, kao i u procesu ujednačavanja i unapređenja prakse postupanja nadležnih tijela država članica na europskom tržištu kapitala. Takvim aktivnim djelovanjem zaposlenici Hanfe nastoje doprinijeti razvoju hrvatskog tržišta kapitala, a posebno razvoju novih proizvoda i usluga koji se na njemu nude.

U pogledu aktivnosti Hanfe usmjerenih na izdavatelje, u lipnju 2013. održana je četvrta edukacija izdavatelja čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište Zagrebačke burze. Edukaciju su, kao i prethodne godine, organizirale Zagrebačka burza, Hanfa te SKDD. Predstavnici Hanfe prezentirali su novosti vezane za:

- primjenu propisa Europske unije nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju,
- izmjene i dopune ZTK-a vezane uz obveze transparentnosti izdavatelja te
- izmjene i dopune ZTK-a vezane uz izradu i objavu prospekta.

Zagrebačka burza educirala je izdavatelje o specijalistima i održavateljima tržišta kao podršci likvidnosti te o strukturiranju aktivnosti vezanih uz korporativnu akciju isplate dividende.

SKDD je upoznao sudionike s uslugama „Portal za izdavatelje: nova online usluga za izdavatelje“ i „Moj e-račun: online usluga za dioničare i njene prednosti za izdavatelje“ te s unapređenjem usluge isplate dividendi i planom daljnjih unapređenja usluga do kraja 2013. godine.

Edukaciji su prisustvovali predstavnici oko 150 izdavatelja. Izdavatelji su pozvani da se radi nastavka suradnje i razjašnjenja eventualnih nedoumica sa svojim dodatnim upitima i prijedlozima obrate organizatorima edukacije.

Hanfa je pravovremeno obavještavala investicijsku javnost o donošenju novih propisa te o izmjenama postojećih propisa objavljivanjem priopćenja na svojoj internetskoj stranici. Od trenutka ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju Hanfa aktivno sudjeluje u procesu analize postojeće regulative Europske unije i pripreme za donošenje novih propisa u području tržišta kapitala kroz odbore unutar ESMA-e te kontinuiranom suradnjom s Ministarstvom financija Republike Hrvatske i Misijom Republike Hrvatske pri Europskoj uniji.

Hanfa je u 2013. izradila treći broj Godišnjeg izvještaja o korporativnom upravljanju izdavatelja čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: GIKU), kojim pridonosi preglednosti i razvoju korporativnog upravljanja u Hrvatskoj. Korporativno upravljanje dobiva sve veći značaj, posebno nakon posljednje financijske krize, budući da su se upravo pojedini aspekti korporativnog upravljanja pokazali kao jedan od pokretača krize. GIKU obuhvaća podatke o svim izdavateljima dionica i obveznica na uređenom tržištu Zagrebačke burze te se može smatrati indikatorom smjera korporativnog upravljanja u Hrvatskoj, a objavljen je i javno je dostupan na internetskim stranicama Hanfe.

1.2.1. Regulatorne aktivnosti

Godina 2013. bila je obilježena promjenama regulative u području tržišta kapitala te je Hanfa aktivno surađivala s pojedinim ministarstvima pri izradi zakona u području tržišta kapitala, i to sudjelovanjem u radnim skupinama za izradu zakona te općenito u osiguravanju zakonskih preduvjeta za izravnu primjenu uredbi, smjernica, preporuka i tehničkih standarda europskih nadzornih tijela na području Republike Hrvatske.

U prvom polugodištu 2013. donesene su izmjene i dopune ZTK-a s ciljem njegova cjelovitog usklađivanja s regulativom Europske unije do datuma ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije. Ujedno, po prvi se put određeni propisi Europske unije kao što su uredbi počinju izravno primjenjivati u Republici Hrvatskoj te je Hanfa sudjelovala u implementaciji EMIR-a i Uredbe (EU) br. 236/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o kratkoj prodaji i određenim aspektima kreditnih izvedenica na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza¹² (dalje u tekstu: Uredba o kratkoj prodaji), koja je provedena donošenjem zakona o provedbi navedenih uredbi. U drugom polugodištu 2013. donesene su još jedne izmjene ZTK-a, kojima se provodi dodatno usklađenje s regulativom Europske unije i europskim standardima, kao i izmjene Zakona o preuzimanju dioničkih društava (NN, br. 109/07, 36/09, 108/12 i 90/13 – Odluka USRH broj: U-I-4469/2008 i dr., 99/13 – Odluka USRH broj: U-I-2470/2010 i dr.; dalje u tekstu: ZPDD), koje su uvjetovane potrebom unaprjeđenja pravnog okvira preuzimanja dioničkih društava u brojnim aspektima, kao i uklanjanja poteškoća uočenih njegovom provedbom u praksi.

Kratka prodaja povezana s dionicom ili dužničkim instrumentom u smislu Uredbe o kratkoj prodaji znači svaku prodaju dionice ili dužničkog instrumenta koje prodavatelj ne posjeduje u trenutku sklapanja ugovora o prodaji, uključujući prodaju kada je u trenutku sklapanja ugovora o prodaji posudio ili je ugovorio posuditi dionicu ili dužnički instrument za isporuku pri namiri.

U području tržišta kapitala u 2013. doneseno je ukupno pet zakonskih akata i deset podzakonskih akata. Zakonski akti doneseni i objavljeni u Narodnim novinama u 2013. jesu:

1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala (NN, br. 54/13)
2. Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. godine o OTC izvedenicama, središnjoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju (NN, br. 54/13)
3. Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 236/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. godine o kratkoj prodaji i određenim aspektima kreditnih izvedenica na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza (NN, br. 54/13; dalje u tekstu: Zakon o provedbi Uredbe o kratkoj prodaji)
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju dioničkih društava (NN, br. 148/13)
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala (NN, br. 159/13).

Podzakonski akti Hanfe doneseni i objavljeni u Narodnim novinama u 2013. jesu:

1. Pravilnik o strukturi i sadržaju polugodišnjih i godišnjih financijskih izvještaja Fonda za zaštitu ulagatelja (NN, br. 155/13)
2. Pravilnik o obliku, sadržaju, rokovima i načinu dostavljanja izvještaja o transakcijama i trgovanju s financijskim instrumentima izvršenim na uređenom tržištu kojim upravlja burza (NN, br. 155/13)

¹² Uredba (EU) br. 236/2012, SL L 86

3. Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja burze (NN, br. 155/13)
4. Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja središnjeg klirinškog depozitarnog društva (NN, br. 155/13)
5. Pravilnik o vrsti uvrštenih financijskih instrumenata i vrijednosti transakcija na koje se primjenjuje obveza prijave OTC transakcija burzi (NN, br. 85/13)
6. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o objavi povlaštenih informacija koje se neposredno odnose na izdavatelja te o određivanju opravdanih interesa izdavatelja u svrhu neobjavljivanja (NN, br. 85/13)
7. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obliku, vrsti i broju primjeraka obveznih priloga uz zahtjev za odobrenje prospekta, kao i o obveznom sadržaju tog zahtjeva (NN, br. 85/13)
8. Pravilnik o uvjetima za članstvo u upravi burze i postupku izdavanja suglasnosti članu uprave burze (NN, br. 117/13)
9. Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dokumentaciji za izdavanje odobrenja za rad burzi (NN, br. 117/13)
10. Pravilnik o sadržaju zahtjeva i dokumentaciji za izdavanje odobrenja za rad središnjem klirinškom depozitarnom društvu (NN, br. 117/13).

U regulatorne aktivnosti Hanfe spada i davanje mišljenja o provedbi zakona za čiju je primjenu Hanfa nadležna, a koja se daju na zahtjev stranaka u postupku ili osoba koje dokažu svoj pravni interes. U skladu s navedenom ovlasti iz članka 15. točke 9. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12), Hanfa je u 2013. izdala šest mišljenja vezanih uz primjenu odredaba ZTK-a i deset mišljenja vezanih uz primjenu odredaba ZPDD-a, što predstavlja znatan porast u odnosu na broj izdanih mišljenja u 2012., kada su izdana četiri mišljenja vezana uz primjenu odredaba ZTK-a i tri mišljenja vezana uz primjenu odredaba ZPDD-a.

1.2.1.1. Izmjene Zakona o tržištu kapitala

Prve izmjene ZTK-a u 2013. predstavljene Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala (NN, br. 54/13) bile su dio procesa kontinuiranog usklađenja s pravnom stečevinom Europske unije s ciljem stvaranja preduvjeta za konačnu integraciju financijskog tržišta Republike Hrvatske u jedinstveno tržište država članica Europske unije, kao i istovjetnu primjenu odredaba u Republici Hrvatskoj te u drugim državama članicama.

Navedene izmjene ZTK-a stupile su na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji te se, u dijelu regulacije zahtjeva za transparentnošću u vezi s podacima o izdavateljima čiji su vrijednosni papiri uvršteni u trgovanje na uređenom tržištu, zlouporabom tržišta te izdavanjem prospekta, odnose na usklađivanje s Direktivom 2010/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. godine o izmjeni Direktive 2003/71/EZ o prospektu koji je potrebno objaviti prilikom javne ponude vrijednosnih papira ili prilikom uvrštenja u trgovanje i o izmjeni Direktive 2004/109/EZ o usklađivanju zahtjeva za transparentnošću u vezi s podacima o izdavateljima čiji su vrijednosni papiri uvršteni za trgovanje na uređenom tržištu¹³ i Direktivom 2010/78/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. godine o izmjeni Direktive 98/26/EZ, 2002/87/EZ, 2003/6/EZ, 2003/41/EZ, 2003/71/EZ, 2004/39/EZ, 2004/109/EZ, 2005/60/EZ, 2006/48/EZ, 2006/49/EZ i 2009/65/EZ u pogledu ovlasti Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za bankarstvo), Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje) i Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala)¹⁴.

¹³ Direktiva 2010/73/EU, SL L 327

¹⁴ Direktiva 2010/78/EU, SL L 331

Druge izmjene ZTK-a, predstavljene Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala (NN, br. 159/13), koje su stupile na snagu 1. siječnja 2014., odnosile su se na dodatno usklađenje odredaba tog zakona u vezi s praktičnom implementacijom EMIR-a, kao i poboljšanje postojećih zakonskih odredaba koje uređuju poslovanje SKDD-a, sustava namire i sustava poravnanja transakcija financijskim instrumentima, te detaljnije propisivanje načina utvrđivanja iznosa pravične naknade prilikom povlačenja vrijednosnih papira s uvrštenja na uređenom tržištu u uvjetima smanjene likvidnosti tržišta.

1.2.1.2. Zakon o provedbi EMIR-a

Dana 16. kolovoza 2012. odredbe EMIR-a stupile su na snagu na području Europske unije, dok su se na subjekte nadzora Hanfe počele primjenjivati danom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Implementacija EMIR-a u nacionalno zakonodavstvo, osim spomenutim izmjenama ZTK-a, provedena je i donošenjem Zakona o provedbi EMIR-a, kojim je propisano da su Hanfa i Hrvatska narodna banka nadležna tijela zadužena za nadzor nad primjenom EMIR-a u Republici Hrvatskoj, u skladu s postojećom podjelom nadležnosti nad subjektima nadzora. Hanfa u smislu primjene EMIR-a nadzire središnje druge ugovorne strane sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, kao i financijske druge ugovorne strane (s izuzetkom kreditnih institucija, koje i kod primjene EMIR-a nadzire Hrvatska narodna banka) te nefinancijske druge ugovorne strane koje predstavljaju subjekte nadzora Hanfe. Osim subjekata nadzora Hanfe u užem smislu (investicijska društva, društva za osiguranje, mirovinski i investicijski fondovi, itd.), Hanfa je također zadužena za nadzor nad svim društvima u Republici Hrvatskoj (osim kreditnih institucija) koja u svom portfelju imaju izvedenice, a što je za posljedicu imalo i širenje opsega subjekata nadzora Hanfe. Navedeno proizlazi iz definicije „nefinancijske druge ugovorne strane“ sadržane u EMIR-u, gdje je nefinancijska druga ugovorna strana definirana kao bilo koje društvo (engl. *undertaking* – kategorija šira od pravne osobe¹⁵) koje ima poslovni nastan u državi članici Europske unije.

EMIR pokriva sljedeća tri glavna područja:

1. reguliranje obveza financijskih i nefinancijskih ugovornih strana u transakcijama OTC izvedenicama,
2. autorizaciju, uvjete poslovanja i nadzor nad središnjim drugim ugovornim stranama,
3. autorizaciju, uvjete poslovanja i nadzor nad trgovinskim repozitorijima (što je u nadležnosti ESMA-e).

Hanfa kao nadležno tijelo za provedbu EMIR-a obavlja sljedeće aktivnosti:

- nadzire financijske i nefinancijske ugovorne strane vezano za primjenu tehnika smanjenja rizika, primjene unutargrupnih izuzetaka i obveze izvještavanja trgovinskih repozitorija,
- od financijskih drugih ugovornih strana zaprima podatke o sporovima koji se odnose na transakcije OTC izvedenicama, vrednovanje takvih ugovora ili razmjenu kolaterala čiji su iznos ili vrijednost veći od 15 mil. eura i koji traju najmanje 15 radnih dana,
- prikuplja podatke o grupama nefinancijskih drugih ugovornih strana koje su prešle prag poravnanja iz članka 10. EMIR-a,
- odlučuje o licenciranju središnje druge ugovorne strane (engl. *Central Counterparty* – CCP) i provodi nadzor nad tako licenciranim društvom.

15 U određenim okolnostima i fizička osoba-poduzetnik može biti klasificiran kao *undertaking* – kada se fizička osoba bavi poduzetništvom i u sklopu toga nudi usluge i robu tržištu. Takav je stav zauzeo i Europski sud pravde (pojašnjenje je dostupno na internetskim stranicama Europske komisije).

Hanfa je na svojoj internetskoj stranici objavila informacije o EMIR-u i upute za primjenu te uredbe te je izradila obrasce namijenjene nefinancijskim drugim ugovornim stranama za dostavu obavijesti o premašivanju praga poravnanja te o padu ispod praga poravnanja. Na internetskoj stranici Hanfe također se nalazi prezentacija u kojoj su sažete glavne obveze drugih ugovornih strana u skladu s EMIR-om te dani odgovori na često postavljana pitanja.

Nakon stupanja na snagu EMIR-a SKDD je krajem 2013. pokrenuo proces licenciranja kao središnje druge ugovorne strane prema EMIR-u te je u tu svrhu osnovao ovisno društvo SKDD-CCP Smart Clear d.d., Zagreb, koje je Hanfi podnijelo zahtjev za izdavanje dozvole za pružanje usluga središnje druge ugovorne strane. U skladu sa Zakonom o provedbi EMIR-a, u postupku licenciranja društva SKDD-CCP Smart Clear d.d. osim Hanfe sudjeluje i kolegij regulatora koji uključuje i ESMA-u.

1.2.1.3. Zakon o provedbi Uredbe o kratkoj prodaji

Uredba o kratkoj prodaji stupila je na snagu u državama članicama Europske unije 1. studenog 2012., a u Republici Hrvatskoj primjenjuje se od 1. srpnja 2013. godine. Navedena uredba implementirana je u hrvatsko zakonodavstvo donošenjem Zakona o provedbi Uredbe o kratkoj prodaji. U skladu s člankom 3. Zakona o provedbi Uredbe o kratkoj prodaji, nadležna tijela za provedbu Uredbe o kratkoj prodaji i Zakona o provedbi Uredbe o kratkoj prodaji jesu Hanfa i Hrvatska narodna banka (za nadzor provedbe Uredbe o kratkoj prodaji kod kreditnih institucija).

Na vrhuncu financijske krize u 2008. godini regulatori u više zemalja članica Europske unije, SAD-u, Japanu i trećim zemljama usvojili su izvanredne mjere kojima se ograničilo ili zabranilo provođenje transakcija prodaje bez pokrića (engl. *naked short-selling*) nekih ili svih financijskih instrumenata, a zbog bojazni da bi takve transakcije mogle dovesti do dodatnog pada cijena financijskih instrumenata u uvjetima izrazite financijske nestabilnosti. Mjere regulatora bile su međutim međusobno neusklađene te su ukazale na potrebu usvajanja i implementiranja zajedničkog zakonodavnog okvira na razini Europske unije u tom području.

Cilj je Uredbe o kratkoj prodaji povećanje transparentnosti izvještavanja o kratkim pozicijama koje imaju ulagatelji u određenim financijskim instrumentima, smanjenje rizika namire i drugih rizika povezanih s kratkim prodajama te stvaranje ujednačenog okvira za koordinirano djelovanje na razini Europske unije. Hanfa je za potrebe primjene Uredbe o kratkoj prodaji na svojoj internetskoj stranici objavila informacije o navedenoj uredbi kao i upute za njezinu primjenu. Također je izradila obrasce za dostavu obavijesti o značajnim neto kratkim pozicijama u dionicama i državnim dužničkim instrumentima te nepokrivenim pozicijama u CDS-ovima¹⁶ iz državnih dužničkih instrumenata, kao i obrasce za poništavanje pogrešno dostavljenih obavijesti. Hanfa vodi evidencije o zaprimljenim obavijestima o značajnim neto kratkim pozicijama u dionicama i državnim dužničkim instrumentima, evidencije o nepokrivenim pozicijama u CDS-ovima iz državnih dužničkih instrumenata te evidencije imatelja i potencijalnih imatelja značajnih neto kratkih pozicija. Na svojoj internetskoj stranici Hanfa objavljuje aktualne i povijesne podatke o značajnim neto kratkim pozicijama u dionicama. Tijekom 2013. godine nije zaprimljena ni jedna obavijest o značajnoj neto kratkoj poziciji u dionicama, dok je zaprimljena jedna obavijest o značajnoj neto kratkoj poziciji u državnim dužničkim instrumentima. U skladu s Uredbom o kratkoj prodaji i delegiranim uredbama, Hanfa tromjesečno ESMA-i dostavlja agregirane podatke o značajnim neto kratkim pozicijama.

¹⁶ Transakcije kreditnim izvedenicama na osnovi nastanka statusa neispunjavanja obveza iz državnih dužničkih instrumenata (engl. *Credit Default Swap* - CDS)

1.2.1.4. Izmjene Zakona o preuzimanju dioničkih društava

Izmjene ZPDD-a, koje su stupile na snagu 15. prosinca 2013., donijele su znatan broj novina u postupku preuzimanja dioničkih društava, koje imaju velik utjecaj na ovlaštenja Hanfe u provođenju i nadzoru primjene tog zakona. Jedna od najznačajnijih izmjena ZPDD-a jest ograničavanje pojma ciljnog društva samo na ona dionička društva čije su dionice uvrštene na uređeno tržište. Time se Republika Hrvatska izjednačava s većinom zemalja članica Europske unije koje na isti način uređuju pojam ciljnog društva, a koji se u skladu s Direktivom 2004/25/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o ponudama za preuzimanje¹⁷ odnosi isključivo na ona dionička društva čije su dionice uvrštene na uređeno tržište. Ništa manje značajne izmjene ZPDD-a za sudionike postupka preuzimanja i Hanfe kao tijela koje izravno odlučuje o postupku preuzimanja jesu:

- uvođenje jedinstvenog praga od 25% dionica ciljnog društva, čijim prelaskom nastaje obveza objavljivanja ponude za preuzimanje,
- uvođenje obveze obavještanja Hanfe o korištenju iznimke od obveze objavljivanja ponude za preuzimanje,
- propisivanje nove iznimke od obveze objavljivanja ponude za preuzimanje u slučaju stjecanja dionica u vezi sa sanacijom ciljnog društva,
- propisivanje obveze ponuditelja za izradom elaborata o procjeni fer vrijednosti dionice ciljnog društva u slučaju nelikvidnih dionica,
- odgoda pravnih učinaka rješenja Hanfe do nastupanja pravomoćnosti te
- prestanak isključenja prava glasa u slučaju pada do ili ispod praga od 25% dionica ciljnog društva.

S obzirom na to da je Ustavni sud Republike Hrvatske 8. srpnja 2013. donio Odluku U-I/4469/2008 i dr., a 9. srpnja 2013. Odluku U-I/2470/2010 i dr., temeljem kojih su s datumom 15. prosinca 2013. prestale važiti odredbe članka 13. stavka 3. i članka 61. stavaka 2. i 3. ZPDD-a, tim je izmjenama ZPDD usklađen s pravnim stajalištima Ustavnog suda izraženim u navedenim odlukama.

1.2.2. Licenciranje

Osim navedenih izmjena zakonodavstva 2013. godinu obilježila je relativno teška situacija za subjekte nadzora uslijed poteškoća u poslovanju izazvanih padom gospodarske aktivnosti, kao i strožih organizacijskih uvjeta za subjekte nadzora nametnutih novom zakonskom regulativom.

U okviru obavljanja poslova licenciranja u skladu s odredbama ZTK-a, Hanfa izdaje odobrenja za rad operateru uređenog tržišta i operateru sustava poravnanja i/ili namire te odobrenja za obavljanje usluga poravnanja u svojstvu središnje druge ugovorne strane u skladu s EMIR-om, odobrava akte tih operatera (pravila i cjenike), odobrava naknade Operatera Fonda za zaštitu ulagatelja, izdaje i oduzima suglasnosti za stjecanje kvalificiranih udjela u njima te izdaje i oduzima suglasnosti za imenovanje članova uprave burze i središnjeg klirinškog depozitarnog društva te za članove uprave trgovačkog društva unutar iste grupe.

Također, Hanfa u skladu s odredbama ZTK-a izdavateljima odobrava prospekte javne ponude i uvrštenja vrijednosnih papira, a u skladu s odredbama ZPDD-a odobrava objavljivanje ponuda za preuzimanje.

¹⁷ Direktiva 2004/25/EZ, SL L 142

Na postupke licenciranja u području tržišta kapitala nadovezuju se brojni predmeti u kojima Hanfa odlučuje temeljem odredaba Zakona o općem upravnom postupku (NN, br. 47/09; dalje u tekstu: ZUP). Tako je u 2013. Hanfa u skladu s odredbom članka 84. stavka 4. ZUP-a donijela osam rješenja o odbijanju zahtjeva, jedno rješenje kojim je odlučeno o odbijanju prigovora na obavijest Hanfe o pokretanju postupka po službenoj dužnosti, kao i o odbijanju zahtjeva za pokretanje obnove postupka, jedno rješenje o odbijanju prigovora na obavijest Hanfe o pokretanju postupka po službenoj dužnosti te jedno rješenje o prihvaćanju prigovora podnositelja predstavke.

1.2.2.1. Zagrebačka burza i SKDD

U 2013. Hanfa je Zagrebačkoj burzi odobrila Pravila Zagrebačke burze te je dva puta odobravalu izmjene i dopune Cjenika burzovnih usluga. Izmjene usvojene Pravilima Zagrebačke burze uglavnom su se odnosile na omogućavanje članstva putem udaljenog pristupa i članstva s ograničenim trgovinskim pravima (sklapanje transakcija za vlastiti račun) za profesionalne ulagatelje koji nisu investicijska društva ili kreditne institucije (pristup novoj „vrsti“ članova kao što su npr. mirovinski fondovi), redefiniranje MTP-a te pojačanu razinu transparentnosti izvještavanja na MTP-u, harmonizaciju korporativnih akcija na razini Republike Hrvatske s usvojenim standardima Europske unije, propisivanje uvjeta uvrštenja strukturiranih proizvoda, prijavljivanje OTC transakcija te općenito usklađenje odredaba Pravila Zagrebačke burze s izmjenama ZTK-a iz 2013. godine.

Prve izmjene i dopune Cjenika burzovnih usluga uglavnom su bile vezane uz reguliranje naknade za prijem strukturiranih vrijednosnih papira u trgovinu na Inozemni MTP. Druge izmjene i dopune Cjenika burzovnih usluga odnosile su se na uvođenje dviju novih naknada, i to godišnje naknade za povijesne podatke o transakcijama i ponudama za sve financijske instrumente te godišnje naknade za povijesne podatke o transakcijama i ponudama za jedan financijski instrument, kao i na terminološko usklađenje s pojmovima u Pravilima Zagrebačke burze usvojenim u 2013. godini.

Tijekom 2013. Hanfa je SKDD-u odobrila izmjene i dopune Pravila te izmjene i dopune Uputa, koje su se u bitnom odnosile na usklađenje navedenih akata s Odlukom Zagrebačke burze o vremenu trgovanja i odvijanju pojedinih faza trgovine, koja je stupila na snagu 16. listopada 2013. godine. Također, Hanfa je SKDD-u kao Operateru Fonda za zaštitu ulagatelja rješenjem odobrila naknadu za upravljanje Fondom za 2013. godinu.

U 2013. nije bilo zahtjeva podnesenih Hanfi za izdavanje suglasnosti za stjecanje kvalificiranog udjela u Zagrebačkoj burzi ili SKDD-u, kao ni zahtjeva za izdavanje suglasnosti za članove Uprave Zagrebačke burze i SKDD-a.

1.2.2.2. Prospekti

Hanfa odobrava prospekte u vezi s javnom ponudom vrijednosnih papira i uvrštenjem vrijednosnih papira na uređeno tržište, kao i dopune prospekata. U skladu s odredbama ZTK-a, nije dopuštena javna ponuda vrijednosnih papira na području Republike Hrvatske niti je dopušteno uvrštenje vrijednosnih papira na uređeno tržište u Republici Hrvatskoj ako prije ponude odnosno prije uvrštenja u vezi s njima nije objavljen valjani prospekt, izuzev u slučajevima izričito propisanim ZTK-om u člancima 351., 352. i 353. Izmjenama ZTK-a koje su stupile na snagu 1. srpnja 2013., u članku 354. propisana je obveza izdavatelja, ponuditelja ili podnositelja zahtjeva za uvrštenje vrijednosnih papira na uređeno tržište u Republici Hrvatskoj da obavijesti Hanfu u slučaju postojanja uvjeta za

korištenje iznimki od obveze objave prospekta, i to najkasnije u roku od tri radna dana prije početka javne ponude koja se provodi u Republici Hrvatskoj ili prije podnošenja zahtjeva za uvrštenje vrijednosnih papira na uređeno tržište. Na taj način Hanfa je omogućen učinkovit nadzor situacije na hrvatskom tržištu kapitala u pogledu izdavanja vrijednosnih papira, kao i njihova uvrštavanja na uređeno tržište. Nakon 1. srpnja 2013. Hanfa je zaprimila ukupno devet obavijesti o korištenju iznimki od obveze objave prospekta kod izdanja odnosno ponude vrijednosnih papira te sedam obavijesti o izuzetku od primjene odredaba ZTK-a u dijelu prospekta u skladu s odredbama članka 342. ZTK-a. U istom razdoblju Hanfa je zaprimila dvije obavijesti o korištenju iznimke od obveze objave prospekta u slučaju uvrštenja vrijednosnih papira na uređeno tržište.

U godini 2013., nasuprot velikom broju korištenih iznimki od obveze objave prospekta kod izdanja vrijednosnih papira, Hanfi nije podnesen ni jedan zahtjev za odobrenje prospekta izdanja vrijednosnih papira te je u tom smislu primjetan pad u odnosu na 2012., kada je Hanfa odobrila tri prospekta izdanja vrijednosnih papira. Pojavi korištenja velikog broja iznimki od obveze objave prospekata i smanjenju broja odobrenih prospekata izdanja vrijednosnih papira u 2013. znatno su pridonijele izmjene odredaba ZTK-a koje propisuju iznimke od obveze objave prospekta izdanja vrijednosnih papira, a koje su uglavnom bile usmjerene na olakšavanje prikupljanja financijskih sredstava na tržištu kapitala za društva, primjerice povećanjem broja ulagatelja sa 100 na 150, koji nisu kvalificirani ulagatelji, a kojima ponuda mora biti upućena da bi izdavalatelj bio u mogućnosti koristiti iznimku od obveze objave prospekta, zatim povećanjem iznosa koji ulagatelji moraju uplatiti za ponuđene vrijednosne papire sa 50.000 eura na 100.000 eura, u kunskoj protuvrijednosti, po ulagatelju, za svaku pojedinačnu ponudu, kao i „proširenjem“ iznimke kod ponude vrijednosnih papira koji su dodijeljeni ili koji će se dodijeliti u postupku pripajanja društava i na slučaj podjele društava.

Tijekom 2013. Hanfa je odobrila ukupno osam zahtjeva za odobrenje prospekta uvrštenja vrijednosnih papira, od kojih su se četiri zahtjeva odnosila na odobrenje prospekta uvrštenja dionica te četiri zahtjeva na odobrenje prospekta uvrštenja obveznica na uređeno tržište u Republici Hrvatskoj. Broj od ukupno osam odobrenih prospekata uvrštenja vrijednosnih papira na uređeno tržište u Republici Hrvatskoj u 2013. predstavlja povećanje u odnosu na broj odobrenih prospekata uvrštenja vrijednosnih papira na uređeno tržište Zagrebačke burze u 2012., kada ih je bilo šest. Odredbama članaka 380. i 381. ZTK-a propisano je da prospekt i dopuna prospekta odobreni od nadležnog tijela matične države članice¹⁸ kada je Republika Hrvatska država članica domaćin¹⁹ imaju učinak kao prospekt i dopuna prospekta odobreni od Hanfe pod uvjetom da je izvršen postupak notifikacije prospekta i dopune prospekta iz članka 381. ZTK-a. Jednak učinak u drugoj državi članici imaju prospekt i dopuna prospekta koje je odobrila Hanfa kada je Republika Hrvatska matična država članica izdavalatelja, a Hanfa na zahtjev izdavalatelja ili osobe odgovorne za izradu prospekta dostavi nadležnom tijelu države članice domaćina obavijest o odobrenju prospekta i dopuni prospekta, kojoj prilaže certifikat o odobrenju prospekta, presliku odobrenog prospekta i prijevod sažetka prospekta

18 U skladu s člankom 343. točkom 12. ZTK-a, matična država članica jest:

„a) za izdavalatelje vrijednosnih papira sa sjedištem u državi članici, a koji vrijednosni papiri nisu navedeni u podtočki b) ove točke, država članica u kojoj izdavalatelj ima sjedište,

b) za izdanja dužničkih vrijednosnih papira:

- čija pojedinačna nominalna vrijednost iznosi najmanje 1.000 eura u kunskoj protuvrijednosti, ili
- koji daju pravo na stjecanje prenosivih vrijednosnih papira ili novca kao posljedicu konverzije ili izvršavanja prava iz tih dužničkih vrijednosnih papira, pod uvjetom da izdavalatelj ovih dužničkih vrijednosnih papira nije ujedno i izdavalatelj odnosnih vrijednosnih papira ili osoba koja pripada istoj grupi, ona država članica u kojoj izdavalatelj ima sjedište ili gdje će vrijednosni papiri biti ili gdje su uvršteni na uređeno tržište ili gdje su ponuđeni javnosti, po izboru izdavalatelja, ponuditelja ili osobe koja traži uvrštenje. Ova odredba se na odgovarajući način primjenjuje i na dužničke vrijednosne papire u drugoj valuti različitoj od eura kad je pojedinačna nominalna vrijednost dužničkih vrijednosnih papira približno jednaka 1.000 eura u kunskoj protuvrijednosti,

c) za sve izdavalatelje vrijednosnih papira iz trećih država, a koji vrijednosni papiri nisu navedeni u podtočki b) ove točke, država članica u kojoj će vrijednosni papiri biti prvi put ponuđeni javnosti ili u kojoj će biti podnesen prvi zahtjev za uvrštenje na uređeno tržište, po izboru izdavalatelja, ponuditelja ili osobe koja traži uvrštenje. U slučaju da su na ovaj način matičnu državu članicu izabrali ponuditelj ili podnositelj zahtjeva za uvrštenje, izdavalatelj ima pravo ponovno izabrati matičnu državu članicu između država članica iz ove podtočke“.

19 U skladu s člankom 343. točkom 13. ZTK-a, država članica domaćin je „država članica u kojoj je upućena javna ponuda ili podnesen zahtjev za uvrštenje na uređeno tržište, u slučaju da je ova različita od matične države članice“.

kada je on potreban. Postupak notifikacije odobrenih prospekata i dopuna prospekata propisan je odredbama Direktive Europskog parlamenta i Vijeća broj 2003/71/EZ od 4. studenog 2003. o prospektu koji će se objaviti nakon što se vrijednosni papiri javno ponude ili prihvate za trgovanje te kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2001/34/EZ²⁰ (Direktiva o prospektu), koje su implementirane u nacionalna zakonodavstva svih država članica, čime je taj postupak maksimalno unificiran unutar Europske unije te kao takav omogućuje provedbu prekogranične ponude i uvrštenja vrijednosnih papira na uređena tržišta više država članica uz minimalne dodatne troškove za izdavatelja. Hanfa na svojim internetskim stranicama vodi i redovito ažurira popis notifikacija odobrenih prospekata i dopuna prospekata zaprimljenih od drugih država članica uz linkove na svaki pojedini dokument.

Hanfa je u 2013. od nadležnih tijela drugih država članica zaprimila notifikacije triju osnovnih prospekata, koji su se odnosili na programe izdanja strukturiranih vrijednosnih papira, te notifikacije četiriju dopuna navedenih prospekata, dok nije zaprimila zahtjev ni jednog izdavatelja kojemu je Republika Hrvatska matična država članica za notifikaciju odobrenog prospekta i/ili dopune prospekta prema drugim državama članicama.

1.2.2.3. Ponude za preuzimanje

U 2013. Hanfa je odobrila ukupno 13 zahtjeva za odobrenje objavljivanja ponude za preuzimanje, od čega se deset zahtjeva odnosilo na odobrenje objavljivanja obvezne ponude za preuzimanje, a tri zahtjeva na odobrenje objavljivanja dobrovoljne ponude za preuzimanje. Hanfa izdaje odobrenje objavljivanja ponude za preuzimanje kada u postupku odobravanja predmetnog zahtjeva utvrdi da je zahtjev uredan odnosno kada su ispunjeni sljedeći uvjeti: ponuditelj je dostavio ponudu za preuzimanje, svu ZPDD-om propisanu dokumentaciju i dodatnu dokumentaciju na zahtjev Hanfe, podaci iz ponude za preuzimanje i isprave priložene zahtjevu potpuni su i vjerodostojni te je cijena u ponudi za preuzimanje određena u skladu s odredbama ZPDD-a.

Ponuda za preuzimanje javno je objavljena ponuda, obvezna ili dobrovoljna, upućena svim dioničarima ciljnog društva za stjecanje svih dionica s pravom glasa, uz uvjete i na način određen ZPDD-om.

Izmjenama ZPDD-a koje su stupile na snagu krajem 2013., osobama koje su izuzete od obveze objavljivanja ponude za preuzimanje propisana je obveza obavješćavanja Hanfe o korištenju iznimke od navedene obveze. Hanfa je ovlaštena rješenjem utvrditi da nije riječ o iznimci ili da se radi o zlouporabi iznimke, u kojem je slučaju stjecatelj obvezan objaviti ponudu za preuzimanje pod uvjetima i na način određen ZPDD-om. Taj koncept Hanfi olakšava nadzor preuzimanja ciljnih društava u slučajevima kada su stjecatelji dionica ciljnih društava oslobođeni obveze objavljivanja ponude za preuzimanje i ostalih obveza propisanih ZPDD-om.

U 2013. zabilježeno je povećanje ukupnog broja odobrenih zahtjeva za odobrenje objavljivanja ponude za preuzimanje u odnosu na broj odobrenih zahtjeva u 2012., kada ih je Hanfa odobrila ukupno deset. Kod većine odobrenih zahtjeva u 2013. podnositelji zahtjeva već su prije nastanka obveze objavljivanja ponude za preuzimanje bili imatelji dionica ciljnih društava te su kroz objavu ponuda za preuzimanje ciljnih društava nastojali dodatno povećati svoje udjele u temeljnom kapitalu ciljnog društva odnosno ojačati kontrolu povećanjem broja glasova ponuditelja u glavnoj skupštini ciljnih društava.

20 Direktiva 2003/71/EZ, SL L 345

Na temelju objavljenih ponuda za preuzimanje tijekom 2013., dioničarima koji su svoje dionice uredno pohranili u ponudama za preuzimanje isplaćeno je ukupno 461 mil. kuna, što predstavlja znatno povećanje u odnosu na godinu ranije, kada je isplaćen 181 mil. kuna.

Tablica 1.5. Broj odobrenih ponuda i isplaćena sredstva tijekom 2012. i 2013. godine (u tis. kuna)

Preuzimanja	2012.	2013.
Obvezna ponuda	7	9
Dobrovoljna ponuda	3	4
Ukupno preuzimanja	10	13
Isplaćena sredstva (u tis. kn)	180.782	460.762

Izvor: Hanfa

1.2.3. Nadzor

Hanfa provodi nadzor Zagrebačke burze, SKDD-a i izdavatelja čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište ili MTP kojim upravlja Zagrebačka burza. Tijekom 2013. Hanfa je unaprijedila postupak nadzora izradom modela nadzora na temelju rizika za svaki pojedini subjekt nadzora. Modeli se sastoje od procjene utjecaja i vjerojatnosti odnosno neto rizika (na temelju podataka o bruto riziku i riziku kontrole) za svaki pojedini element rizika, a zatim i za grupu rizika, a na temelju čega se dobije ukupna ocjena rizičnosti subjekta nadzora. Cilj navedenih modela jest procjena rizičnosti subjekata nadzora prema zakonskim ciljevima i načelima kako bi se resursi Hanfe koristili na učinkovit i ekonomičan način, a nadzorne aktivnosti Hanfe usmjerile na kontrolu najrizičnijih dijelova poslovanja subjekta nadzora. Također, navedenim pristupom postiže se i učinak proporcionalnosti tako da su regulatorne aktivnosti proporcionalne koristima te se sprječava nametanje dodatnih regulatornih zahtjeva subjektima nadzora.

1.2.3.1. Nadzor Zagrebačke burze

U skladu s ovlastima propisanim odredbama članaka 339. i 341. ZTK-a, Hanfa je nadležna za nadzor poslovanja Zagrebačke burze, odnosno za provjeru posluje li Zagrebačka burza u skladu sa ZTK-om, propisima donesenim na temelju ZTK-a i vlastitim aktima, te za nadzor trgovanja.

Hanfa provodi posredni i neposredni nadzor poslovanja Zagrebačke burze. Posredni nadzor obavlja se tijekom cijele godine prikupljanjem izvještaja koje je Zagrebačka burza obvezna dostavljati Hanfi u skladu s odredbama članaka 280. do 338. ZTK-a, a koji se odnose na poslovanje uređenog tržišta odnosno burze kao tržišnog operatera na temelju odobrenja Hanfe, te u skladu s odredbama članaka 120. do 133., koji se odnose na upravljanje MTP-om. Tijekom posrednog nadzora Hanfa zaprima sljedeće izvještaje od Zagrebačke burze:

- godišnje financijske izvještaje i godišnje izvješće te revizorsko izvješće (jednom godišnje),
- obavijest o namjeri i načinu izdvajanja poslovnih procesa koji su bitni za njezino poslovanje ili rad uređenog tržišta (u trenutku nastanka),
- obavijest o svakom zaprimljenom zahtjevu za uvrštenje financijskih instrumenata na Službeno ili Redovito tržište, kao i o odluci Zagrebačke burze u vezi s uvrštenjem ili odbijanjem zahtjeva za uvrštenje (u trenutku zaprimanja zahtjeva odnosno donošenja odluke),
- popis članova, redovito obnavljan, po promjeni (nakon svakog isključenja člana),

- kao operatera MTP-a, podatke o svim promjenama trgovinskog sustava, dostupnosti podataka o ponudi i potražnji i podataka o trgovanju namijenjenih korisnicima i javnosti, očekivanim korisnicima sustava, financijskim instrumentima kojima će se trgovati unutar sustava, mehanizmu i načinu namire transakcija, mjerama koje osiguravaju ispunjavanje uvjeta propisanih odredbama ZTK-a i propisa donesenih na temelju tog zakona,
- izvještaj o svakom značajnom kršenju Pravila Zagrebačke burze te pravila MTP-a, neurednim uvjetima trgovanja ili ponašanju koje u sebi sadrži indicije na zlouporabu tržišta,
- podatke o vlasničkoj strukturi i svim promjenama vlasničke strukture (jednom mjesečno),
- podatke o svim promjenama članova Uprave i Nadzornog odbora, te
- izvještaj o stjecanju ili otuđenju financijskih instrumenata članova Uprave, Nadzornog odbora i zaposlenika Zagrebačke burze (jednom mjesečno) i dr.

Svi se prikupljeni podaci analiziraju te, ako se pokaže potrebnim, Hanfa traži dodatna očitovanja ili podatke od Zagrebačke burze, a ako utvrdi određene nezakonitosti i nepravilnosti, poduzima odgovarajuće nadzorne mjere.

Tijekom 2013. Hanfa je provela neposredni nadzor cjelokupnog poslovanja Zagrebačke burze, kojim su bila obuhvaćena sljedeća područja:

- organizacijska struktura,
- usklađenost svih internih akata s poslovnim procesima,
- učinkovitost, mjere i postupci kojima Zagrebačka burza osigurava ispravno, neprekidno i učinkovito funkcioniranje trgovinskog sustava te primjenu djelotvornih sigurnosnih mjera za eventualne poremećaje u sustavu,
- sustav unutarnjih kontrola,
- postupak uvrštenja/izvrštenja na uređeno tržište i s uređenog tržišta te prijem na MTP i prestanak prijema na MTP-u,
- rad svih odbora i radnih skupina koje je osnovala Zagrebačka burza,
- financijski rezultat poslovanja i svi ostali relevantni poslovni procesi Zagrebačke burze.

Hanfa obavlja i posredni nadzor trgovanja financijskim instrumentima na uređenom tržištu i MTP-u u svrhu osiguravanja urednog i pravilnog trgovanja na njima te s ciljem utvrđivanja postoje li od strane sudionika na tržištu kapitala djelovanja koja predstavljaju zlouporabu tržišta (trgovanje na temelju povlaštenih informacija i manipulaciju tržištem). To je neizostavan dio cjelokupnog nadzora tržišta kapitala i podrazumijeva praćenje trgovanja (zadavanje, izmjene i povlačenje naloga, izvršenje transakcija, vijesti izdavatelja, poruke, segment za promatranje, dražbe uravnoteženja, obustave trgovanja itd.) u realnom vremenu, na odgovarajućim nadzornim stanicama. Tijekom svakodnevnog nadzora trgovanja analiziraju se trgovanja dionicama koja odstupaju od uobičajenih vrijednosti cijene i količine trgovanja. Također, za neuobičajene transakcije utvrđuje se identitet sudionika tih transakcija te se, kada se pokaže potrebnim, izdvajaju i posebno prate pojedini sudionici neuobičajenih transakcija te se poduzimaju daljnji koraci u postupku istraživanja sumnje na zlouporabu tržišta. U 2013. godini Hanfa je izradila 59 analiza trgovanja te je u tri slučaja utvrđena sumnja na zlouporabu tržišta.

Zagrebačka burza obvezna je Hanfi podnositi izvještaje koji sadrže podatke o transakcijama financijskim instrumentima izvršenim na uređenom tržištu kojim upravlja burza, u skladu s člankom 291. stavkom 8. ZTK-a. Predmetni izvještaji prikupljaju se i obrađuju u svrhu izrade analiza trgovanja i otkrivanja sumnji na zlouporabu tržišta. Osim toga, Zagrebačka burza, kao i ostali ovlašteni sudionici na tržištu kapitala (investicijska društva i kreditne institucije), dužna je u skladu s Pravilnikom o manipulaciji i obvezi obavješćivanja o sumnji na zlouporabu tržišta (NN, br. 05/09) bez odgode obavijestiti Hanfu ako opravdano sumnja da bi neka transakcija mogla

predstavljati trgovanje temeljem povlaštene informacije ili manipulaciju tržištem. Tijekom 2013. Hanfa je zaprimila šest prijava sumnje na manipulaciju tržištem, od čega je pet prijava uputila Zagrebačka burza, a jednu investicijsko društvo. U istom je razdoblju Hanfa od Zagrebačke burze primila i dvije prijave sumnje na trgovanje na temelju povlaštene informacije. Na temelju prijava Hanfa provodi daljnje istražne radnje te, ukoliko utvrdi nezakonitosti ili nepravilnosti, izriče nadzorne mjere odnosno podnosi odgovarajuće prijave nadležnim tijelima.

1.2.3.2. Nadzor Središnjeg klirinškog depozitarnog društva

Hanfa je u skladu s člankom 538. ZTK-a nadležna za nadzor SKDD-a u odnosu na sve djelatnosti i poslove koje SKDD obavlja.

Hanfa provodi posredni i neposredni nadzor poslovanja SKDD-a. Posredni nadzor obavlja se tijekom cijele godine prikupljanjem izvještaja koje je SKDD dužan dostavljati Hanfi u skladu s odredbama ZTK-a, a odnose se na:

- mjesečno izvješće o radu,
- promjene u sastavu Uprave odnosno Nadzornog odbora, kao i imatelje kvalificiranog udjela u SKDD-u,
- godišnje financijske izvještaje i godišnje izvješće te revizorsko izvješće,
- izvještaj o stjecanju ili otuđenju financijskih instrumenata članova Uprave, Nadzornog odbora i zaposlenika SKDD-a,
- promjene u članstvu i prestanku članstva te obnovljen popis članova, te
- obavijesti o svakom neispunjenju obveze člana sudionika u vezi s poravnanjem i/ili namirom transakcija na uređenom tržištu i/ili MTP-u i o svakom težem kršenju pravila SKDD-a od strane člana sudionika.

Na temelju prikupljenih podataka iz navedenih obavijesti i izvještaja, kao i temeljem podataka zaprimljenih iz drugih izvora, Hanfa po potrebi traži dodatna pojašnjenja ili dodatne podatke od SKDD-a te, u slučaju potrebe, nalaže odgovarajuće nadzorne mjere.

Hanfa je u 2013. provela neposredni nadzor cjelokupnog poslovanja SKDD-a, a kontinuirano je pratila i pripreme SKDD-a za usklađenje poslovanja s Uredbom EMIR.

1.2.3.3. Nadzor izdavatelja

Vezano za aktivnosti nadzora izdavatelja, Hanfa provodi nadzor:

- izvršavanja obveze objave propisanih informacija u skladu s odredbama članka 446. ZTK-a, a posebno postupanja s povlaštenim informacijama, i potencijalne manipulacije tržištem u skladu s odredbama članka 480. ZTK u svrhu sprječavanja i otkrivanja djelatnosti koje predstavljaju zlouporabu tržišta te
- postupanja tijekom preuzimanja dioničkih društava u skladu s odredbama članka 47. stavka 1. ZPDD-a.

Tijekom 2013. u Hanfi se vodilo 259 predmeta povezanih s dostavom propisanih informacija pojedinih izdavatelja, od čega su se 62 predmeta odnosila na dostavu informacija o stjecanjima i otpuštanjima dionica, a ostalih 197 predmeta odnosilo se na dostavu svih ostalih propisanih informacija (uključujući i obavijesti o povlaštenim informacijama).

U skladu s odredbama Direktive 2004/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju zahtjeva za transparentnošću u vezi s informacijama o izdavateljima čiji su vrijednosni papiri uvršteni za trgovanje na uređenom tržištu i o izmjeni Direktive 2001/34/EZ²¹, Hanfa osigurava da izdavatelj ili osoba koja je zatražila uvrštenje u trgovanje na uređenom tržištu bez suglasnosti izdavatelja objavljuje propisane informacije na način koji omogućuje brz i nediskriminirajući pristup tim informacijama te ih učini dostupnim službeno imenovanom mehanizmu za centraliziranu pohranu propisanih informacija. S tim ciljem Hanfa vodi Službeni registar propisanih informacija (dalje u tekstu: SRPI). U okviru posrednih nadzora nad izdavateljima Hanfa provjerava sadržaj, oblik i vremenski rok dostave propisanih informacija u SRPI²², kao i urednost ispunjenja obveze objave propisanih informacija, te sve uspoređuje s podacima kojima raspolaže iz drugih izvora (npr. medijski napisi, Narodne novine, sudski registar i sl.).

Praćenjem objave propisanih informacija Hanfa prati i promjene u vlasničkoj strukturi pojedinog izdavatelja i utvrđuje eventualni nastanak obveze objavljivanja ponude za preuzimanje, ali i utvrđuje druge okolnosti ili korporativne događaje koji mogu biti relevantni za ulagatelje i tržište u cjelini.

S obzirom na to da na obveze izdavatelja na uređenom tržištu mogu potencijalno utjecati i izmjene drugih propisa osim ZTK-a, Hanfa je u svrhu osiguranja transparentnosti na uređenom tržištu i daljnje edukacije izdavatelja o obvezama propisanim ZTK-om tijekom 2013. kontinuirano komunicirala s izdavateljima i u vezi s objavama koje proizlaze iz primjene Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi (NN br. 108/12, 144/12, 81/13 i 112/13). U praksi se ispostavilo da određeni broj izdavatelja nije na ispravan način protumačio na koji način mora investicijsku javnost obavještavati o provođenju i tijeku postupka predstečajne nagodbe niti je ispravno procijenio značajnost takvih informacija za ulagatelje. Naime, izdavatelji su obvezni sve cjenovno osjetljive informacije objavljivati na način i u rokovima propisanim odredbama ZTK-a (članci od 395. do 487.), pri čemu moraju osigurati da su informacije potpune, istinite i sadržajno točne, a u predmetne informacije svakako ulaze i one vezane uz postupke predstečajne nagodbe. U svrhu pojašnjenja primjene ZTK-a i obveza izdavatelja, dana 8. ožujka 2013. na internetskim stranicama Hanfe izdano je i priopćenje u kojem se izdavateljima pojašnjava na koji bi način trebali postupati s informacijama koje su vezane uz postupke predstečajne nagodbe (npr. pokretanje postupka, plan financijskog restrukturiranja, plan operativnog restrukturiranja, izvješća i sl.).

Osim toga, Hanfa je izdavateljima tijekom 2013. također uputila i dopise u kojima ih se upozorava na način postupanja s propisanim informacijama u slučaju provođenja postupaka predstečajne nagodbe, što je pridonijelo transparentnosti izdavatelja u vezi s obavještavanjem investicijske javnosti o tijeku postupaka predstečajnih nagodbi.

U slučaju utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u postupanju s propisanim informacijama Hanfa je ovlaštena izdavateljima izreći odgovarajuće nadzorne mjere, od zahtjeva za dostavu i/ili objavu podataka do javnih opomena i konkretnih mjera za unaprjeđenje postupanja s propisanim informacijama. Tijekom 2013. Hanfa je donijela osam rješenja kojima je izdavateljima na uređenom tržištu izrekla nadzorne mjere u vezi s postupanjem s propisanim i povlaštenim informacijama.

U skladu s odredbama članka 47. stavka 1. ZPDD-a, Hanfa nadzire primjenu odredaba ZPDD-a te kada utvrdi nepravilnosti i/ili nezakonitosti, u skladu s odredbom članka 48. stavka 1. ZPDD-a, rješenjem nalaže poduzimanje radnji koje pridonose uspostavljanju zakonitosti odnosno izriče mjeru propisanu ZPDD-om.

21 Direktiva 2004/109/EZ, SL L 390

22 Dostavom propisanih informacija u SRPI kao elektroničkih isprava potpisanih naprednim elektroničkim potpisom, u obliku i na način propisan Odlukom o obliku i načinu dostave propisanih informacija Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga i u službeni registar propisanih informacija od 22. prosinca 2011., ispunjava se obveza dostave prema Hanfi.

U smislu navedenih odredaba ZPDD-a, Hanfa je u 2013., provodeći postupak nadzora po službenoj dužnosti, donijela rješenje kojim je u jednom slučaju utvrdila nastanak obveze objavljivanja ponude za preuzimanje i stjecatelju dionica ciljnog društva naložila objavljivanje ponude za preuzimanje ciljnog društva. Nastavno na ranije rješenje o utvrđivanju nastanka obveze objavljivanja ponude za preuzimanje, Hanfa je donijela četiri rješenja o odobrenju zahtjeva za odgodu pravnih učinaka rješenja Hanfe do konačne sudske odluke temeljem odredaba članka 17. stavaka 2. i 3. Zakona o upravnim sporovima (NN, br. 20/10 i 143/12). U tri slučaja Hanfa je izrekla nadzorne mjere sudionicima postupka preuzimanja, od kojih je u dva slučaja donijela rješenja kojima je naložena izmjena mišljenja uprave ciljnog društva zato što njihov sadržaj nije bio u skladu s odredbama članka 41. ZPDD-a, dok je u jednom slučaju donijela rješenje kojim je utvrđeno da je ponuditelj tijekom postupka preuzimanja komunicirao s javnošću suprotno odredbama članka 4. ZPDD-a te mu je naloženo poduzimanje radnji koje pridonose uspostavljanju zakonitosti.

1.2.4. Suradnja s ESMA-om

Do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju zaposlenici Hanfe intenzivno su se pripremali za nadolazeće izmjene regulative i poslovanja nadležnog tijela, a od 1. srpnja 2013. Hanfa je punopravan član ESMA-e te su na snagu stupile formalne obveze Hanfe prema ESMA-i u smislu dostave propisanih podataka, traženja mišljenja prije davanja određenih odobrenja subjektima nadzora te sudjelovanja u odborima i radnim skupinama ESMA-e te posebno u ESMA-inu Odboru nadzornih tijela (engl. *Board of Supervisors*). U skladu s člankom 29. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1095/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenog 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala), izmjeni Odluke br. 716/2009/EZ i stavljanju izvan snage Odluke Komisije 2009/77/EZ²³, ESMA provodi najmanje sljedeće aktivnosti:

- (a) daje mišljenja nadležnim tijelima,
- (b) promiče efektivnu bilateralnu i multilateralnu razmjenu informacija među nadležnim tijelima u potpunosti poštujući primjenjive odredbe o tajnosti i zaštiti podataka koje su predviđene relevantnim zakonodavstvom Europske unije,
- (c) doprinosi razvoju visokokvalitetnih i ujednačenih nadzornih standarda, uključujući standarde izvješćivanja, te međunarodnih računovodstvenih standarda,
- (d) preispituje primjenu relevantnih regulatornih i provedbenih tehničkih standarda koje je donijela Europska komisija te smjernica i preporuka koje je izdala ESMA te, prema potrebi, predlaže izmjene i
- (e) uspostavlja sektorske i međusektorske programe izobrazbe, olakšava razmjenu osoblja i potiče nadležna tijela da pojačano upotrebljavaju sustave privremenog premještaja zaposlenika i ostalih sredstava.

Zaposlenici Hanfe sudjeluju u radu odbora i radnih skupina ESMA-e, u pravilu putem internetskih stranica i elektroničke pošte, ali i izravno prisustvujući sastancima odbora. Pojedini odbori osnovani su s ciljem pružanja tehničkih savjeta Europskoj komisiji te pripreme tehničkih standarda, smjernica i preporuka koje se odnose na pojedine odredbe određene direktive ili uredbe primjenjive na aktivnosti i sudionike tržišta kapitala.

23 Uredba (EU) br. 1095/2010, SL L 331

Odbori i radne skupine koji se odnose na poslovanje tržišta kapitala u 2013. jesu:

- Stalni odbor za integritet tržišta (engl. *Market Integrity Standing Committee* – MISC) – bavi se pitanjima nadzora tržišta, osobito glede istraga zlorab, provedbe i primjene propisa u praksi, kao i razmjene informacija između nadzornih tijela. Odbor priprema tehničke standarde i smjernice vezano uz integritet tržišta. Nadležan je za primjenu Direktive 2003/6/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o trgovanju na temelju povlaštenih informacija i manipuliranju tržištem (zlorabi tržišta)²⁴ (MAD) te Uredbe o kratkoj prodaji.
- Stalni odbor za sekundarno tržište (engl. *Secondary Market Standing Committee* – SMSC) – obavlja zadaće ESMA-e koje se odnose na strukturu, transparentnost i učinkovitost sekundarnih tržišta za financijske instrumente, uključujući i trgovinske platforme i OTC tržišta (uređeno tržište, MTP, sistemske internalizatore, ostale organizirane trgovinske platforme i rad posrednika na trgovinskim platformama).
- Stalni odbor za poslovne financije (engl. *Corporate Finance Standing Committee* – CFSC) – odgovoran za razvoj prakse vezano uz Direktivu o prospektu te uz korporativno upravljanje. Pored navedenog, ovaj se odbor bavi materijom vezanom uz Direktivu Europskog parlamenta i Vijeća broj 2004/109/EZ od 15. prosinca 2004. o usklađivanju zahtjeva za transparentnošću u svezi podataka o izdavateljima čiji su vrijednosni papiri uvršteni u trgovanje na uređenom tržištu kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva 2001/34/EZ²⁵ (Direktiva o transparentnosti), ali samo pitanjima vezanim uz objavljivanje informacija, ne i njihove pohrane. Unutar ovog odbora djeluje i Mreža za ponude za preuzimanja (engl. *Takeover Bids Network* – TBN), koja je zadužena za razmjenu informacija između regulatora o praksi i primjeni Direktive o ponudama za preuzimanje te za promicanje zajedničke nadzorne kulture unutar Europskog gospodarskog područja.
- Stalni odbor za poslovno izvještavanje (engl. *Corporate Reporting Standing Committee* – CRSC) – odbor prati rad na pitanjima vezanim uz računovodstvo, reviziju, periodična izvješća i pohranu propisanih informacija. Odbor prati regulativu iz tog područja kao i međunarodne standarde, te periodična izvješća prema Direktivi o transparentnosti.
- Stalni odbor za poslijetrgovinske usluge (engl. *Post Trading Standing Committee* – PTSC) – odbor zadužen za područje poravnjenja i namire transakcija financijskim instrumentima uključujući ulogu infrastrukture financijskog tržišta kao i djelatnost svih pružatelja usluga nakon trgovanja. Nadležan je za provođenje EMIR-a.

Svaki zaposlenik Hanfe koji je u pojedinom odboru, pododboru ili radnoj skupini zaprima sve materijale i pismenu komunikaciju relevantnu za rad odbora te daje svoje mišljenje o određenoj temi, problemu, novom proizvodu ili usluzi ili o prijedlozima izmjena postojeće regulative.

1.2.4.1. Obavijest o obustavama ESMA-i i nadležnim tijelima drugih država članica

U skladu s člankom 41. Direktive 2004/39/EZ (MiFID), Zagrebačka burza dužna je donijeti odluku o privremenoj obustavi trgovanja ili isključenju iz trgovanja financijskog instrumenta kada to zahtijeva zaštita ulagatelja ili kada taj financijski instrument više ne udovoljava Pravilima Zagrebačke burze. Zagrebačka burza dužna je o tome bez odgode izvijestiti Hanfu i javnost, a Hanfa zatim mora o obustavi trgovanja obavijestiti nadležna tijela drugih država

24 Direktiva 2003/6/EZ, SL L 96

25 Direktiva 2004/109/EZ, SL L 390

članica i ESMA-u. Također, u skladu s istim člankom MiFID-a Hanfa može rješenjem privremeno obustaviti trgovanje financijskim instrumentom ili financijski instrument isključiti iz trgovanja na uređenom tržištu ako je to potrebno u svrhu zaštite ulagatelja ili osiguravanja redovitog i pravilnog trgovanja na uređenom tržištu. Hanfa bez odgode javno objavljuje odluku o privremenoj obustavi ili isključenju financijskog instrumenta iz trgovanja i o tome obavještava nadležna tijela svih država članica Europske unije i ESMA-u. Od 1. srpnja 2013. do kraja 2013. Hanfa je ESMA-i i nadležnim tijelima drugih država članica dostavila 37 obavijesti, od čega se deset obavijesti odnosilo na ukidanje uvrštenja, a preostalih 27 na obavijesti o obustavama prema nalogu uređenog tržišta pojedinim financijskim instrumentima zbog neobjavljivanja povlaštenih informacija izdavatelja financijskog instrumenta.

1.2.4.2. Dostava podataka – baza podataka MiFID (engl. *MiFID Database*)

Hanfa je obvezna dostaviti podatke ESMA-i u skladu s odredbama MiFID-a i Uredbe (EZ) br. 1287/2006 o provedbi Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u vezi s obvezom vođenja evidencija investicijskih društava, izvještavanjem o transakcijama, transparentnosti tržišta, uvrštavanjem financijskih instrumenata za trgovanje i određenim pojmovima za potrebe navedene Direktive²⁶. ESMA prikuplja sve podatke i objavljuje ih u bazi podataka MiFID, koja sadrži informacije o dionicama kojima se trguje na uređenom tržištu, MTP-u, uređenom tržištu i drugoj ugovornoj strani u Europskoj uniji, u skladu s odredbama MiFID-a. Ta baza sadrži informacije prikupljene od svih nacionalnih nadležnih tijela u Europskoj uniji, koja su odgovorna za njezin sadržaj.

U skladu s člankom 33. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1287/2006, za svaku dionicu uvrštenu u trgovanje na uređenom tržištu Hanfa kao relevantno nadležno tijelo za tu dionicu osigurava da se za nju, bez odgode po završetku svake kalendarske godine, izračunava sljedeće:

- a) prosječan dnevni promet te
- b) prosječan dnevni broj transakcija.

Nadalje, u skladu s člankom 34. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1287/2006, prvog dana trgovanja u ožujku svake godine, Hanfa za svaku dionicu za koju je ona relevantno nadležno tijelo, a koja je uvrštena u trgovanje na uređenom tržištu Zagrebačke burze, na kraju prethodne kalendarske godine osigurava objavljivanje sljedećih informacija:

- a) prosječan dnevni promet i prosječan dnevni broj transakcija te
- b) dionice u slobodnoj prodaji i prosječnu vrijednost izvršenih naloga.

²⁶ Uredba (EZ) br.1287/2006, SL L 241



Investicijska društva

2. Investicijska društva

2.1. Opis tržišta

U skladu sa Zakonom o tržištu kapitala (NN, br. 88/08, 146/08, 74/09, 54/13 i 159/13; dalje u tekstu: ZTK), u Republici Hrvatskoj investicijske usluge i investicijske aktivnosti²⁷ i s njima povezane pomoćne usluge mogu pružati i obavljati investicijska društva, kreditne institucije te društva za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom, koja od investicijskih usluga mogu pružati samo usluge investicijskog savjetovanja i upravljanja portfeljem.

Na dan 31. prosinca 2013. devet investicijskih društava, 16 kreditnih institucija i šest društava za upravljanje investicijskim fondovima s javnom ponudom pružalo je investicijske usluge i obavljalo investicijske aktivnosti. U usporedbi s danom 31. prosinca 2012. broj pravnih osoba koje su pružale investicijske usluge i obavljale investicijske aktivnosti nije se značajnije smanjio.

Tablica 2.1. Broj aktivnih investicijskih društava, kreditnih institucija koje se bave pružanjem investicijskih usluga i obavljanjem investicijskih aktivnosti i društava za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom

Datum	Investicijska društva	Kreditne institucije	Društva za upravljanje investicijskim fondovima s javnom ponudom
31. prosinca 2009.	23	21	5
31. prosinca 2010.	18	21	6
31. prosinca 2011.	13	20	6
31. prosinca 2012.	10	19	6
31. prosinca 2013.	9	16	6

Izvor: Hanfa

Višegodišnja recesija, veliki pad prometa na Zagrebačkoj burzi te istovremeno povećanje troškova poslovanja za investicijska društva zbog usklađenja s novom zakonskom regulativom Europske unije rezultirali su značajnim smanjenjem broja investicijskih društava u posljednjih pet godina.

27 Investicijske usluge i aktivnosti iz članka 5. stavka 1. ZTK-a jesu:

1. zaprimanje i prijenos naloga u vezi s jednim ili više financijskih instrumenata,
2. izvršavanje naloga za račun klijenata,
3. trgovanje za vlastiti račun,
4. upravljanje portfeljem,
5. investicijsko savjetovanje,
6. usluge provedbe ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata uz obvezu otkupa,
7. usluge provedbe ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata bez obveze otkupa,
8. upravljanje multilateralnom trgovinskom platformom.

Pomoćne usluge iz članka 5. stavka 2. jesu:

1. pohrana i administriranje financijskih instrumenata za račun klijenata, uključujući i poslove skrbništva i s tim povezane usluge, kao na primjer upravljanje novčanim sredstvima, odnosno instrumentima osiguranja,
2. davanje kredita ili zajma ulagatelju kako bi mu se omogućilo zaključenje transakcije s jednim ili više financijskih instrumenata, ako je u transakciju uključeno društvo koje odobrava zajam ili kredit,
3. savjetovanje o strukturi kapitala, poslovnim strategijama i srodnim pitanjima, kao i savjetovanje i usluge vezane uz spajanja i stjecanja udjela u društvima,
4. usluge deviznog poslovanja ako su vezane uz pružanje investicijskih usluga,
5. investicijsko istraživanje i financijska analiza, kao i ostale preporuke koje se odnose na transakcije s financijskim instrumentima,
6. usluge vezane uz usluge iz stavka 1. točke 6. navedenog članka,
7. investicijske usluge i aktivnosti te pomoćne usluge iz ovog članka koje se odnose na temeljnu imovinu izvedenica iz članka 3. stavka 1. točke 2. podtočke d. alineja 2., 3., 4. i 7. ZTK-a kada su te investicijske usluge i aktivnosti nadovezane na investicijske ili pomoćne usluge.

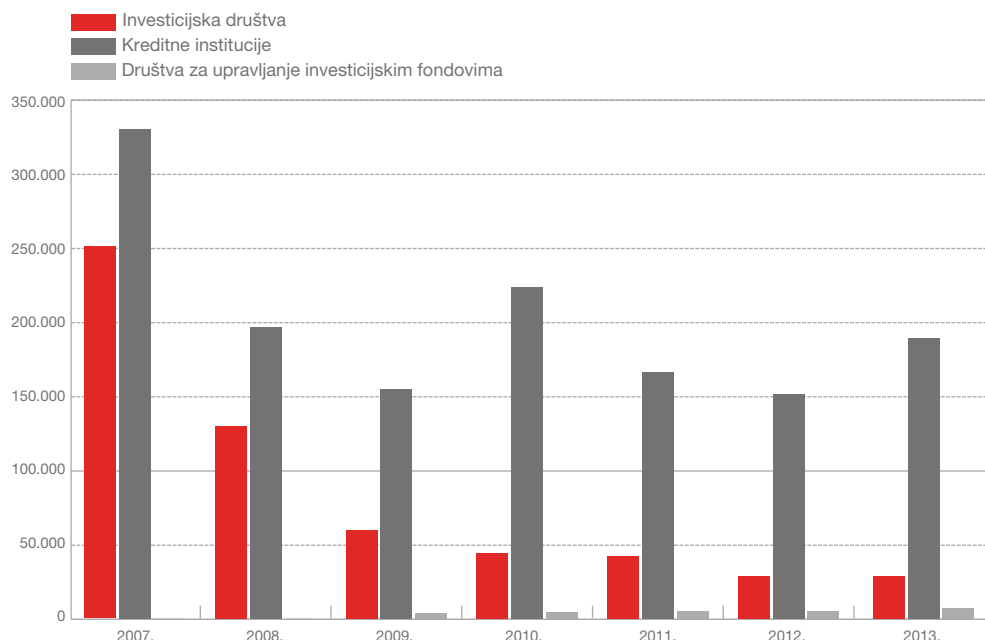
U nastojanju optimiziranja troškova poslovanja pojedina investicijska društva i kreditne institucije prestali su pružati neke od investicijskih usluga i aktivnosti za koje se smanjio interes ulagatelja i za koje su smatrali da im nisu poslovno isplative. Tako su u 2013. dvije kreditne institucije prestale pružati investicijske usluge i obavljati investicijske aktivnosti i s njima povezane pomoćne usluge propisane odredbama ZTK-a na vlastiti zahtjev. Jednoj kreditnoj instituciji prestalo je važiti odobrenje za rad donošenjem odluke Hrvatske narodne banke o otvaranju stečajnog postupka nad kreditnom institucijom. Nakon provedene statusne promjene pripajanja, jedno je investicijsko društvo također prestalo pružati investicijske usluge i aktivnosti i s njima povezane pomoćne usluge. Kod društava za upravljanje investicijskim fondovima s javnom ponudom koja su ovlaštena pružati investicijske usluge i obavljati investicijske aktivnosti iz ZTK-a u 2013. nisu nastupile promjene u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi s osnove pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti²⁸

U 2013. investicijska društva, kreditne institucije i druge pravne osobe koje su u skladu sa ZTK-om ovlaštene za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti ostvarile su prihode po toj osnovi u iznosu od 222,1 mil. kuna, što predstavlja povećanje od 18,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Čak 83,1% ukupnih prihoda od investicijskih usluga i aktivnosti ostvarile su kreditne institucije, uz povećanje od 20,5% u odnosu na prethodnu godinu, i to najvećim dijelom zbog povećanja prihoda od usluga ili aktivnosti provedbe ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata bez obveze otkupa. Investicijska su društva u 2013. temeljem obavljanja investicijskih usluga i aktivnosti, izuzevši aktivnost trgovanja za vlastiti račun, ostvarila prihode u iznosu od 27,8 mil. kuna, uz smanjenje od 3,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 2.1. Ukupni prihodi pravnih osoba ovlaštenih za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti od 2007. do 2013. godine (u tis. kuna)



Izvor: Hanfa

28 Ukupni prihodi od investicijskih usluga i aktivnosti prikazani su bez prihoda od aktivnosti trgovanja za vlastiti račun.

U 2013. investicijska su društva najveći dio prihoda od investicijskih usluga i aktivnosti (63,5%) ostvarila temeljem obavljanja usluge zaprimanja i prijenosa naloga i izvršavanja naloga za račun klijenta, uz povećanje od 3,3% u odnosu na prethodnu godinu. Kod kreditnih institucija u 2013. najznačajniji su bili prihodi od pohrane i administriranja financijskih instrumenata za račun klijenata i skrbištva i prihodi od usluga ili aktivnosti provedbe ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata bez obveze otkupa.

Tablica 2.2. Ukupni prihodi s osnove pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti u 2012. i 2013. godini (u tis. kuna)

Investicijska usluga ili aktivnost	2012.			2013.		
	Investicijska društva	Kreditne institucije	Društva za upravljanje investicijskim fondovima	Investicijska društva	Kreditne institucije	Društva za upravljanje investicijskim fondovima
Prihod od zaprimanja i prijenosa naloga i prihod od izvršavanja naloga za račun klijenata	17.083	16.052	0	17.651	13.512	0
Prihod od upravljanja portfeljem	1.554	469	5.251	1.801	478	9.754
Prihod od usluga ili aktivnosti provedbom ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata bez obveze otkupa	4.359	45.702	0	659	57.831	0
Prihod od usluga ili aktivnosti provedbom ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata uz obvezu otkupa	0	8.065	0	0	31.262	0
Prihod od investicijskog savjetovanja	31	0	72	98	0	120
Prihod od pohrane i administriranja financijskih instrumenata za račun klijenata i skrbištva	180	73.237	0	590	75.231	0
Prihod od kredita ili zajma ulagatelju kako bi mu se omogućilo zaključenje transakcije	1.614	2.793	0	1.048	2.086	0
Prihod od savjetovanja o strukturi kapitala, poslovnim strategijama i srodnim pitanjima	3.990	6.792	0	5.932	4.057	0
Ukupni prihodi	28.811	153.111	5.324	27.779	184.456	9.874

Izvor: Hanfa

Upravljanje portfeljem i skrbništvo nad financijskim instrumentima

Ukupna imovina vezana uz uslugu skrbništva na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 55,7 mlrd. kuna, što predstavlja smanjenje od 5,9% u odnosu na isti datum prethodne godine. Smanjenje imovine najvećim je dijelom iskazano kod kreditnih institucija.

Ukupna vrijednost imovine portfelja kojim upravljaju sve pravne osobe ovlaštene za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 1,1 mlrd. kuna, što predstavlja povećanje od 60,3% u odnosu na isti dan prethodne godine. To se povećanje prvenstveno odnosi na imovinu kojom upravljaju društva za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima.

Tablica 2.3. Upravljanje portfeljem i skrbništvo nad financijskim instrumentima na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kuna)

	31.12.2012.		31.12.2013.	
	Upravljanje portfeljem	Skrbništvo nad financijskim instrumentima	Upravljanje portfeljem	Skrbništvo nad financijskim instrumentima
Investicijska društva	97.004	115.526	90.877	276.300
Kreditne institucije	43.611	59.008.082	42.035	55.376.723
Društva za upravljanje investicijskim fondovima	613.121	0	982.594	0
Ukupno	753.737	59.123.609	1.115.507	55.653.023

Izvor: Hanfa

Što se tiče prometa na tržištima kapitala, u 2013. investicijska su društva ostvarila promet na domaćem tržištu kapitala u iznosu od 5,1 mlrd. kuna (8,0% više u odnosu na prethodnu godinu), a na inozemnim tržištima u iznosu od 2,8 mlrd. kuna (32,9% više u odnosu na prethodnu godinu).²⁹

2.2. Aktivnosti Hanfe

2.2.1. Regulatorne aktivnosti

Hanfa kontinuirano radi na unaprjeđenju zakonodavnog okvira za pružanje i obavljanje investicijskih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju dana 1. srpnja 2013. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala (NN, br. 54/13), temeljem kojeg je Hanfa u 2013. u okviru svojih normativnih aktivnosti donijela brojne podzakonske propise koji uređuju poslovanje investicijskih društava i kreditnih institucija koji pružaju investicijske usluge i obavljaju investicijske aktivnosti i s njima povezane pomoćne usluge.

²⁹ Prema podacima koje su investicijska društva dostavila Hanfi u izvještajima o ostvarenom prometu i obračunatim prihodima s osnove pružanja investicijskih usluga

Tijekom 2013. sljedeće su direktive implementirane u ZTK:

1. Direktiva o izmjeni direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ u pogledu kapitalnih zahtjeva za knjigu trgovanja i za resekuritizacije te za nadzorni pregled politika nagrađivanja³⁰,
2. Direktiva o izmjeni Direktive 98/26/EZ, 2002/87/EZ, 2003/6/EZ, 2003/41/EZ, 2003/71/EZ, 2004/39/EZ, 2004/109/EZ, 2005/60/EZ, 2006/48/EZ, 2006/49/EZ i 2009/65/EZ u pogledu ovlasti Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za bankarstvo), Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje) i Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala) (Omnibus I)³¹,
3. Direktiva o izmjeni direktiva 2006/48/EZ, 2006/49/EZ i 2007/64/EZ vezano za banke povezane sa središnjim institucijama, određene stavke jamstvenog kapitala, velike izloženosti, nadzorne aranžmane i upravljanje u kriznim situacijama³² te
4. Direktiva o izmjeni direktiva 98/78/EZ, 2002/87/EZ, 2006/48/EZ i 2009/138/EZ u odnosu na dodatni nadzor financijskih subjekata u financijskom konglomeratu³³.

Navedenim direktivama reguliraju se temeljni kapitalni zahtjevi osiguravajući dostatan prostor nacionalne diskrecije u području izračuna kapitalnih zahtjeva.

Tijekom 2013. Hanfa je donijela sljedeće podzakonske akte koji uređuju poslovanje društava ovlaštenih pružati investicijske usluge i obavljati investicijske aktivnosti:

1. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o likvidnosti investicijskih društava (NN, br. 30/13),
2. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o nadzornim izvještajima za pravne osobe ovlaštene za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti (NN, br. 30/13),
3. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja investicijskih društava (NN, br. 30/13),
4. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o izvještavanju o adekvatnosti kapitala investicijskih društava (NN, br. 30/13),
5. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o izvještavanju o adekvatnosti kapitala investicijskih društava (NN, br. 85/13),
6. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o objavljivanju informacija investicijskih društava (NN, br. 85/13),
7. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o adekvatnosti kapitala investicijskih društava (NN, br. 85/13),
8. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o kapitalu investicijskih društava (NN, br. 85/13),
9. Pravilnik o uvjetima i postupku izdavanja suglasnosti za članstvo u upravi investicijskog društva (NN, br. 117/13),
10. Pravilnik o izdavanju odobrenja za rad investicijskom društvu te o uvjetima za izdavanje odobrenja za rad brokeru i investicijskom savjetniku (NN, br. 117/13),
11. Pravilnik o organizacijskim zahtjevima za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti i pomoćnih usluga (NN, br. 42/13),
12. Pravilnik o izdavanju odobrenja vezanom zastupniku (NN, br. 117/13).

Radna skupina Hanfe za implementaciju i primjenu zakonskog paketa CRD IV (engl. *Capital Requirements Directive IV Package*) radila je na izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala (NN, br. 159/13), koje su stupile na snagu 1. siječnja 2014., s ciljem usklađenja nacionalnog

30 Direktiva 2010/76/EU, SL L 329

31 Direktiva 2010/78/EU, SL L 331

32 Direktiva 2009/111/EZ, SL L 302

33 Direktiva 2011/89/EU, SL L 326

zakonodavnog okvira s regulativom Europske unije. Izmjena regulative nastala je usvajanjem Direktive 2013/36/EU od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ³⁴. Također, dana 1. siječnja 2014. na snagu je stupila Uredba (EU) br. 575/2013 od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012³⁵. Uredba se primjenjuje izravno u državama članicama, odnosno ne usvaja se u nacionalno zakonodavstvo, te detaljnije uređuje predmetnu materiju u odnosu na sadržaj odnosne direktive. Sadržaj navedene direktive i uredbe predstavlja kvalitativno i kvantitativno uređenje adekvatnosti kapitala i kapitalnih zahtjeva kreditnih institucija i investicijskih društava. Uvođenjem paketa CRD IV propisuje se jedinstveni način obračuna kapitala i kapitalnih zahtjeva iskazanih u regulatornim i provedbenim tehničkim standardima s ciljem bolje usporedivosti na razini cjelokupne Europske unije, a ujedno se od investicijskih društava zahtijeva održavanje kapitala bolje kvalitete, koji služi kao osiguranje u razdobljima krize.

Tijekom 2013. unutar Hanfe osnovana je radna skupina za unaprjeđenje sustava putem kojih se od investicijskih društava i kreditnih institucija prikupljaju podaci o izvršenim transakcijama financijskim instrumentima uvrštenim na uređena tržišta u skladu s člankom 113. ZTK-a. Rezultat aktivnosti radne skupine nova je XML shema za dostavu podataka o izvršenim transakcijama, koja se primjenjuje od 1. veljače 2014. godine.

U skladu s odredbama Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12) koje Hanfu ovlašćuju za izdavanje mišljenja o provedbi ZTK-a, u 2013. izdano je šest mišljenja koja se odnose na područje rada investicijskih društava.

2.2.2. Edukacija brokera i investicijskih savjetnika

Hanfa organizira i provodi obrazovni program i ispite za stjecanje stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika na temelju odredaba ZTK-a i Pravilnika o uvjetima za stjecanje i provjeru stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika (NN, br. 80/10).

Obrazovni program za stjecanje stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika nije se održao u 2013. godini zbog nedovoljnog broja prijavljenih kandidata.

Ciklus ispita za provjeru stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika sastoji se od dva ispitna roka, pri čemu pravo pristupa ispitu u drugom ispitnom roku imaju samo oni kandidati koji su pristupili ispitu u prvom ispitnom roku i nisu ga položili.

U prvom ciklusu ispita za provjeru stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera koji je Hanfa provela u 2013. ispitu je u dva ispitna roka pristupilo ukupno 19 kandidata, a njihova prolaznost iznosila je 79%.

Krajem 2013. Hanfa je organizirala drugi ciklus ispita za provjeru stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera. U prvom ispitnom roku drugog ciklusa ispita za provjeru

³⁴ Direktiva 2013/36/EU, SL L 176

³⁵ Uredba (EU) br. 575/2013, SL L 176

stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera ispitu je pristupilo 28 kandidata, a ukupna prolaznost iznosila je 79%. Za kandidate koji nisu uspješno položili ispit u prvom ispitnom roku drugog ciklusa ispita, Hanfa u 2014. godini organizira drugi ispitni rok.

U 2013. ciklusu ispita za provjeru stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad investicijskog savjetnika koji se sastojao od dva ispitna roka pristupilo je i ispit uspješno položilo ukupno 15 kandidata.

Tablica 2.4. Broj kandidata koji su pristupili ispitu za dobivanje odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika u posljednje četiri godine

	2010.	2011.	2012.	2013.
Brokери	83	48	25	47
Investicijski savjetnici	57	29	17	15

Izvor: Hanfa

2.2.3. Licenciranje

U skladu s odredbama ZTK-a, Hanfa izdaje i oduzima odobrenja za rad investicijskim društvima, brokerima, investicijskim savjetnicima i vezanim zastupnicima investicijskih društava te suglasnosti članovima uprave investicijskih društava i stjecateljima kvalificiranih udjela u investicijskim društvima.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala dana 1. srpnja 2013. izbrisana je odredba članka 27. stavka 1. točke 4. ZTK-a, temeljem koje je Hanfa donosila rješenja o oduzimanju odobrenja za rad brokerima i investicijskim savjetnicima kojima je prestao ugovor o radu (tzv. administrativno oduzimanje odobrenja za rad), a navedenu je odredbu zamijenio novi članak 27.a. Donesene izmjene i dopune ZTK-a u cilju su smanjenja broja administrativnih postupaka koje provodi Hanfa u okviru svojeg redovnog poslovanja. Temeljem odredbe tog članka Hanfa više ne donosi potvrđujuća rješenja o prestancima važenja odobrenja za rad u slučaju prestanka važenja ugovora o radu, osim u slučaju kada se radi o izričitom zahtjevu stranke. Činjenica prestanka odobrenja za rad upisuje se u Registar brokera i investicijskih savjetnika (dalje u tekstu: Registri), koje Hanfa vodi u skladu s odredbama članka 24. stavka 9. ZTK-a.

Kreditnim institucijama Hanfa izdaje prethodnu suglasnost o ispunjavanju uvjeta za pružanje investicijskih usluga i s njima povezanih pomoćnih usluga iz članka 5. ZTK-a, dok konačno odobrenje za rad za pružanje i obavljanje investicijskih usluga i aktivnosti iz ZTK-a daje Hrvatska narodna banka.

Kreditnoj instituciji prestaje važiti odobrenje za rad za pružanje i obavljanje investicijskih usluga i aktivnosti, temeljem odredaba članka 19. ZTK-a, dostavom rješenja o ukidanju odobrenja za rad kreditnoj instituciji, odnosno od dana prestanka važenja odobrenja po sili zakona, u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama (NN, br. 117/08, 74/09, 153/09, 108/12, 54/13 i 159/13).

Hanfa izdaje odobrenja investicijskim društvima za statusnu promjenu ako su u nju uključena.

Tijekom 2013. provedene su dvije statusne promjene investicijskih društava, i to statusna promjena odvajanje s preuzimanjem te pripajanje jednog investicijskog društva drugom. Nakon provedene statusne promjene pripajanja, pripojeno investicijsko društvo prestalo je s radom, odnosno prestalo je pružati i obavljati investicijske usluge i aktivnosti i s njima povezane pomoćne usluge, a zaposlenici pripojenog društva postali su zaposlenici društva pripajatelja.

Nadalje, u Registre je u 2013. upisano šest izdanih odobrenja za rad investicijskih savjetnika te tri odobrenja za rad brokerima.

Osim toga, Hanfa je temeljem odredaba ZTK-a u prvoj polovici 2013. oduzela 27 odobrenja za rad brokera i osam odobrenja za rad investicijskih savjetnika zbog prestanka obavljanja poslova brokera/investicijskih savjetnika u investicijskim društvima/kreditnim institucijama.

Reduciranje troškova poslovanja investicijskih društava/kreditnih institucija uzrokovano negativnim trendovima na tržištu kapitala u posljednjih nekoliko godina utjecalo je na smanjenje broja brokera i investicijskih savjetnika u investicijskim društvima/kreditnim institucijama i u 2013. godini.

Od stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala prestalo je važiti još pet odobrenja za rad brokera i tri odobrenja za rad investicijskih savjetnika zbog prestanka važenja ugovora o radu na poslovima brokera/investicijskog savjetnika.

Temeljem odredaba ZTK-a vezani su zastupnici pravne ili fizičke osobe koje na temelju odobrenja Hanfe u ime jednog investicijskog društva obavljaju promotivne usluge vezane uz usluge investicijskog društva, ponudu usluga investicijskog društva, primanje i prijenos naloga od klijenata ili potencijalnih klijenata, plasman financijskih instrumenata te savjetovanje u vezi s financijskim instrumentima i uslugama koje investicijsko društvo nudi.

U 2013. Hanfa je izdala tri odobrenja za rad vezanih zastupnika investicijskih društava pravnim osobama, dok su na zahtjev vezanih zastupnika prestala važiti dva odobrenja za rad.

Tablica 2.5. Usporedni prikaz izdavanja i oduzimanja odobrenja za rad u 2012. i 2013. godini

Predmeti	2012.	2013.
Izdavanje odobrenja		
Investicijska društva	0	0
Brokери	7	3
Investicijski savjetnici	8	6
Vezani zastupnici	9	3
Oduzimanje odobrenja / prestanak rada društva		
Investicijska društva	3	1
Brokери	37	27
Investicijski savjetnici	18	8
Vezani zastupnici	0	2

Izvor: Hanfa

Radi ispunjenja zakonskih obveza glede adekvatnosti kapitala jedno investicijsko društvo smanjilo je opseg pružanja i obavljanja investicijskih usluga i aktivnosti na vlastiti zahtjev, o čemu je Hanfa odlučila rješenjem.

Hanfa je također donijela jedno rješenje kojim se investicijskom društvu odobrilo izuzeće od primjene odredaba članka 5. stavaka 3. i 4. Pravilnika o organizacijskim zahtjevima za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti (NN, br. 05/09 i 42/13), čime je omogućeno da osoba koja je uključena u funkciju praćenja usklađenosti s relevantnim propisima

bude uključena u pružanje i obavljanje investicijskih usluga i aktivnosti koje nadzire. Na taj je način dana mogućnost investicijskim društvima da i u uvjetima otežanog poslovnog okruženja ispunje zakonske uvjete koji se pred njih postavljaju.

Hanfa je izdala i deset suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave investicijskog društva, od čega je devet odobrenja izdano radi produljenja postojećeg mandata članova uprave, dok je u jednom slučaju odobrenje izdano novom članu uprave investicijskog društva.

Ako se ispunje pretpostavke propisane odredbama ZTK-a, kao npr. ako član uprave prestane ispunjavati uvjete za obavljanje funkcije člana uprave temeljem kojih mu je Hanfa izdala odobrenje ili ako je prekršio odredbe o zabrani trgovanja ili izvršavanja transakcija, odnosno davanja naloga za trgovanje na temelju povlaštenih informacija ili na način koji bi predstavljao tržišnu manipulaciju, odnosno ako teže ili sustavno krši odredbe ZTK-a ili podzakonskih akata donesenih temeljem njega, Hanfa oduzima izdanu suglasnost za obavljanje funkcije člana uprave investicijskog društva. S obzirom na to da ni jedan član uprave investicijskog društva nije prestao ispunjavati uvjete za člana uprave te da nije bilo protupravnih postupanja članova uprave, Hanfa u 2013. nije oduzela ni jednu takvu suglasnost.

Tablica 2.6. Usporedni prikaz izdavanja suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave u 2012. i 2013. godini

Predmeti	2012.	2013.
Odobrenje suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave	6	10
Oduzimanje suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave	0	0

Izvor: Hanfa

Tijekom 2013. Hanfa je izdala pet prethodnih suglasnosti kreditnim institucijama o ispunjavanju uvjeta za pružanje investicijskih usluga i s njima povezanih pomoćnih usluga iz članka 5. ZTK-a.

Većina prethodnih suglasnosti odnosila se na proširenje postojećeg odobrenja za rad na investicijsku aktivnost trgovanja za vlastiti račun, no kreditne su institucije proširivale svoje poslovanje i na investicijske usluge zaprimanja i prijenosa naloga u vezi s jednim ili više financijskih instrumenata, usluge upravljanja portfeljem, investicijsko savjetovanje te usluge provedbe ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata uz obvezu otkupa i s njima povezane pomoćne usluge.

U 2013. dvije kreditne institucije prestale su pružati investicijske usluge i obavljati investicijske aktivnosti i s njima povezane pomoćne usluge propisane odredbama ZTK-a na vlastiti zahtjev, a konačnu odluku o oduzimanju odobrenja za rad za pružanje i obavljanje investicijskih usluga i aktivnosti i s njima povezanih pomoćnih usluga iz ZTK-a donijela je Hrvatska narodna banka. Jednoj kreditnoj instituciji prestalo je važiti odobrenje za rad u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama donošenjem odluke Hrvatske narodne banke o otvaranju stečajnog postupka nad kreditnom institucijom.

Tablica 2.7. Izdavanje prethodnih suglasnosti kreditnim institucijama i prestanak važenja odobrenja za rad

Predmeti	2012.	2013.
Izdavanje prethodne suglasnosti kreditnoj instituciji	1	5
Prestanak važenja odobrenja za rad kreditne institucije	2	3

Izvor: Hanfa

Hanfa je temeljem odredaba Zakona o općem upravnom postupku (NN, br. 47/09) obustavila četiri postupka pokrenuta pred Hanfom, kao što su postupak smanjenja investicijskih usluga i aktivnosti ili postupci oduzimanja odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika.

Izmjenama i dopunama ZTK-a investicijskim je društvima prvi put omogućeno da obavljaju i druge djelatnosti osim pružanja i obavljanja investicijskih usluga i aktivnosti i s njima povezanih pomoćnih usluga koje su propisane odredbom članka 5. ZTK-a, i to temeljem posebnog prethodnog odobrenja Hanfe, no Hanfa do sada nije izdala ni jedno takvo rješenje.

Zbog smanjenja obujma pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti na tržištu kapitala, ovim izmjenama i dopunama ZTK-a investicijskim društvima pružena je mogućnost obavljanja i nekih drugih djelatnosti iz područja financijskih usluga, kao i poslova edukacije iz područja financija.

Najznačajnija promjena nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji jest izravno pružanje i obavljanje investicijskih usluga i aktivnosti i s njima povezanih pomoćnih usluga investicijskih društava i kreditnih institucija sa sjedištem u državama članicama/državama potpisnicama Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru (engl. *passporting*). Dakle, takva društva mogu u Republici Hrvatskoj pružati i obavljati investicijske usluge i aktivnosti i s njima povezane pomoćne usluge bez otvaranja podružnica ili osnivanja novih poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj. Na isti način hrvatska investicijska društva po principu reciprociteta mogu svoje investicijske usluge pružati i na području tih država.

Temeljem odredaba članka 146. ZTK-a investicijsko društvo sa sjedištem u državi članici može početi pružati i obavljati investicijske usluge i aktivnosti kada Hanfa zaprimi obavijest od nadležnog tijela države članice sjedišta investicijskog društva.

U 2013. Hanfa je zaprimila obavijesti nadzornih tijela 54 investicijskih društava sa sjedištem u državama članicama koja na teritoriju Republike Hrvatske žele neposredno pružati investicijske usluge.

Osim navedenog valja istaknuti da ni jedno investicijsko društvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj u 2013. nije Hanfi dostavilo obavijest o namjeri neposrednog pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti u drugoj državi članici. U slučaju da se Hanfi dostavi takva obavijest, ona se uz poslovni plan s opisom vrste i opsega poslova koji se namjeravaju neposredno pružati u državi članici proslijeđuje nadležnom tijelu države članice i o tome se obavještava investicijsko društvo koje je obavijest dostavilo.

Tablica 2.8. Broj investicijskih društava koja imaju sjedište u državama članicama, a mogu neposredno pružati i obavljati investicijske usluge i aktivnosti u Republici Hrvatskoj

Država članica	Broj investicijskih društava
Ujedinjeno Kraljevstvo	44
Malta	2
Slovenija	2
Luksemburg	2
Danska	1
Rumunjska	1
Bugarska	1
Njemačka	1
Ukupno	54

Izvor: Hanfa

2.2.4. Nadzor

Hanfa provodi nadzor poslovanja investicijskih društava, kreditnih institucija i društava za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom u dijelu pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti iz članka 5. ZTK-a. Osim nad ovlaštenim subjektima, Hanfa provodi nadzor i nad subjektima i pojedincima koji suprotno odredbama ZTK-a pružaju investicijske usluge. Postupak nadzora provodi se temeljem Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, ZTK-a i propisa donesenih na temelju tih zakona. Osnovna svrha nadzora poslovanja investicijskih društava i kreditnih institucija jest provjera usklađenosti poslovanja subjekata nadzora u skladu s odredbama ZTK-a, propisima donesenim na temelju njega, kao i u skladu s vlastitim pravilima, standardima i pravilima struke. Provjera usklađenosti poslovanja investicijskih društava i kreditnih institucija provodi se neposrednim i posrednim nadzorom. Neposredni nadzor može biti redovan i izvanredan. Nakon obavljenog neposrednog nadzora sastavlja se zapisnik s detaljnim opisom utvrđenih činjenica, koji se uručuje subjektu nadzora. Po potrebi, ako se utvrde nezakonitosti i nepravilnosti, zapisnik se sastavlja i za posredni nadzor te se također uručuje subjektu nadzora, koji na zapisnik ima pravo uložiti prigovor. Kada se u postupku nadzora utvrde nezakonitosti i nepravilnosti, Hanfa rješenjem može naložiti mjere subjektu nadzora za njihovo otklanjanje, naložiti mjere upravi investicijskog društva i izreći javnu opomenu, privremeno zabraniti obavljanje djelatnosti ili ukinuti odobrenje za rad, a kada u postupku nadzora utvrdi okolnosti koje upućuju na postojanje prekršajnog i/ili kaznenog djela, podnosi prijavu nadležnom tijelu.

2.2.4.1. Neposredni nadzor

U 2013. Hanfa je pokrenula ukupno 11 neposrednih postupaka nadzora nad investicijskim društvima i kreditnim institucijama. Nad investicijskim društvima pokrenuto je pet redovnih postupaka neposrednog nadzora i jedan izvanredni postupak neposrednog nadzora, dok su nad kreditnim institucijama pokrenuta četiri redovna postupka neposrednog nadzora i jedan izvanredni postupak neposrednog nadzora.

Na osnovi obavljenih postupaka neposrednih nadzora Hanfa je u 2013. izdala sedam rješenja s mjerama za poboljšanje poslovanja, odnosno s mjerama za uklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti. Mjere za uklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti izricane su najvećim dijelom zbog povrede odredaba ZTK-a i pravilnika donesenih na temelju tog zakona te Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12), a odnosile su se na:

- osiguranje fizičke odvojenosti organizacijskih jedinica,
- ustrojavanje i unaprjeđenje rada neovisne funkcije praćenja usklađenosti,
- revidiranje i ažuriranje internih akata u skladu sa ZTK-om i pravilnicima,
- usklađivanje ugovora s vanjskim pružateljima usluga sa ZTK-om i pravilnicima,
- pohranu, izradu i čuvanje sigurnosnih kopija dokumentacije izvan poslovnih prostorija,
- osiguranje adekvatnog smještaja informacijskog servera,
- vođenje popisa i praćenje osobnih transakcija relevantnih osoba,
- izradu procjene primjerenosti i prikladnosti prilikom pružanja investicijskih usluga,
- provedbu dubinske analize klijenata prilikom uspostave poslovnog odnosa,
- praćenje poslovnih aktivnosti klijenata tijekom pružanja usluge,
- izradu godišnjih planova edukacija za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma,
- osiguranje objektivnog i neovisnog izvještaja interne revizije o mjerama za sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

Osim provođenja nadzora nad ovlaštenim investicijskim društvima i kreditnim institucijama, Hanfa samostalno ili u suradnji s drugim nadzornim tijelima (Financijski inspektorat, Porezna uprava, Ured za sprječavanje pranja novca i dr.) provodi nadzor i nad osobama koje neovlašteno pružaju investicijske usluge i obavljaju investicijske aktivnosti suprotno odredbama ZTK-a.

Među zadacima Hanfe uređenima Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga navedeno je i upoznavanje javnosti s ulogom i načinom funkcioniranja financijskog sustava, uključujući razvijanje svijesti o koristima i rizicima koji su povezani s različitim vrstama ulaganja i financijskih poslova. Hanfa je u skladu s tim u 2013. na svojim internetskim stranicama objavila dva upozorenja za javnost na aktivnosti društava koja na području Republike Hrvatske nude investicijske usluge hrvatskim ulagateljima suprotno odredbama ZTK-a.

2.2.4.2. Posredni nadzor

U okviru obavljanja posrednog nadzora Hanfa prikuplja, analizira i obrađuje mjesečna izvješća investicijskih društava o pokazatelju neto likvidnih sredstava te tromjesečna izvješća investicijskih društava, kreditnih institucija i društava za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima o prihodima i rashodima s osnove pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti, kao i o upravljanju sredstvima klijenata. Investicijska društva obvezna su financijska izvješća dostavljati tromjesečno (izvještaj o financijskom položaju, izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala i bilješke).

Osim toga, investicijska društva iz članaka 32. i 35. ZTK-a dužna su Hanfi mjesečno dostavljati izvještaje o adekvatnosti kapitala. Za potrebe posrednog nadzora i zaštite imovine klijenata Hanfa je subjektima nadzora propisala podnošenje sljedećih obrazaca: opći podaci o transakcijskim računima, izvještaj o stanju novčanih sredstava klijenata, izvještaj o prometu po računima poslovnih namjena, izvještaj o ostvarenom prometu i obračunatim prihodima s osnove pružanja investicijskih usluga te danim/primljenim kreditima i zajmovima te izvještaj o upravljanju portfeljem, strukturi imovine klijenata i naknadama. Dinamika dostave tih obrazaca ovisi o vrsti obrasca (mjesečno, tjedno ili po promjeni), a obrasci omogućavaju Hanfi kvalitetnije praćenje poslovanja subjekata nadzora s posebnim naglaskom na zaštitu imovine klijenata.

Na osnovi obavljenih posrednih nadzora u 2013. Hanfa je izdala dva rješenja s mjerama iz područja adekvatnosti kapitala, a vezano uz održavanje dostatne razine kapitala i upravljanja rizicima, s posebnim naglaskom na upravljanje rizikom likvidnosti.

Godišnji financijski izvještaji investicijskih društava

Prema podacima iz agregiranog izvještaja o financijskom položaju, ukupna imovina devet investicijskih društava zabilježila je smanjenje od 48,7 mil. kuna ili 15,5% u odnosu na agregiranu aktivu deset investicijskih društava na isti dan prethodne godine, što je između ostaloga uvjetovano značajnim smanjenjem financijske imovine kod dva najveća investicijska društva. Tako se ukupna financijska imovina s iznosa od 153,5 mil. kuna na dan 31. prosinca 2012. smanjila na iznos od 81,4 mil. kuna na dan 31. prosinca 2013. godine. U strukturi pasive smanjile su se ukupne obveze, koje su na dan 31. prosinca 2013. iznosile 155,0 mil. kuna, dok su na isti dan prethodne godine iznosile 193,2 mil. kuna. Smanjenje ukupnih obveza na dan 31. prosinca 2013. nastupilo je uslijed smanjenja stavki Obveze za primljene kredite, zajmove i predujmove (smanjenje od 15,8 mil. kuna) i Obveze za naknade vezane uz trgovanje financijskim instrumentima (smanjenje od 12,9 mil. kuna).

Tablica 2.9. Izvještaj o financijskom položaju investicijskih društava na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kuna)

Aktiva		31.12.2012.	31.12.2013.	promjena u %
1	Nematerijalna, materijalna imovina i dugotrajna ulaganja	44.219	44.025	-0,44
2	Novčana sredstva i potraživanja	117.241	140.948	20,22
3	Financijska imovina	153.530	81.362	-47,01
Ukupna aktiva		314.991	266.334	-15,45
Pasiva				
1	Kapital i rezerve	121.807	111.337	-8,60
2	Obveze	193.184	154.997	-19,77
Ukupna pasiva		314.991	266.334	-15,45

Izvor: Hanfa

U 2013. pet investicijskih društava ostvarilo je dobit u ukupnom iznosu od 4,9 mil. kuna, dok su četiri investicijska društva ostvarila gubitak u ukupnom iznosu od 942,9 tis. kuna.

U strukturi prihoda u 2013. najznačajniji su bili prihodi od provizija i naknada za obavljene investicijske usluge, koji su činili 51,7% ukupno ostvarenih prihoda. U strukturi rashoda najznačajnije stavke činili su troškovi zaposlenika (23,0% ukupnih rashoda), rashodi od provizija i naknada za obavljene investicijske usluge (21,6% ukupnih rashoda) i ostali rashodi (20,7% ukupnih rashoda).

Tablica 2.10. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti investicijskih društava za 2012. i 2013. godinu (u tis. kuna)

	2012.	2013.	promjena u %
1 Neto prihodi/rashodi od provizija i naknada	16.088	17.299	7,53
2 Neto realizirani i nerealizirani dobici/gubici financijske imovine	11.087	5.436	-50,97
3 Neto prihodi/rashodi od kamata	-3.082	1.475	
4 Neto tečajne razlike	435	822	88,81
5 Ukupno ostali prihodi	1.945	2.884	48,26
6 Ukupno ostali rashodi	27.080	23.579	-12,93
Ukupni prihodi	55.688	54.361	-2,38
Ukupni rashodi	56.295	50.023	-11,14
Dobit ili gubitak prije oporezivanja	-607	4.338	
Porez na dobit	476	395	-16,92
Dobit ili gubitak	-1.083	3.943	
Ostala sveobuhvatna dobit	-3.361	-11.976	256,28
Ukupna sveobuhvatna dobit	-4.444	-8.033	80,75

Izvor: Hanfa

U 2013. najveću dobit ostvarila su investicijska društva Auctor d.o.o. i Interkapital vrijednosni papiri d.o.o., a najveći gubitak društva Antea brokeri d.o.o. i Rast d.o.o.

Adekvatnost kapitala investicijskih društava

Hanfa je nadležna i za nadzor nad adekvatnosti kapitala investicijskih društava, što između ostaloga obuhvaća i nadzor nad uspostavljenim procesima upravljanja rizicima kod investicijskih društava. Investicijska društva obvezna su kontinuirano upravljati rizicima kojima su izložena u svom poslovanju. Rizici mogu proizlaziti kako iz odnosa između investicijskog društva i klijenta tako i iz drugih poslovnih aktivnosti društva.

Odgovornost uprave investicijskog društva jest u uspostavi prikladnog, učinkovitog i djelotvornog sustava financijskog upravljanja i kontrola, a to podrazumijeva i odgovornost za uspostavu i razvoj procesa upravljanja rizicima. Upravljanje rizicima skup je radnji i metoda za utvrđivanje, mjerenje i praćenje rizika, kao i izvještavanje o rizicima. Investicijska društva izložena su operativnom riziku, kreditnom riziku, tržišnim rizicima i riziku likvidnosti. Operativni rizik jest rizik gubitka koji proizlazi iz neprimjerenosti organizacijskih, kadrovskih ili tehničkih uvjeta kod samog investicijskog društva, a može nastati i uslijed posrednog djelovanja nekog događaja izvan društva. Kreditni je rizik rizik gubitka koji nastaje zbog neispunjenja novčane obveze osobe prema investicijskom društvu. Tržišni rizik čini skup različitih kategorija rizika koji se odnose na pozicijski rizik, rizik namire, rizik druge ugovorne strane, valutni rizik, robni rizik i rizik prekoračenja dopuštenih izloženosti.

Uvažavajući specifičnosti svakog pojedinog rizika, društvo mora izraditi primjerene politike i postupke njihova prepoznavanja, mjerenja i praćenja. Također, kapital investicijskog društva³⁶ treba biti uvijek dovoljan za pokrivanje svih rizika kojima je investicijsko društvo izloženo u svom redovnom poslovanju, što je predmet nadzora investicijskih društava.

Tablica 2.11. Adekvatnost kapitala investicijskih društava na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (kapital u tis. kuna)

Naziv investicijskog društva	31.12.2012.			31.12.2013.		
	Minimalni iznos kapitala	Kapital prema Pravilniku o kapitalu	Adekvatnost kapitala	Minimalni iznos kapitala	Kapital prema Pravilniku o kapitalu	Adekvatnost kapitala
Agram Brokeri d.d.	6.000	8.396	9,08	6.000	7.583	7,69
Aktiv Broker d.o.o.	1.000	1.002	2,78	1.000	774	2,15
Antea Brokeri d.o.o.	1.000	963	4,39	1.000	797	3,48
Auctor d.o.o.	6.000	91.603	4,39	6.000	63.713	3,24
Credos d.o.o.	1.000	1.005	4,62	1.000	1.289	7,82
Fima Vrijednosnice d.o.o.	6.000	6.113	5,49	1.000	3.913	4,76
Hita Vrijednosnice d.d.	1.000	1.895	3,84	1.000	2.569	4,87
Interkapital Vrijednosni Papiri d.o.o.	6.000	8.585	2,43	6.000	8.379	3,68
Rast d.o.o.	1.000	1.526	5,76	1.000	1.373	6,53

Izvor: Hanfa

³⁶ Stavke koje se uključuju u kapital investicijskog društva do dana 31. prosinca 2013. bile su propisane člancima 157. do 160. Zakona o tržištu kapitala, a nakon toga Uredbom (EU) br. 575/2013.

Na dan 31. prosinca 2013. dva investicijska društva nisu ispunjavala uvjet minimalnog kapitala, temeljem čega su poduzete odgovarajuće zakonom propisane mjere, dok su sva društva iskazivala pokazatelj adekvatnosti (omjer kapitala i zbroja kapitalnih zahtjeva) veći od minimalnog propisanog pokazatelja, čija je vrijednost jedan.

Dok je u proteklim godinama za investicijska društva najznačajniji bio operativni rizik, u 2013. kod većine društava najznačajnijim se pokazao rizik likvidnosti. Naime, zbog smanjenog obujma poslovanja, a samim time i smanjenih prihoda, investicijska društva sve su teže dolazila do sredstava za ispunjavanje obveza iz poslovanja, pa su bila primorana tražiti dodatne izvore financiranja kroz kredite te dodatne uplate vlasnika. Također, kod nekih društava pojavio se problem održavanja kapitala na minimalnoj propisanoj razini zbog kumuliranih gubitaka kroz godine.

2.2.5. Suradnja s ESMA-om

Hanfa je punopravan član ESMA-e od 1. srpnja 2013. godine³⁷. Zaposlenici Hanfe sudjeluju u radu pojedinih odbora i radnih skupina ESMA-e putem elektroničke pošte te izravno prisustvujući sastancima odbora. Pojedini odbori osnovani su s ciljem pružanja tehničkih savjeta Europskoj komisiji te pripreme tehničkih standarda, smjernica i preporuka koje se odnose na pojedine odredbe određene direktive ili uredbe primjenjive na aktivnosti i sudionike tržišta kapitala.

Odbori i radne skupine vezani uz pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti u kojima su zaposlenici Hanfe sudjelovali u 2013. jesu:

- Odbor za ekonomske i tržišne analize (engl. *Committee for Economic and Market Analysis* – CEMA) – odbor pokriva područje praćenja i analize financijskih tržišta i analize troškova i koristi te procjenu utjecaja u cilju bolje regulacije i nadzora tržišta.
- Stalni odbor za financijske inovacije (engl. *Financial Innovation Standing Committee* – FISC) – odbor koordinira postupanje nacionalnih nadzornih tijela vezano uz nove financijske aktivnosti. Prilikom promatranja financijskih aktivnosti odbor može savjetovati ESMA-u u pogledu usvajanja novih uputa i smjernica s ciljem unaprjeđenja ujednačenog regulatornog postupanja te izdavati upozorenja ili provoditi regulatorne postupke s ciljem sprječavanja nastanka štetnog utjecaja financijske inovacije na korisnike ili financijsku stabilnost. Odbor također prikuplja podatke te analizira i izvještava o ulagačkim trendovima.
- Stalni odbor za zaštitu ulagatelja i posrednika (engl. *Investor Protection Intermediaries Standing Committee* – IPISC) – odbor je zadužen za pitanja investicijskih usluga i aktivnosti koje pružaju i obavljaju investicijska društva i kreditne institucije. Posebnu pažnju pridaje zaštiti ulagatelja, što uključuje procjenu prikladnosti i valjane primjene pravila poslovanja i distribucije investicijskih proizvoda i savjeta. Potiče ujednačavanje nadzorne prakse između nacionalnih nadzornih tijela u području investicijskih usluga i aktivnosti. Nadležan je za odredbe MiFID-a koje se odnose na pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti.
- Tehnički odbor za agencije za kreditni rejting (engl. *Credit Rating Agencies Technical Committee* – CRA Technical Committee) – odbor u ime ESMA-e provjerava registraciju i nadzor agencija za kreditni rejting u Europskoj uniji. Nadležan je za provođenje Uredbe (EZ) br. 1060/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o agencijama za kreditni rejting³⁸.

³⁷ Detaljnije opisano u poglavlju 1.3.

³⁸ Uredba (EZ) br. 1060/2009, SL L 302



Investicijski fondovi

3. Investicijski fondovi

3.1. Opis tržišta

U Republici Hrvatskoj postoje dvije vrste investicijskih fondova: otvoreni investicijski fond s javnom ponudom (dalje u tekstu: UCITS fond) i alternativni investicijski fond (dalje u tekstu: AIF), koji mogu biti otvoreni i zatvoreni fondovi.

UCITS fond nema pravnu osobnost, a osniva ga društvo za upravljanje, koje njime upravlja u svoje ime i za zajednički račun imatelja udjela u toj imovini u skladu s odredbama Zakona o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (NN, br. 16/13; dalje u tekstu: ZOIFJP), prospekta i pravila toga fonda. UCITS fondovi osnovani su s ciljem prikupljanja novčanih sredstava javnom ponudom udjela u fondu svim zainteresiranim ulagateljima. Sredstva prikupljena od ulagatelja ulažu se u prenosive vrijednosne papire ili u druge oblike likvidne financijske imovine poštujući načela razdiobe rizika. Ovisno o kretanju vrijednosti imovine u UCITS fondu, ulagatelji ostvaruju određeni prinos te imaju pravo, pored prava na razmjerni udio u dobiti fonda, zahtijevati isplatu udjela i na taj način istupiti iz fonda. Postupak podnošenja zahtjeva za isplatu udjela, kao i sam postupak isplate udjela određen je prospektom i pravilima svakog UCITS fonda uz poštivanje ograničenja određenih ZOIFJP-om. Svakom ulagatelju koji ima potrebu za likvidnim sredstvima vrlo se jednostavno i brzo omogućava da ubrzo nakon podnošenja zahtjeva za isplatu udjela raspolaže svojim financijskim sredstvima. S obzirom na značaj i visoku razvijenost UCITS fondova u Europskoj uniji te činjenicu da su dostupni svim ulagateljima, zakonodavstvo im je posvetilo povećanu pažnju u smislu ujednačavanja propisa koji reguliraju njihovo poslovanje. Ono je uređeno direktivom Europske komisije, koju su sve države članice prenijele u svoja nacionalna zakonodavstva te je na taj način njihovo poslovanje ujednačeno na cijelom području Europske unije.

AIF je investicijski fond osnovan sa svrhom i namjenom prikupljanja sredstava javnom ili privatnom ponudom te ulaganja tih sredstava u različite vrste imovine u skladu s unaprijed određenom strategijom i s ciljem ostvarivanja prinosa za ulagatelja. U Republici Hrvatskoj mogu se osnovati AIF-ovi s javnom ponudom, koji mogu biti otvoreni i zatvoreni, te AIF-ovi s privatnom ponudom. Otvoreni AIF zasebna je imovina bez pravne osobnosti koju osniva društvo za upravljanje alternativnim investicijskim fondom (dalje u tekstu: UAIF) i kojom UAIF upravlja u svoje ime i za zajednički račun imatelja udjela u toj imovini u skladu s odredbama Zakona o alternativnim

Investicijski su fondovi subjekti za zajednička ulaganja, koje osniva i njima upravlja društvo za upravljanje. Jedina je svrha i namjena investicijskih fondova prikupljanje sredstava javnom ili privatnom ponudom te ulaganje tih sredstava u različite vrste imovine u skladu s unaprijed određenom strategijom. Osnovna je prednost investicijskih fondova za ulagatelje zajednički nastup na tržištu, čime ostvaruju niže troškove u odnosu na samostalno ulaganje, jednostavniji pristup različitim financijskim instrumentima i tržištima, profesionalno vođenje fonda, dostupnost i diverzificiranost ulaganja i s manjim novčanim iznosima, jednostavnost uplata te brza isplata ulaganja.

Uvjeti osnivanja i rada investicijskih fondova i društava za upravljanje, izdavanje i prodaja udjela i dionica, otkup udjela, promidžba fondova, poslovi koje za fondove obavljaju treće osobe te nadzor nad radom fondova, društava za upravljanje, depozitara i osoba koje obavljaju prodaju udjela i dionica fondova regulirani su Zakonom o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom i Zakonom o alternativnim investicijskim fondovima, koji su stupili na snagu 1. srpnja 2013. godine.

Postoje dvije vrste investicijskih fondova: zatvoreni i otvoreni investicijski fondovi. U Republici Hrvatskoj otvoreni investicijski fondovi osnivaju se kao osobe bez pravne osobnosti, dok su zatvoreni investicijski fondovi pravne osobe, a osnovna im je razlika pravo na isplatu ulagateljima. Naime, ulagatelj u otvorenom investicijskom fondu može zahtijevati isplatu svih ili dijela svojih udjela u fondu pod uvjetima navedenim u prospektu i statutu fonda, a društvo za upravljanje ima obvezu isplatiti mu udjele, dok se dionicama zatvorenih investicijskih fondova trguje na burzi te ih je moguće kupiti ili prodati ovisno o ponudi i potražnji te uvjetima na financijskim tržištima.

investicijskim fondovima (NN, br. 16/13, dalje u tekstu: ZAIF), prospekta i/ili pravila toga fonda. Udjeli otvorenog AIF-a otkupljuju se na način i pod uvjetima utvrđenim prospektom i/ili pravilima fonda, na zahtjev imatelja udjela, izravno ili neizravno, iz njegove imovine. Zatvoreni AIF pravna je osoba osnovana u obliku dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću koju osniva UAIF i kojom UAIF upravlja u njezino ime i za njezin račun u skladu s odredbama ZAIF-a, prospekta kada je to primjenjivo, pravila i statuta ili društvenog ugovora toga AIF-a, a čiji udjeli na zahtjev imatelja udjela nisu otkupivi iz imovine zatvorenog AIF-a, već se njima trguje u skladu sa zakonskim odredbama. Zatvorenim AIF-om može upravljati vanjski ili unutarnji UAIF. Osim zatvorenih investicijskih fondova za ulaganje u vrijednosne papire, postoje i zatvoreni investicijski fondovi za ulaganje u nekretnine.

AIF-ovi s privatnom ponudom uključuju osnovne AIF-ove s privatnom ponudom i posebne vrste AIF-ova s privatnom ponudom, od kojih u Republici Hrvatskoj trenutno posluju fondovi rizičnog kapitala i fondovi za gospodarsku suradnju.

Osnovni AIF-ovi s privatnom ponudom jesu alternativni investicijski fondovi koji se mogu nuditi ulagateljima koji se u skladu sa zakonom koji uređuje tržište kapitala smatraju profesionalnim ulagateljima ili se na vlastiti zahtjev mogu tretirati kao profesionalni ulagatelji, te kvalificiranim ulagateljima.

Fondove rizičnog kapitala s privatnom ponudom osniva društvo za upravljanje s ciljem prikupljanja novčanih sredstava privatnom ponudom udjela u fondu. Sredstva fonda ulažu se u skladu s ciljevima ulaganja i ograničenjima ulaganja utvrđenim prospektom fonda, a njegovi imatelji udjela imaju pravo, uz pravo na razmjerni udio u dobiti fonda, zahtijevati isplatu udjela i na taj način istupiti iz fonda.

U osnivanju fondova za gospodarsku suradnju sudjelovala je Vlada Republike Hrvatske u suradnji sa zainteresiranim privatnim ulagateljima s ciljem poticanja razvoja gospodarstva, očuvanja i stvaranja novih radnih mjesta te jačanja postojećih i pokretanja novih gospodarskih subjekata putem vlasničkog restrukturiranja kroz ulaganje dodatnog kapitala.

Svaki otvoreni i zatvoreni investicijski fond koji posluje na teritoriju Republike Hrvatske mora imati depozitara, koji za potrebe fonda obavlja poslove pohrane zasebne imovine fonda, poslove vođenja posebnih računa za imovinu fonda i druge poslove u skladu s odredbama ZOIFJP-a i ZAIF-a. U Republici Hrvatskoj depozitari su kreditne institucije. Imovina fondova na skrbi kod depozitara ne ulazi u imovinu depozitara ni njegovu likvidacijsku ili stečajnu masu niti se može upotrijebiti za ovrhu u pogledu potraživanja prema depozitaru.

Jedno društvo za upravljanje može osnovati i istovremeno upravljati s više UCITS fondova i AIF-ova.

3.2. Društva za upravljanje

UCITS fondovima i AIF-ovima upravljaju društva za upravljanje UCITS fondovima odnosno društva za upravljanje AIF-ovima. Društva za upravljanje osnivaju se u pravnom obliku društava s ograničenom odgovornošću ili dioničkih društava, kojima je osnovna djelatnost osnivanje i upravljanje UCITS fondovima u skladu s odredbama ZOIFJP-a odnosno osnivanje i upravljanje AIF-ovima u skladu s odredbama ZAIF-a. Društva za upravljanje UCITS fondovima, uz osnivanje i upravljanje UCITS fondovima i AIF-ovima, mogu obavljati i djelatnosti upravljanja portfeljem prema

odredbama zakona koji uređuje tržište kapitala, djelatnosti osnivanja i upravljanja dobrovoljnim mirovinskim fondom, poslove investicijskog savjetovanja u vezi s financijskim instrumentima određenima zakonom koji uređuje tržište kapitala te poslove pohrane i administriranja u vezi s udjelima u investicijskom fondu, dok društva za upravljanje AIF-ovima mogu osnivati i upravljati AIF-ovima i UCITS fondovima. Također, uz poslovne banke povezane s društvima za upravljanje te druge pravne i fizičke osobe koje su sklopile ugovore o distribuciji udjela u fondovima s društvima za upravljanje, društva za upravljanje među glavnim su distributerima udjela u UCITS fondovima i AIF-ovima na području Republike Hrvatske.

Na dan 31. prosinca 2013. bilo je registrirano 25 društava za upravljanje investicijskim fondovima, odnosno dva društva manje nego 2012. godine. Od 25 društava za upravljanje investicijskim fondovima koja su poslovala u 2013. godini, 14 je društava u domaćem vlasništvu, devet je društava u vlasništvu stranih financijskih institucija, a dva su djelomično u stranom vlasništvu. Društva za upravljanje koja su dio bankarskih grupacija upravljaju najvećim dijelom imovine UCITS fondova. Tako devet društava za upravljanje koja su dio bankarskih grupacija upravlja sa 92% imovine svih UCITS fondova na kraju 2013., dok četiri društva za upravljanje unutar bankarskih grupacija upravlja sa 30,6% imovine svih AIF-ova na kraju 2013. godine.

U 2013. društva za upravljanje investicijskim fondovima ostvarila su dobit nakon oporezivanja u iznosu od 55,7 mil. kuna, što je porast od 30,46% u odnosu na 2012. Najveći udio u ukupnim prihodima društva za upravljanje investicijskim fondovima činile su naknade za upravljanje u iznosu od 223,9 mil. kuna. U 2013. zabilježen je rast financijskih prihoda i rashoda u iznosu od 8,8 mil. kuna zbog smanjenja stavke umanjenja vrijednosti financijskih instrumenata. Također, sveobuhvatna dobit je povećana jer je u 2013. ostvaren nerealizirani dobitak financijske imovine raspoložive za prodaju, tj. rasla je vrijednost imovine u njihovim portfeljima.

3.2.1. Otvoreni investicijski fondovi s javnom ponudom

Na dan 31. prosinca 2013. u Republici Hrvatskoj bilo je registrirano 86 UCITS fondova, od čega 23 novčana fonda, osam obvezničkih fondova, 16 mješovitih fondova te 39 dioničkih fondova.

Tablica 3.1. Usporedba broja UCITS fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine

UCITS	31.12.2012.	31.12.2013.
Novčani	23	23
Obveznički	8	8
Mješoviti	18	16
Dionički	47	39
Ukupno	96	86

Izvor: Hanfa

Tijekom 2013. i dalje je bio prisutan pad imovine, što je rezultiralo nastavkom konsolidacije tržišta investicijskih fondova. Broj UCITS fondova smanjen je sa 96 na kraju 2012. na 86 na kraju 2013. godine. Broj novčanih fondova ostao je isti, no tijekom godine jedan je novi fond započeo s radom, a jedan je pripojen drugom fondu pod upravljanjem istog društva. Isti slučaj dogodio se i s obvezničkim fondovima. Kod mješovitih fondova dva su se mješovita fonda spojila unutar istog društva za upravljanje u novoosnovani mješoviti fond, dok je jedan mješoviti fond pripojen

dioničkom fondu unutar istog društva. Broj dioničkih fondova smanjio se za osam, budući da su ti fondovi unutar svojih društava za upravljanje pripojeni drugim fondovima.

Imovina UCITS fondova

Tablica 3.2. Neto imovina UCITS fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

	31.12.2012.	Udio	31.12.2013.	Udio	Apsolutna promjena	Postotna promjena	Uplate u 2013.	Isplate u 2013.
UCITS	12.615.617		13.035.257		419.641	3,33%	24.340.173	24.006.945
Novčani	9.124.521	72,33%	9.797.924	75,16%	673.402	7,38%	527.907	567.073
Obveznički	446.683	3,54%	386.430	2,96%	-60.253	-13,49%	21.236.966	20.715.544
Mješoviti	1.107.755	8,78%	933.254	7,16%	-174.501	-15,75%	202.822	324.477
Dionički	1.936.657	15,35%	1.917.649	14,71%	-19.008	-0,98%	2.372.478	2.399.852

Izvor: Hanfa

Imovina UCITS fondova porasla je u 2013. za 0,4 mlrd. kuna i na kraju je godine iznosila 13,0 mlrd. kuna. U imovini su dominirali novčani fondovi, čiji se udio u ukupnoj imovini povećava iz godine u godinu. Zbog pozitivnog prinosa novčanih fondova te sklonosti ulaganja u novčane fondove kao manje rizične fondove prevladavale su uplate ulagatelja nad isplatama. Prosječni godišnji prinos novčanih fondova, promatrano u valuti u kojoj je izražena vrijednost udjela pojedinog fonda, iznosio je 1,5%, uz kretanje prinosa u rasponu od 0,3% do 3,5%.

Iako je na svjetskim tržištima kapitala u 2013. vladalo pozitivno ozračje, ono se nije odrazilo na kretanja na domaćem tržištu, koje je i dalje osjećalo posljedice pada gospodarstva. Imovina ostalih vrsta fondova padala je tijekom godine, s obzirom na to da je iz fondova više imovine povučeno nego što je u njih uplaćeno. Ulagatelji su najviše sredstava povukli iz obvezničkih fondova, čiji je prosječni godišnji prinos iznosio -0,6% s obzirom na niske kamatne stope na domaćem, ali i na stranim obvezničkim tržištima, te kretanje cijena vrijednosnih papira u njihovim portfeljima. Raspon prinosa obvezničkih fondova iznosio je od -4,8% do 5,9%.

Iz mješovitih je fondova u 2013. godini više sredstava povučeno nego što je uplaćeno, a prinosi su se kretali u rasponu od -11,9% do 9,8%. Većina mješovitih fondova, njih osam od ukupno 14, ostvarilo je pozitivan prinos, a s obzirom na to da su negativni prinosi bili veći po apsolutnoj vrijednosti, prosječni prinos mješovitih fondova iznosio je -1,5%.

Prosječni prinos dioničkih fondova iznosio je 4,2%, uz kretanje prinosa fondova u rasponu od -18,6% do 28,7%. Većinom pozitivne prinose i u usporedbi s mješovitim i obvezničkim fondovima mnogo manje odljeve sredstava dionički fondovi duguju ulagateljima koji su prepoznali pozitivna kretanja na važnijim tržištima kapitala, rast stranih burzovnih indeksa te stabilno okruženje na globalnim financijskim tržištima.

3.2.2. Alternativni investicijski fondovi

Tablica 3.3. Usporedba broja AIF-ova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine

AIF	31.12.2012.	31.12.2013.
Privatna ponuda	25	22
osnovni	18	15
rizičnog kapitala	3	3
rizičnog kapitala - FGS	4	4
Javna ponuda	7	4
zatvoreni nekretninski	4	1
zatvoreni	3	3
Ukupno	32	26

Izvor: Hanfa

Na dan 31. prosinca 2013. bilo je registrirano 26 AIF-ova, od čega 22 s privatnom ponudom i četiri s javnom ponudom. Isto kao i u slučaju UCITS fondova, i kod ovih je fondova nastavljena konsolidacija tržišta. Smanjen je broj osnovnih AIF-ova s privatnom ponudom (18 krajem 2012. u usporedbi sa 15 krajem 2013.): tri su AIF-a likvidirana, jedan je pripojen UCITS fondu pod upravljanjem istog društva, a osnovan je i jedan novi AIF.

Također, na dan 31. prosinca 2013. bila su registrirana tri fonda rizičnog kapitala s privatnom ponudom te četiri fonda za gospodarsku suradnju i njihov se broj nije promijenio u odnosu na prethodnu godinu. Četiri alternativna zatvorena investicijska fonda za ulaganje u nekretnine postojala su do 1. srpnja 2013., a u skladu s odredbom članka 325. ZAIF-a, kojom je propisano da investicijski fondovi osnovani u obliku zatvorenih investicijskih fondova s javnom ponudom prema odredbama Zakona o investicijskim fondovima (NN, br. 150/05) koji su u postupku likvidacije, a do stupanja na snagu ZAIF-a postupak likvidacije nije okončan, prestaju biti investicijski fondovi u smislu odredaba ZAIF-a. Na dan 31. prosinca 2013. njihov je broj smanjen na jedan.

Imovina AIF-ova

Tablica 3.4. Neto imovina AIF-ova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

AIF	31.12.2012.	Udio	31.12.2013.	Udio	Apsolutna promjena	Postotna promjena
Privatna ponuda	764.445	31,88%	692.873	33,38%	-71.572	-9,36%
osnovni	346.588	14,45%	221.821	10,69%	-124.767	-36,00%
rizičnog kapitala	168.778	7,04%	134.990	6,50%	-33.788	-20,02%
rizičnog kapitala - FGS	249.079	10,39%	336.061	16,19%	86.983	34,92%
Javna ponuda	1.633.339	68,12%	1.382.932	66,62%	-250.406	-15,33%
zatvoreni	1.285.090	53,59%	1.254.868	60,45%	-30.221	-2,35%
zatvoreni nekretninski	348.249	14,52%	128.064	6,17%	-220.185	-63,23%
Ukupno AIF	2.397.784	100,00%	2.075.805	100,00%	-321.979	-13,43%

Izvor: Hanfa

Imovina osnovnih AIF-ova s privatnom ponudom pala je za 36,0% kao posljedica smanjenja broja fondova, ali i situacije na tržištu. Prosječni godišnji prinos osnovnih AIF-ova iznosio je 2,1%, dok su se prinosi kretali u rasponu od -5,3% do 13,8%.

Imovina zatvorenih AIF-ova s javnom ponudom smanjila se za 2,4%, pri čemu je na ukupni postotak smanjenja imovine utjecao pad imovine najvećeg zatvorenog AIF-a, dok su ostala dva fonda povećala imovinu.

Imovina fondova rizičnog kapitala smanjila se za 20,0%, što je većim dijelom posljedica smanjenja vrijednosti ulaganja jednog fonda, dok je imovina fondova za gospodarsku suradnju porasla za 34,9% prvenstveno zbog novih ulaganja.

Imovina u kategoriji zatvorenih nekretninskih AIF-ova smanjila se za 63,2% uslijed smanjenja broja fondova. Naime, tri zatvorena investicijska fonda koja su bila u postupku likvidacije više se ne smatraju investicijskim fondovima budući da postupak likvidacije do stupanja na snagu ZAIF-a nije okončan pa su u smislu odredaba ZAIF-a prestali biti investicijski fondovi.

Ulaganja UCITS fondova i AIF-ova

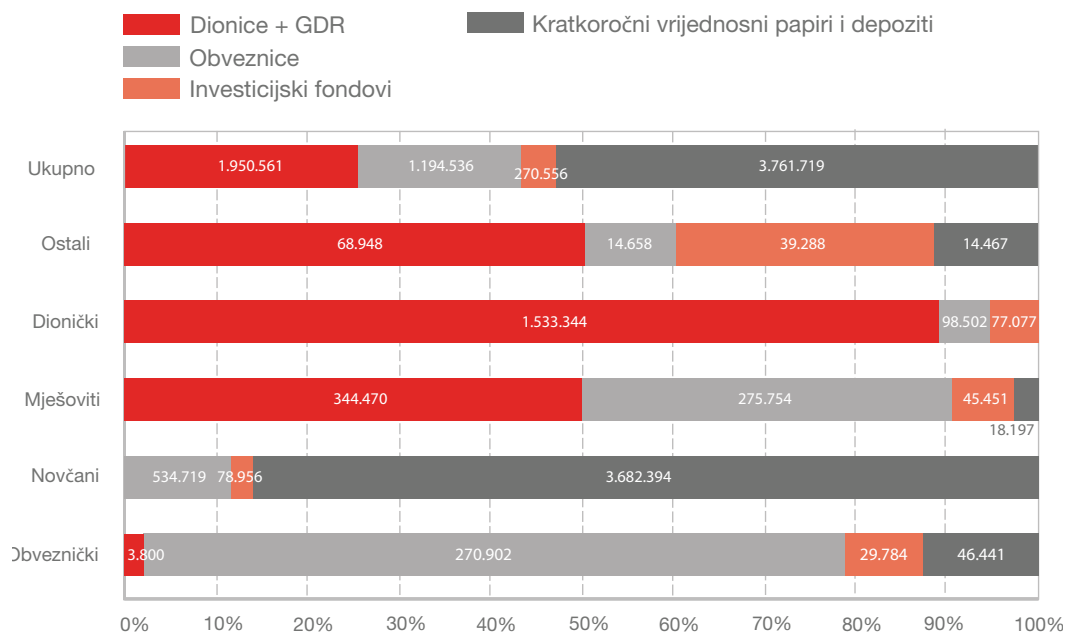
Dozvoljena ulaganja pojedinog investicijskog fonda, kao i najznačajnija ograničenja ulaganja propisana su ZOIFJP-om i ZAIF-om te pravilnicima o dozvoljenim ulaganjima i ograničenjima ulaganja, dok društva za upravljanje prospektom određuju ciljeve i strategiju ulaganja te detaljnije propisuju ograničenja ulaganja.

Na dan 31. prosinca 2013. udio neto imovine UCITS fondova uložen u dionice iznosio je 15,0%. Kod dioničkih fondova udio neto imovine uložen u dionice iznosio je 81,4%, odnosno 0,4 mlrd. kuna (od čega se najveći dio odnosio na strane dionice), a kod mješovitih fondova 41,8% (pri čemu je podjednako bilo ulaganje i u strane i u domaće dionice). Među stranim dionicama prevladavale su one izdavatelja iz SAD-a, s udjelom od 10,8% svih dionica UCITS fondova. Slijedile su dionice izdavatelja iz Srbije, Slovenije i Velike Britanije. UCITS fondovi u obveznice su uložili 1,2 mlrd. kuna, odnosno 9,2% svoje neto imovine, pri čemu se 62,8% svih ulaganja u obveznice odnosilo na domaće državne obveznice. U apsolutnom iznosu najviše imovine u obveznice u iznosu od 0,3 mlrd. kuna uložili su mješoviti fondovi (31,3% njihove neto imovine), a po udjelu ulaganja u obveznice očekivano su prednjačili obveznički fondovi sa 69,7% ili 0,3 mlrd. kuna.

Što se tiče stranih obveznica, UCITS fondovi najviše su ulagali u Irsku i Rusiju, i to u korporativne obveznice. Među stranim državnim obveznicama prevladavaju državne obveznice Slovenije i Velike Britanije.

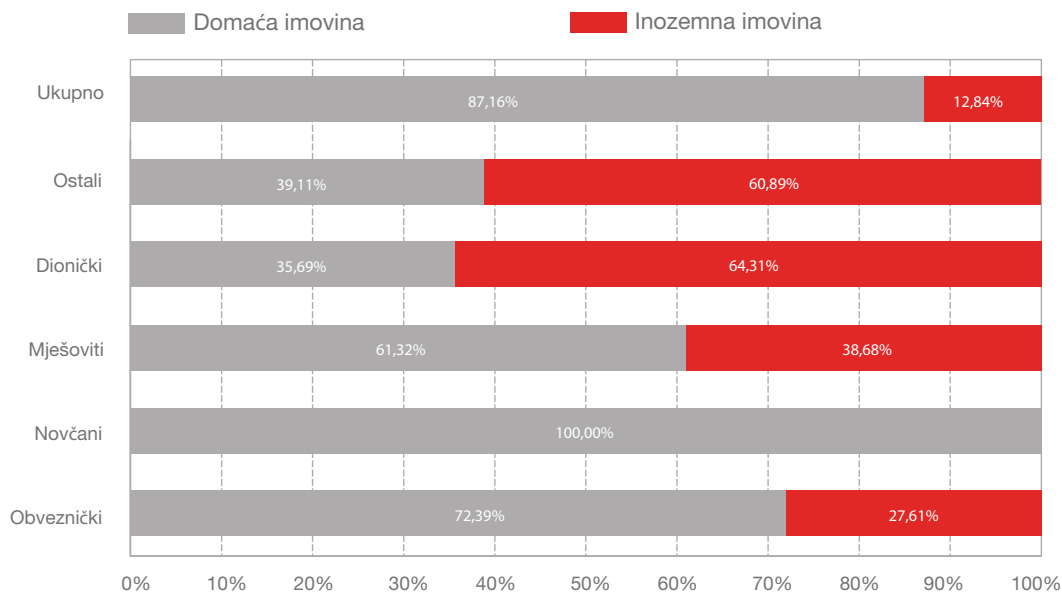
Na ukupnoj razini ulaganja UCITS fondova prevladavaju ulaganja u depozite zato što novčani fondovi imaju najveći udio u ukupnoj imovini, a depoziti predstavljaju najveći udio u njihovim ulaganjima. Depoziti se nalaze u domaćim bankama, iz čega proizlazi veliki udio imovine uložen u Republici Hrvatskoj.

Grafikon 3.1. Struktura ulaganja UCITS fondova na dan 31.12.2013. (u tis. kn)



Izvor: Hanfa

Grafikon 3.2. Udjel domaće i strane imovine u neto imovini UCITS fondova na dan 31.12.2013.



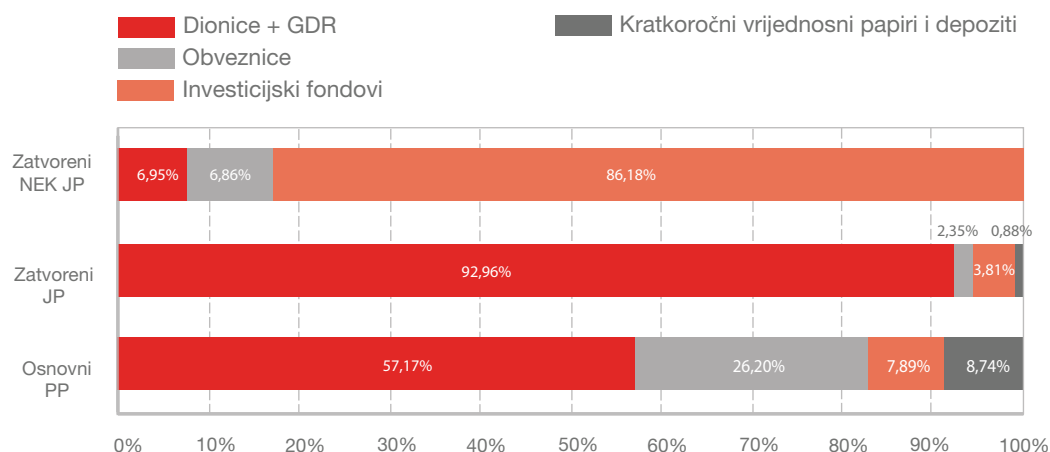
Izvor: Hanfa

Na dan 31. prosinca 2013. osnovni AIF-ovi imali su uložena 104 mil. kuna, odnosno 46,9% svoje neto imovine u dionice, od čega je najveći dio bio uložena u domaće dionice (32,3%), dok je u strane dionice bilo uloženo 14,6% neto imovine. Kao i kod UCITS fondova, dominirala su ulaganja u dionice iz SAD-a, a slijedila su ona u dionice izdavatelja iz regije, odnosno iz Srbije, Crne Gore i Slovenije. Sljedeća najveća kategorija u koju su navedeni fondovi ulagali bile su obveznice u iznosu od 51,6 mil. kuna (23,3%), od čega je 14,6% bilo uloženo u domaće državne obveznice,

a ostatak ulaganja odnosio se na domaće i strane korporativne obveznice. Ulaganja u fondove iznosila su 6,5%, a u kratkoročne vrijednosne papire 7,2% neto imovine.

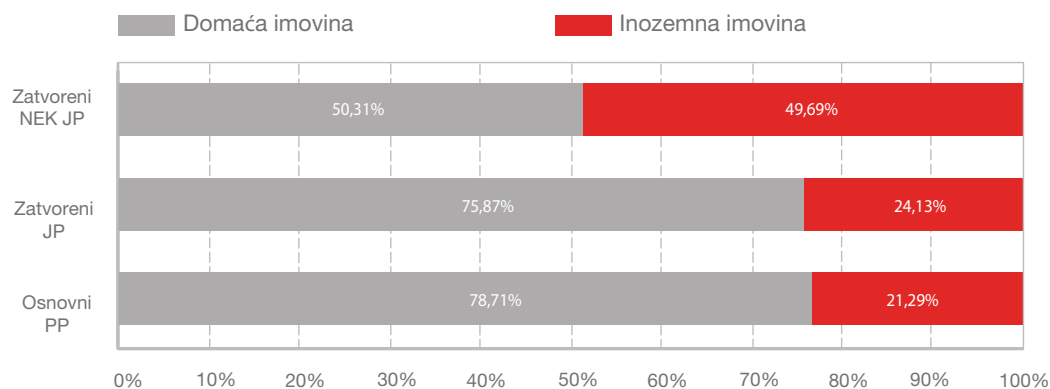
Zatvoreni AIF-ovi s javnom ponudom na dan 31. prosinca 2013. imali su uloženo čak 93,0% (1,2 mlrd. kuna) svoje neto imovine u dionice, od čega se 72,7% odnosilo na domaće dionice. Među stranim dionicama prevladavale su one izdavatelja iz Austrije, Slovenije, Češke, Francuske te Bosne i Hercegovine. U domaće korporativne obveznice bilo je uloženo samo 2,5% neto imovine, a u kratkoročne vrijednosne papire manje od 0,5% neto imovine. U fondove je bilo uloženo 4,0% neto imovine, od čega je 3,0% bilo uloženo u domaće fondove.

Grafikon 3.3. Struktura ulaganja AIF-ova na dan 31.12.2013.



Izvor: Hanfa

Grafikon 3.4. Udjel domaće i strane imovine u neto imovini AIF-ova na dan 31.12.2013.



Izvor: Hanfa

3.2.3. Fondovi osnovani posebnim zakonima

Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (dalje u tekstu: Fond HB) te Umirovljenički fond fondovi su osnovani posebnim zakonima: Zakonom o Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN, br. 163/03, 82/04 i 41/08) i Zakonom o Umirovljeničkom fondu (NN, br. 93/05, 41/07, 90/11 i 119/11).

Fond HB otvoreni je investicijski fond koji je osnovala Vlada Republike Hrvatske kako bi korist od povećanja vrijednosti njegove imovine imali hrvatski branitelji i članovi njihovih obitelji. U skladu sa zakonom o Fondu HB, neto dobit Fonda HB dijeli se na tri dijela. Prva se trećina reinvestira, što znači da ostaje u Fondu HB. Druga trećina neto dobiti namijenjena je poboljšanju statusa hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, a Upravni odbor Fonda HB u suglasnosti s Vladom Republike Hrvatske posebnom odlukom utvrđuje namjenu tog dijela dobiti (financiraju se Zaklada hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i Fond za stipendiranje hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji). Treći se dio isplaćuje svakom članu Fonda HB u obliku dividende koja je sukladna s brojem udjela u Fondu HB.

Neto imovina Fonda HB, kojim upravlja društvo Erste Invest d.o.o., smanjena je u 2013. za 14,3% u odnosu na prethodnu godinu, što je najvećim dijelom rezultat smanjenja vrijednosti financijske imovine te izdataka od povlačenja udjela.

Umirovljenički fond osnovala je Vlada Republike Hrvatske i njime se uređuje način obeštećenja njegovih članova, odnosno korisnika starosnih, prijevremenih starosnih, invalidskih i obiteljskih mirovina ostvarenih prema odredbama Zakona o osnovnim pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja (NN, br. 53/91) i Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (NN, br. 26/83, 5/86, 42/87, 34/08, 57/89, 40/90, 9/91, 26/93, 44/94 i 59/96) za razdoblje od 1. rujna 1993. do 31. prosinca 1998. godine. Umirovljenički fond zatvoren je za sve druge članove i investitore, osim za nasljednike prvoga nasljednog reda člana fonda.

Neto imovina Umirovljeničkog fonda, kojim upravlja društvo HPB Invest d.o.o., smanjena je u 2013. za 1,9% u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 3.5. Investicijski fondovi osnovani posebnim zakonima na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (neto imovina u tis. kn)

Investicijski fond	Neto imovina 31.12.2012.	Neto imovina 31.12.2013.
Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji	1.133.914	971.704
Umirovljenički fond	197.040	193.393

Izvor: Hanfa

3.3. Aktivnosti Hanfe

Nadzor nad poslovanjem društava za upravljanje investicijskim fondovima, kao i nadzor nad UCITS fondovima i AIF-ovima u nadležnosti je Hanfe. Navedeni subjekti nadzora dužni su poslovati u skladu sa ZOIFJP-om, ZAIF-om, Zakonom o tržištu kapitala (NN br. 88/08, 146/08, 74/09, 54/13 i 159/13; dalje u tekstu: ZTK), Zakonom o računovodstvu (NN, br. 109/07 i 54/13), Zakonom o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93, 34/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09,

152/11, 111/12, 144/12 i 68/13), Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12) te drugim relevantnim zakonskim i podzakonskim aktima.

3.3.1. Regulatorne aktivnosti

U 2013. dovršena je zakonodavna reforma postojećeg sustava upravljanja investicijskim fondovima kroz implementaciju ZOIFJP-a i ZAIF-a, kojima se kategorija UCITS fondova jasno razgraničila od ostalih oblika fondova, tzv. AIF-ova.

Donošenjem navedenih zakona osigurana je viša razina zaštite ulagatelja utvrđivanjem zajedničkog okvira za odobrenje za rad i nadzor poslovanja društava za upravljanje UCITS-ima i AIF-ovima. Između ostalog, novi zakoni detaljnije definiraju organizacijske zahtjeve za društva za upravljanje, zahtjeve u vezi s obvezama ustrojavanja interne revizije i drugih mehanizama unutarnjih kontrola te praćenja usklađenosti s relevantnim propisima. Naglašavaju i obvezu i zahtjeve za uspostavljanje sveobuhvatnog i učinkovitog sustava upravljanja rizicima za društva i fondove kojima upravljaju, uključujući strategije, politike, postupke i mjere upravljanja rizicima, kao i tehnike mjerenja rizika te zahtjeve za uspostavljanje sustava za upravljanje likvidnošću, a sve u cilju adekvatnog prepoznavanja i upravljanja svim rizicima kojima društvo i fondovi mogu biti izloženi.

3.3.1.1. Zakon o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom

Donošenjem ZOIFJP-a poboljšana su prethodna zakonska rješenja i izvršeno je usklađenje s pravnom stečevinom Europske unije, konkretno Direktivom 2009/65/EZ³⁹ Europskog Parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na subjekte za zajednička ulaganja u prenosive vrijednosne papire (UCITS), zajedno s provedbenim uredbama i direktivama Europske komisije⁴⁰.

Odredbama ZOIFJP-a propisuju se uvjeti za osnivanje i rad investicijskih fondova i društava za upravljanje investicijskim fondovima te se uređuje način izdavanja i otkupa udjela investicijskih fondova, trgovanje udjelima investicijskih fondova, delegiranje poslova na treće osobe te nadzor nad radom i poslovanjem investicijskih fondova, društava za upravljanje investicijskim fondovima, depozitara i osoba koje nude udjele u investicijskim fondovima. Također se omogućava i definira i prekogranično obavljanje djelatnosti iz područja upravljanja investicijskim fondovima te prekogranično nuđenje i trgovanje udjelima u UCITS fondovima, izravno ili neizravno, putem struktura glavnih i napajajućih investicijskih fondova.

Nastavno na usvojeni ZOIFJP, Hanfa je u drugoj polovici 2013. radila na usvajanju i prilagodbi podzakonskih akata, odnosno pravilnika kojima se detaljnije propisuju uvjeti za osnivanje i rad te likvidacija i prestanak rada investicijskih fondova i društava za upravljanje UCITS fondovima, te se uređuje oblik prospekta i pravila UCITS fonda, promidžba i obavješćavanje ulagatelja, oblik i iznos kapitala društva za upravljanje, delegiranje poslova na treće osobe, dozvoljena ulaganja i ograničenja ulaganja UCITS fonda, trgovanje udjelima UCITS fonda, nadzor nad radom i poslovanjem investicijskih fondova, organizacijski zahtjevi UCITS fonda, način dostave i struktura financijskih izvještaja, način utvrđivanja neto vrijednosti imovine UCITS fonda i uvjeti za članstvo u upravi i nadzornom odboru društva za upravljanje UCITS fondovima. Hanfa je na sjednicama Upravnog vijeća donijela ukupno 21 pravilnik:

39 Direktiva 2009/65/EZ, SL L 302

40 Direktiva 2010/43/EZ, SL L 176, Direktiva 2010/44/EZ, SL L 176, Direktiva 2010/78/EZ, SL L 331, Uredba (EU) br. 583/2010, SL L 176, Uredba (EU) br. 584/2010, SL L 176

1. Pravilnik o dozvoljenim ulaganjima i ograničenjima ulaganja UCITS fonda (NN, br. 85/13)
2. Pravilnik o glavnim i napajajućim UCITS fondovima (NN, br. 85/13)
3. Pravilnik o obavještanju kod trgovanja udjelima UCITS fondova u drugoj državi članici (NN, br. 85/13)
4. Pravilnik o obavještanju ulagatelja kod pripajanja UCITS fondova (NN, br. 85/13)
5. Pravilnik o organizacijskim zahtjevima za društva za upravljanje UCITS fondovima (NN, br. 85/13)
6. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra društava za upravljanje UCITS fondovima i UCITS fondova (NN, br. 90/13)
7. Pravilnik o izdavanju odobrenja za rad i stjecanju kvalificiranog udjela društva za upravljanje UCITS fondovima (NN, br. 90/13)
8. Pravilnik o odobrenju osnivanja, prospekta i pravila UCITS fondova (NN, br. 90/13)
9. Pravilnik o uvjetima za članstvo u upravi i nadzornom odboru društva za upravljanje UCITS fondovima (NN, br. 90/13)
10. Pravilnik o prijenosu poslova upravljanja UCITS fondovima (NN, br. 90/13)
11. Pravilnik o likvidaciji i prestanku UCITS fondova (NN, br. 90/13)
12. Pravilnik o obavljanju poslova depozitara UCITS fonda (NN, br. 93/13)
13. Pravilnik o postupku naknade štete ulagateljima UCITS fonda i/ili UCITS fondu (NN, br. 100/13)
14. Pravilnik o udjelima UCITS fonda (NN, br. 100/13)
15. Pravilnik o uvjetima za nuđenje udjela UCITS fonda (NN, br. 100/13)
16. Pravilnik o promidžbi i ostalim informacijama za ulagatelje UCITS fonda (NN, br. 100/13)
17. Pravilnik o delegiranju poslova društva za upravljanje UCITS fondom (NN, br. 100/13)
18. Pravilnik o utvrđivanju neto vrijednosti imovine UCITS fonda i cijene udjela u UCITS fondu (NN, br. 100/13)
19. Pravilnik o obliku i iznosu kapitala društva za upravljanje UCITS fondovima (NN, br. 100/13)
20. Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja i drugih izvještaja društva za upravljanje UCITS fondovima (NN, br. 100/13)
21. Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih i polugodišnjih izvještaja i drugih izvještaja UCITS fonda (NN, br. 100/13).

Navedenim su pravilnicima u propisanim rokovima doneseni svi podzakonski akti predviđeni ZOIFJP-om.

3.3.1.2. Zakon o alternativnim investicijskim fondovima

Novi zakonodavni okvir za AIF-ove regulira sve ostale vrste investicijskih fondova koji su osnovani sa svrhom i namjenom prikupljanja sredstava javnom ili privatnom ponudom te ulaganja tih sredstava u različite vrste imovine u skladu s unaprijed određenom strategijom i ciljem ulaganja AIF-a. Navedeni način regulacije nužan je i zbog potrebe usklađivanja s pravnom stečevinom Europske unije, konkretno Direktivom 2011/61/EU⁴¹ o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova i o izmjenama i dopunama Direktiva 2003/41/EZ i 2009/65/EZ te Uredbi (EZ) br. 1060/2009 i (EU) br. 1095/2010.

Donošenjem ZAIF-a osigurana je viša razina zaštite ulagatelja u odnosu na odredbe ranije važećeg zakona, utvrđivanjem zajedničkog okvira za odobrenje za rad i nadzor poslovanja UAIF-ova te AIF-ova. Također, ZAIF donosi liberalniji regulatorni režim u poslovanju UAIF-ova, imajući u

41 Direktiva 2011/61/EU, SL L 174

vidu da su kao ulagatelji u AIF-ove predviđeni profesionalni ulagatelji koji imaju dovoljno kapitala, iskustva i znanja za samostalno donošenje odluka o ulaganju i procjenu s time povezanih rizika. No, u pojedinim slučajevima, i uz prethodno odobrenje Hanfe, udjeli pojedinih AIF-ova mogu se nuditi i tzv. malim ulagateljima.

Područje primjene ZAIF-a obuhvaća subjekte koji u okviru svoje redovite djelatnosti upravljaju AIF-ovima bez obzira na to radi li se o fondu otvorenog ili zatvorenog tipa, bez obzira na pravni oblik AIF-a i bez obzira na to jesu li udjeli/dionice AIF-a s javnom ponudom uvršteni ili se njima trguje na uređenom tržištu. Također, područje primjene ZAIF-a obuhvaća i subjekte koji prikupljaju sredstva od više ulagatelja s ciljem da ta sredstva ulože u korist tih ulagatelja u skladu s utvrđenom investicijskom politikom koja je liberalizirana u pogledu ograničenja ulaganja imovine AIF-ova, a imajući u vidu prevladavajući profil ulagatelja u AIF-ove (profesionalni ulagatelji).

Osim toga, ZAIF je dodatno olakšao prekograničnu prodaju fondova izravno i neizravno (strukture glavnih i napajajućih fondova), kao i delegiranje nekih poslova društva za upravljanje na druge osobe te kvalitetnije reguliranje obavljanja poslova depozitara. Namjera Direktive 2011/61/EU (a slijedom toga i ZAIF-a) bila je da se dodatnim reguliranjem jasno definira i poveća odgovornost svih sudionika na financijskom tržištu, pa samim time i odgovornost depozitara i društva za upravljanje, a sve s ciljem preveniranja nastanka događaja i uzroka koji mogu dovesti do financijske krize.

Također, ZAIF-om su propisani uvjeti na temelju kojih ovlašteni UAIF-ovi u Europskoj uniji imaju pravo trgovati AIF-ovima izvan Europske unije s profesionalnim ulagateljima u Europskoj uniji, kao i uvjeti na temelju kojih ovlašteni UAIF-ovi izvan Europske unije mogu dobiti dozvolu za upravljanje AIF-ovima u Europskoj uniji i/ili trgovati AIF-ovima s profesionalnim ulagateljima u Europskoj uniji pomoću tzv. putovnice (engl. *passport*).

ZAIF također osigurava mogućnost razmjene informacija s ostalim nadležnim tijelima Republike Hrvatske i Europske unije, a sadrži i prekršajne odredbe s ciljem učinkovitije provedbe odredaba ZAIF-a.

Namjera donošenja ZAIF-a jest omogućiti ponudu fondova na hrvatskom tržištu koji će dovesti do poboljšanja ulagačke klime, kojom će se generirati pozitivni ekonomski učinci kako na razini ulagatelja tako i na tržište u cjelini.

ZAIF-om je predviđeno i donošenje niza podzakonskih akata u svrhu detaljnijeg reguliranja zakonodavne materije. U 2013. doneseno je 12 novih podzakonskih akata:

1. Pravilnik o izdavanju odobrenja za nuđenje udjela AIF-ova malim ulagateljima u Republici Hrvatskoj (NN, br. 105/13)
2. Pravilnik o uvjetima za članstvo u upravi i nadzornom odboru UAIF-a te u nadzornom odboru zatvorenog AIF-a s vanjskim upraviteljem (NN, br. 105/13)
3. Pravilnik o statusnim promjenama otvorenih AIF-ova (NN, br. 105/13)
4. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra UAIF-ova i AIF-ova (NN, br. 105/13)
5. Pravilnik o odobrenju osnivanja i rada AIF-a te davanju suglasnosti na pravila AIF-a (NN, br. 105/13)
6. Pravilnik o izdavanju odobrenja za rad i stjecanje kvalificiranog udjela UAIF-a (NN, br. 105/13)
7. Pravilnik o vrstama alternativnih investicijskih fondova (NN, br. 105/13)
8. Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih i polugodišnjih izvještaja i drugih izvještaja alternativnog investicijskog fonda (NN, br. 142/13)
9. Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih i polugodišnjih financijskih izvještaja i drugih izvještaja društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima (NN, br. 142/13)

10. Pravilnik o utvrđivanju neto vrijednosti imovine AIF-a i cijene udjela AIF-a (NN, br. 149/13)
11. Pravilnik o uvjetima za nuđenje udjela AIF-a s privatnom ponudom (NN, br. 160/13)
12. Pravilnik o dodatnim organizacijskim zahtjevima društva za upravljanje alternativnim investicijskim fondovima (NN, br. 160/13).

Navedenim podzakonskim aktima detaljnije se uređuje osnivanje i rad AIF-ova, organizacijski zahtjevi društva za upravljanje AIF-ovima, nuđenje udjela AIF-ova malim ulagateljima u Republici Hrvatskoj te davanje suglasnosti na pravila AIF-ova, struktura i sadržaj godišnjih i polugodišnjih financijskih izvještaja i drugih izvještaja UAIF-ova i AIF-ova, način utvrđivanja neto vrijednosti imovine AIF-ova i cijene udjela AIF-ova, uvjeti za članstvo u upravi i nadzornom odboru UAIF-ova te u nadzornom odboru zatvorenih AIF-ova s vanjskim upraviteljem i vrste AIF-ova.

3.3.1.3. Zakon o Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Tijekom 2013. Hanfa je sudjelovala u izradi nacrtu novog Zakona o Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te će se rad na njemu nastaviti i tijekom 2014. godine.

3.3.1.4. Notifikacije iz država članica Europske unije

Danom pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji na snagu su stupile odredbe zakonodavnog okvira iz područja financijskih usluga koje omogućuju pružateljima financijskih usluga s odobrenjem nadležnog nadzornog tijela država članica Europske unije da svoje usluge pružaju izravno i na području Republike Hrvatske (engl. *passporting*). Relevantne direktive Europske unije, koje su implementirane u hrvatsko zakonodavstvo, omogućuju da i hrvatski pružatelji usluga pod istim uvjetima posluju i u drugim državama članicama Europske unije.

Hanfa na svojim internetskim stranicama objavljuje popis onih pružatelja usluga iz drugih država članica za koje je, u skladu s procedurom propisanom zakonom, zaprimila obavijest o namjeri pružanja usluga i u Republici Hrvatskoj. Tijekom 2013. notificirana su četiri društva za upravljanje investicijskim fondovima.

Prekogranično pružanje usluga u području poslovanja investicijskih fondova korištenjem tzv. putovnice omogućeno je za društva za upravljanje fondovima iz država članica Europske unije i, pod određenim uvjetima, za UAIF-ove iz trećih država koji obavljaju djelatnost na području Republike Hrvatske.

3.3.2. Licenciranje

Tijekom 2013. Hanfa je provodila postupke i radnje licenciranja i davanja suglasnosti društvima, članovima uprave i zaposlenicima u subjektima nadzora, kao i poslove odobravanja drugih aktivnosti i akata vezanih uz fondovsku industriju za koje je potrebno prethodno odobrenje Hanfe. Također, stupanjem na snagu ZOIFJP-a uslijedio je opsežan posao vezan uz usklađenje poslovanja društava za upravljanje s novim zakonodavstvom, uključujući proučavanje i analizu dokumentacije i informacija o poslovanju društava, ključnih podataka za ulagatelje te prospekata

i pravila UCITS fondova uz posredni nadzor nad njima. U postupcima licenciranja značajan dio poslova odnosio se i na izdavanje suglasnosti za članove uprave društava za upravljanje.

Slijedom navedenog, Hanfa je kontinuirano odgovarala na upite i podneske iz područja investicijskih fondova, a koji su vezani uz zaštitu potrošača. Jednako tako, Hanfa je tijekom 2013. istraživala i analizirala najbolju praksu s područja djelovanja investicijskih fondova na području Europske unije. Hanfa je tijekom godine uspješno surađivala s domaćim, stranim i međunarodnim institucijama te nadzornim i regulatornim tijelima u pogledu investicijskih fondova u smislu razvijanja i uvođenja novih analitičkih i nadzornih tehnika, razmjene iskustava te sustavnog rada na unaprjeđenju, prilagodbi i unifikaciji zakonske regulative.

Tablica 3.6. Usporedba broja postupaka licenciranja vezanih uz poslovanje društava za upravljanje investicijskim fondovima u 2012. i 2013. godini

Vrsta predmeta	2012.	2013.
Oduzeta odobrenja za rad društvima za upravljanje	3	1
Odobrenje za osnivanje i rad fonda	0	3
Suglasnost na izbor depozitara	0	5
Suglasnost na promjenu depozitara	4	3
Likvidacija fondova	1	4
Pripajanje/spajanje fondova	4	8
Suglasnost za obavljanje funkcija člana uprave	18	15
Odobrenje prospekta i izmjena prospekta	28	23
Odobrenje statuta i izmjena statuta	9	7
Promidžbeni sadržaj	3	3
Odobrenje pravilnika o sukobu interesa	2	1
Suglasnost za delegiranje poslova na treću osobu	3	3
Suglasnost na pravila fonda		53
Suglasnost za stjecanje kvalificiranog udjela u društvu za upravljanje	0	1

Izvor: Hanfa

3.3.3. Nadzor

Hanfa u sklopu svojih redovnih aktivnosti kontinuirano obavlja poslove posrednog i neposrednog nadzora nad društvima za upravljanje investicijskim fondovima.

Tijekom 2013. težište u obavljanju nadzora bilo je na obavljanju posrednih nadzora, kako bi se provjerio tijek usklađivanja društava za upravljanje i investicijskih fondova s odredbama ZOFJP-a i ZAIF-a te propisima donesenim na temelju navedenih zakona, a koji su stupili na snagu 1. srpnja 2013. godine.

Posredni nadzor nad investicijskim fondovima obavlja se na način da se svakodnevno prikupljaju dnevna, periodična i godišnja izvješća o poslovanju investicijskih fondova te godišnji financijski izvještaji društava za upravljanje investicijskim fondovima i investicijskih fondova revidirani od strane neovisnog ovlaštenog revizora, kao i financijski i nadzorni izvještaji za razdoblja tijekom godine. Također, prikupljaju se i ostale informacije bitne za poslovanje društava za upravljanje investicijskim fondovima, kao i poslovanje samih investicijskih fondova. Prikupljena izvješća zatim se analiziraju

u cilju provjere posluju li subjekti nadzora u skladu s odredbama ZIF-a odnosno ZOIFJP-a i ZAIF-a, propisima donesenim na temelju njih, u skladu s drugim propisima, propisima o upravljanju rizicima, kao i u skladu s vlastitim pravilima i standardima propisanih statutom i prospektom te pravilima struke, na način koji omogućuje uredno poslovanje te provođenje mjera i aktivnosti u cilju otklanjanja utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti, a s posebnim naglaskom na poštivanje ZOIFJP-a i ZAIF-a te pripadajućih podzakonskih akata. S tim u vezi, provjeravalo se poštivanje ograničenja ulaganja, kvalitativne i kvantitativne procjene rizika, izračun neto vrijednosti imovine po udjelu, objavljivanje podataka u financijskim izvještajima, usklađenost računovodstvenih politika sa zakonskim odredbama, objave informacija koje su bitne ulagateljima na internetskim stranicama i kroz mjesečne izvještaje te usklađenje prospekata s odredbama ZOIFJP-a i ZAIF-a.

Tijekom 2013. sastavljeno je ukupno 39 zapisnika o nezakonitostima i nepravilnostima utvrđenim tijekom kontinuiranog odvijanja posrednih nadzora nad društvima za upravljanje investicijskim fondovima. S obzirom na to da je u sklopu posrednog nadzora nad nekim društvima zapisnikom utvrđeno značajnije kršenje zakonskih odredaba, Hanfa je donijela šest rješenja o otklanjanju utvrđenih nepravilnosti i nezakonitosti. Kod ostalih zapisnika o posrednom nadzoru subjekti nadzora upozoreni su na neusklađenosti sa zakonskim odredbama, a nepravilnosti su po primitku zapisnika otklonjene.

Neposredni nadzor nad društvima za upravljanje i pripadnim investicijskim fondovima provodi se u skladu s odredbama ZOIFJP-a⁴², ZAIF-a te ZTK-a za društva koja obavljaju aktivnosti investicijskog savjetovanja i upravljanja portfeljem. Pri tome se provjeravaju institucionalni akti društava za upravljanje i investicijskih fondova, proces donošenja odluka o ulaganju, ustroj i vođenje računovodstva i izrada financijskih izvještaja društava za upravljanje i investicijskih fondova, poslovi trgovanja i izvršenja namire, interne procedure i politike, organizacija poslova upravljanja investicijskim fondovima i organizacijska struktura društava za upravljanje te povezanih osoba društava za upravljanje i fondova.

Osim toga, za ona društva za upravljanje koja pružaju usluge i obavljaju aktivnosti investicijskog savjetovanja i upravljanja portfeljem u skladu sa ZTK-om provjerava se ispunjavanje općih organizacijskih zahtjeva i poslovno ponašanje društava za upravljanje prilikom pružanja tih usluga klijentima u skladu s navedenim zakonom i pripadajućim podzakonskim aktima. Za razliku od posrednog nadzora, prilikom obavljanja neposrednog nadzora zaposlenici Hanfe odlaze u prostorije nadziranog društva za upravljanje, gdje imaju izravan uvid u poslovnu dokumentaciju, obavljaju razgovore s relevantnim osobama društva za upravljanje te utvrđuju odvijaju li se svakodnevni poslovni procesi unutar društva za upravljanje u skladu s postupcima opisanim u internim procedurama.

Unutar navedenih cjelina u postupku nadzora tijekom 2013. Hanfa je dovršila tri redovna neposredna nadzora nad društvima za upravljanje započeta u 2012. te donijela dva rješenja o otklanjanju utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti. Također, u 2013. Hanfa je u skladu sa Zakonom o Fondu hrvatskih branitelja iz domovinskog rata i članova njihovih obitelji (NN, br. 163/03, 82/04 i 41/08) provela redovan neposredan nadzor nad Fondom hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. S obzirom na to da su novi ZOIFJP i ZAIF stupili na snagu 1. srpnja 2013. s razdobljem usklađenja do 1. srpnja 2014., u navedenom razdoblju društva za upravljanje investicijskim fondovima imaju vremena za usklađivanje s novim zakonskim odredbama te je u skladu s tim intenzivnija provedba neposrednih nadzora nad društvima za upravljanje investicijskim fondovima planirana za 2014. godinu.

42 Do 1. srpnja 2013. Zakon o investicijskim fondovima

3.3.4. Suradnja s ESMA-om

Hanfa u sklopu svojih redovnih aktivnosti kontinuirano surađuje i razmjenjuje informacije s ESMA-om te je u tom pogledu tijekom 2013. aktivno sudjelovala u razmatranju tema vezanih uz poboljšanje učinkovitosti nadzora nad UCITS fondovima i AIF-ovima. Suradnja se odvija i putem sastanaka Odbora nadzornih tijela (engl. *Board of Supervisors*) te stalnih odbora i radnih skupina, pri čemu zaposlenici Hanfe sudjeluju u radu odbora pod nazivom Stalni odbor za upravljanje investicijama (engl. *Investment Management Standing Committee* - IMSC). IMSC razrađuje savjete Europske komisije i sastavlja tehničke standarde i smjernice te preporuke vezane za Direktivu 2009/65/EU i Direktivu 2011/61/EU te daje smjernice u pogledu primjene direktiva koje uređuju poslovanje UCITS fondova i AIF-ova. Hanfa je u navedenom odboru sudjelovala kroz analiziranje i komentiranje dostavljenih radnih materijala.



Mirovinski fondovi i mirovinska osiguravajuća društva

4. Mirovinski fondovi i mirovinska osiguravajuća društva

4.1. Opis tržišta

Mirovinska reforma u Republici Hrvatskoj započela je 1999. s ciljem stvaranja osobne imovine kao osnovice za isplatu mirovina budućih umirovljenika, a razlog tome bila su nepovoljna demografska kretanja i nemogućnost proračunskog financiranja budućih mirovina. Naime, sustavi temeljeni na generacijskoj solidarnosti u kojima postojeći zaposlenici svojim mirovinskim doprinosima osiguravaju mirovine postojećih umirovljenika ne mogu izdržati promjene kojima se smanjuje broj onih koji uplaćuju doprinose, a povećava broj onih koji primaju mirovine.

Mirovinski fondovi, na koje se odnose drugi i treći stup mirovinskog osiguranja, fondovi su posebne vrste, odnosno zasebna imovina bez pravne osobnosti, koji se osnivaju radi prikupljanja novčanih sredstava uplaćivanjem doprinosa članova fonda i ulaganja tih sredstava s ciljem povećanja vrijednosti imovine fonda radi osiguranja isplate mirovinskih davanja članovima toga fonda. U trenutku odlaska u mirovinu, članovi mirovinskih fondova povlače sredstva sa svojih osobnih računa, koje vodi Središnji registar osiguranika (REGOS), i prebacuju ih u jedno od registriranih mirovinskih osiguravajućih društava, koje će im isplaćivati njihovu mirovinu izračunatu na temelju aktuarskih pretpostavki i iznosa sredstava prenesenih s osobnog računa.

Mirovinskim fondovima upravljaju društva za upravljanje mirovinskim fondovima, a imovina mirovinskog fonda čuva se kod banke skrbnika koju odabere društvo na posebnom računu odvojeno od sredstava drugih klijenata banke skrbnika. Imovina mirovinskih fondova ne može biti predmetom ovrhe vezane uz obveze banke skrbnika, kao ni dijelom njezine stečajne mase.

Mirovinski sustav Republike Hrvatske sastoji se od tri mirovinska stupa. Prvi se stup temelji na sustavu generacijske solidarnosti i obavezan je, a u nadležnosti je Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizacije štednje čine drugi stup, koji je obavezan, i treći stup, koji je dobrovoljan. U drugom stupu obvezno se osiguravaju osobe koje su u trenutku uspostavljanja obveznog mirovinskog osiguranja temeljem Zakona o mirovinskom osiguranju (NN, br. 157/13) mlađe od 40 godina, dok je članstvo u trećem stupu rezultat želje osiguranika za dodatnom mirovinskom štednjom. Drugi i treći stup nadzire Hanfa na temelju Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima.

4.1.1. Obvezni mirovinski fondovi

U roku od tri mjeseca od uspostavljanja obveznog mirovinskog osiguranja svaki osiguranik može odabrati obvezni mirovinski fond na prijemnom mjestu REGOS-a u bilo kojoj poslovnici Financijske agencije (FINA) uz predočenje osobnog dokumenta s fotografijom i potvrde o OIB-u. Ako osiguranik taj odabir ne izvrši sam, REGOS će ga po službenoj dužnosti, u skladu s Pravilnikom o načinu raspoređivanja osiguranika u obvezne mirovinske fondove i njihovom izvješćivanju o rasporedu (NN, br. 118/01 i 145/12) rasporediti u jedan od postojećih obveznih mirovinskih fondova.

Do trenutka raspodjele u jedan od postojećih obveznih mirovinskih fondova, uplaćeni doprinosi čuvaju se na privremenom računu kod REGOS-a te i dalje pripadaju osiguraniku. Podaci o 2.869 osoba koje su u 2013. samostalno odabrale fond od ukupno 53.825 osoba koje su u istom razdoblju

postale članovi nekog od obveznih mirovinskih fondova, odnosno činjenica da je gotovo 95% novih članova u neki od fondova rasporedio REGOS, ukazuje na malu uključenost osiguranika u izbor mirovinskog fonda kojem će povjeriti na upravljanje svoju imovinu i nedostatak brige za vlastitu mirovinu.

Tablica 4.1. Članstvo u obveznim mirovinskim fondovima

Obvezni mirovinski fond	AZ OMF	Erste Plavi OMF	PBZ CO OMF	Raiffeisen OMF	Ukupno
Stanje na dan 31.12.2012.	594.409	254.619	294.561	509.213	1.652.802
Prve prijave	306	213	334	251	1.104
Naknadno dovršene prijave	467	370	663	265	1.765
Raspored REGOS-a	18.327	7.854	9.085	15.690	50.956
Ukupno novih članova	19.100	8.437	10.082	16.206	53.825
Prelasci u drugi OMF	90	60	159	163	472
Prelasci iz drugih OMF-ova	188	182	34	68	472
Neto promjena	98	122	-125	-95	0
Ukupan prestanak članstva	1.495	613	847	1.454	4.409
Stanje na 31.12.2013.	612.112	262.565	303.671	523.870	1.702.218
Godišnja promjena (u %)	2,98%	3,12%	3,09%	2,88%	2,99%

Izvor: REGOS

Doprinosi za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje u skladu sa Zakonom o doprinosima (NN, br. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12 i 148/13) u iznosu od 5% bruto plaće zaposlenika uplaćuje poslodavac na prolazni račun REGOS-a. REGOS nakon obrade i kontrole uplate doprinosa, umanjenog za ulaznu naknadu fonda, sredstva s prolaznog računa proslijeđuje na osobni račun zaposlenika u njegovu obveznom mirovinskom fondu. Društvo za upravljanje sredstva fonda ulaže na tržištima kapitala u razne oblike financijske imovine i ostvaruje prinos isključivo u korist članova fonda.

Društvo za upravljanje obveznim mirovinskim fondom može upravljati isključivo jednim obveznim mirovinskim fondom. Njihov se broj u odnosu na prethodnu godinu nije mijenjao te su i u 2013. poslovala četiri obvezna mirovinska fonda i četiri društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima:

- AZ obvezni mirovinski fond pod upravljanjem Allianz ZB d.o.o. društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondom,
- Erste Plavi obvezni mirovinski fond pod upravljanjem Erste d.o.o. društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondom,
- PBZ Croatia osiguranje obvezni mirovinski fond pod upravljanjem PBZ Croatia osiguranje d.d. za upravljanje obveznim mirovinskim fondom i
- Raiffeisen obvezni mirovinski fond pod upravljanjem Raiffeisen mirovinskog društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondom d.d.

Dva su društva za upravljanje u neposrednom vlasništvu stranih financijskih institucija, jedno je u posrednom stranom vlasništvu, dok je u jednom vlasnički udjel domaćeg i stranog osnivača podjednak. U 2013. broj društava za upravljanje obveznim mirovinskim fondom ostao je nepromijenjen u odnosu na 2012. godinu.

Imovina obveznih mirovinskih fondova

Tablica 4.2. Neto imovina obveznih mirovinskih fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

	31.12.2012.	31.12.2013.	Promjena	Postotna promjena
AZ OMF	20.539.030	23.302.721	2.763.690	13,46%
Erste Plavi OMF	6.853.093	7.826.152	973.058	14,20%
PBZ/CO OMF	8.353.032	9.625.687	1.272.655	15,24%
Raiffeisen OMF	15.388.570	17.483.144	2.094.574	13,61%
Ukupno	51.133.725	58.237.703	7.103.978	13,89%

Izvor: Hanfa

Neto imovina obveznih mirovinskih fondova iznosila je na dan 31. prosinca 2013. godine 58,2 mlrd. kuna, što je povećanje imovine od 13,89%, odnosno 7,1 mlrd. kuna u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupnog povećanja 5,01 mlrd. kuna odnosilo se na neto uplate u fondove, dok je ostatak bio rezultat ostvarenih prinosa. Najveći tržišni udjel neto imovine imao je AZ obvezni mirovinski fond (40,01%), a slijedili su Raiffeisen obvezni mirovinski fond (30,02%), PBZ Croatia osiguranje obvezni mirovinski fond (16,53%) te Erste Plavi obvezni mirovinski fond (13,44%).

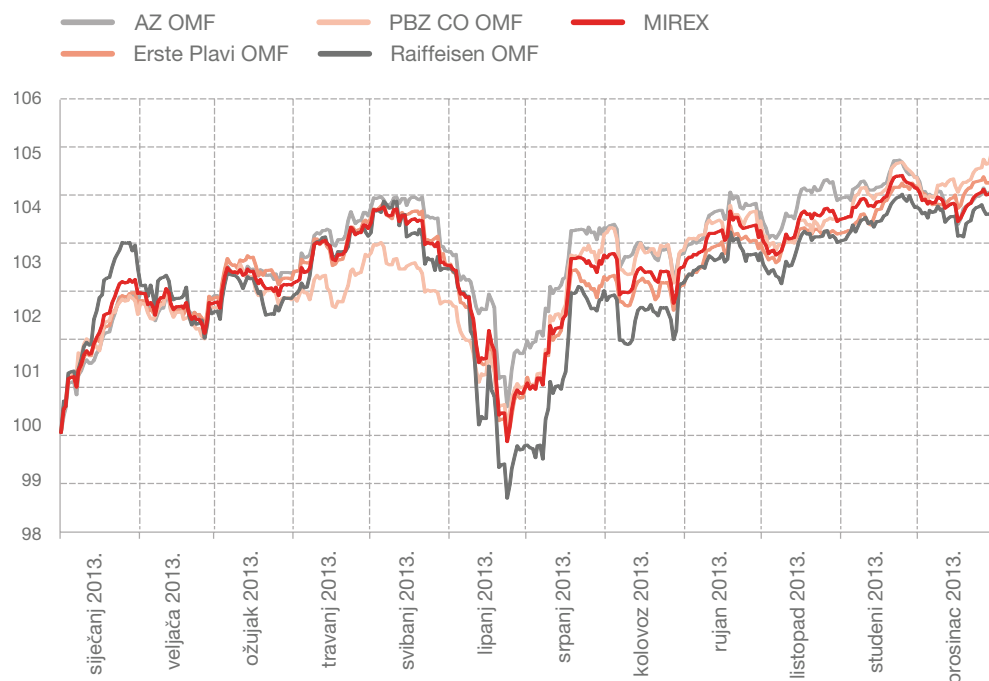
Tablica 4.3. Uplate doprinosa u obvezne mirovinske fondove u 2013. godini (u tis. kn)

Obvezni mirovinski fond	AZ OMF	Erste Plavi OMF	PBZ CO OMF	Raiffeisen OMF	Ukupno
Neto doprinosi	1.928.394	681.830	885.787	1.519.124	5.015.136
Uplate iz drugih OMF-ova	9.952	7.338	691	3.358	21.339
Isplate u druge OMF-ove	3.454	2.271	8.731	6.677	21.132
Isplate sredstava po ispravcima	2.380	937	1.083	1.972	6.372
Isplate sredstava po zatvaranju osobnih računa	99.479	35.057	51.719	82.964	269.220

Izvor: REGOS

Obvezni mirovinski fondovi ostvarili su u 2013. prinose u rasponu od 4,2% do 5,1%, dok je prinos indeksa MIREX, koji predstavlja prosječnu ponderiranu vrijednost obračunskih jedinica svih obveznih mirovinskih fondova, iznosio 4,5%. Prinosi su u odnosu na prethodnu godinu bili manji, što je posljedica prevladavajućeg okruženja niskih kamatnih stopa na depozite i nižih prinosa na ulaganja u dužničke vrijednosne papire.

Grafikon 4.1. Kretanje indeksa vrijednosti obračunskih jedinica i indeksa MIREX tijekom 2013. godine



Izvor: Hanfa

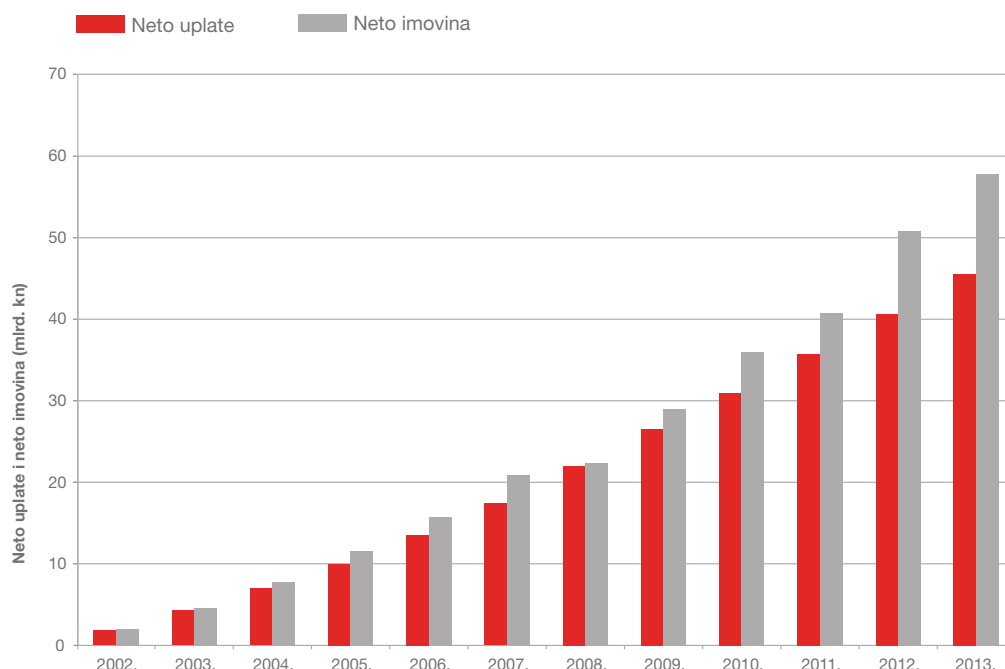
Tablica 4.4. Vrijednost obračunskih jedinica i prinosi obveznih mirovinskih fondova

Obvezni mirovinski fond	Vrijednost obračunskih jedinica		Prinosi OMF-ova	
	31.12.2012.	31.12.2013.	2013.	Anualizirani prinosi od početka poslovanja
AZ OMF	181,1034	189,1238	4,43%	5,61%
Erste Plavi OMF	182,5308	190,8593	4,56%	5,69%
PBZ/CO OMF	162,0964	170,4323	5,14%	4,67%
Raiffeisen OMF	176,6198	184,0084	4,18%	5,36%
MIREX	176,8405	184,7320	4,46%	5,40%

Izvor: Hanfa

Zbog konstantnog povećanja broja članova i iznosa uplata u obvezne mirovinske fondove neto imovina povećava se iz godine u godinu, a zbog ostvarivanja prinosa veća je od ukupnih uplata.

Grafikon 4.2. Odnos neto uplata u obvezne mirovinske fondove i neto imovine obveznih mirovinskih fondova



Izvor: Hanfa

Postojanje zajamčenog prinosa i jamstvenog pologa predviđeno je Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN, br. 49/99, 63/00, 103/03, 177/04, 71/07, 124/10, 14/11 i 51/13, dalje u tekstu: ZODMF), kako bi se dodatno zaštitila imovina obveznih mirovinskih fondova. Zajamčeni prinos izračunava Hanfa u siječnju svake godine za prethodnu kalendarsku godinu i donosi Odluku o visini zajamčenog prinosa. Zajamčeni prinos obveznih mirovinskih fondova utvrđuje se u visini referentnog prinosa izračunatog kao ponderirana aritmetička sredina stopa prosječnih godišnjih prinosa svih obveznih mirovinskih fondova za razdoblje od prethodne tri kalendarske godine i umanjenog za šest postotnih bodova. U slučaju kada bi godišnji prinos obveznoga mirovinskog fonda kroz razdoblje od prethodne tri kalendarske godine bio manji od zajamčenog prinosa, što dosada nije bio slučaj, mirovinsko društvo imalo bi obvezu uplatiti razliku mirovinskom fondu do zajamčenog prinosa iz jamstvenog pologa i sredstava mirovinskog društva. Jamstveni polog usklađuje se u prvom tromjesečju svake godine s indeksom potrošačkih cijena Državnog zavoda za statistiku na temelju odluke koju donosi Hanfa. Nad sredstvima jamstvenog pologa ne može se izvršiti ovrha i ona ne ulaze u stečajnu masu banke skrbnika.

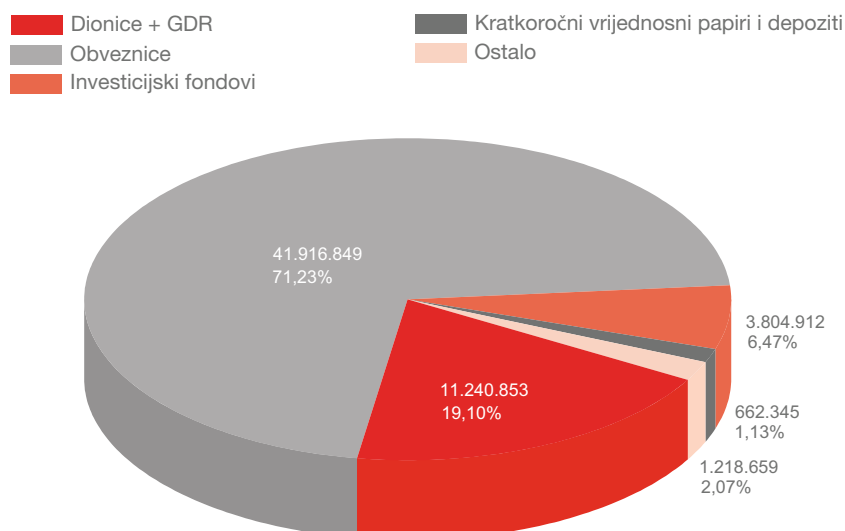
Jamstveni polog iznos je na posebnom računu otvorenom u banci skrbniku na kojem mirovinsko društvo mora držati milijun kuna za svakih 10.000 članova iznad 50.000 članova obveznog mirovinskog fonda.

Iznos zahtijevanog jamstvenog pologa za 31. prosinca 2013. iznosio je za AZ obvezni mirovinski fond 72,6 mil. kuna, za Erste Plavi obvezni mirovinski fond 25,8 mil. kuna, za PBZ Croatia

osiguranje obvezni mirovinski fond 31,5 mil. kuna, a za Raiffeisen obvezni mirovinski fond 60,8 mil. kuna.

Imovinu obveznih mirovinskih fondova društva za upravljanje dužna su ulagati u vrijednosne papire i instrumente tržišta novca dopuštene ZODMF-om, uz uvažavanje propisanih ograničenja ulaganja na način koji osigurava kvalitetu i profitabilnost cjelokupnog portfelja fonda uz održavanje odgovarajuće likvidnosti i smanjivanje rizika. Tako je na kraju 2013. imovina mirovinskih fondova najvećim dijelom bila uložena na domaćem tržištu (71,0% ukupne imovine) u domaće državne obveznice, dok su se strana ulaganja uglavnom odnosila na dionice i investicijske fondove.

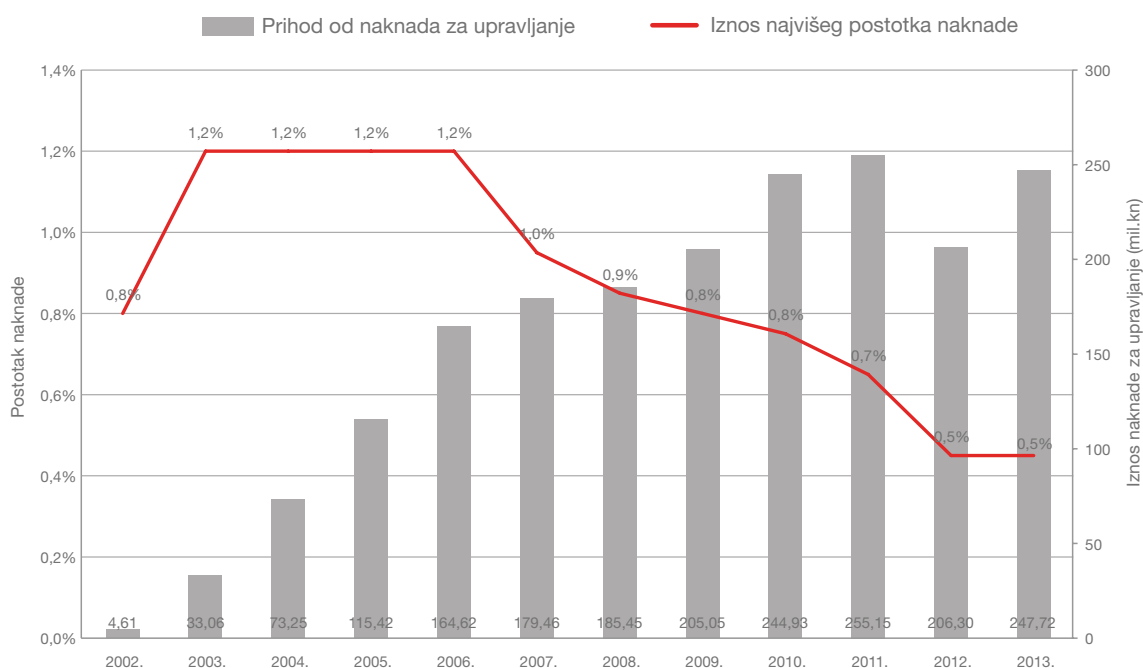
Grafikon 4.3. Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova u 2013. godini (u tis. kn)



Izvor: Hanfa

U 2013. društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima ostvarila su dobit nakon oporezivanja u iznosu od 132,1 mil. kuna, što je za 18,5% više od dobiti ostvarene u 2012. godini. Razlog navedenom povećanju su prihodi od naknada za upravljanje mirovinskim fondovima, koji su se povećali za 41,4 mil. kuna odnosno 20,1%. Naime, najviši postotak naknade za upravljanje, koju društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondom ostvaruju odbitkom od ukupne imovine obveznog mirovinskog fonda radi pokrića troškova poslovanja, u skladu s Odlukom o najvišem postotku naknade za upravljanje obveznom mirovinskom društvu za 2013. godinu, koju je donijela Hanfa, iznosio je 0,45%. Iznos propisane naknade za 2013. bio je u skladu s visinom naknade definiranom nacrtom Zakona o obveznim mirovinskim fondovima, prema kojem će se naknada nakon njegova stupanja na snagu obračunavati. Zakon je u vrijeme donošenja odluke o najvišem postotku naknade bio u procesu donošenja i očekivalo se da će stupiti na snagu već u 2013. pa propisanu visinu naknade Hanfa nije mijenjala. Također, društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima ostvarila su u 2013. nerealizirane gubitke financijske imovine raspoložive za prodaju (-0,9 mil. kuna), dok su u 2012. ostvarila nerealizirane dobitke financijske imovine raspoložive za prodaju (4,8 mil. kuna), što je utjecalo na sveobuhvatnu dobit.

Grafikon 4.4. Naknada za upravljanje obveznom mirovinskom društvu



Izvor: Hanfa

Rentabilnost vlastitih sredstava ili povrat na uloženi kapital (ROE) predstavlja odnos između dobiti ili gubitka obračunskog razdoblja poslije poreza i vlastitih sredstava. Za društva za upravljanje mirovinskim fondovima rentabilnost vlastitih sredstava kretala se u rasponu od 16,3% do 39,0%, pri čemu se profitabilnost razlikovala s obzirom na veličinu imovine obveznog mirovinskog fonda kojim upravlja pojedino društvo te je s obzirom na visoke fiksne troškove poslovanja veća imovina pod upravljanjem posljedično utjecala i na veću profitabilnost društva za upravljanje.

Rentabilnost imovine ili povrat na uloženu imovinu (ROA) računa se kao odnos dobiti ili gubitka obračunskog razdoblja poslije poreza i ukupne aktive. Za društva za upravljanje mirovinskim fondovima rentabilnost imovine kretala se u rasponu od 15,3% do 36,4%.

4.1.2. Dobrovoljni mirovinski fondovi

Dobrovoljni mirovinski fond jest fond koji može biti otvorene naravi, odnosno fond čiji članovi mogu biti svi građani Republike Hrvatske, ili zatvorene naravi, gdje članovi mogu biti osobe zaposlene kod poslodavca koji je pokrovitelj mirovinskog fonda, članovi sindikata ili članovi udruge samostalnih djelatnosti koja je pokrovitelj mirovinskog fonda i u njemu se dobrovoljno osiguravaju osobe na temelju individualne kapitalizirane štednje u skladu sa ZODMF-om, statutom i prospektom tog fonda.

Za ulaganje u dobrovoljne mirovinske fondove članovima se dodjeljuju državna poticajna sredstva na dobrovoljnu mirovinsku štednju u iznosu od 15% od uplaćenog iznosa u jednoj kalendarskoj godini, a najviše do 750 kuna, što je maksimalan godišnji iznos državnih poticajnih sredstava za pojedinog člana bez obzira na to je li on član jednog dobrovoljnog mirovinskog fonda ili više njih.

U 2013. poslovalo je šest otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova (dalje u tekstu: ODMF) i 17 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova (dalje u tekstu: ZDMF), kojima su upravljala četiri dobrovoljna mirovinska društva. Broj ODMF-ova ostao je nepromijenjen u odnosu na prethodnu godinu, a broj ZDMF-ova smanjen je za jedan, budući da je ZDMF Sindikata pomoraca Hrvatske pripojen drugom fondu krajem 2013. godine.

Broj članova ODMF-ova u 2013. povećan je za 13.552, a uplate bruto doprinosa smanjene su za oko 10 mil. kuna.

Tablica 4.5. Članstvo u otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima

Naziv fonda	31.12.2012.	31.12.2013.	Promjena
AZ benefit ODMF	22.178	23.397	1.219
AZ profit ODMF	73.517	80.055	6.538
Croatia osiguranje ODMF	18.576	19.763	1.187
Erste Plavi Expert ODMF	17.010	17.403	393
Erste Plavi Protect ODMF	11.512	13.921	2.409
Raiffeisen ODMF	48.201	50.007	1.806
Ukupno	190.994	204.546	13.552

Izvor: Hanfa

Tablica 4.6. Bruto doprinosi članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova (u tis. kn)

Naziv fonda	Bruto doprinosi u 2012.	Bruto doprinosi u 2013.	Promjena u %
AZ benefit ODMF	41.001	41.245	0,60%
AZ profit ODMF	114.491	120.580	5,32%
Croatia osiguranje ODMF	19.091	19.939	4,44%
Erste Plavi Expert ODMF	17.998	17.404	-3,30%
Erste Plavi Protect ODMF	14.309	18.557	29,69%
Raiffeisen ODMF	75.768	74.333	-1,89%
Ukupno	282.658	292.058	3,33%

Izvor: Hanfa

Neto imovina ODMF-ova na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 2,2 mlrd. kuna, odnosno prosječno 10,8 tis. kuna po članu ODMF-a. Porast neto imovine ODMF-ova od 11,1% u odnosu na prethodnu godinu rezultat je uplata članova fonda i ostvarenog prinosa. Svi ODMF-ovi u 2013. ostvarili su pozitivne godišnje prinose, i to u rasponu od 2,0% do 4,9%. Na kraju 2013. godine 88,0% imovine ODMF-ova bilo je uloženo u domaće vrijednosne papire i depozite, dok su se strana ulaganja odnosila na dionice i investicijske fondove.

Tablica 4.7. Neto imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Otvoreni dobrovoljni mirovinski fond	31.12.2012.	31.12.2013.	Apsolutna promjena	Postotna promjena
AZ Benefit ODMF	178.858	202.061	23.203	12,97%
AZ Profit ODMF	830.130	928.887	98.757	11,90%
Croatia osiguranje ODMF	128.629	141.654	13.025	10,13%
Erste Plavi Expert ODMF	129.009	142.961	13.952	10,81%
Erste Plavi Protect ODMF	59.715	72.966	13.252	22,19%
Reiffeisen ODMF	661.075	719.588	58.512	8,85%
Ukupno	1.987.416	2.208.116	220.700	11,10%

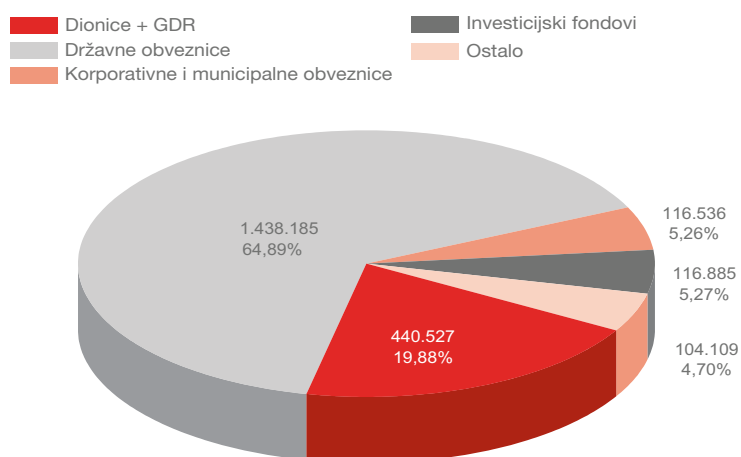
Izvor: Hanfa

Tablica 4.8. Prinosi otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

Otvoreni dobrovoljni mirovinski fond	Početak poslovanja	Prinosi ODMF- ova	
		2013.	Anualizirani prinosi od početka poslovanja
AZ Benefit ODMF	3.12.2003.	1,95%	6,99%
AZ Profit ODMF	29.9.2003.	2,11%	7,85%
Croatia osiguranje ODMF	29.10.2003.	3,07%	3,01%
Erste Plavi Expert ODMF	14.3.2005.	3,37%	5,38%
Erste Plavi Protect ODMF	14.3.2005.	2,78%	5,65%
Reiffeisen ODMF	6.8.2002.	4,85%	5,09%

Izvor: Hanfa

Grafikon 4.5. Struktura ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u 2013. godini (u tis. kn)



Izvor: Hanfa

Neto imovina ZDMF-ova na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 494,6 mil. kuna, odnosno prosječno 21,8 tis. kuna po članu ZDMF-a. Svi zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi u 2013. ostvarili su pozitivne godišnje prinose u rasponu od 2,0% do 5,2%.

Tablica 4.9. Osnovni pokazatelji za zatvorene dobrovoljne mirovinske fondove (u tis. kn)

Podaci	31.12.2012.	31.12.2013.
Ukupno članova ZDMF-ova	23.146	22.685
Ukupno bruto doprinosi ZDMF-ova u godini (u tis. kn)	94.701	82.535
Ukupna neto imovina ZDMF-ova (u tis.kn)	441.855	494.615

Izvor: Hanfa

Tablica 4.10. Vrijednosti obračunskih jedinica i prinosi zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

Društvo za upravljanje	Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fond	Vrijednost obračunskih jedinica		Prinosi ZDMF-ova	
		31.12.2012.	31.12.2013.	2013.	Anualizirani prinosi od početka poslovanja
Allianz ZB d.o.o. društvo za upravljanje DMF-ovima	AZ Auto Hrvatska ZDMF	117,4696	122,9069	4,63%	10,82%
	AZ Dalekovod ZDMF	203,8066	209,7900	2,94%	8,53%
	AZ Hrvatska kontrola zračne plovidbe ZDMF	198,6903	203,9497	2,65%	8,43%
	AZ VIP ZDMF	214,0858	220,1872	2,85%	8,37%
	AZ ZABA ZDMF	99,6778	104,6928	5,03%	3,75%
	AZ Zagreb ZDMF	155,6397	160,6549	3,22%	9,49%
Croatia osiguranje MD za upravljanje DMF-om d.o.o.	CROATIA OSIGURANJE ZDMF	115,2766	118,7174	2,98%	2,09%
	ZDMF AUTOCESTA RIJEKA - ZAGREB	105,2653	108,4997	3,07%	5,29%
	ZDMF HAC	131,5019	135,3446	2,92%	5,57%
	ZDMF HEP grupe	121,0330	125,2718	3,50%	2,99%
Erste DMD d.o.o. za upravljanje DMF-om	Cestarski ZDMF	138,4313	143,1188	3,39%	7,42%
Raiffeisen MD za upravljanje DMF-ovima d.o.o.	ZDMF Ericsson Nikola Tesla	176,8099	185,9289	5,16%	7,25%
	ZDMF Hrvatskog liječničkog sindikata	190,6795	198,0082	3,84%	7,45%
	ZDMF Novinar	162,8857	170,7738	4,84%	6,73%
	ZDMF Sindikata hrvatskih željezničara	135,3212	138,0225	2,00%	5,40%
	ZDMF T-HT	153,0812	160,7350	5,00%	6,98%

Izvor: Hanfa

Društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima u 2013. ostvarila su dobit nakon oporezivanja u iznosu od 20,8 mil. kuna, što je za 45,6 % više nego u 2012. godini. Najveći utjecaj na povećanje dobiti imali su povećani prihodi od naknada za upravljanje, koji su posljedica povećanja imovine pod upravljanjem i koji su u 2013. porasli za 6,7 mil. kuna odnosno 17,7%.

Od četiri društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima koja su poslovala u 2013. jedno je u neposrednom vlasništvu stranih financijskih institucija, dva su u posrednom stranom vlasništvu preko društava osnovanih u Republici Hrvatskoj, a jedno je društvo u domaćem vlasništvu. Broj društava za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima u 2013. ostao je nepromijenjen u odnosu na 2012. godinu.

4.1.3. Mirovinska osiguravajuća društva

Od početka primjene Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN, br. 106/99, 63/00, 107/07 i 114/11; dalje u tekstu: ZMOD) u Republici Hrvatskoj osnovano je i djeluje samo jedno mirovinsko osiguravajuće društvo - Raiffeisen mirovinsko osiguravajuće društvo d.o.o. (dalje u tekstu: RMOD). RMOD je osnovan 2002., a prve je mirovine počeo isplaćivati 2003. godine.

Prema izvještaju o financijskom položaju na dan 31. prosinca 2013. vrijednost ukupne imovine RMOD-a bila je iskazana u iznosu od 332,1 mil. kuna, što predstavlja porast od 64,8 mil. kuna u odnosu na imovinu iskazanu na dan 31. prosinca 2012. godine. Navedeni porast imovine prvenstveno je rezultat porasta vrijednosti ukupnih ulaganja, koja su činila 93,5% ukupne aktive te koja su bila za 62,8 mil. kuna veća u odnosu na vrijednost ulaganja iskazanu na dan 31. prosinca 2012. godine. U ukupnoj pasivi na dan 31. prosinca 2013. tehničke pričuve bile su iskazane u iznosu od 279,8 mil. kuna i činile su 84,3% pasive.

Tehničke pričuve dobrovoljnog mirovinskog osiguranja iznosile su 267,6 mil. kuna, dok se dio od 12,2 mil. kuna odnosio na tehničke pričuve obveznog mirovinskog osiguranja. Kapital i rezerve smanjili su se u 2013. u odnosu na 2012. zbog smanjenja revalorizacijskih rezervi financijskih ulaganja. Tehničke pričuve obveznog mirovinskog osiguranja na dan 31. prosinca 2013. bile su iskazane u iznosu od 12,2 mil. kuna, dok je imovina za njihovo pokriće bila uložena u iznosu većem za 2,3 mil. kuna, odnosno imovina za pokriće tehničke pričuve obveznog osiguranja iznosila je 14,5 mil. kuna. Imovina za pokriće tehničke pričuve dobrovoljnog mirovinskog osiguranja iznosila je 288,7 mil. kuna, što je za 21,1 mil. kuna više od ukupne tehničke pričuve, koja je iznosila 267,6 mil. kuna.

Ostvarenjem prava iz mirovinskog osiguranja članovi mirovinskih fondova zaključuju ugovor s odabranim mirovinskim osiguravajućim društvom, nakon čega se kapitalizirana sredstva člana fonda prikupljena u mirovinskom fondu (obveznom

Krajem 2013. na snagu je stupio Zakon o doživotnoj otpremnini odnosno doku-pu mirovine (NN, br. 153/13), kojim je uređeno ostvariva-nje doživotne otpremnine te osnivanje i poslovanje dru-štava koja provode dokup imovine. Prema navedenom zakonu dokup mirovine de-finiran je kao isplata otpre-mnine radnicima zbog njio-hva odlaska u mirovinu, kao dijela doživotne mirovine određene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju koji bi se ostvario da je navrš-e-na određena starosna dob i/ ili određeni mirovinski staž, a koju uplaćuju poslodavci za svoje radnike u vrijeme njihova umirovljenja i koja se određuje i isplaćuje u mje-sečnim obrocima kao doku-pljena mirovina. Nadalje, pre-ma ovom zakonu društvo za dokup imovine je trgovačko društvo koje obavlja savjeto-vanje sudionika u socijalnom sporazumijevanju, posreduje u isplati otpremnina tako što isplaćuje dokupljene miro-vine, upravlja imovinom od prikupljenih sredstava za nji-hovu isplatu i obavlja ostale djelatnosti u vezi s tim.

ili dobrovoljnom) prenose u mirovinsko osiguravajuće društvo, koje obavlja isplatu mirovina. Mirovinsko osiguravajuće društvo za članove obveznih mirovinskih fondova obavlja doživotnu isplatu mirovine u skladu s prenesenim sredstvima. Članovima dobrovoljnih mirovinskih fondova (i otvorenih i zatvorenih) mirovinsko osiguravajuće društvo isplaćuje doživotno ili privremeno mirovinsko davanje, u skladu s ugovorenim sporazumom koji nije identičan za sve članove mirovinskih fondova jer ovisi o mirovinskom programu koji je svaki pojedini član odabrao od ponuđenih programa na tržištu. U skladu s odredbama ZMOD-a, mirovinsko osiguravajuće društvo dostavlja Hanfi podatke o predloženim jediničnim iznosima mirovina i zajamčenim isplatama imenovanim korisnicima. Jedinični iznosi mirovina i zajamčenih isplata mogu se razlikovati samo ovisno o vrsti i obliku mirovine, o načinu usklađivanja, o dobroj skupini kojoj korisnik mirovine pripada i o trajanju zajamčenog razdoblja. Jedinični iznosi mirovina jednako se primjenjuju na sve osobe koje žele sklopiti ugovor o mirovini. U dobrovoljnom mirovinskom osiguranju jedinični iznos mirovina i zajamčenih isplata mogu se razlikovati i prema spolu korisnika i trajanju privremene mirovine. Mirovinsko osiguravajuće društvo, u skladu s odredbama ZMOD-a, dostavlja Hanfi primjerak standardnog obrasca ugovora o mirovini najmanje mjesec dana prije nego što započne koristiti taj obrazac ugovora. Najkasnije mjesec dana po primitku standardnog obrasca ugovora o mirovini Hanfa može iznijeti primjedbe mirovinskom osiguravajućem društvu ako taj obrazac ugovora dovodi potencijalne korisnike mirovina u zabludu ili ako ne udovoljava uvjetima iz ZMOD-a. Mirovinsko osiguravajuće društvo dužno je postupati prema primjedbama Hanfe jer je u suprotnome ugovor ništavan.

Tablica 4.11. Izvještaj o financijskom položaju RMOD-a na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine

R. broj	Opis pozicije	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Aktiva				
1	Potraživanja za upisani a neuplaćeni kapital	0	0	-
2	Nematerijalna imovina	0	0	-
3	Materijalna imovina	69.935	51.110	73,08
4	Ulaganja	247.677.055	310.441.821	125,34
5	Udio reosiguranja u tehničkim pričuvama	0	0	-
6	Odgodena i tekuća porezna imovina	428.312	227.859	53,20
7	Potraživanja	5.365	457.711	8531,22
8	Ostala imovina	14.015.435	14.461.148	103,18
9	Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	5.123.119	6.471.668	126,32
Ukupna aktiva		267.319.221	332.111.317	124,24
Pasiva				
10	Kapital i rezerve	31.127.345	29.202.853	93,82
11	Manjinski interes	0	0	-
12	Tehničke pričuve	220.467.900	279.812.633	126,92
13	Ostale pričuve -rezerviranja	0	0	-
14	Neosigurateljno-tehničke pričuve - rezerviranja	0	0	-
15	Financijske obveze	0	0	-

R. broj	Opis pozicije	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
16	Odgodena i tekuća porezna obveza	6.686	0	-
17	Ostale obveze	393.175	3.010.283	765,63
18	Odgodeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	15.324.115	20.085.547	131,07
	Ukupna pasiva	267.319.221	332.111.317	124,24

Izvor: Hanfa

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. RMOD je ostvario ukupne prihode u iznosu od 178,3 mil. kuna, odnosno 43,0 mil. kuna ukupnih prihoda više u odnosu na isto razdoblje 2012., što je posljedica povećanja prihoda s temelja doznaka mirovinskih društava i izravnih jednokratnih uplata dobrovoljnog mirovinskog osiguranja te prihoda od ulaganja dobrovoljnog mirovinskog osiguranja. U strukturi prihoda najveći udjel (81,9% ili 145,9 mil. kuna) činili su prihodi s temelja doznaka mirovinskih društava i izravnih jednokratnih uplata dobrovoljnog mirovinskog osiguranja.

Ukupni rashodi bili su iskazani u iznosu od 174,9 mil. kuna, što je za 42,4 mil. kuna više u odnosu na ukupne rashode ostvarene u 2012. godini. Najveći dio rashoda, u iznosu od 159,5 mil. kuna (91,2%), odnosio se na rashode s temelja ugovora o mirovini dobrovoljnog mirovinskog osiguranja, od čega se 96,6 mil. kuna odnosilo na isplate iz dobrovoljnog mirovinskog osiguranja, a 62,9 mil. kuna na promjenu tehničkih pričuva. Rashodi s temelja ugovora o mirovini dobrovoljnog mirovinskog osiguranja porasli su za 36,1 mil. kuna u odnosu na 2012., kada su iznosili 123,4 mil. kuna te činili 93,1% ukupnih rashoda.

Rashodi s temelja ugovora o mirovini obveznog mirovinskog osiguranja u iznosu od 2,7 mil. kuna činili su u 2013. samo 1,5% ukupnih rashoda, dok su u 2012. činili 2,3% ukupnih rashoda. Važno je napomenuti kako je kontinuirano smanjenje ove pozicije posljedica prelaska većeg dijela osiguranika iz II. stupa u sustav međugeneracijske solidarnosti te kako će ta brojka ponovno rasti kada osiguranici koji su bili obvezni pristupiti II. stupu počnu ostvarivati svoje pravo na mirovinu.

RMOD je ostvario dobit tekućeg obračunskog razdoblja prije oporezivanja u iznosu od 3,4 mil. kuna, a nakon odbitka poreza u iznosu od 2,7 mil. kuna.

Tablica 4.12. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti mirovinskog osiguravajućeg društva za 2012. i 2013. godinu

R. broj	Opis pozicije	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
1	Prihodi s temelja doznaka mirovinskih društava i izravnih jednokratnih uplata - Obvezno mirovinsko osiguranje	2.354.455	2.014.287	85,55
2	Prihodi s temelja doznaka mirovinskih društava i izravnih jednokratnih uplata - Dobrovoljno mirovinsko osiguranje	112.115.637	145.937.491	130,17
3	Prihodi od ulaganja - Obvezno mirovinsko osiguranje	677.955	842.153	124,22

R. broj	Opis pozicije	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
4	Prihodi od ulaganja - Dobrovoljno mirovinsko osiguranje	14.192.907	22.899.637	161,35
5	Prihodi od ulaganja - Poslovanje RMOD-a	800.046	539.687	67,46
6	Prihodi od provizija i naknada	5.025.227	5.985.583	119,11
7	Ostali prihodi	150.522	71.377	47,42
	Ukupni prihodi	135.316.749	178.290.215	131,76
8	Rashodi s temelja ugovora o mirovini - Obvezno mirovinsko osiguranje	-2.995.227	-2.709.966	90,48
9	Rashodi s temelja ugovora o mirovini - Dobrovoljno mirovinsko osiguranje	-123.388.811	-159.486.371	129,26
10	Poslovni rashodi	-3.426.910	-3.601.750	105,10
11	Troškovi ulaganja - Obvezno mirovinsko osiguranje	-35.238	-143.724	407,87
12	Troškovi ulaganja - Dobrovoljno mirovinsko osiguranje	-2.680.032	-8.995.502	335,65
13	Troškovi ulaganja - Poslovanje RMOD-a	-22	0	0,00
	Ukupni rashodi	-132.526.240	-174.937.313	132,00
14	Dobit ili gubitak obračunskog razdoblja prije poreza	2.790.509	3.352.902	120,15
15	Porez na dobit ili gubitak	-556.499	-669.830	120,36
16	Dobit ili gubitak obračunskog razdoblja poslije poreza	2.234.011	2.683.072	120,10

Izvor: Hanfa

Ukupan broj sklopljenih ugovora o mirovini na dan 31. prosinca 2013. iznosio je 13.933, od čega su se 13.874 ugovora odnosila na dobrovoljno mirovinsko osiguranje (III. stup mirovinskog osiguranja), a 59 ugovora na obvezno mirovinsko osiguranje (II. stup mirovinskog osiguranja). Ukupan broj korisnika na dan 31. prosinca 2013. iznosio je 13.370, od čega je bilo 99,6% odnosno 13.311 korisnika dobrovoljnog, a svega 59 korisnika obveznog mirovinskog osiguranja.

Osnivanje i poslovanje mirovinskih osiguravajućih društava uređeno je ZMOD-om, koji je u primjeni od 1. siječnja 2000. godine. ZMOD-om je uređena i isplata mirovina, koju obavljaju mirovinska osiguravajuća društva, koja isplaćuju mirovine u sklopu obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (II. stup mirovinskog osiguranja), kao i druga mirovinska davanja u okviru dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje (III. stup mirovinskog osiguranja).

U skladu s odredbama članka 22. stavaka 1. i 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN, br. 107/07) mirovinsko osiguravajuće društvo ne može odbiti više od 10% od primljene doznake iz obveznog mirovinskog fonda kao naknadu za pokrivanje troškova mirovinskog osiguravajućeg društva, a odluku o najvišoj naknadi donosi Hanfa za svaku godinu. Stoga je naknada za 2013. temeljem Odluke o najvišoj naknadi za pokrivanje troškova mirovinskog osiguravajućeg društva u 2013. godini iz doznaka obveznog mirovinskog fonda (NN, br. 141/12), koju je Hanfa donijela u prosincu 2012., iznosila maksimalno 5% od primljene doznake iz obveznog mirovinskog fonda.

U vrijeme pokretanja mirovinske reforme obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (II. stup mirovinskog osiguranja) bilo je obvezno za sve osiguranike mlađe od 40 godina. Osobe koje su tada imale između 40 i 50 godina mogle su odabrati žele li ostati u sustavu međugeneracijske solidarnosti ili žele ući u II. stup osiguranja.

Dopunama ZMOD-a iz 2011. (NN, br. 114/11), a u smislu odredaba članka 103.a stavka 1., korisnicima mirovina koji su na svoj zahtjev pristupili obveznom mirovinskom osiguranju na temelju individualne kapitalizirane štednje omogućeno je da im se odredi i isplaćuje mirovina kao da su bili osigurani samo u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, uz uvjet da korisnik mirovine zahtjev za određivanje mirovine prema navedenom članku podnese mirovinskom osiguravajućem društvu u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu navedenih dopuna ZMOD-a. Dakle, svim osiguranicima koji su u vrijeme pokretanja mirovinske reforme imali mogućnost izbora i koji su izabrali II. mirovinski stup omogućeno je da u trenutku odlaska u mirovinu istupe iz II. mirovinskog stupa, čime im se osigurao obračun i isplata mirovine kao da su cijelo vrijeme bili u sustavu međugeneracijske solidarnosti.

Najveći broj takvih osiguranika to je i učinio te u zakonski propisanom roku pristupio osiguranju na temelju međugeneracijske solidarnosti. Istoj kategoriji osiguranika koja je već počela primati mirovinu dana je mogućnost da zatraži ponovni izračun i prelazak na isplatu mirovine isključivo iz sustava međugeneracijske solidarnosti. Prema dostavljenim izvještajima RMOD-a na dan 30. rujna 2011. (prije stupanja na snagu dopuna ZMOD-a) obvezno mirovinsko osiguranje brojalo je 1.004 osiguranika, a taj se broj znatno smanjio do dana 31. prosinca 2011., kada je iznosio svega 214. Broj osiguranika obveznog mirovinskog osiguranja nastavio se smanjivati sve do isteka roka od 90 dana, propisanog dopunama ZMOD-a, za podnošenje zahtjeva za određivanje mirovine te je prema izvještaju RMOD-a za veljaču 2012. vidljivo kako se broj osiguranika smanjio na samo 41.

4.2. Aktivnosti Hanfe

4.2.1. Regulatorne aktivnosti

Obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje uspostavljeno je ZODMF-om 1. siječnja 2002., na način da je djelatnost akumuliranja kapitala predviđenog za isplatu budućih mirovina osiguranika u sklopu tog osiguranja odvojena od djelatnosti isplate mirovina, a koja je uređena ZMOD-om. Nositelji tako uspostavljenog mirovinskog sustava (drugi i treći mirovinski stup) mirovinska su društva, koja upravljaju mirovinskim fondovima, te mirovinska osiguravajuća društva, koja isplaćuju mirovine iz obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje.

Kretanja u sustavu mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje i dosadašnja primjena ZODMF-a ukazali su na potrebu razdvajanja dvaju postojećih sustava individualne kapitalizirane štednje (obvezni i dobrovoljni) u dva posebna zakona. Stoga se, s ciljem unaprjeđenja regulatornog okvira poslovanja mirovinskih društava i mirovinskih fondova, a imajući u vidu njihovu ključnu ulogu u osiguravanju integracije, učinkovitosti i likvidnosti financijskih tržišta, pristupilo izradi dvaju posebnih zakonskih okvira za osnivanje i poslovanje mirovinskih društava koja upravljaju mirovinskim fondovima, i to Zakona o obveznim mirovinskim fondovima (NN, br. 19/14; dalje u tekstu: ZOMF) i Zakona o dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN, br. 19/14; dalje u tekstu: ZDMF), koji su stupili na snagu početkom 2014. godine. Nositelj

je izrade navedenih zakona Ministarstvo rada i mirovinskog sustava Republike Hrvatske, a Hanfa je imala veliku ulogu u postupku izrade aktivno sudjelujući u radnoj skupini za izradu nacrtu prijedloga zakona i implementirajući prijedloge za unaprjeđenje poslovanja mirovinskih fondova te najbolju praksu drugih nadzornih tijela uz uvažavanje specifičnosti domaćeg tržišta.

4.2.1.1. Zakon o obveznim mirovinskim fondovima

Imajući u vidu važnost i veličinu obveznih mirovinskih fondova, koji su uz kreditne institucije najveći institucionalni ulagatelji u Hrvatskoj, pristupilo se izradi zasebnog zakonskog okvira kojem je cilj unaprijediti poslovanje obveznih mirovinskih fondova i društava koja njima upravljaju te dodatno razviti sustav individualne kapitalizirane štednje s ciljem bolje buduće socijalne sigurnosti osiguranika.

ZOMF na cjelovit način uređuje sustav obveznog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje u razdoblju akumulacije obveznih mirovinskih doprinosa osiguranika te uvjete osnivanja i poslovanja obveznih mirovinskih fondova i mirovinskih društava za njihovo upravljanje, počevši od iznosa temeljnog kapitala, propisanih tijela društva i diverzifikacije ulaganja imovine do načina prijenosa sredstava s osobnih računa osiguranika u postupku ostvarivanja prava na mirovinu u mirovinskom osiguravajućem društvu. Isto tako, odredbama ZOMF-a unaprijeđeni su opći organizacijski zahtjevi i uvjeti poslovanja mirovinskih društava te mehanizmi unutarnje kontrole, procedure internog izvještavanja, evidencije poslovanja i unutarnje organizacije mirovinskih društava. Pri tome je dodatno propisano da je mirovinsko društvo dužno u okviru svoje organizacijske strukture ustrojiti organizacijske jedinice upravljanja rizicima, pravne podrške i praćenja usklađenosti s relevantnim propisima, interne revizije, upravljanja imovinom i analize financijskih tržišta te administrativne i računovodstvene podrške. Propisana je i odgovornost članova uprave mirovinskog društva, uvjeti za odobrenje Hanfe za obavljanje funkcije člana uprave, kao i slučajevi u kojima će Hanfa odbiti izdavanje odobrenja za obavljanje funkcije člana uprave.

Uvođenjem podportfelja (fondovi A, B ili C) u koje se osiguranici raspoređuju i koje osiguranici mogu odabrati ovisno o vremenu do navršenih uvjeta za starosnu mirovinu omogućuje se ulaganje imovine mlađih članova u rizičnije financijske instrumente, koji imaju veći očekivani prinos (fond A), dok su za članove koji nisu skloni riziku te za one kojima je do dobi za starosno umirovljenje preostalo najviše pet godina predviđena konzervativna ulaganja (fond C). Fond B predviđen je za najširu skupinu osiguranika s prosječnom sklonosti riziku te očekivanim prinosima u skladu s postojećim obveznim mirovinskim fondovima.

ZOMF-om je, nadalje, reguliran rad REGOS-a u pogledu vođenja osobnih računa članova obveznih mirovinskih fondova i postupanje Hanfe kao regulatornog tijela za nadzor i provedbu odredaba tog zakona te su određene različite nadzorne mjere te visoke prekršajne kazne za mirovinska društva, depozitara i revizora u slučaju povrede zakona.

Za razliku od odredaba ZODMF-a, odredbama ZOMF-a mirovinskom je društvu pored obavljanja djelatnosti osnivanja i upravljanja obveznim mirovinskim fondovima omogućeno osnivanje i upravljanje i dobrovoljnim mirovinskim fondovima.

4.2.1.2. Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima

Imajući u vidu potrebu razvoja sustava mirovina iz dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje s ciljem osiguranja trajne i učinkovite socijalne zaštite te značaj dobrovoljnih mirovinskih fondova i njihov doprinos razvoju tržišta novca i kapitala u Republici Hrvatskoj, ali i razvoju cjelokupnog tržišta financijskih proizvoda i usluga, godinu 2013. obilježio je intenzivan rad na zakonodavnoj reformi postojećeg sustava, putem nacrtu prijedloga ZDMF-a.

Donošenjem ZDMF-a izvršeno je usklađenje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije. Također, ZDMF-om se unaprjeđuje i dodatno definira regulatorni okvir poslovanja dobrovoljnih mirovinskih fondova, osnivanje i poslovanje mirovinskih društava za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima, delegiranje poslova na treće osobe te nadzor nad radom i poslovanjem dobrovoljnih mirovinskih fondova, društava za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima i depozitara dobrovoljnih mirovinskih fondova.

Dužnost mirovinskih društava temeljem odredaba ZDMF-a jest osnivanje i upravljanje otvorenim odnosno zatvorenim mirovinskim fondom, pri čemu je, implementacijom Direktive 2003/41 o djelatnostima i nadzoru institucija za dobrovoljno mirovinsko osiguranje čiji je pokrovitelj poslodavac, omogućeno prekogranično poslovanje društvima za upravljanje zatvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima u drugim državama članicama Europske unije.

Pred mirovinska društva postavljeni su viši zahtjevi u pogledu visine temeljenog kapitala te održavanja kapitala, uvjeti koje moraju zadovoljavati članovi (vlasnici) mirovinskog društva te članovi uprave i nadzornog odbora u pogledu stručnih kvalifikacija, sposobnosti, iskustva, ugleda i drugih uvjeta za obavljanje funkcije člana uprave, kao i viši zahtjevi u vezi s organizacijskim ustrojem, s posebnim naglaskom na postupke odlučivanja i organizacijsku strukturu, mehanizme unutarnje kontrole, procedure internog izvještavanja, evidencije poslovanja i unutarnje organizacije, postojanje svih internih akata, politike i procedure kontinuiranog stručnog osposobljavanja radnika, administrativne i računovodstvene procedure i postupke, mjere i postupke za nadzor i zaštitu informacijskog sustava i sustava za elektroničku obradu podataka, mjere i postupke za kontinuirano očuvanje sigurnosti, integriteta i povjerljivosti informacija, kao i politike, mjere i postupke osiguranja neprekidnog poslovanja.

Za razliku od odredaba ZDMF-a, odredbama ZDMF-a mirovinskom je društvu, pored obavljanja djelatnosti osnivanja i upravljanja dobrovoljnim mirovinskim fondovima, omogućeno osnivanje i upravljanje i UCITS fondovima.

U pogledu naknada banke skrbnika i naknade za upravljanje obveznom mirovinskom društvu, Hanfa je u 2013. donijela Odluku o najvišem postotku naknade banke skrbnika za 2014. (NN, br. 156/13), Odluku o najvišem postotku naknade za upravljanje obveznom mirovinskom društvu za 2014. (NN, br. 156/13) (navedene naknade nisu se mijenjale u odnosu na prethodnu godinu) i Odluku o zajamčenom prinosu obveznih mirovinskih fondova za 2012. (NN, br. 15/13). Također, Hanfa je u 2013. donijela i Odluku o usklađenju sredstava jamstvenog pologa za 2012. godinu (NN, br. 15/13).

4.2.1.3. Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima

Tijekom 2013. Hanfa je bila uključena u aktivnosti izrade novog Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima (NN, br. 22/14) kojim se uređuje osnivanje i poslovanje mirovinskih

osiguravajućih društava koja isplaćuju mirovine u okviru obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, mirovine na temelju jednokratne uplate osoba u mirovinsko osiguravajuće društvo, mirovinski programi obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje, mirovinski programi na temelju jednokratne uplate osoba u mirovinsko osiguravajuće društvo, mirovine te njihova isplata.

Ovim se zakonom u pravni sustav Republike Hrvatske prenosi Direktiva 2003/41/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 3. lipnja 2003. o djelatnostima i nadzoru institucija za strukovno mirovinsko osiguranje (SL L 235, 23.9.2003.), članak 4. Direktive 2010/78/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o izmjeni direktiva 98/26/EZ, 2002/87/EZ, 2003/6/EZ, 2003/41/EZ, 2003/71/EZ, 2004/39/EZ, 2004/109/EZ, 2005/60/EZ, 2006/48/EZ, 2006/49/EZ i 2009/65/EZ u pogledu ovlasti Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za bankarstvo), Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje) i Europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za vrijednosne papire i tržišta kapitala) (SL L 331, 15.12.2010.), članak 303. Direktive 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) (preinačena) (SL L 335, 17.12.2009.), Direktiva Vijeća 88/361/EEC od 24. lipnja 1988. za provedbu članka 67. Ugovora (SL L 178, 8.7.1988.), Direktiva Vijeća 98/49/EZ od 29. lipnja 1998. o zaštiti prava na dopunsku mirovinu zaposlenih i samozaposlenih osoba koje se kreću unutar Zajednice (SL L 209, 25.7.1998.), Direktiva 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (preinačena) (SL L 204, 26.7.2006.) i Direktiva 2010/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2010. o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji su samozaposleni i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 86/613/EEZ (SL L 180, 15.7.2010.).

Novi Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima također detaljnije uređuje postupak licenciranja mirovinskog osiguravajućeg društva, članova uprave, nadzornog odbora i osnivača odnosno imatelja kvalificiranog udjela u društvu, kao i uspostavljanje organizacijske strukture s jasnim linijama odgovornosti uz precizno definiranje organizacijskih zahtjeva koje uzimajući u obzir vrstu, opseg i složenost poslovanja mora ispunjavati mirovinsko osiguravajuće društvo s obzirom na sustav upravljanja rizicima, internu reviziju, praćenje usklađenosti s relevantnim propisima, aktuarsku funkciju, sukob interesa, mjere za neprekidno poslovanje, izdvajanje poslova, politike nagrađivanja, vođenje i čuvanje poslovne dokumentacije društva te primjereno upravljanje informacijskim sustavom. Poseban je naglasak na definiranju sustava upravljanja rizicima - strategija, politika, postupaka i mjera upravljanja rizicima te tehnika mjerenja rizika. Propisan je način financiranja društava, uspostava pravila za provedbu promidžbenih aktivnosti, detaljniji prikaz rezultata poslovanja društva i fondova te obveze i odgovornosti depozitara za mirovinske fondove, kao i odgovornosti mirovinskog osiguravajućeg društva u slučaju postizanja slabijih ili negativnih poslovnih rezultata te uvođenje naknade za uspješnost u slučaju postizanja posebno dobrih rezultata poslovanja. Naglasak je i na načelima ulaganja imovine za pokriće tehničkih pričuva, ograničenjima ulaganja i postupanju u slučaju prekoračenja ograničenja ulaganja.

4.2.2. Licenciranje

Postupci licenciranja investicijskih i mirovinskih fondova obuhvaćaju izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti, izradu prijedloga naloga i mjera za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju subjekta nadzora te provođenje drugih mjera iz djelokruga i nadležnosti Hanfe u svrhu usklađivanja poslovanja subjekata nadzora s odredbama zakona i

podzakonskih akata. U poslovima licenciranja tijekom 2013. pružena je sveobuhvatna pravna podrška nadzornoj funkciji Hanfe, tumačeni su propisi iz Hanfine nadležnosti te se vodila briga o rješavanju predstavljenih i upita, a imajući u vidu pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji osobita je pažnja posvećena istraživanju, analizi i implementaciji regulative Europske unije.

Tablica 4.13. Broj obrađenih predmeta vezanih uz poslovanje mirovinskih društava i mirovinskih fondova

Vrsta predmeta	2012.	2013.
Odobrenje za osnivanje i rad fonda	2	0
Odobrenje imenovanja članova uprave obveznog mirovinskog društva	4	2
Odobrenje imenovanja članova uprave dobrovoljnog mirovinskog društva	4	0
Odobrenje članova nadzornog odbora obveznog mirovinskog društva	3	6
Odobrenje članova nadzornog odbora dobrovoljnog mirovinskog društva	3	4
Odobrenje izmjena i dopuna statuta obveznog mirovinskog fonda	4	0
Odobrenje izmjena i dopuna statuta dobrovoljnog mirovinskog fonda	4	4
Odobrenje informativnog prospekta i izmjena informativnog prospekta dobrovoljnog mirovinskog fonda	4	5
Promidžba mirovinskih fondova	33	30
Izdavanje/obnova licence za ovlaštenog upravitelja mirovinskog fonda	13	6

Izvor: Hanfa

Osim navedenog, u 2013. obnovljene su dvije licence za ovlaštenog upravitelja mirovinskog osiguravajućeg društva.

4.2.3. Nadzor

U svrhu zaštite interesa članova obveznih i dobrovoljnih mirovinskih fondova te provjere usklađenosti poslovanja mirovinskih fondova i društava za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima sa ZODMF-om i pripadajućim podzakonskim aktima, Hanfa kontinuirano obavlja poslove posrednog i neposrednog nadzora.

Posredni nadzor nad mirovinskim fondovima obavlja se na način da se obrađuju dostavljena dnevna i periodična izvješća o radu u smislu kontrole dozvoljenih ulaganja, kontrole ograničenja ulaganja i kontrole objavljivanja vrednovanja imovine. Prikupljena izvješća zatim se analiziraju te se na dnevnoj razini izračunavaju prinosi mirovinskih fondova i vrijednost indeksa MIREX, a na periodičnoj razini analizira se uspješnost poslovanja mirovinskih društava i fondova. Izvješća koja Hanfa koristi u obavljanju poslova posrednog nadzora jesu izračuni neto vrijednosti imovine (dostavljaju se svakog dana vrednovanja od strane banke skrbnika), godišnja izvješća o poslovanju te godišnji financijski izvještaji društava za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinskih fondova revidirani od strane neovisnog ovlaštenog revizora (dostavljaju se u roku četiri mjeseca od završetka poslovne godine na koju se odnose), financijski izvještaji i dodatna izvješća uz financijske izvještaje za razdoblja tijekom godine te objave na internetskim stranicama.

U posrednom nadzoru tijekom 2013. poseban je naglasak stavljen na vrednovanje imovine u portfeljima fondova, poštivanje ograničenja ulaganja imovine mirovinskih fondova određenih

ZODMF-om i podzakonskim aktima, sastavljanje financijskih izvještaja mirovinskih društava i fondova, objavljivanje sadržaja na internetskim stranicama mirovinskih društava te obračunavanje naknada. Također, kvalitativno i kvantitativno procjenjuje se rizik poslovanja mirovinskih fondova i društava za upravljanje mirovinskim fondovima, prate se promjene u kapitalu, broj članova, usklađenost jamstvenog pologa, potencijalne obveze za isplatu zajamčenog prinosa i struktura i odnos troškova i prihoda te se kontrolira točnost izračuna naknada.

Zbog uočenih nepravilnosti i nezakonitosti, koje su se uglavnom odnosile na vrednovanje imovine, sastavljeno je sedam zapisnika o posrednom nadzoru te pet rješenja kojima se nalagalo otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti. U dva slučaja, po zaprimanju zapisnika o posrednom nadzoru društva su ispravila neusklađenosti te nije bilo potrebe za daljnjim postupanjem.

U postupku neposrednog nadzora provjerava se postupanje zaposlenika društva za upravljanje prema propisanim internim aktima, proces realizacije odluka o ulaganju, pridržavanje odredaba o dopuštenim ulaganjima i ograničenjima ulaganja, članstvo u nadzornim odborima te vođenje računovodstva i izrada financijskih izvještaja društava i fondova. Također, za razliku od posrednog nadzora, prilikom obavljanja neposrednog nadzora zaposlenici Hanfe odlaze u prostorije nadziranog društva za upravljanje, gdje imaju izravan uvid u poslovnu dokumentaciju, obavljaju razgovore s relevantnim osobama društva za upravljanje te utvrđuju odvijaju li se svakodnevni poslovni procesi unutar društva za upravljanje u skladu s postupcima opisanim u internim procedurama i dobrom poslovnom praksom.

Neposredni nadzor obavlja se kroz više cjelina, koje obuhvaćaju organizacijsku strukturu i institucionalna obilježja društva za upravljanje, organizaciju poslova upravljanja imovinom fondova, ulaganje imovine fondova pod upravljanjem, upravljanje rizicima društva i fondova, kontrolu izračuna vrijednosti imovine fondova, registar članova, računovodstvene evidencije i financijsko izvještavanje društva za upravljanje i fondova te provedbu Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12).

Hanfa na godišnjoj razini obavlja neposredni nadzor nad društvima za upravljanje mirovinskim fondovima i fondovima pod njihovim upravljanjem, a tijekom 2013. provela je ukupno 14 neposrednih nadzora nad društvima za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima, od čega šest redovnih i osam izvanrednih.

U redovnim nadzorima nad mirovinskim društvima i mirovinskim fondovima obavljenim u 2013. naglasak je bio na definiranju i unaprjeđenju postupaka i procesa koji se provode u mirovinskim društvima prilikom ulaganja imovine te uspostavljanju i unaprjeđenju odgovarajućih postupaka i sustava upravljanja rizicima.

Kod pojedinih su društava tijekom nadzora uočeni nedostaci u internim procedurama i postupcima vezanima uz donošenje odluka o ulaganju te izradu analiza koje prethode samim ulaganjima i daljnjih analiza tijekom perioda ulaganja u određenu imovinu te je nakon obavljenih nadzora zaključcima i preporukama društvima naloženo njihovo ispravljanje odnosno unaprjeđenje. Pojedina društva nisu uspostavila sveobuhvatan i učinkovit sustav upravljanja rizicima za društvo i mirovinski fond u skladu s vrstom, opsegom i složenosti svoga poslovanja, nisu osigurala adekvatnu dokumentiranost procesa upravljanja rizicima niti su identificirala sve relevantne rizike kojima društvo može biti izloženo u svom poslovanju. Društva su upućena da revidiraju interne procedure kojima se regulira proces donošenja odluka o ulaganju te da poboljšaju proces donošenja odluka o ulaganju i kontrolu njihova izvršenja. Također, u dijelu upravljanja rizicima društvima je preporučeno da ustroje jasnu organizacijsku strukturu i linije odgovornosti u sustavu upravljanja rizicima te u skladu s usvojenim internim aktima definiraju strategiju upravljanja

rizicima. Hanfa će u sklopu svojih nadzornih aktivnosti i dalje kontinuirano pratiti i usmjeravati postupanja mirovinskih društava te inzistirati na unaprjeđenju poslovnih procesa u području upravljanja imovinom fondova, ulaganja i upravljanja rizicima koji proizlaze iz ulaganja, ali i u svim ostalim područjima poslovanja.

Hanfa također kontinuirano provodi nadzor nad poslovanjem MOD-a na temelju financijskih i dopunskih izvještaja, aktuarske procjene kao i izvještaja na zahtjev Hanfe koje je RMOD dužan dostavljati Hanfi u opsegu i rokovima propisanim ZMOD-om i Pravilnikom o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja mirovinskih osiguravajućih društava (NN, br. 94/08).

4.2.4. Suradnja s EIOPA-om

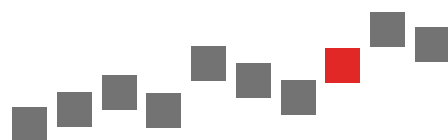
Hanfa u sklopu svojih redovnih aktivnosti kontinuirano surađuje i razmjenjuje informacije s EIOPA-om o poslovanju mirovinskih fondova u Hrvatskoj. Suradnja se odvija kroz sudjelovanje zaposlenika Hanfe u radu sljedećih odbora:

- Odbora za strukovno mirovinsko osiguranje (engl. *Occupational Pensions Committee* – OPC), koji je zadužen za izradu nacrtu tehničkih standarda u dijelovima Direktive IORP⁴³ te izradu smjernica i preporuka kako bi se uspostavila dosljedna i učinkovita praksa unutar Europskog sustava nadzora financijskog tržišta (ESFS). Odbor također prati i procjenjuje razvoj tržišta u područjima prekograničnih institucija za strukovno mirovinsko osiguranje.
- Odbora za financijsku stabilnost (engl. *Financial Stability Committee* – FSC), koji se bavi tematikom dugoročnih ulaganja, kalibracije sekuritizacije, dostave podataka (statistike), kvalitativnih upitnika i simulacije matrice rizika, a sve za područje osiguranja i strukovnog mirovinskog osiguranja. Zadužen je za uspostavu financijske stabilnosti društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje kroz program makrobonitetnog nadzora za praćenje međudjelovanja između društava za osiguranje i društava za reosiguranje te strukovnih mirovinskih fondova s jedne strane i financijske stabilnosti s druge strane. Također je zadužen za izvještavanje o financijskoj stabilnosti društava za osiguranje i društava za reosiguranje te strukovnih mirovinskih fondova.

Hanfa je u radu OPC-a sudjelovala kroz davanje komentara i analiziranje dostavljenih radnih materijala te razrađivanje problematike kojom se taj odbor bavi, a u radu FSC-a kroz prikupljanje podataka te kvalitativno i kvantitativno ocjenjivanje rizika mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj.

Osim s EIOPA-om, Hanfa je tijekom godine surađivala i s Međunarodnom organizacijom nadzornih tijela za mirovinske sustave (engl. *International Organisation of Pension Supervisors* – IOPS), nezavisnim međunarodnim tijelom koje okuplja institucije uključene u nadzor privatnih mirovinskih sustava, u dijelu prikupljanja podataka o naknadama dobrovoljnih mirovinskih fondova.

43 Navedena je direktiva implementirana u Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima (NN, br. 22/14). Prema hrvatskom zakonodavnom okviru mirovinsko osiguravajuće društvo i zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi čine institucije za strukovno mirovinsko osiguranje (engl. *Institutions for Occupational Retirement Provision* – IORP).



Osiguranje

5. Osiguranje

5.1. Opis tržišta

Pregled stanja tržišta osiguranja u 2013. izrađen je na temelju analize financijskih, statističkih i nadzornih izvještaja⁴⁴ dostavljenih Hanfi te provedenog nadzora nad poslovanjem društava za osiguranje i društava za reosiguranje, Hrvatskog nuklearnog POOL-a GIU, Hrvatskog ureda za osiguranje (dalje u tekstu: Ured), društava za posredovanje u osiguranju i reosiguranju, društava za zastupanje u osiguranju, obrta za zastupanje u osiguranju, društava i obrta za zastupanje u osiguranju na stanicama za tehnički pregled, Financijske agencije, HP - Hrvatske pošte d.d. te banaka i stambenih štedionica koje imaju dozvolu za zastupanje u osiguranju.

5.1.1. Društva za osiguranje i društva za reosiguranje

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. društva za osiguranje koja posluju u Republici Hrvatskoj ostvarila su zaračunatu bruto premiju u iznosu od 9,1 mlrd. kuna, što predstavlja povećanje od 0,5% u odnosu na isto razdoblje 2012. godine. Gustoća premije osiguranja⁴⁵ u 2013. iznosila je 2.134 kuna, odnosno 279 eura⁴⁶ ukupno za životna i neživotna osiguranja, što predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu. Gustoća premije osiguranja u skupini neživotnih osiguranja iznosila je 1.537 kuna (201 eura), dok je u skupini životnih osiguranja iznosila 597 kuna (78 eura). U razdoblju od 2004. do 2008. gustoća premije osiguranja bilježila je kontinuirani rast, koji je u 2009. zaustavljen najvećim dijelom kao posljedica financijske krize. U grafikonima koji slijede prikazano je kretanje gustoće premije osiguranja i udjela zaračunate bruto premije u BDP-u⁴⁷ (pokazatelji stanja na tržištu osiguranja) za razdoblje od 2004. do 2013. godine.

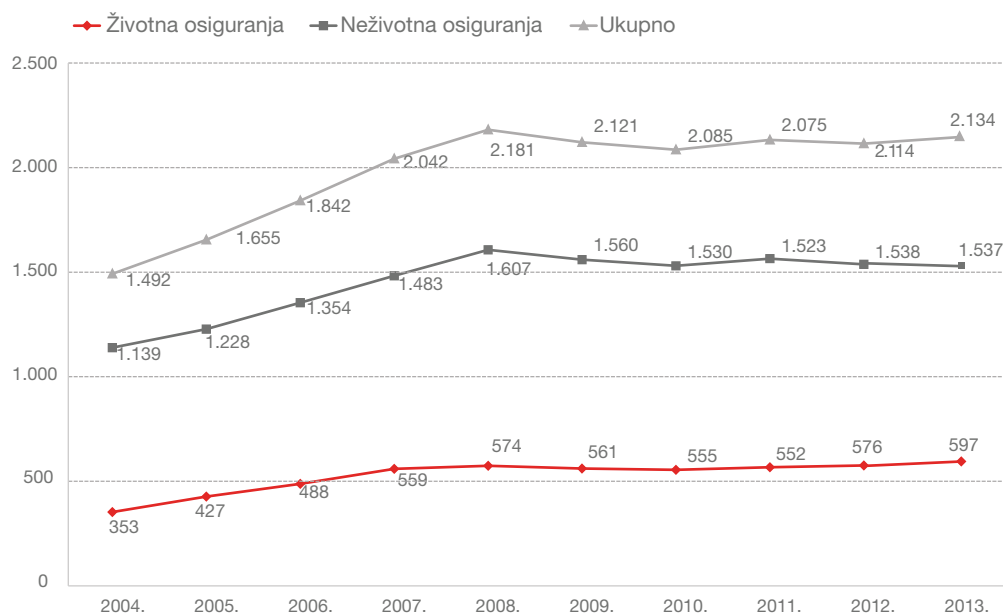
44 Financijski, statistički i nadzorni podaci za razdoblje 2008.-2013. korišteni u ovom izvješću prikazani su na temelju revidiranih izvještaja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje, dok su podaci korišteni za Hrvatski nuklearni POOL GIU i Hrvatski ured za osiguranje u istom razdoblju prikazani na temelju nerevidiranih izvještaja. Financijski, statistički i nadzorni podaci za razdoblje 2004.-2007. također su prikazani na temelju nerevidiranih financijskih i statističkih izvještaja svih subjekata nadzora. Nadalje, podaci za prethodne godine iskazani u Godišnjem izvješću Hanfe za 2013. mogu se razlikovati od podataka u godišnjim izvješćima Hanfe za 2006., 2007., 2008., 2009., 2010., 2011. i 2012. zbog primjene odredaba Zakona o računovodstvu (NN, br. 109/07 i 54/13), Zakona o osiguranju (NN, br. 151/05, 87/08, 82/09 i 54/13; dalje u tekstu: ZOS), Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja usvojenih od strane Europske unije, kao i uslijed postupanja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje po nalogu Hanfe.

45 Gustoća premije osiguranja računa se kao omjer zaračunate bruto premije i broja stanovnika. Podaci o broju stanovnika preuzeti su s internetske stranice Državnog zavoda za statistiku (www.dzs.hr, Mjesečno statističko izvješće br. 4, 2014, datum posljednjeg pristupa 12. lipnja 2014.).

46 Izračunato prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan 31. prosinca 2013. godine

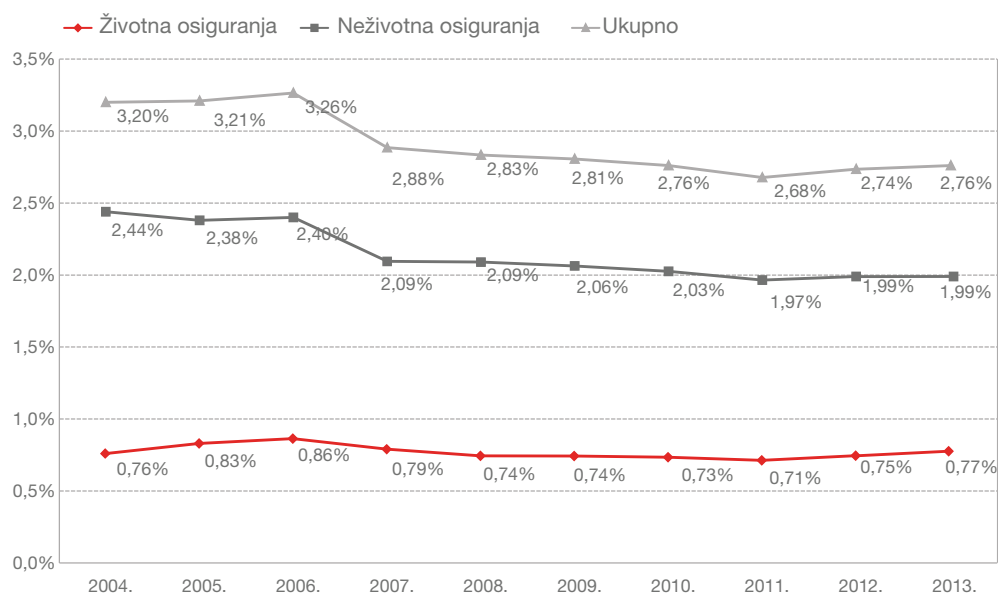
47 Bruto društveni proizvod – podaci preuzeti s internetske stranice Državnog zavoda za statistiku (www.dzs.hr, Mjesečno statističko izvješće br. 4, 2014, datum posljednjeg pristupa 12. lipnja 2014.)

Grafikon 5.1. Gustoća premije osiguranja za razdoblje od 2004. do 2013. godine (u kn)



Izvor: Hanfa i DZS

Grafikon 5.2. Udjel zaračunate bruto premije u BDP-u za razdoblje od 2004. do 2013. godine



Izvor: Hanfa i DZS

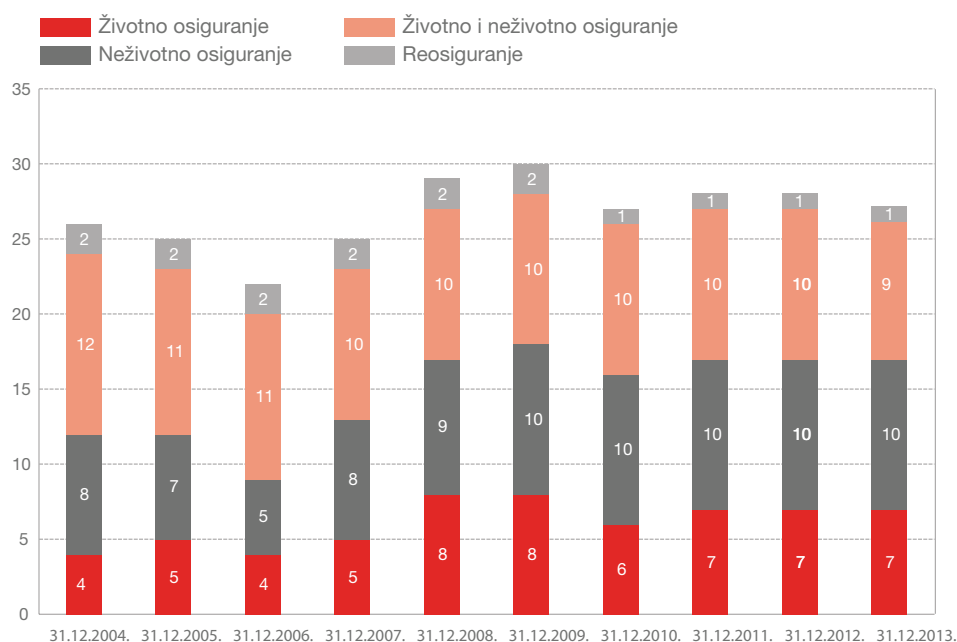
Udjel premije osiguranja u BDP-u u 2013., za razliku od silaznog trenda započetog u 2007., a nastavljenog sve do 2011., nastavio je trend rasta započet u 2012. godini. Naime, u 2012. navedeni udjel (ukupno životna i neživotna osiguranja) iznosio je 2,74% te je u 2013. povećan na 2,76%. U skupini životnih osiguranja navedeni je udjel sa 0,75% u 2012. porastao na 0,77% u 2013., dok je kod neživotnih osiguranja u 2012. udjel ostao nepromijenjen i iznosio 1,99%. S obzirom na trenutačno raspoložive podatke koji se odnose na 2012. prosječni udjel ukupne

premije osiguranja (ukupno životna i neživotna osiguranja) u BDP-u za zemlje punopravne članice europske osigurateljne i reosigurateljne federacije *Insurance Europe* (32 zemlje) iznosio je 7,6%⁴⁸. Usporedimo li navedeni podatak s istim podatkom za Republiku Hrvatsku u 2012., vidljivo je da je u Republici Hrvatskoj taj pokazatelj značajno niži.

5.1.1.1. Opis tržišta

Na dan 31. prosinca 2013. na tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj bilo je 26 licenciranih društava za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje. Društvo Helios Vienna Insurance Group d.d. od 31. svibnja 2013. pripojeno je društvu Kvarner Vienna Insurance Group d.d., koje je preuzelo sva prava i obveze pripojenog društva. Društvo Kvarner Vienna Insurance Group d.d. nadalje posluje pod imenom Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.

Grafikon 5.3. Broj licenciranih društava za osiguranje i društava za reosiguranje u razdoblju od 2004. do 2013. godine



Izvor: Hanfa

U 2013. sedam društava za osiguranje obavljalo je isključivo poslove životnih osiguranja, deset društava za osiguranje isključivo poslove neživotnih osiguranja, a devet društava za osiguranje poslove životnih i neživotnih osiguranja (tzv. kompozitna društva). Poslove reosiguranja u 2013. obavljalo je jedno društvo za reosiguranje.

48 Izvor: Statistics N°48, European Insurance in Figures, veljača 2014., www.insuranceeurope.eu

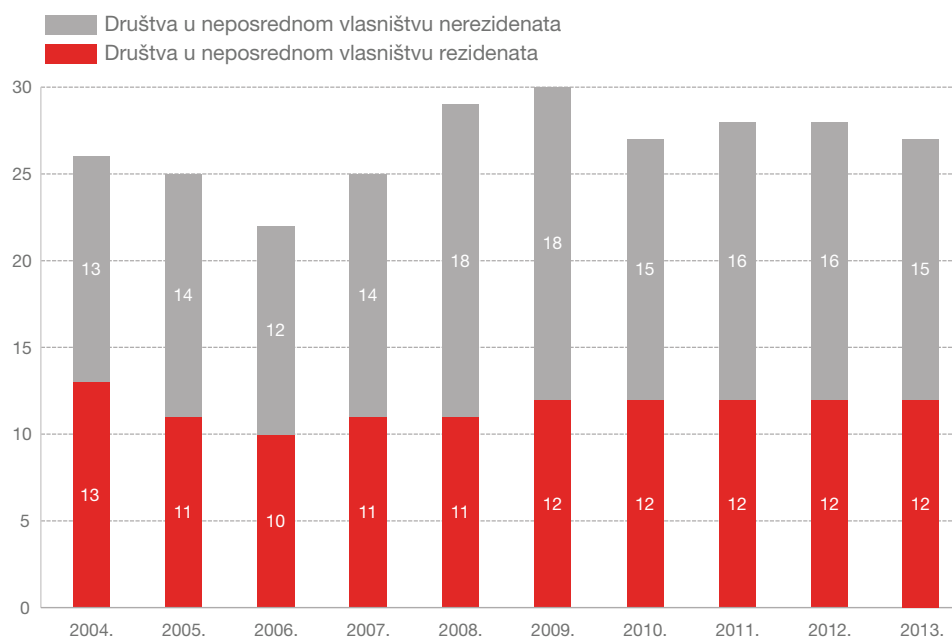
Tablica 5.1. Poslovi osiguranja koje su društva za osiguranje i društva za reosiguranje obavljala tijekom 2013. godine

Životno osiguranje	Neživotno osiguranje	Životno i neživotno osiguranje	Reosiguranje
Agram životno osiguranje d.d.	BNP Paribas Cardif osiguranje d.d.	Allianz Zagreb d.d.	Croatia Lloyd d.d.
ERGO životno osiguranje d.d.	Croatia zdravstveno osiguranje d.d.	Basler osiguranje Zagreb d.d.	
Erste osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	ERGO osiguranje d.d.	Croatia osiguranje d.d.	
KD životno osiguranje d.d.	Euroherc osiguranje d.d.	Generali osiguranje d.d.	
Societe Generale osiguranje d.d.	HOK osiguranje d.d.	Grawe Hrvatska d.d.	
Velebit životno osiguranje d.d.	Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.	Merkur osiguranje d.d.	
Wüstenrot životno osiguranje d.d.	Izvor osiguranje d.d.	Triglav osiguranje d.d.	
	Jadransko osiguranje d.d.	Uniqa osiguranje d.d.	
	Sunce osiguranje d.d.	Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	
	Velebit osiguranje d.d.		

Izvor: Hanfa

Od ukupno 27 licenciranih društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje na dan 31. prosinca 2013. godine 15 društava bilo je u neposrednom većinskom vlasništvu nerezidenata. Premijski udjel za 15 društava u neposrednom većinskom vlasništvu nerezidenata na dan 31. prosinca 2013. iznosio je 43,1%, dok je za preostalih 12 društava u većinskom vlasništvu rezidenata na dan 31. prosinca 2013. premijski udjel iznosio 56,9%.

Grafikon 5.4. Vlasnička struktura licenciranih društava za osiguranje i društava za reosiguranje (neposredno vlasništvo) u razdoblju od 2004. do 2013. godine



Izvor: Hanfa

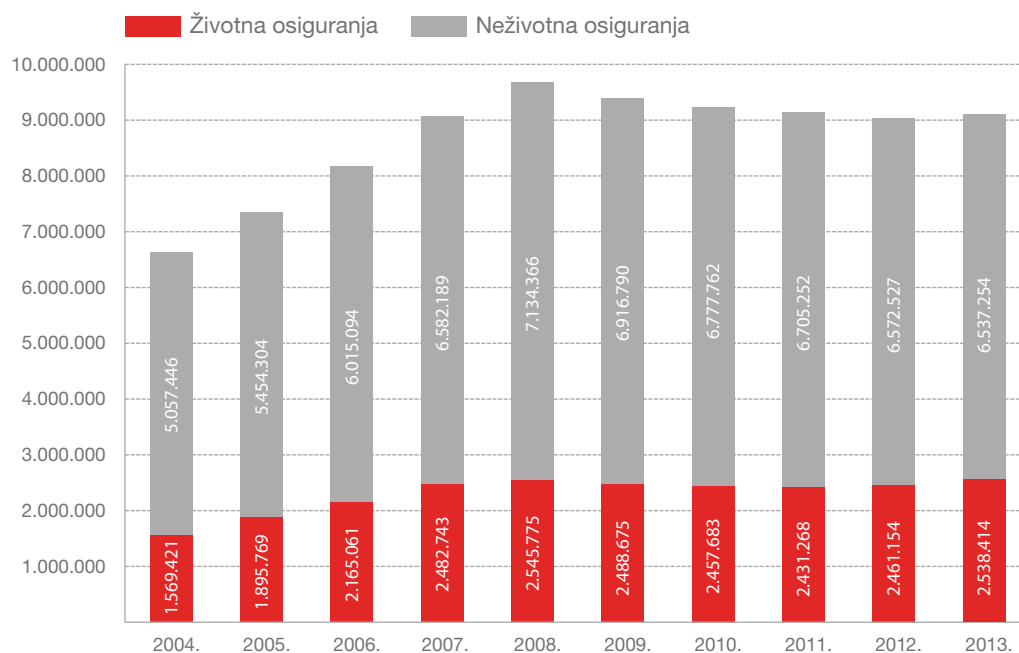
5.1.1.2. Zaračunata bruto premija

Društva za osiguranje ostvarila su u 2013. zaračunatu bruto premiju u iznosu od 9,1 mlrd. kuna, što je za 0,5% više u odnosu na 2012., kada je premija iznosila 9,0 mlrd. kuna. Točnije, premija u segmentu neživotnih osiguranja smanjena je za 35,3 mil. kuna (0,5%) i iznosila je 6,5 mlrd. kuna, dok je premija u segmentu životnih osiguranja porasla za 77,3 mil. kuna (3,1%) i iznosila je 2,6 mlrd. kuna. Porast ukupne zaračunate bruto premije u 2013. u odnosu na 2012. ostvarilo je 16 od ukupno 26 društava za osiguranje.

Ukupna zaračunata bruto premija društava za reosiguranje u 2013. iznosila je 397,4 mil. kuna i bila je za 30,3 mil. kuna (7,1%) manja od premije ostvarene u prethodnoj godini.

Koncentracija osigurateljnog portfelja prema ukupno zaračunatoj bruto premiji u pet najvećih društava za osiguranje povećala se sa 64,3% u 2012. na 65,6% u 2013., dok se istovremeno u promatranom razdoblju koncentracija osigurateljnog portfelja kod deset najvećih društava za osiguranje povećala sa 83,2% na 85,4%. Kod neživotnih osiguranja prisutna je veća koncentracija u odnosu na životna osiguranja pa je tako pet društava za osiguranje ostvarilo 74,4% ukupne premije neživotnih osiguranja, dok je u segmentu životnih osiguranja 62,5% premije bilo koncentrirano u pet društava za osiguranje.

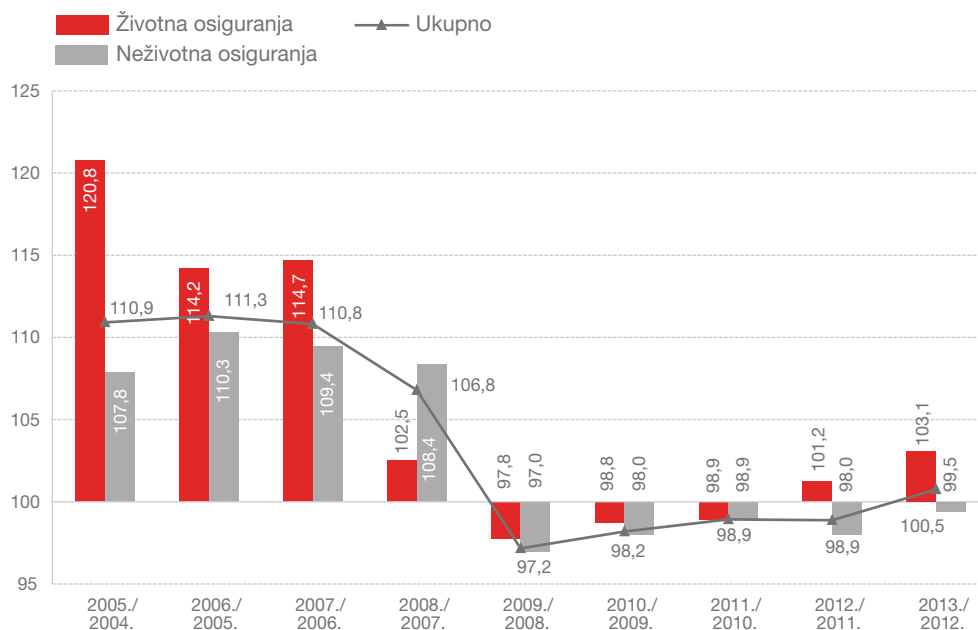
Grafikon 5.5. Kretanje zaračunate bruto premije društava za osiguranje u razdoblju od 2004. do 2013. godine (u tis. kn)



Izvor: Hanfa

U segmentu neživotnih osiguranja u 2013. nastavljen je trend smanjenja zaračunate bruto premije započet u 2009., dok je u segmentu životnih osiguranja drugu godinu zaredom zabilježen rast premije.

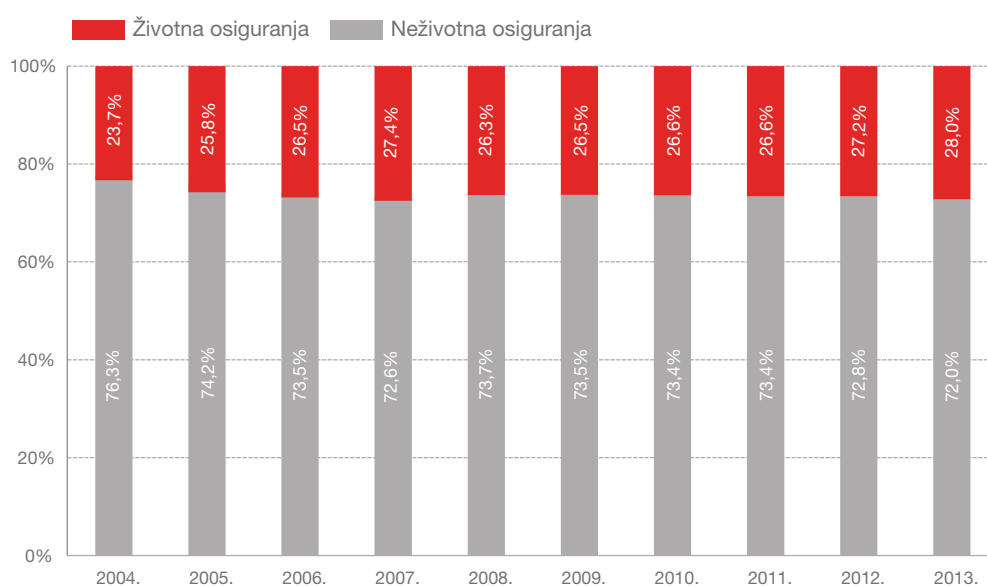
Grafikon 5.6. Indeksi zaračunate bruto premije osiguranja društava za osiguranje u razdoblju od 2004. do 2013. godine



Izvor: Hanfa

U ukupnoj zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja u Republici Hrvatskoj i dalje su prevladavala neživotna osiguranja, koja su činila 72,0% ukupne zaračunate bruto premije, dok su životna osiguranja činila 28,0% zaračunate bruto premije. U odnosu na 2012. godinu, u 2013. nije bilo značajne promjene udjela životnih i neživotnih osiguranja u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji. Više od dvije trećine ukupne zaračunate bruto premije činila su neživotna osiguranja, a posebno značajan udjel u ukupnoj zaračunatoj premiji zauzimalo je i osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila (32,8%). Iz navedenog proizlazi kako su građani Republike Hrvatske i dalje usmjereni prema obveznim proizvodima osiguranja (prvenstveno osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila), kao i osiguranjima vezanima uz kredite koje plasiraju kreditne institucije. Poboljšanjem gospodarskih prilika stvara se mogućnost za nastanak prostora za rast zaračunate bruto premije manje zastupljenih proizvoda osiguranja iz ostalih skupina osiguranja.

Grafikon 5.7. Udjel životnih i neživotnih osiguranja društava za osiguranje u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji osiguranja u razdoblju od 2004. do 2013. godine



Izvor: Hanfa

U strukturi ukupne zaračunate bruto premije u 2013. bila je prisutna neravnomjerna raspodjela udjela pojedinih vrsta osiguranja u ukupnom osigurateljnom portfelju, tako da su od ukupno 25 vrsta osiguranja samo dvije vrste osiguranja (osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila i životno osiguranje⁴⁹) činile 57,4% ukupnog osigurateljnog portfelja te je njihov udjel bio povećan u odnosu na 2012., kada je iznosio 56,1%. Istovremeno je šest vrsta osiguranja čiji je pojedinačni udjel bio veći od 5,0% zauzimalo 84,0% ukupnog osigurateljnog portfelja, što je nepromijenjeno u odnosu na 2012. godinu.

⁴⁹ U ovom kontekstu pojam „životno osiguranje“ odnosi se na vrstu osiguranja 19 – životno osiguranje, koja se nalazi unutar skupine životnih osiguranja u rasponu od vrste 19 do 25.

Tablica 5.2. Pregled zaračunate bruto premije po vrstama osiguranja u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)⁵⁰

Šifra	Vrsta osiguranja	2012.	Udjel	2013.	Udjel	Indeks 2013./2012.
01	Osiguranje od nezgode	504.048	5,58%	496.223	5,47%	98,45
02	Zdravstveno osiguranje	238.668	2,64%	249.438	2,75%	104,51
03	Osiguranje cestovnih vozila	720.458	7,98%	662.700	7,30%	91,98
04	Osiguranje tračnih vozila	4.346	0,05%	6.705	0,07%	154,27
05	Osiguranje zračnih letjelica	7.536	0,08%	8.947	0,10%	118,72
06	Osiguranje plovila	181.125	2,00%	175.612	1,93%	96,96
07	Osiguranje robe u prijevozu	51.557	0,57%	55.312	0,61%	107,28
08	Osiguranje od požara i elementarnih šteta	586.515	6,49%	582.913	6,42%	99,39
09	Ostala osiguranja imovine	705.244	7,81%	669.423	7,38%	94,92
10	Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila	2.939.904	32,54%	2.978.145	32,81%	101,30
11	Osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica	6.046	0,07%	5.825	0,06%	96,36
12	Osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila	35.869	0,40%	37.813	0,42%	105,42
13	Ostala osiguranja od odgovornosti	288.045	3,19%	309.645	3,41%	107,50
14	Osiguranje kredita	147.360	1,63%	145.944	1,61%	99,04
15	Osiguranje jamstava	8.050	0,09%	6.245	0,07%	77,57
16	Osiguranje raznih financijskih gubitaka	89.671	0,99%	93.605	1,03%	104,39
17	Osiguranje troškova pravne zaštite	2.845	0,03%	2.743	0,03%	96,44
18	Putno osiguranje	55.241	0,61%	50.016	0,55%	90,54
19	Životno osiguranje	2.134.691	23,63%	2.231.682	24,59%	104,54
20	Rentno osiguranje	8.225	0,09%	11.093	0,12%	134,86
21	Dodatna osiguranja uz životno osiguranje	165.224	1,83%	158.537	1,75%	95,95
22	Osiguranje za slučaj vjenčanja ili rođenja	8.244	0,09%	7.601	0,08%	92,20
23	Životna osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik	144.770	1,60%	129.501	1,43%	89,45
24	Tontine	0	0,00%	0	0,00%	-
25	Osiguranje s kapitalizacijom isplate	0	0,00%	0	0,00%	-
Ukupno neživotna osiguranja (vrste 01 - 18)		6.572.527	72,76%	6.537.254	72,03%	99,46
Ukupno životna osiguranja (vrste 19 - 25)		2.461.154	27,24%	2.538.414	27,97%	103,14
Sveukupno (vrste 01 - 25)		9.033.681	100,00%	9.075.668	100,00%	100,46

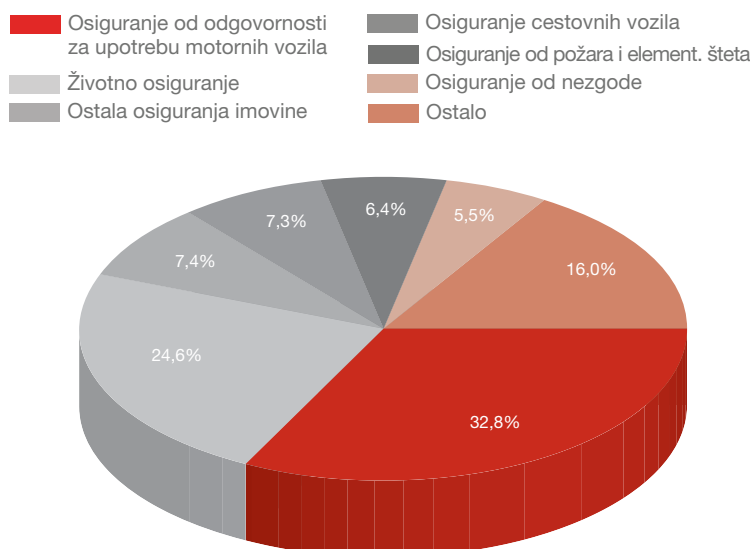
Izvor: Hanfa

Osiguranja motornih vozila, koja uključuju osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila (vrsta 10) i osiguranje cestovnih vozila, poznatije kao kasko (vrsta 03), činila su u 2013.

⁵⁰ Skupine osiguranja, podskupine osiguranja, vrste osiguranja unutar skupina osiguranja i vrste rizika unutar vrsta osiguranja propisane su Pravilnikom o rasporedu vrsta rizika po skupinama i vrstama osiguranja odnosno reosiguranja (NN, br. 100/09).

godini 40,1% ukupne zaračunate bruto premije, što je neznatno manje u odnosu na udjel od 40,5% iz 2012. godine. U 2013. zaračunata bruto premija osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila (vrsta 10) iznosila je 3,0 mlrd. kuna te je u odnosu na 2012. bila veća za 38,2 mil. kuna (1,3%). Premija osiguranja cestovnih vozila iznosila je 662,7 mil. kuna te je u odnosu na 2012. zabilježila pad u iznosu od 57,8 mil. kuna (8,0%), što ujedno predstavlja najveći pad premije po pojedinoj vrsti osiguranja u apsolutnom iznosu.

Grafikon 5.8. Struktura premije po vrstama osiguranja u 2013. godini



Izvor: Hanfa

Poslove obveznog osiguranja vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama, poznatijeg kao osiguranje od automobilske odgovornosti (rizik 10.01), u prošloj je godini u Republici Hrvatskoj obavljalo 14 društava za osiguranje⁵¹. Premija osiguranja od automobilske odgovornosti (rizik 10.01) u iznosu od 2,9 mlrd. kuna činila je gotovo trećinu ukupne zaračunate bruto premije u 2013. te je u odnosu na 2012. zabilježila porast od 34,5 mil. kuna (1,2%). Tri su društva za osiguranje ostvarila čak 63,7% ukupne premije osiguranja od automobilske odgovornosti, što je nešto manje u odnosu na 2012., kada su tri društva ostvarila 64,7% ukupne premije. Tehnički rezultat tržišta za rizik 10.01 iznosio je 575,1 mil. kuna, što je za 2,6% manje u odnosu na 2012., kada je iznosio 590,5 mil. kuna.

51 Društvo Ergo osiguranje d.d. u 2013. godini dobilo je dozvolu za sklapanje i ispunjavanje ugovora u vrsti osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila i osiguranja cestovnih vozila. Međutim, u istoj godini društvo u navedenim vrstama osiguranja nije ostvarilo zaračunatu bruto premiju.

Iako je liberalizacija tržišta u dijelu sklapanja ugovora o obveznom osiguranju vlasnika odnosno korisnika vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama započela još 2008. godine, danom stupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju započela je njezina prava primjena, čime su društva za osiguranje znatno izmijenila svoje premijske sustave rukovodeći se pri tome tržišnim principima. No, prema članku 8. stavku 11. i članku 10. ZOOP-a društvo za osiguranje dužno je sklopiti ugovor o osiguranju u skladu s cjenicima premija osiguranja, a premije osiguranja moraju biti oblikovane tako da omogućuju trajno ispunjavanje svih obveza osiguratelja iz ugovora o osiguranju. O navedenim principima društvo za osiguranje dužno je voditi računa prilikom odlučivanja o odobravanju popusta na premiju osiguranja te ga iskazati na samoj polici osiguranja. Nadalje, prema važećim propisima, društvo za osiguranje dužno je obavijestiti nadzorno tijelo o uvjetima osiguranja koje koristi za obvezna osiguranja u prometu najkasnije 60 dana prije njihove primjene, i to u svrhu provjere jesu li usklađeni s propisima, osigurateljskim načelima i pravilima struke. Hanfa od društva za osiguranje može tražiti i dostavu cjenika premija, tehničkih podloga i ostalih elemenata korištenih za izračun premija osiguranja, a u svrhu provjere jesu li usklađeni s propisima Republike Hrvatske. Ako se utvrdi da premije osiguranja nisu oblikovane na temelju aktuarskih metoda i načela na način da omogućuju trajno ispunjavanje svih obveza društva za osiguranje iz ugovora o osiguranju, Hanfa će donijeti mjeru da društvo za osiguranje svoje interne akte izmijeni u skladu s propisima. Osim navedenog, Zakonom o izmjenama i dopunama ZOOP-a znatno su povećane osigurane svote u slučaju štete zbog smrti, tjelesne ozljede i oštećenja zdravlja u dijelu obveznog osiguranja vlasnika odnosno korisnika vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama, a u skladu s relevantnim propisima Europske unije.

Tablica 5.3. Obvezno osiguranje vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)

R. br.	Društvo za osiguranje	Zaračunata bruto premija (za 10.01)		
		2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
1	Croatia osiguranje d.d.	785.533	779.046	99,17
2	Euroherc osiguranje d.d.	652.633	652.864	100,04
3	Jadransko osiguranje d.d.	446.718	447.073	100,08
4	Allianz Zagreb d.d.	273.208	276.296	101,13
5	HOK osiguranje d.d.	135.672	142.147	104,77
6	Wiener osiguranje VIG d.d.	100.476	140.286	139,62
7	Triglav osiguranje d.d.	106.997	110.239	103,03
8	Generali osiguranje d.d.	74.094	98.935	133,53
9	Basler osiguranje Zagreb d.d.	93.112	95.400	102,46
10	Grawe Hrvatska d.d.	50.394	57.669	114,44
11	Uniqa osiguranje d.d.	54.878	51.242	93,37
12	Velebit osiguranje d.d.	43.176	46.459	107,60
13	Sunce osiguranje d.d.	30.742	28.383	92,33
14	Izvor osiguranje d.d.	22.478	23.881	106,24
15	Helios VIG d.d.	45.279		0,00
	Ukupno	2.915.390	2.949.920	101,18

Izvor: Hanfa

5.1.1.3. Struktura aktive

Ukupna imovina društava za osiguranje i društava za reosiguranje na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 35,4 mlrd. kuna, što je u odnosu na 2012. povećanje od 0,4 mlrd. kuna ili 1,2%. Od navedenog iznosa ukupne aktive na dan 31. prosinca 2013. na segment životnih osiguranja odnosilo se 18,2 mlrd. kuna (51,4%), na segment neživotnih osiguranja 16,3 mlrd. kuna (46,1%), dok se 868,0 mil. kuna (2,5%) odnosilo na reosiguranje. U strukturi ukupne imovine društava za osiguranje i društava za reosiguranje bila su najzastupljenija ulaganja (77,9%), na potraživanja se odnosilo 6,6% aktive, na materijalnu imovinu 5,6% aktive, na udjel reosiguranja u tehničkim pričuvama odnosilo se 4,1% aktive, dok su preostale stavke u strukturi aktive sudjelovale s manje od 3,0%.

Tablica 5.4. Struktura aktive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)

	31.12.2012.			Ukupno udjel	31.12.2013.			Ukupno udjel	Indeks 2013./2012.
	Život	Neživot	Ukupno		Život	Neživot	Ukupno		
Potraživanja za upisani a neuplaćeni kapital	0	0	0	0,00%	0	0	0	0,00%	-
Nematerijalna imovina	9.813	90.563	100.376	0,29%	7.020	87.801	94.820	0,27%	94,47
Materijalna imovina	95.705	2.190.354	2.286.059	6,54%	95.251	1.878.034	1.973.284	5,58%	86,32
Ulaganja	15.532.546	11.386.808	26.919.355	77,01%	16.288.169	11.268.754	27.556.922	77,89%	102,37
Ulaganja za račun i rizik vlasnika polica životnog osiguranja	799.441	0	799.441	2,29%	853.006	0	853.006	2,41%	106,70
Udio reosiguranja u tehničkim pričuvama	367.215	1.128.615	1.495.830	4,28%	379.058	1.058.397	1.437.455	4,06%	96,10
Odgodena i tekuća porezna imovina	15.900	41.389	57.289	0,16%	22.411	112.474	134.884	0,38%	235,45
Potraživanja	209.647	2.156.888	2.366.535	6,77%	160.730	2.173.669	2.334.399	6,60%	98,64
Ostala imovina	77.150	343.579	420.729	1,20%	95.942	342.911	438.852	1,24%	104,31
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	242.545	269.545	512.090	1,46%	283.916	271.199	555.115	1,57%	108,40
Ukupna aktiva	17.349.962	17.607.741	34.957.702	100,00%	18.185.502	17.193.237	35.378.739	100,00%	101,20

Izvor: Hanfa

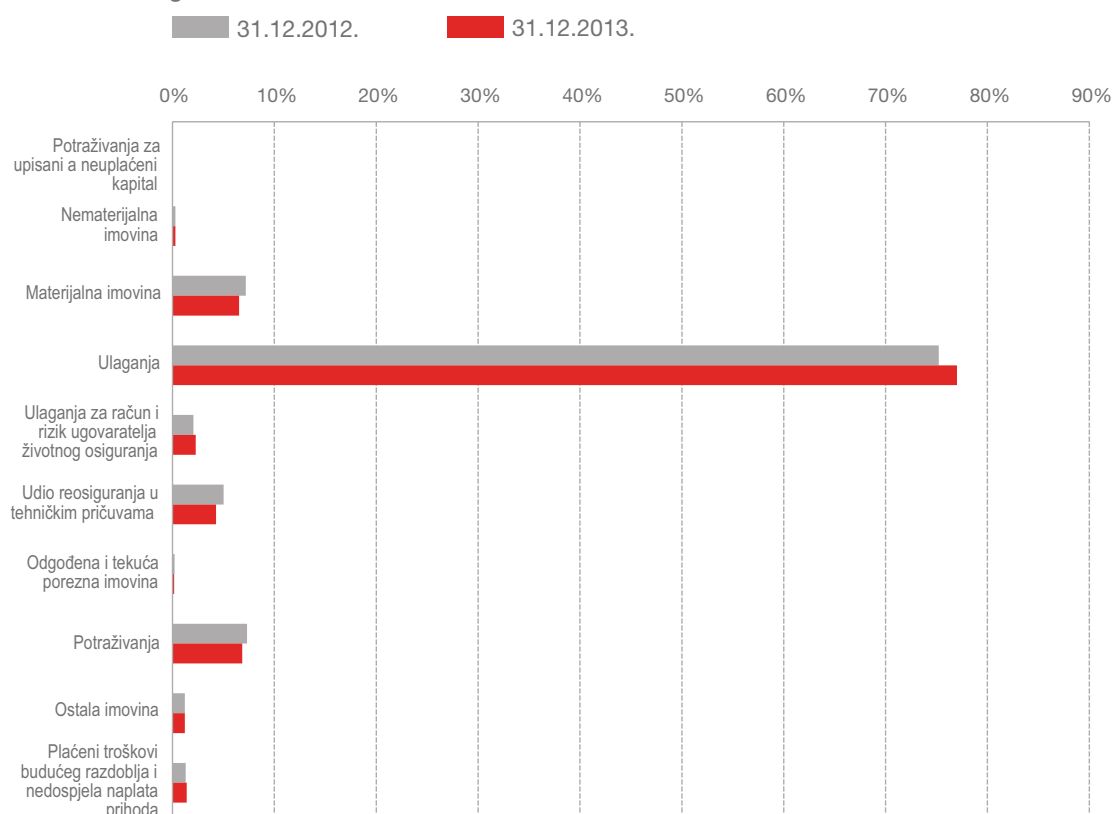
U aktivi životnih osiguranja najveći udjel (89,6%) odnosio se na ulaganja. Ulaganja za račun i rizik vlasnika polica životnog osiguranja⁵² činila su 4,7% aktive, dok su ostale stavke aktive u ukupnoj aktivi životnih osiguranja sudjelovale s manje od 3,0%. Unutar ulaganja najzastupljenija su bila ulaganja u dužničke vrijednosne papire i druge vrijednosne papire s fiksnim prihodom klasificirana u portfelj ulaganja koja se drže do dospelja (39,4% aktive životnih osiguranja) te ulaganja u dužničke vrijednosne papire i druge vrijednosne papire s fiksnim prihodom klasificirana u portfelj ulaganja raspoloživih za prodaju (30,1% aktive životnih osiguranja).

52 Životna osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik

U strukturi aktive neživotnih osiguranja (bez reosiguranja) također su bila najzastupljenija ulaganja, ali je njihov udjel bio znatno manji nego kod životnih osiguranja i iznosio je 65,5%. Potraživanja su u aktivni neživotnih osiguranja sudjelovala sa 12,8%, materijalna imovina sa 11,2%, dok je udjel reosiguranja u tehničkim pričuvama imao udjel od 5,7%. Kod ulaganja su najzastupljenija bila ulaganja raspoloživa za prodaju (ukupno su činila 20,0% aktive neživotnih osiguranja).

Iz prethodno navedenih podataka vidljivo je da je u 2013. ukupna aktiva bila veća u odnosu na 2012. godinu. Razlog povećanja ukupne aktive jest u povećanju aktive životnih osiguranja, zbog povećanja matematičke pričuve i adekvatno tome povećanja ulaganja.

Grafikon 5.9. Struktura aktive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini



Izvor: Hanfa

5.1.1.4. Struktura pasive

U pasivi djelatnosti osiguranja na dan 31. prosinca 2013. najveći udjel (68,8%) odnosio se na tehničke pričuve. Kapital i rezerve činili su 20,0% pasive, ostale obveze u pasivi su sudjelovale sa 3,5%, dok su preostale stavke u strukturi pasive sudjelovale s manje od 3,0%.

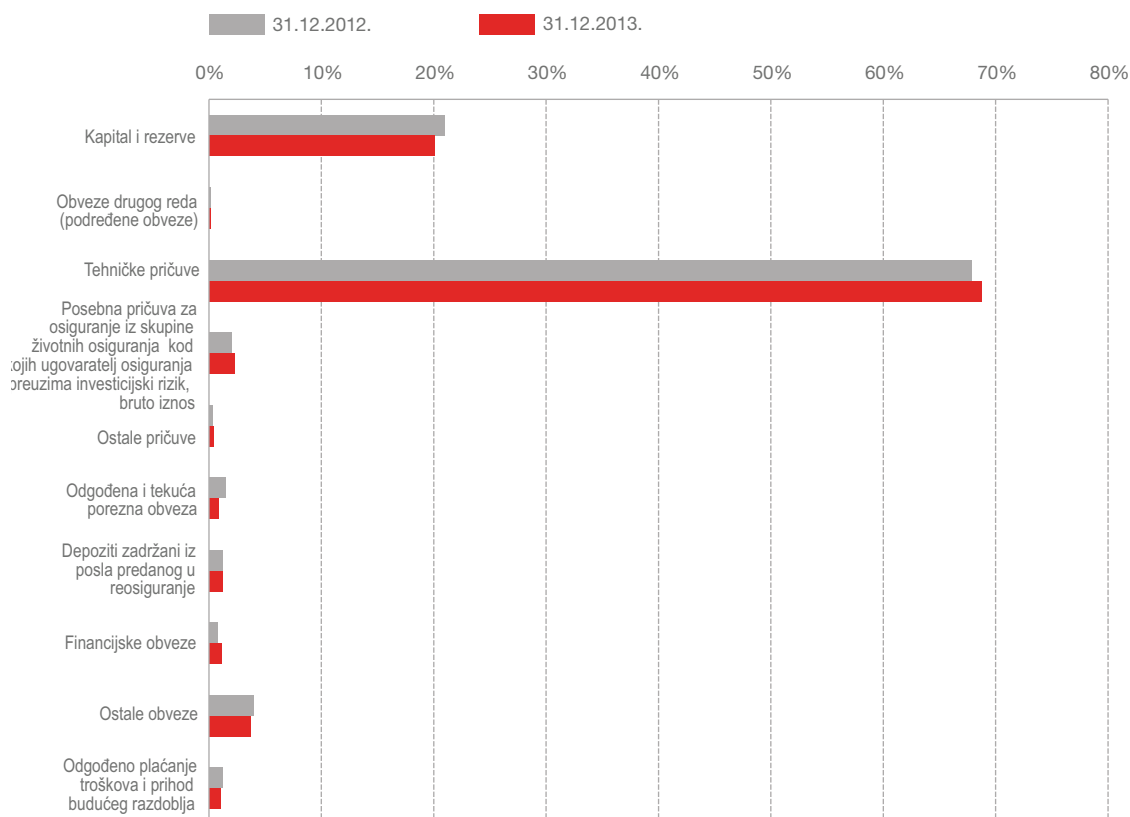
Tablica 5.5. Struktura pasive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)

	31.12.2012.			Ukupno udjel	31.12.2013.			Ukupno udjel	Indeks 2013./2012.
	Život	Neživot	Ukupno		Život	Neživot	Ukupno		
Kapital i rezerve	2.224.252	5.066.713	7.290.965	20,86%	2.194.626	4.874.618	7.069.244	19,98%	96,96
Obveze drugog reda (podređene obveze)		41.880	41.880	0,12%	0	37.315	37.315	0,11%	89,10
Tehničke pričuve	13.604.443	10.114.224	23.718.667	67,85%	14.454.488	9.874.398	24.328.887	68,77%	102,57
Posebna pričuva za osiguranje iz skupine živ. osig. kod kojih ugovaratelj osiguranja preuzima invest. rizik, bruto iznos	798.381		798.381	2,28%	848.137	0	848.137	2,40%	106,23
Ostale pričuve	16.762	112.065	128.827	0,37%	11.450	125.604	137.054	0,39%	106,39
Odgodena i tekuća porezna obveza	84.024	341.478	425.502	1,22%	43.244	209.196	252.441	0,71%	59,33
Depoziti zadržani iz posla predanog u reosiguranje	353.075	87.157	440.232	1,26%	364.551	72.419	436.969	1,24%	99,26
Financijske obveze	36.292	281.801	318.093	0,91%	5.951	534.548	540.498	1,53%	169,92
Ostale obveze	192.267	1.079.586	1.271.854	3,64%	212.674	1.032.567	1.245.241	3,52%	97,91
Odgodeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	40.464	482.837	523.301	1,50%	50.382	432.573	482.954	1,37%	92,29
Ukupna pasiva	17.349.962	17.607.741	34.957.702	100,00%	18.185.502	17.193.237	35.378.739	100,00%	101,20

Izvor: Hanfa

U pasivi životnih osiguranja na dan 31. prosinca 2013. tehničke pričuve iznosile su 14,5 mlrd. kuna te su u strukturi pasive sudjelovale sa 79,5%. Najzastupljenija stavka unutar tehničkih pričuva bila je matematička pričuva, koja je iznosila 14,2 mlrd. kuna i činila 78,2% pasive. Kapital i rezerve iznosili su 2,2 mlrd. kuna te su činili 12,1% pasive, dok je posebna pričuva za osiguranje iz skupine životnih osiguranja kod kojih ugovaratelj osiguranja preuzima investicijski rizik, bruto iznos od 848,1 mil. kuna, u pasivi sudjelovala sa 4,7%. Ostale stavke pasive životnih osiguranja pojedinačno nisu prelazile 3,0%. U strukturi pasive neživotnih osiguranja (bez reosiguranja) najznačajnija stavka također su bile tehničke pričuve u iznosu od 9,4 mlrd. kuna te su činile 57,5% pasive, od čega se najveći dio (6,2 mlrd. kuna) odnosio na bruto iznos pričuva šteta, koje su u pasivi sudjelovale sa 37,9%. Kapital i rezerve u iznosu od 4,6 mlrd. kuna činili su 28,0% pasive, dok se na ostale obveze odnosilo 1,0 mlrd. kuna (5,9% pasive).

Grafikon 5.10. Struktura pasive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini



Izvor: Hanfa

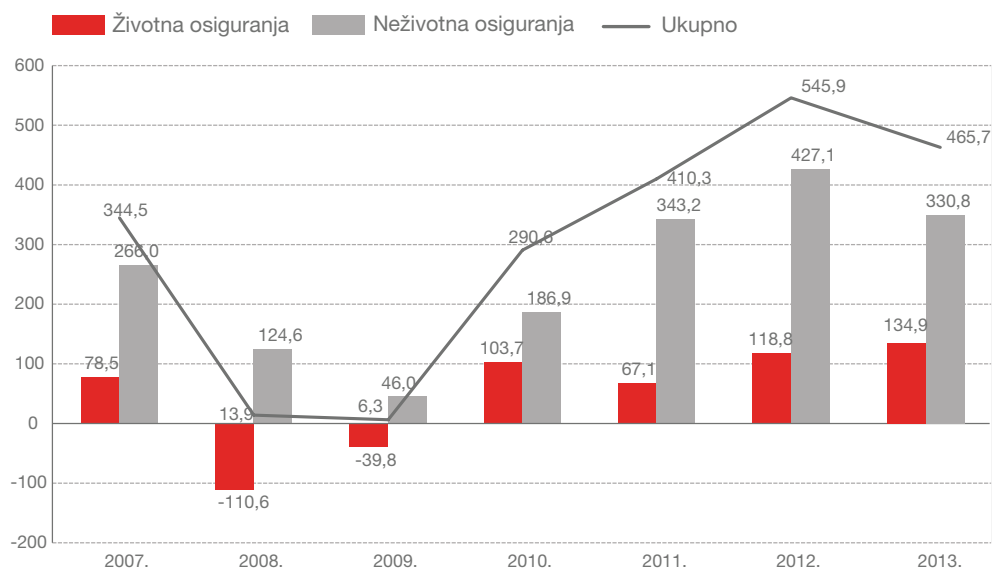
5.1.1.5. Financijski rezultat poslovanja

Od 26 društava za osiguranje i jednog društva za reosiguranje koja su poslovala na tržištu osiguranja u 2013. neto dobit u visini od 505,8 mil. kuna ostvarilo je 18 društava za osiguranje i jedno društvo za reosiguranje, dok je gubitak u visini od 40,2 mil. kuna ostvarilo osam društava za osiguranje.

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. kao rezultat poslovanja društava za osiguranje i društva za reosiguranje ostvarena je neto dobit od 465,6 mil. kuna, što u odnosu na 2012., kada je ostvareno 545,9 mil. kuna neto dobiti, predstavlja smanjenje neto dobiti u iznosu od 80,3 mil. kuna.

U skupini životnih osiguranja neto dobit u iznosu od 148,2 mil. kuna ostvarilo je 12 društava za osiguranje, dok su gubitak u iznosu od 13,3 mil. kuna iskazala četiri društva za osiguranje. U skupini neživotnih osiguranja neto dobit od 338,1 mil. kuna ostvarilo je 15 društava za osiguranje, dok su gubitak u iznosu od 26,9 mil. kuna iskazala četiri društva za osiguranje. Društvo za reosiguranje ostvarilo je neto dobit u iznosu od 19,6 mil. kuna.

Grafikon 5.11. Rezultat poslovanja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje od 2007. do 2013. godine⁵³ (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

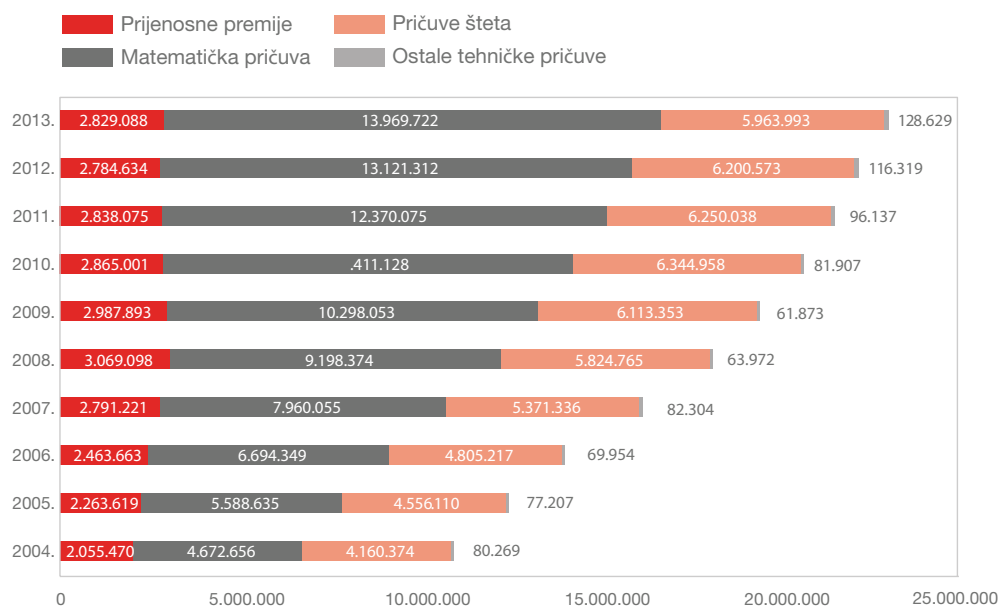
5.1.1.6. Tehničke pričuve

Visina neto tehničkih pričuva društava za osiguranje i društava za reosiguranje na dan 31. prosinca 2013. iskazana je u izvještaju o financijskom položaju u visini od 22,9 mlrd. kuna i veća je za 3,0% u odnosu na dan 31. prosinca 2012. godine. Kao i prethodne godine društva su najviše sredstava ukupne neto tehničke pričuve izdvojila u matematičku pričuvu, koja je činila 61,0% ukupnih tehničkih pričuva te je u odnosu na 2012. zabilježila porast od 6,5%. U odnosu na 2012. navedeno predstavlja veći udjel matematičke pričuve unutar ukupnih tehničkih pričuva, a uslijed porasta zaračunate bruto premije životnih osiguranja i tehničkih pričuva životnih osiguranja i s obzirom na činjenicu da 61,0% ukupnih tehničkih pričuva čine matematičke pričuve.

Tehničke pričuve predstavljaju sredstva društva za osiguranje namijenjena pokriću budućih obveza iz osiguranja i eventualnih gubitaka zbog rizika koji proizlaze iz poslova osiguranja koje obavlja. Tehničke pričuve uključuju pričuve za prijenosne premije, pričuve za bonuse i popuste, pričuve šteta i druge tehničke pričuve osiguranja. Društvo za osiguranje može oblikovati i tehničke pričuve za kolebanje štete. Ako društvo za osiguranje obavlja poslove životnih osiguranja odnosno osiguranja kod kojih se kumuliraju sredstva štednje ili sredstva za pokriće rizika u kasnijim godinama osiguranja s višegodišnjim trajanjem na koja se primjenjuju tablice vjerojatnosti i izračuni kao i na životna osiguranja, dužno je oblikovati i matematičke pričuve. Posebne pričuve dužno je oblikovati ako obavlja osiguranja kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicijski rizik.

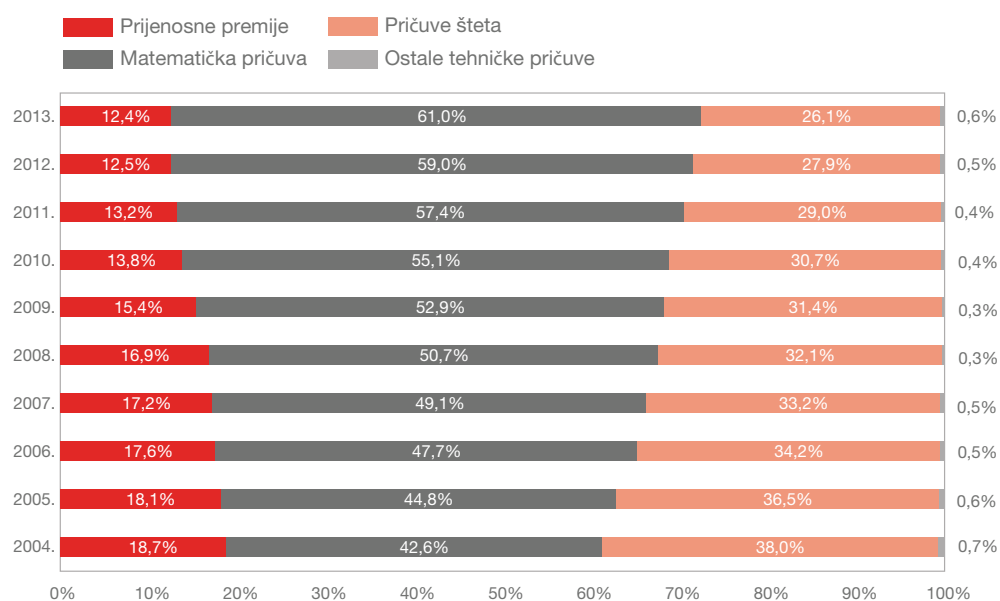
⁵³ Rezultati poslovanja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje za razdoblja ranija od 2007. nisu prikazani zbog promjene u metodologiji iskazivanja podataka u obrascu Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti.

Grafikon 5.12. Kretanje neto tehničke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine (u tis. kn)



Izvor: Hanfa

Grafikon 5.13. Struktura tehničkih pričuva za razdoblje od 2004. do 2013. godine



Izvor: Hanfa

5.1.1.7. Ulaganja imovine za pokriće tehničke pričuve

Imovinu za pokriće tehničke pričuve društva za osiguranje i društva za reosiguranje dužna su oblikovati u skladu s relevantnim odredbama ZOS-a, kojima su propisane vrste i ograničenja dopuštenih ulaganja imovine za pokriće tehničke pričuve, te u skladu s odredbama Pravilnika o vrstama i obilježjima imovine za pokriće tehničkih pričuva, pravilima za disperziju i ograničenje ulaganja imovine za pokriće tehničkih pričuva, njihovom vrednovanju, usklađenosti, pravilima za upotrebu izvedenih financijskih instrumenata te načinu i rokovima izvješćivanja (NN, br. 119/09, 155/09, 01/12, 39/12, 79/13 i 105/13; dalje u tekstu: Pravilnik o ulaganjima). Prema odredbama članka 296. stavka 6. ZOS-a danom prijema Republike Hrvatske u članstvo Europske unije društva za osiguranje mogu imovinu za pokriće tehničkih pričuva ulagati u države članice i države članice Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) na isti način kao i u Republici Hrvatskoj, odnosno u sve vrste ulaganja propisane člankom 115. stavkom 1. ZOS-a, uz ograničenja ulaganja imovine za pokriće tehničke pričuve iz članka 116. stavka 1. i 2. ZOS-a. Također, danom prijema Republike Hrvatske u članstvo Europske unije odredbe članka 115. stavka 2. i članka 116. stavka 3. ZOS-a prestaju važiti. Do stupanja na snagu navedenih odredaba ZOS-a ulaganja u druge države članice i države članice OECD-a bila su dopuštena samo u okviru detaljno propisanih zakonskih ograničenja.

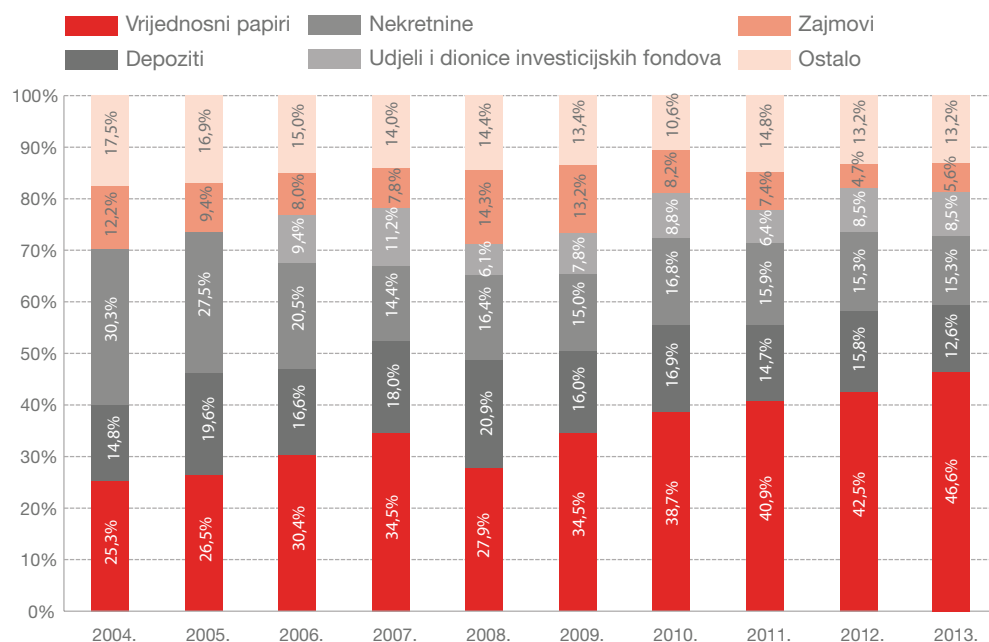
Traženo pokriće tehničke pričuve osim matematičke pričuve⁵⁴ društava za osiguranje i društava za reosiguranje na dan 31. prosinca 2013. iznosilo je 8,8 mlrd. kuna, dok je ukupna uložena imovina iznosila 9,6 mlrd. kuna, odnosno 0,8 mlrd. kuna ili 8,6% više. Najveći udjel u strukturi ulaganja na razini djelatnosti osiguranja odnosio se na ulaganja u vrijednosne papire⁵⁵, koja su činila 46,6% ukupnih ulaganja te je njihov ukupni udjel bio veći u odnosu na 2012., kada je iznosio 42,5%. Ta ulaganja najvećim dijelom činila su ulaganja u vrijednosne papire čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, druga država članica ili država članica OECD-a, Hrvatska narodna banka, središnja banka druge države članice ili države članice OECD-a ili Hrvatska banka za obnovu i razvoj s udjelom od 39,5% u ukupnim ulaganjima. Povećanje udjela u ukupnim ulaganjima zabilježio je i udjel zajmova, koji se sa 4,7% u 2012. povećao na 5,6% u 2013. godini. Smanjenje udjela u ukupnim ulaganjima zabilježio je udjel ulaganja u depozite, koji se sa 15,8% u 2012. smanjio na 12,6% u 2013., te udjel ulaganja u nekretnine, koji se sa 15,3% u 2012. smanjio na 13,5% u 2013. godini. Udjel ulaganja u investicijske fondove od 8,5% kao i udjel ostalih ulaganja⁵⁶ od 13,2% ostali su nepromijenjeni u odnosu na prethodnu godinu.

54 Traženo pokriće tehničke pričuve osim matematičke pričuve čine pričuve za prijenosne premije, pričuve za bonuse i popuste, pričuve šteta, pričuve za kolebanje šteta te druge tehničke pričuve osiguranja.

55 Navedena ulaganja propisana su člankom 115. stavkom 1. točkama 1. – 8. ZOS-a.

56 Sredstva na poslovnom računu društva za osiguranje, udjeli trgovačkih društava sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici ili državi članici OECD-a te ulaganja uz suglasnost nadzornog tijela

Grafikon 5.14. Struktura ulaganja iz sredstava tehničke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine



Izvor: Hanfa

5.1.1.8. Ulaganja imovine za pokriće matematičke pričuve

Društva za osiguranje oblikuju matematičku pričuvu u visini sadašnje vrijednosti svih budućih obveza društava za osiguranje, izračunatu na temelju zaključenih ugovora o osiguranju te umanjenu za sadašnju procijenjenu vrijednost budućih premija koje će biti uplaćene na temelju tih osiguranja. Isto tako, društvo za osiguranje koje obavlja poslove osiguranja u vrstama osiguranja za koje je nužno oblikovati matematičku pričuvu dužno je ulagati imovinu za pokriće matematičke pričuve i njome upravljati odvojeno od druge imovine. Pri tome vrijednost imovine za pokriće matematičke pričuve mora u svakom trenutku biti najmanje jednaka visini traženoga pokrića koje obuhvaća matematičku pričuvu. Imovinu za pokriće matematičke pričuve društva za osiguranje dužna su ulagati u skladu s relevantnim odredbama ZOS-a kojima su propisane vrste i ograničenja dopuštenih ulaganja imovine za pokriće matematičke pričuve te odredbama Pravilnika o ulaganjima, uzimajući u obzir vrste poslova osiguranja koje obavljaju, s time da je zajamčena sigurnost, isplativost te odgovarajuća raznovrsnost ulaganja. Slobodna novčana sredstva moraju biti adekvatno uložena kako bi se većom disperzijom i preciznijim definiranjem namjene ulaganja na najmanju mjeru ograničio rizik ulaganja, što se posebno odnosi na ulaganje sredstava životnih osiguranja, s obzirom na to da ta sredstva imaju karakter dugoročne štednje.

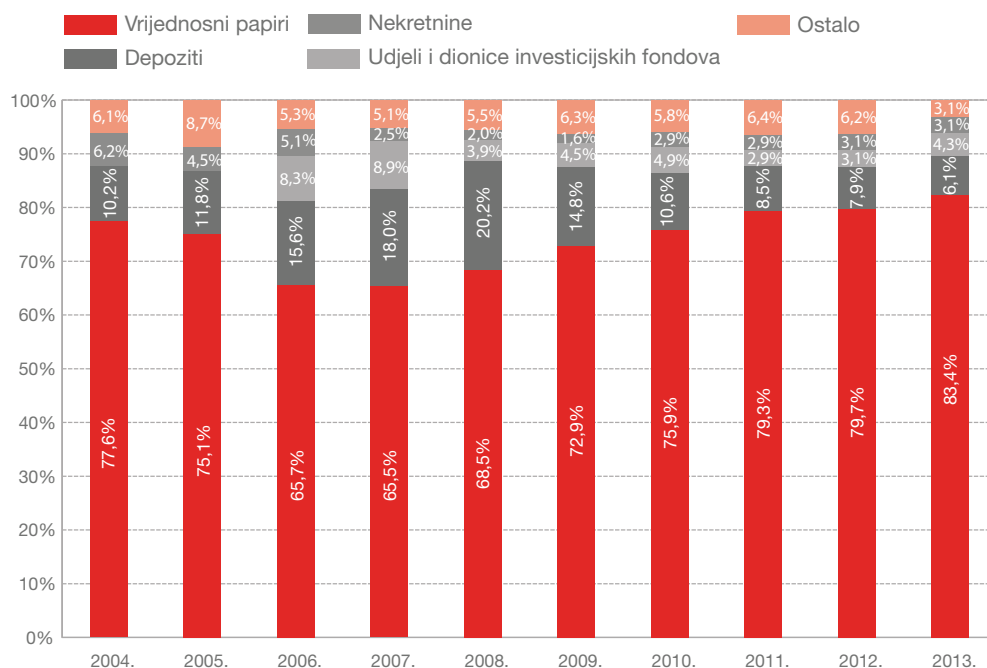
Prema odredbama članka 296. stavka 7. ZOS-a od dana prijema Republike Hrvatske u članstvo Europske unije društva za osiguranje mogu imovinu za pokriće matematičke pričuve ulagati u države članice i države članice OECD-a, u sve vrste ulaganja iz članka 122. stavka 1. ZOS-a uz ograničenja ulaganja imovine za pokriće matematičke pričuve iz članka 123. stavaka 1. i 2. ZOS-a te odredbe članka 122. stavka 2. i članka 123. stavka 3. ZOS-a prestaju važiti. Do stupanja na snagu navedenih odredaba ZOS-a ulaganja u druge države članice i države članice OECD-a bila su dopuštena detaljno propisanim zakonskim ograničenjima. Nadalje, člankom 305.

stavkom 2. ZOS-a propisano je da se od dana prijema Republike Hrvatske u Europsku uniju neće primjenjivati ograničenje ulaganja u vrijednosne papire čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, Hrvatska narodna banka i Hrvatska banka za obnovu i razvoj te u obveznice i druge dužničke vrijednosne papire za koje je Republika Hrvatska izdala jamstvo, u visini od najmanje 50,0% traženog pokrića matematičke pričuve.

Na dan 31. prosinca 2013. društva za osiguranje iskazala su traženo pokriće matematičke pričuve⁵⁷ u visini od 14,1 mlrd. kuna, dok je imovina za pokriće matematičke pričuve iznosila 14,5 mlrd. kuna, što znači da su društva za osiguranje uložila 0,4 mlrd. kuna, odnosno 2,8% više sredstava od traženog pokrića.

U strukturi ulaganja najveći dio sredstava bio je uložen u vrijednosne papire čiji je izdavatelj Republika Hrvatska, druga država članica ili država članica OECD-a, Hrvatska narodna banka, središnja banka druge države članice ili države članice OECD-a ili Hrvatska banka za obnovu i razvoj (80,7%). Značajan dio sredstava bio je uložen i u depozite u bankama sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici ili državi članici OECD-a (6,1%). U ostale oblike imovine za pokriće matematičke pričuve po pojedinačnim stavkama bilo je uloženo manje od 5,0%, a ta pojedinačna ulaganja zajedno su u ukupnoj strukturi ulaganja imovine za pokriće matematičke pričuve činila 13,2%.

Grafikon 5.15. Struktura ulaganja iz sredstava matematičke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine



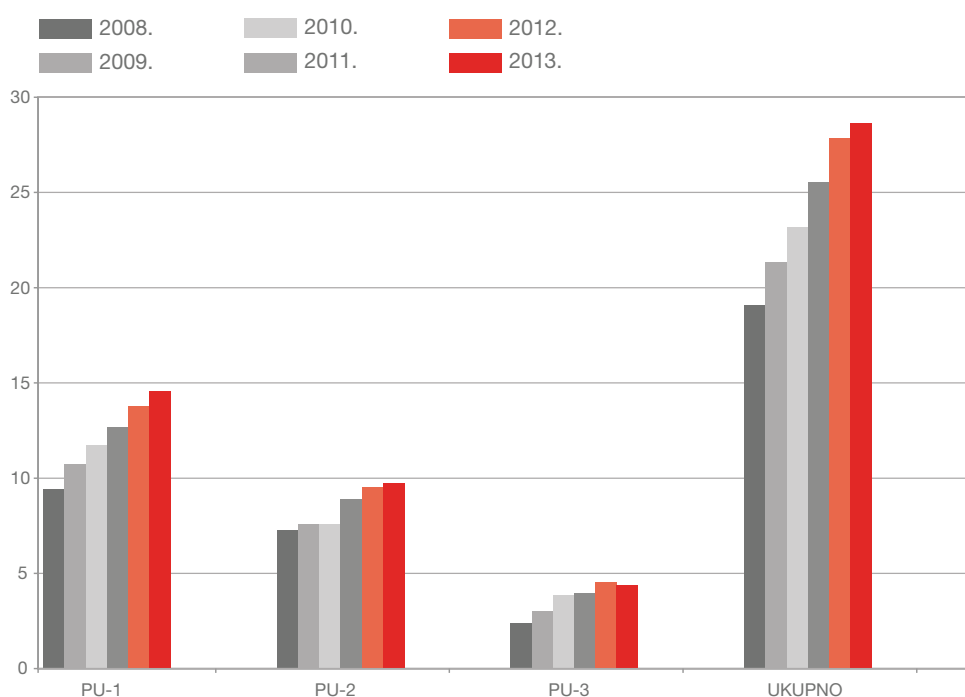
Izvor: Hanfa

57 Traženo pokriće matematičke pričuve čine matematička pričuva, pričuve za prijenosne premije kod vrsta rizika za koje je nužno oblikovati matematičku priču, pričuve za štete kod vrsta rizika za koje je nužno oblikovati matematičku priču te pričuve za bonuse i popuste kod vrsta rizika za koje je nužno oblikovati matematičku priču.

5.1.1.9. Ulaganja imovine iz kapitala i ostalih sredstava (osim imovine za pokriće matematičke pričuve i imovine za pokriće tehničke pričuve)

Ukupna ulaganja imovine iz kapitala i ostalih sredstava, osim imovine za pokriće matematičke pričuve i imovine za pokriće tehničke pričuve (dalje u tekstu: ulaganja imovine iz kapitala) u 2013. iznosila su 4,4 mlrd. kuna, od čega se 1,3 mlrd. kuna, odnosno 30,1% odnosilo na životna osiguranja, a 3,1 mlrd. kuna, odnosno 69,9% na neživotna osiguranja. Od ukupnih ulaganja imovine iz kapitala najveći dio (37,6%) činili su depoziti, zajmovi i potraživanja u iznosu od 1,7 mlrd. kuna. U usporedbi s godinom 2012., ukupna ulaganja imovine iz kapitala u 2013. smanjena su za 68,5 mil. kuna, odnosno za 1,5%.

Grafikon 5.16. Struktura ulaganja iz sredstava matematičke pričuve⁵⁸, tehničke pričuve, osim matematičke pričuve⁵⁹ te ulaganja imovine iz kapitala⁶⁰ za razdoblje od 2008. do 2013. godine⁶¹ (u mlrd. kn)



Izvor: Hanfa

58 Podaci o ulaganjima iz sredstava matematičke pričuve preuzeti su iz obrazaca Pregled stanja ulaganja imovine za pokriće matematičke pričuve (obrazac PU-1).

59 Podaci o ulaganjima iz sredstava tehničke pričuve, osim matematičke pričuve preuzeti su iz obrazaca Pregled stanja ulaganja imovine za pokriće tehničke pričuve, osim matematičke pričuve (obrazac PU-2).

60 Podaci o ulaganjima iz kapitala preuzeti su iz obrazaca Pregled stanja ulaganja imovine iz kapitala i ostalih sredstava (obrazac PU-3).

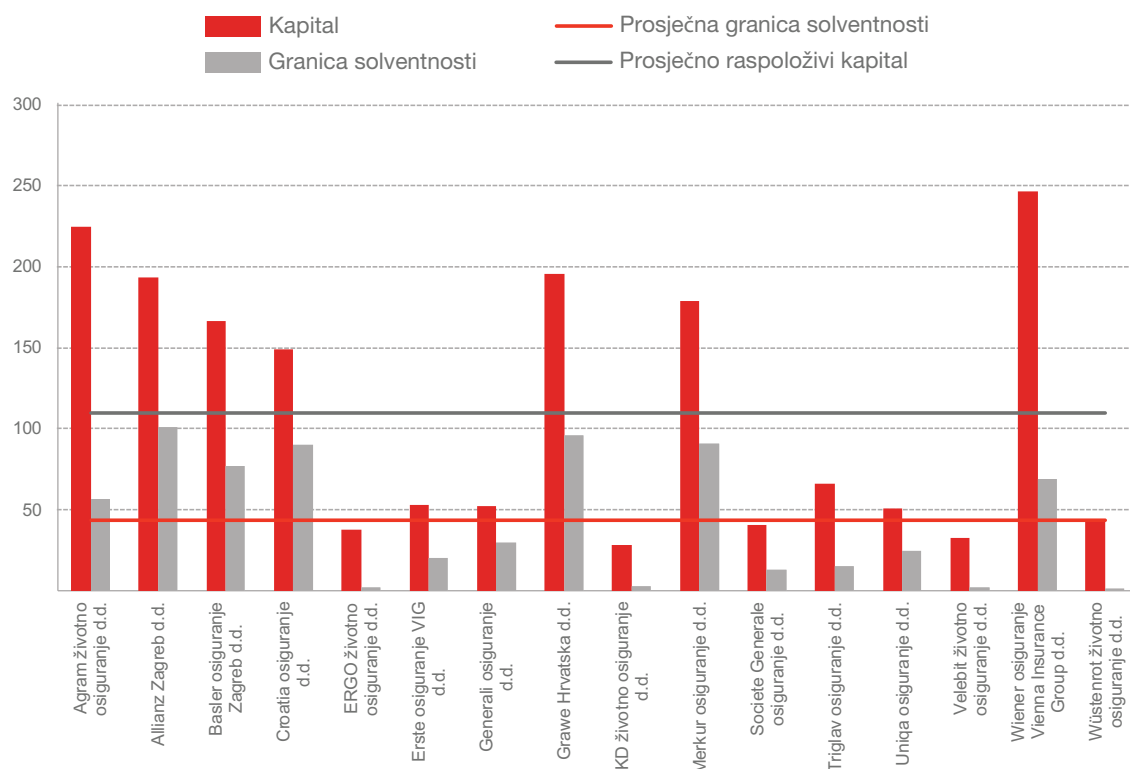
61 Ulaganja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje iz sredstava matematičke pričuve, tehničke pričuve, osim matematičke pričuve te ulaganja iz kapitala za razdoblja ranija od 2008. nisu prikazana zato što su se podaci iz obrazaca Pregled stanja ulaganja imovine iz kapitala i ostalih sredstava, osim imovine za pokriće matematičke pričuve i imovine za pokriće tehničke pričuve (obrazac PU-3) počeli prikupljati 2008. godine.

5.1.1.10. Adekvatnost kapitala

Hanfa posebno značenje pridaje tome raspolažu li društva dovoljnim kapitalom i pričuvama potrebnim za podmirenje svih obveza prema osiguranicima i oštećenim osobama te ulažu li sredstva u skladu sa zakonskim odredbama. Društvo za osiguranje odnosno društvo za reosiguranje dužno je održavati razinu kapitala adekvatnu opsegu i vrstama poslova osiguranja koje obavlja te s obzirom na rizike kojima je izloženo. Kako bi društvo za osiguranje odnosno društvo za reosiguranje bilo kapitalno adekvatno, mora ispunjavati tri uvjeta propisana ZOS-om, odnosno kapital društva mora biti najmanje jednak granici solventnosti, jamstveni kapital društva mora biti najmanje jednak jednoj trećini granice solventnosti i jamstveni kapital mora biti najmanje jednak minimalnom temeljnom kapitalu.

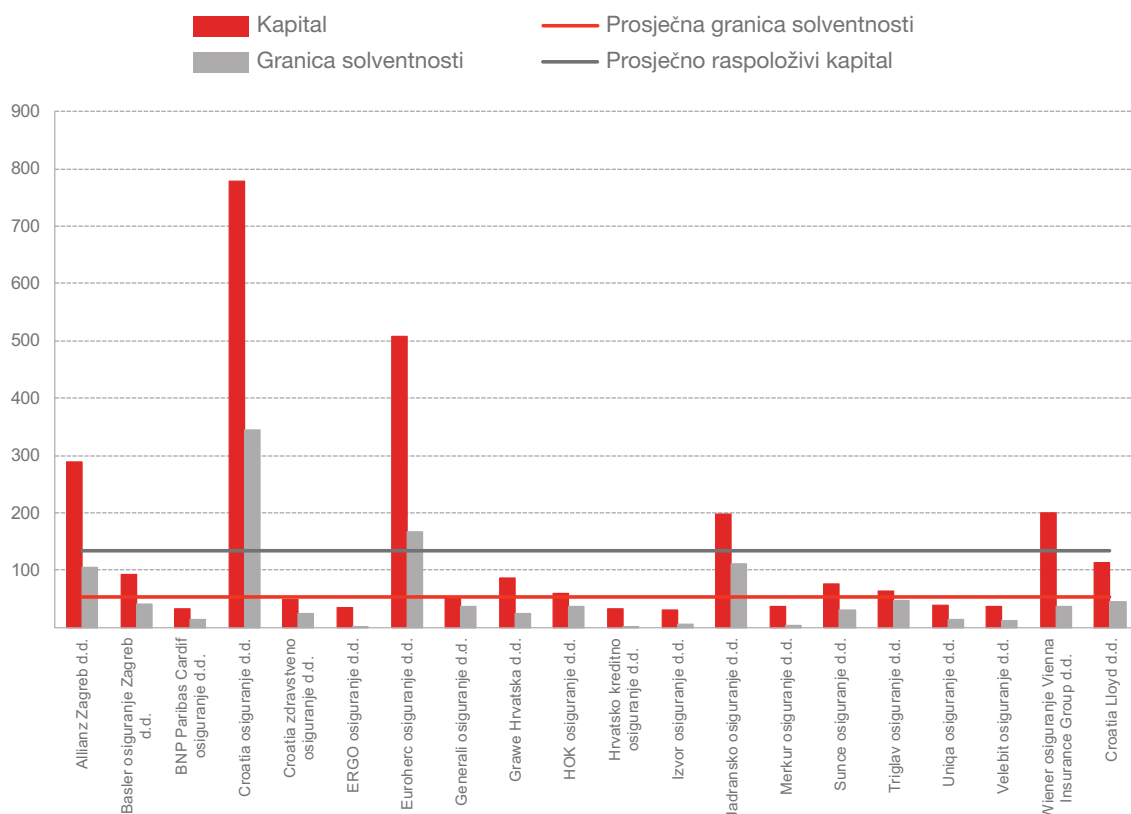
Granica solventnosti koristi se za utvrđivanje najmanje potrebnog vlastitog kapitala, a predstavlja utvrđeni najmanji odnos između definiranih pozicija u financijskim izvješćima društava za osiguranje i društava za reosiguranje. Granica solventnosti predstavlja odraz rizika osigurateljnog portfelja društava za osiguranje (mjerenostetama, premijama, tehničkim pričuvama i svotama pod rizikom). Odredbama članaka 98. i 99. ZOS-a propisan je način izračuna granice solventnosti za društva za osiguranje koja obavljaju poslove životnih odnosno neživotnih osiguranja te za društva za reosiguranje.

Grafikon 5.17. Odnos raspoloživog kapitala i granice solventnosti po društvima u skupni životnih osiguranja za 2013. godinu (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

Grafikon 5.18. Odnos raspoloživog kapitala i granice solventnosti po društvima za osiguranje u skupini neživotnih osiguranja za 2013. godinu (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

Sva društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje na dan 31. prosinca 2013. ispunjavala su sva tri uvjeta propisana ZOS-om te su bila kapitalno adekvatna.

5.1.1.11. Pokazatelji tržišta osiguranja

Pokazatelji tržišta osiguranja⁶² koriste se za praćenje poslovanja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje.

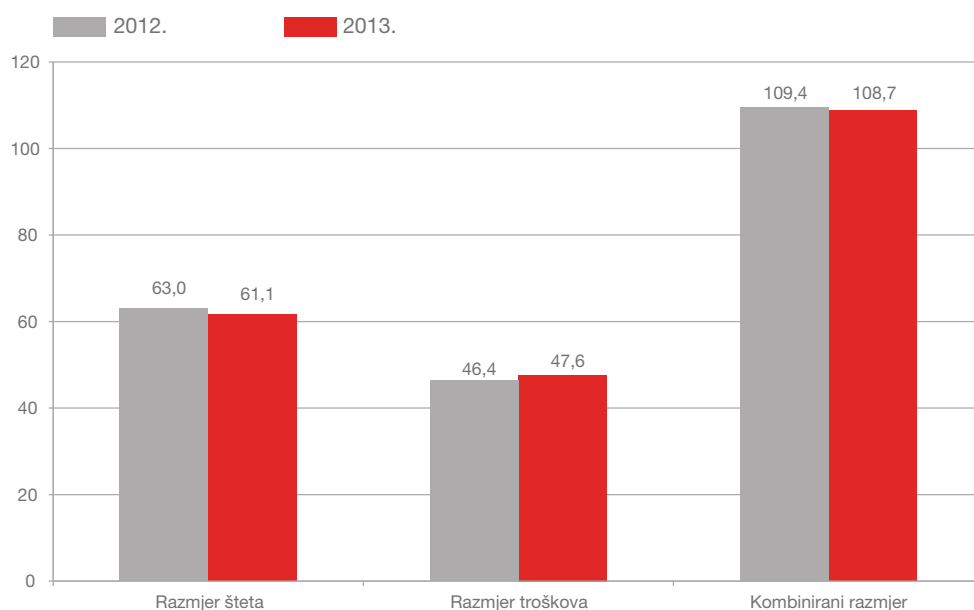
Razmjer šteta računa se kao odnos zbroja iznosa likvidiranih šteta, promjena pričuva za štete i promjena ostalih tehničkih pričuva (uključujući i promjene tehničkih pričuva životnih osiguranja kada ugovaratelj snosi rizik ulaganja) te zarađene premije osiguranja, s tim da se u izračun uzimaju neto vrijednosti od reosiguranja. Razmjer šteta u 2013. iznosio je 61,1% i bio je povoljniji u odnosu na 2012., kada je iznosio 63,0%. Za skupinu životnih osiguranja razmjer šteta iznosio je 98,2%, što je povećanje u odnosu na 2012., kada je iznosio 93,1%. Za skupinu neživotnih osiguranja razmjer šteta iznosio je 45,1% te se smanjio u odnosu na 2012., kada je iznosio 50,6%.

⁶² Podaci o pokazateljima za 2013. koji se izračunavaju temeljem podataka iz izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti ne uključuju podatke društva Helios Vienna Insurance Group d.d. zbog računovodstvenih efekata pripajanja društva Helios Vienna Insurance Group d.d. društvu Kvarner Vienna Insurance Group d.d., koje nadalje posluje pod imenom Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.

Razmjer troškova računa se kao odnos zbroja iznosa poslovnih rashoda (troškovi pribave i troškovi uprave) i ostalih tehničkih troškova te zaračunate bruto premije umanjene za dio premije predan u reosiguranje. Razmjer troškova u 2013. iznosio je 47,6% i bio je nepovoljniji u odnosu na 2012., kada je iznosio 46,4%. Za skupinu životnih osiguranja razmjer troškova iznosio je 33,2%, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2012., kada je navedeni pokazatelj iznosio 35,4%. Za skupinu neživotnih osiguranja navedeni pokazatelj iznosio je 53,6% i predstavlja blago povećanje u odnosu na 2012., kada je iznosio 50,9%. Razmjer troškova može se osim u odnosu na zaračunatu bruto premiju računati i u odnosu na zarađenu premiju te je pri tom izračunu razmjer troškova u 2013. iznosio 48,5% i bio je nepovoljniji u odnosu na 2012., kada je iznosio 46,7%.

Kombinirani razmjer računa se kao zbroj razmjera šteta i razmjera troškova, a pokazuje rezultat poslovanja prije uključivanja prihoda od ulaganja. U 2013. iznosio je 108,7%, dok je u 2012. iznosio 109,4%, iz čega proizlazi da je u 2013. taj pokazatelj bio povoljniji. Za skupinu životnih osiguranja kombinirani razmjer iznosio je 131,5%, a za skupinu neživotnih osiguranja 98,7%. Općenito se smatra da je pokazatelj kombiniranog razmjera bolji ako je manji od 100,0%, a kao pokazatelj je bolji za neživotna osiguranja budući da kod životnih osiguranja treba uzeti u obzir i rezultat ulaganja jer je kamatna stopa implicitno uračunata u premiju osiguranja i matematičku pričuvu. Ako bi se u obzir uzelo da je razmjer troškova izračunat u odnosu na zarađenu premiju, tada je kombinirani razmjer u 2013. iznosio 109,6% i bio je gotovo isti kao i u 2012., kada je iznosio 109,7%.

Grafikon 5.19. Pokazatelji tržišta osiguranja za 2012. i 2013. godinu (u %)



Izvor: Hanfa

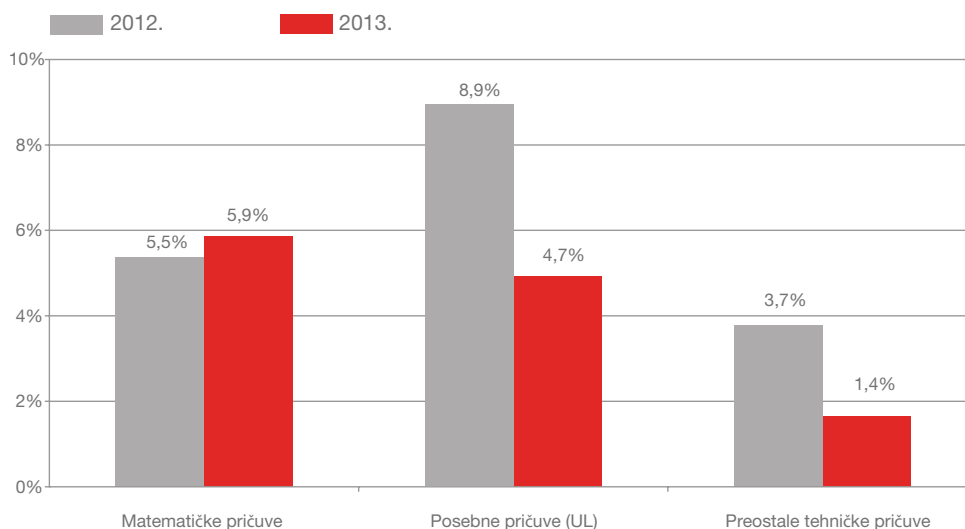
Rezultat ulaganja računa se kao odnos prihoda od ulaganja umanjenih za troškove ulaganja za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2013. i stanja ulaganja na dan 31. prosinca 2013. godine. Rezultat ulaganja u 2013. iznosio je 3,6%, dok je u 2012. iznosio 4,4%. Za skupinu životnih osiguranja rezultat ulaganja iznosio je 5,5% te predstavlja povećanje u odnosu na 2012., kada je iznosio 5,2%. Za skupinu neživotnih osiguranja navedeni pokazatelj iznosio je 0,9%, što je pad u odnosu na 2012., kada je njegova vrijednost bila 3,3%.

Koeficijent zaduženosti računa se kao odnos ukupnih obveza i ukupne imovine. Taj koeficijent pokazuje koliko je imovine financirano iz obveza koje ne uključuju kapital i rezerve. U 2013. koeficijent zaduženosti iznosio je 0,80, dok je u 2012. iznosio 0,79. Za skupinu životnih osiguranja koeficijent zaduženosti iznosio je 0,88, što predstavlja blago povećanje u odnosu na 2012., kada je iznosio 0,87, dok je za skupinu neživotnih osiguranja on iznosio 0,72, što je više u odnosu na 2012., kada je njegova vrijednost bila 0,71. Potrebno je napomenuti kako je osiguranje industrija s relativno visokim koeficijentom zaduženosti zbog činjenice da je udio tehničkih pričuva (budućih obveza prema klijentima i oštećenima) iskazan u pasivi.

Rentabilnost imovine ili povrat na uloženu imovinu (ROA) računa se kao odnos dobiti ili gubitka obračunskog razdoblja poslije poreza i ukupne aktive. Taj je pokazatelj na razini svih društava za osiguranje u 2013. iznosio 1,3% i smanjio se u odnosu na 2012., kada je iznosio 1,6%. Za skupinu životnih osiguranja rentabilnost imovine iznosila je 0,74%, što je povećanje u odnosu na 2012., kada je iznosila 0,68%. Za skupinu neživotnih osiguranja taj je pokazatelj iznosio 1,9% i smanjio se u odnosu na 2012. kada je njegova vrijednost bila 2,4%. Smatra se da je rentabilnost imovine bolja što je navedeni koeficijent veći.

Rentabilnost vlastitih sredstava ili povrat na uloženi vlastiti kapital (ROE) predstavlja odnos između dobiti ili gubitka obračunskog razdoblja poslije poreza i vlastitih sredstava (upisani kapital, premija na emitirane dionice, revalorizacijske rezerve, rezerve i prenesena (zadržana) dobit ili gubitak). Izražena je u postotku, a pokazuje koliko dobiti ili gubitka obračunskog razdoblja poslije poreza donosi 100 kuna vlastitih sredstava. Ukupna je rentabilnost vlastitih sredstava u 2013. iznosila 7,1%, što je pad u odnosu na 2012., kada je iznosila 8,1%. Za skupinu životnih osiguranja rentabilnost vlastitih sredstava iznosila je 6,6% te se povećala u odnosu na 2012., kada je iznosila 5,6%. Za skupinu neživotnih osiguranja taj je pokazatelj iznosio 7,3%, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2012., kada je njegova vrijednost bila 9,2%.

Grafikon 5.20. Prinos od ulaganja⁶³ po izvorima u 2012. i 2013. godini



Izvor: Hanfa

63 Prinos od ulaganja računa se kao odnos prihoda od ulaganja umanjjenih za troškove ulaganja i prosječnih uloženi sredstava.

Društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje ostvarila su u 2013. najveći prinos od ulaganja iz matematičke pričuve (5,9%), što predstavlja povećanje u odnosu na 2012., kada je navedeni prinos iznosio 5,5%. Prinos od ulaganja iz posebnih pričuva kod kojih ugovaratelj osiguranja preuzima na sebe investicijski rizik u 2013. bio je 4,7%, što predstavlja značajno smanjenje u odnosu na 2012., kada je njegova vrijednost iznosila 8,9%. Prinos od ulaganja iz preostalih tehničkih pričuva u 2013. bio je 1,4% te se smanjio u odnosu na 2012., kada je iznosio 3,7%.

5.1.2. Hrvatski ured za osiguranje

U skladu s odredbom članka 271. stavka 5. ZOS-a djelatnost Ureda financiraju društva za osiguranje kao članovi Ureda. Članstvo u Uredu obvezno je za društva za osiguranje koja se bave obveznim osiguranjima u prometu, dok je za društva koja obavljaju ostale poslove osiguranja ili poslove reosiguranja članstvo dobrovoljno. U 2013. Ured je imao 20 članova, od kojih je 15 bilo obveznih, a pet dobrovoljnih.

U Izvješću o radu Ureda prikazano je financijsko poslovanje Ureda (Redovita djelatnost Ureda) i financijsko poslovanje Garancijskog fonda za 2013. godinu.

5.1.2.1. Redovita djelatnost

Tablica 5.6. Skraćeni izvještaj o financijskom položaju redovite djelatnosti Ureda na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Redni broj	Opis pozicije	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
Aktiva				
Ukupno imovina		8.452	8.227	97,34
1	Nefinancijska imovina	6.669	6.481	97,19
2	Financijska imovina	1.784	1.746	97,88
Pasiva				
Ukupno obveze i vlastiti izvori		8.452	8.227	97,34
1	Obveze	3.743	3.640	97,26
2	Izvori financiranja	4.710	4.587	97,40

Izvor: Hanfa

Prema izvještaju o financijskom položaju sa stanjem na dan 31. prosinca 2013. vrijednost ukupne imovine Ureda iznosila je 8,2 mil. kuna, od čega se na nefinancijsku imovinu odnosilo 6,5 mil. kuna, a na financijsku imovinu 1,7 mil. kuna. Iskazana imovina za 2013. bila je za 2,7% manja nego u 2012., što je rezultat podjednakog smanjenja financijske imovine i nefinancijske imovine. Ukupne obveze Ureda na dan 31. prosinca 2013. iznosile su 3,6 mil. kuna, što je za 2,7% manje nego prethodne godine. Izvori financiranja iznosili su 4,6 mil. kuna, a sastojali su se od vlastitih izvora financiranja od osnivača u iznosu od 68,0 tis. kuna te viška prihoda nad rashodima u iznosu od 4,5 mil. kuna. Višak prihoda čine sva neutrošena sredstva od početka poslovanja Ureda te sve nabavke dugotrajne imovine iz sredstava dobivenih prema proračunu, a umanjnih za ispravke vrijednosti dugotrajne imovine.

Tablica 5.7. Prihodi i rashodi iz redovite djelatnosti Ureda za 2012. i 2013. godinu (u tis. kn)

Redni broj	Opis	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
A	Prihodi	9.976	8.529	85,49
1.	Ukupno prihodi iz redovite djelatnosti	9.367	7.749	82,72
2.	Ukupni prihodi - oporeziva djelatnost	609	780	128,22
B	Rashodi	11.207	8.537	76,18
1.	Ukupno rashodi iz redovite djelatnosti	10.476	7.632	72,85
2.	Ukupno rashodi - oporeziva djelatnost	731	905	123,90
C	Višak / manjak prihoda	-1.231	-8	-

Izvor: Hanfa

Ukupni prihodi Ureda u razdoblju od siječnja do prosinca 2013. iskazani su u iznosu od 8,5 mil. kuna, što je za 14,5% manje u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi ukupnih prihoda prihodi iz redovite djelatnosti⁶⁴ činili su 90,9%, dok su prihodi oporezive djelatnosti⁶⁵ činili 9,1%. Ukupni rashodi iznosili su 8,5 mil. kuna te su bili za 23,8% manji u odnosu na rashode ostvarene u 2012. godini. U strukturi ukupnih rashoda najveći su dio činili rashodi iz redovite djelatnosti⁶⁶ (89,4%), u čijoj su strukturi najveći dio predstavljale plaće i naknade (61,6%) te funkcionalni rashodi (35,7%). Ukupni rashodi iz oporezive djelatnosti⁶⁷ činili su 11,9% ukupnih rashoda Ureda. Manjak prihoda nad rashodima iznosio je 8,5 tis. kuna.

64 Prihodi od članica za troškove poslovanja, prihodi od dobrovoljnih i novih članica, prihodi od članica – projekt – poboljšanje sigurnosti i nadogradnja, ostali prihodi, prihodi Centra za mirenje

65 Prihodi od usluga savjetovanja, prihodi Centra za edukaciju djelatnika u osiguranju (CEDOH), prihodi od usluga leasing društvima

66 Funkcionalni rashodi, troškovi amortizacije i inv. ulaganja, plaće i naknade, trošak pravobraniteljstva, trošak Centra za mirenje

67 Stručno savjetovanje Ureda, seminari CEDOH-a, troškovi računovodstvenih i računalnih usluga, naknade za šume i turističke zajednice te trošak plaće tajnika

5.1.2.2. Garancijski fond

U skladu s odredbama članka 45. stavka 1. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (NN, br. 151/05, 36/09, 75/09 i 76/13; dalje u tekstu: ZOOP) društvo za osiguranje koje obavlja poslove obveznih osiguranja⁶⁸ dužno je Uredu uplaćivati doprinose za Garancijski fond, razmjerno premiji ili broju rizika ostvarenim u određenoj vrsti obveznog osiguranja u tekućoj godini.

Garancijski fond imovina je Ureda namijenjena izvršenju obveza po osnovama:

- šteta nastalih izvan teritorija Republike Hrvatske u nekoj od država članica Europske unije odnosno trećoj državi članici Sustava zelene karte od osiguranih i neosiguranih vozila za koje inozemnom nacionalnom uredu jamči Ured,
- šteta nastalih izvan teritorija Republike Hrvatske u nekoj od država članica Europske unije od vozila inozemne registracije osiguranih na temelju članka 35. stavka 1. ZOOP-a,
- šteta nastalih izvan teritorija Republike Hrvatske u nekoj od država članica Europske unije odnosno trećoj državi članici Sustava zelene karte,
- šteta nastalih na teritoriju Republike Hrvatske od neosiguranih prijevoznih sredstava,
- šteta zbog smrti, tjelesne ozljede ili oštećenja zdravlja nastalih na teritoriju Republike Hrvatske od nepoznatih prijevoznih sredstava,
- šteta nastalih na teritoriju Republike Hrvatske od vozila inozemne registracije,

- šteta zbog uništenja ili oštećenja stvari nastalih na teritoriju Republike Hrvatske od nepoznatih vozila,
- šteta koje oštećene osobe nisu mogle naplatiti zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje odnosno stečaja i osiguranog iznosa ako vlasnik vozila koje služi za prijevoz putnika suprotno odredbi članka 21. ZOOP-a nije sklopio ugovor o osiguranju putnika u javnom prometu od posljedice nesretnog slučaja ili ako osigurani iznos nije isplaćen zbog nastanka razloga za prestanak društva za osiguranje, odnosno stečaja.

Iz Garancijskog fonda nadoknađuju se i troškovi obrade šteta, ali se ne mogu nadoknaditi štete koje prouzroče vozila inozemne registracije koja prometuju na teritoriju Republike Hrvatske na temelju posebnih sporazuma kojih je potpisnik Republika Hrvatska ako ta vozila nemaju međunarodnu ispravu ili dokaz o postojanju osiguranja od automobilske odgovornosti.

Pravilnikom o načinu obračuna i rokovima uplate doprinosa te načinu vođenja i uporabi imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda (NN, br. 139/06 i 20/14) propisani su način obračuna, rokovi uplate doprinosa, način vođenja i uporaba imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda te način i rokovi dostavljanja izvješća o stanju imovine namijenjene za obveze Garancijskog fonda. Imovinu Garancijskog fonda Ured je dužan voditi na posebnom računu i odvojeno od ostale imovine Ureda.

Ukupna imovina i obveze Garancijskog fonda na dan 31. prosinca 2013. prema podacima iz izvještaja o financijskom položaju Garancijskog fonda iskazani su u iznosu od 19,8 mil. kuna, što je za 7,6% više u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 5.8. Skraćeni izvještaj o financijskom položaju Garancijskog fonda za 2012. i 2013. godinu (u tis. kn)

Redni broj	Opis pozicije	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
Aktiva				
Ukupno imovina		18.403	19.799	107,59
1	Nefinancijska imovina	383	430	112,27
2	Financijska imovina	18.020	19.369	107,49
Pasiva				
Ukupno obveze i vlastiti izvori		18.403	19.799	107,59
1	Obveze	320	1.446	451,88
2	Izvori financiranja	18.083	18.353	101,49

Izvor: Hanfa

⁶⁸ Člankom 2. stavkom 1. ZOOP-a propisano je da su obvezna osiguranja u prometu osiguranje putnika u javnom prijevozu od posljedica nesretnog slučaja, osiguranje vlasnika odnosno korisnika vozila od odgovornosti za štete nanесene trećim osobama i putnicima, osiguranje zračnog prijevoznika odnosno operatora zrakoplova od odgovornosti za štete nanесene trećim osobama i putnicima te osiguranje vlasnika odnosno korisnika brodice na motorni pogon odnosno jahte od odgovornosti za štete nanесene trećim osobama.

5.1.3. Hrvatski nuklearni POOL gospodarsko interesno udruženje

U skladu s odredbom članka 270. stavka 1.⁶⁹ ZOS-a dva ili više društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje mogu, radi obavljanja poslova osiguranja odnosno reosiguranja koji pokrivaju rizike velikih šteta od odgovornosti za atomske štete odnosno drugih velikih šteta, osnovati udrugu (engl. *pool*) osiguranja odnosno reosiguranja. Jedina je takva udruga u Republici Hrvatskoj Hrvatski POOL za osiguranje i reosiguranje nuklearnih rizika GIU⁷⁰ (dalje u tekstu: HN POOL), koja je na dan 31. prosinca 2013. imala pet članova: Allianz Zagreb d.d., Croatia Lloyd d.d., Croatia osiguranje d.d., Generali osiguranje d.d. i Triglav osiguranje d.d.

U skladu s Ugovorom o osnivanju članovi HN POOL-a zajednički preuzimaju izvanredne rizike koji se odnose na osiguranje, suosiguranje i reosiguranje nuklearnih postrojenja, odnosno rizika u zemlji i iz inozemstva, a u vezi s uporabom nuklearne energije u mirnodopske svrhe.

5.1.3.1. Izvještaj o financijskom položaju

Ukupna vrijednost aktive HN POOL-a na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 78,1 mil. kuna i u odnosu na isti dan prethodne godine smanjila se za 0,1%. Dominantnu poziciju u aktivi s udjelom od 80,9% zauzimala je stavka novac u banci i blagajni u iznosu od 63,2 mil. kuna. Navedeni iznosi odnose se na novčana sredstva s računa HN POOL-a koja su deponirana odnosno oročena u svrhu održavanja realne vrijednosti i ostvarivanja odgovarajućeg prinosa. Najznačajniji udjel u pasivi (79,9%) zauzimale su tehničke pričuve u iznosu od 62,4 mil. kuna, koje su u odnosu na promatrani dan prethodne godine bile manje za 3,4 mil. kuna ili 5,1%.

5.1.3.2. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. ostvarena je dobit u iznosu od 47,4 tis. kuna, koja se u odnosu na isto razdoblje prethodne godine povećala za 22,8%. Ukupno ostvareni prihodi iznosili su 15,7 mil. kuna i zabilježili su smanjenje od 8,6% u odnosu na ostvarene prihode u 2012., a što je najvećim dijelom posljedica smanjenja iznosa po osnovi pozitivnih tečajnih razlika. Najznačajniji dio prihoda činile su premije reosiguranja, koje su u 2013. iznosile 9,3 mil. kuna te su u odnosu na prethodnu godinu zabilježile smanjenje od 3,3%. Premija osiguranja u 2013. iznosila je 7,5 mil. kuna, što je za 19,1% više nego prethodne godine. Prihodi od ulaganja u iznosu od 1,9 mil. kuna zabilježili su u odnosu na 2012. smanjenje od 20,8%.

Ukupni rashodi iznosili su 15,6 mil. kuna, što je za 8,7% manje u odnosu na promatrano razdoblje prethodne godine. Promjena pričuva, koje se sastoje od pričuva šteta, pričuva za bonuse i popuste, prijenosne premije osiguranja, prijenosne premije reosiguranja i drugih tehničkih pričuva, iznosila je ukupno 0,2 mil. kuna. Tijekom 2013. isplaćene štete po reosiguranim rizicima iz inozemstva znatno su povećane u odnosu na 2012., što je imalo bitan utjecaj na ostvarene rezultate poslovanja. U 2013. ukupan iznos isplaćenih šteta dostigao je 3,1 mil. kuna, što je za 8,4% više nego u 2012. godini.

69 Članak 270. stavak 1. ZOS-a: dva ili više društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje mogu osnovati udrugu (pool) osiguranja odnosno reosiguranja radi obavljanja poslova osiguranja odnosno reosiguranja koji pokrivaju rizike velikih šteta od odgovornosti za atomske štete odnosno drugih velikih šteta.

70 Gospodarsko interesno udruženje (GIU), u skladu s člankom 583. Zakona o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 152/11, 111/12 i 144/12), predstavlja pravnu osobu koju osnivaju dvije ili više fizičkih i pravnih osoba kako bi olakšale i promicale obavljanje gospodarskih djelatnosti koje čine predmete njihova poslovanja i poboljšale ili povećale njihov učinak, ali tako da te pravne osobe za sebe ne stječu dobit.

Troškovi provođenja poslova HN POOL-a financiraju se iz dijela naplaćenih premija osiguranja i dijela naplaćenih premija aktivnih reosiguranja te od ostvarenih prihoda od ulaganja, a iskazani su po pojedinim osnovama izdvajanja sredstava za troškove provođenja poslova HN POOL-a, koji su u 2013. iznosili 4,3 mil. kuna te su u odnosu na prethodnu godinu bili manji za 9,7%. Rashodi koji se odnose na materijalne i nematerijalne rashode u ukupnom iznosu od 2,7 mil. kuna bili su veći u odnosu na 2012. za 7,0%.

5.1.4. Zastupanje u osiguranju i posredovanje u osiguranju i reosiguranju

Hanfa također kontinuirano provodi nadzor djelatnosti zastupanja u osiguranju i posredovanja u osiguranju i reosiguranju na temelju financijskih i statističkih izvješća koja su društva za zastupanje u osiguranju, društva za posredovanje u osiguranju i reosiguranju, obrti za zastupanje u osiguranju, društva i obrti za zastupanje u osiguranju na stanicama za tehnički pregled, Financijska agencija, HP - Hrvatska pošta d.d. kao i banke te stambene štedionice koje su dobile dozvolu za obavljanje djelatnosti zastupanja u osiguranju dužni dostavljati Hanfi u opsegu i rokovima propisanim Pravilnikom o obliku i sadržaju financijskog i statističkog izvješća društava za zastupanje u osiguranju, odnosno društava za posredovanje u osiguranju i reosiguranju (NN, br. 149/09, 42/10 i 52/13). Osim navedenog, Hanfa vodi i redovito ažurira registar prethodno navedenih subjekata nadzora u skladu s Pravilnikom o registrima ovlaštenih osoba za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju i posredovanja u osiguranju i reosiguranju (NN, br. 97/13).

5.2. Aktivnosti Hanfe

5.2.1. Regulatorne aktivnosti

Tijekom 2013. na snagu su stupili Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju (NN, br. 54/13; dalje u tekstu: Zakon o izmjenama i dopunama ZOS-a), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (NN, br. 76/13; dalje u tekstu: Zakon o izmjenama i dopunama ZOOP-a) i Zakon o financijskim konglomeratima (NN, br. 147/08) te novi podzakonski akti, odnosno pravilnici i upute. Navedene izmjene zakonodavnog okvira u području osiguranja bile su potrebne radi dodatnog usklađivanja s važećim propisima Europske unije (Direktiva 88/357/EEZ, Direktiva 2010/78/EU (Omnibus I Direktiva), Direktiva 2011/89/EU, Direktiva 2009/103/EZ, Uredba (EU) br. 1094/2010, Uredba (EZ) br. 785/2004, itd.) odnosno stvaranja pretpostavke za njihovu primjenu. Za potrebe izrade zakona ustrojene su radne skupine koje su se sastojale od zaposlenika Ministarstva financija Republike Hrvatske kao nositelja izrade zakona, zaposlenika Hanfe te u slučaju Zakona o financijskim konglomeratima i zaposlenika Hrvatske narodne banke.

Osim u izradi prijedloga nacionalnih propisa, Hanfa je zajedno s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske sudjelovala u redakturi hrvatske verzije Direktive 2009/138/EZ (Solventnost II), smjernica EIOPA-e i Uredbe (EU) br. 1094/2010 (Uredba o EIOPA-i).

Temeljem prethodno navedenih izmjena zakonske regulative, Hanfa je imala vrlo opsežan posao usvajanja i prilagodbe podzakonskih akata. Slijedom navedenog, tijekom 2013. na snagu je stupilo deset pravilnika iz područja osiguranja i reosiguranja:

1. Pravilnik o uvjetima za stjecanje i provjeru stručnih znanja potrebnih za dobivanje ovlaštenja za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju (NN, br. 97/13),
2. Pravilnik o dodatnim poslovima koje može obavljati društvo za posredovanje u osiguranju i reosiguranju (NN, br. 97/13),
3. Pravilnik o drugim uslugama koje može pružati društvo za zastupanje u osiguranju (NN, br. 97/13),
4. Pravilnik o registrima ovlaštenih osoba za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju i posredovanja u osiguranju i reosiguranju (NN, br. 97/13),
5. Pravilnik o promidžbenim aktivnostima (NN, br. 93/13),
6. Pravilnik o uvjetima za stjecanje i provjeru stručnih znanja potrebnih za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara (NN, br. 93/13),
7. Pravilnik o sadržaju potrebne dokumentacije koja se dostavlja uz zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje funkcije člana uprave društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje (NN, br. 85/13),
8. Pravilnik o sadržaju redovitih izvješća i izvješća na zahtjev Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (NN, br. 85/13),

Zakonodavni okvir koji regulira poslovanje i nadzor društava za osiguranje, društava za reosiguranje, društava za zastupanje u osiguranju, društava za posredovanje u osiguranju i reosiguranju, društava za zastupanje u osiguranju na stanicama za tehnički pregled, obrta za zastupanje u osiguranju, obrta za zastupanje u osiguranju na stanicama za tehnički pregled, banaka koje imaju dozvolu za zastupanje u osiguranju, stambenih štedionica koje imaju dozvolu za zastupanje u osiguranju, Financijske agencije, HP - Hrvatske pošte d.d., ovlaštenih zastupnika u osiguranju, ovlaštenih posrednika u osiguranju i ovlaštenih aktuara uključuje Zakon o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, Zakon o osiguranju, Zakon o obveznim osiguranjima u prometu, Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o računovodstvu, Zakon o reviziji, Zakon o obveznim odnosima i Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma.

9. Pravilnik o detaljnim pravilima i kriterijima poštivanja osobne okolnosti spola (NN, br. 79/13),
10. Pravilnik o postupanju društava za osiguranje s pritužbama osiguranika, ugovaratelja osiguranja i korisnika iz ugovora o osiguranju (NN, br. 73/13).

Osim prethodno navedenih deset pravilnika, u 2013. u području osiguranja također je na snagu stupilo i deset pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika. Od ukupno deset pravilnika o izmjenama i dopunama, dva pravilnika odnose se na izmjene i dopune Pravilnika o vrstama i obilježjima imovine za pokriće tehničkih pričuva, pravilima za disperziju i ograničenje ulaganja imovine za pokriće tehničkih pričuva, njihovom vrednovanju, usklađenosti, pravilima za upotrebu izvedenih financijskih instrumenata te načinu i rokovima izvješćivanja (NN, br. 79/13 i 105/13), dva pravilnika odnose se na izmjene i dopune Pravilnika o minimalnim standardima, načinu obračuna i mjerilima za izračun tehničkih pričuva osiguranja (NN, br. 56/13 i 97/13), dva pravilnika odnose se na izmjene i dopune Pravilnika o načinu izračuna kapitala, jamstvenog kapitala i adekvatnosti kapitala društava za osiguranje i društava za reosiguranje (NN, br. 73/13 i 105/13), dok se preostala četiri pravilnika odnose na izmjene i dopune pravilnika koji uređuju sljedeće dijelove poslovanja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje:

- oblik i sadržaj financijskog i statističkog izvješća društava za zastupanje u osiguranju odnosno društava za posredovanje u osiguranju i reosiguranju,
- izračun pokazatelja likvidnosti i najmanje vrijednosti pokazatelja likvidnosti,
- izračun granice solventnosti (adekvatnosti kapitala),
- dodatni nadzor društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje u grupi osiguratelja.

Hanfa je u 2013. donijela i Izmjene i dopune Statističkih standarda osiguranja (NN, br. 149/13), Uputu o izmjeni Upute za primjenu kontnog plana za društva za osiguranje i društva za reosiguranje te Uputu o izmjeni Upute za popunjavanje financijskih izvještaja društva za osiguranje odnosno društva za reosiguranje. Svi gore navedeni podzakonski akti doneseni su u zakonskim rokovima.

Uz sve navedeno, Hanfa je u 2013. izdala i devet mišljenja o primjeni odredaba ZOS-a i ZOOP-a.

5.2.1.1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju

Zakonom o izmjenama i dopunama ZOS-a u pravni poredak Republike Hrvatske prenesene su odredbe i uređena je primjena direktiva Europske unije. Također, propisana je mogućnost da društva za osiguranje mogu u vezi sklapanja ugovora iz skupine životnih osiguranja i vrste osiguranja od nezgode i zdravstvenog osiguranja uzeti u obzir osobne okolnosti spola osiguranika kod izračuna premije i određivanja osiguranog iznosa iz ugovora o osiguranju na grupnoj osnovi ako to ne dovodi do razlikovanja na pojedinačnoj osnovi te kod izračuna tehničkih pričuva, za određivanje cijene reosiguranja, za promidžbu, kao i za procjenu rizika kod navedenih osiguranja⁷¹. Nadalje, navedenim zakonom o izmjenama i dopunama propisana je primjena ZOS-a na društva za osiguranje iz drugih država članica kada osiguravaju rizike na području Republike Hrvatske. Navedena su i nadzorna tijela Europske unije i suradnja s drugim nadležnim nadzornim tijelima. Propisano je da Vlada Republike Hrvatske mijenja iznose minimalnog temeljnog kapitala društva za osiguranje i društva za reosiguranje na temelju obavijesti Europske komisije dostavljene Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije odlukom koju objavljuje u Narodnim novinama.

⁷¹ Presuda Suda Europske unije od 01.03.2011. u slučaju C-236/09 (Test-Achats). Navedena presuda stupila je na snagu 21.12.2012. godine te su njome nevažećima proglašeni članak 5. stavak 1. i članak 5. stavak 2. Direktive 2004/113/EU. Člankom 5. stavkom 1. Direktive 2004/113/EU propisano je da za sve ugovore o osiguranju sklopljene nakon 21.12.2007. okolnost spola kao aktuarski čimbenik ne smije imati utjecaja na izračun premije osiguranja i povezanih koristi (eng. *unisex rule*). Člankom 5. stavkom 2. Direktive 2004/113/EU ugrađen je princip jednakosti spolova kojim se uređuje upotreba aktuarskih čimbenika povezanih s okolnostima spola u dijelu osigurateljne provizije i ostalih povezanih financijskih usluga.

Povećani su i najniži iznosi temeljnog i jamstvenog kapitala dioničkog društva za osiguranje i društva za reosiguranje te iznosi prema kojima se računa granica solventnosti. Povećanja temeljnog i jamstvenog kapitala provedena su na sljedeći način:

- za društva koja obavljaju poslove osiguranja samo iz pojedine vrste neživotnih osiguranja kapital je povećan sa 15 mil. kuna na 18,8 mil. kuna,
- za društva koja obavljaju poslove osiguranja iz svih vrsta neživotnih osiguranja ili pojedine vrste osiguranja iz članka 3. stavka 2. točke 10. do 15. ZOS-a kapital je povećan sa 22,5 mil. kuna na 27,8 mil. kuna,
- za društva koja obavljaju poslove životnih osiguranja kapital je povećan sa 22,5 mil. kuna na 27,8 mil. kuna te
- za društva koja obavljaju poslove reosiguranja kapital je povećan sa 22,5 mil. kuna na 25,5 mil. kuna.

Vezano uz promjenu izračuna granice solventnosti, zbroj premija osiguranja u zadnjoj poslovnoj godini narastao je sa 375 mil. kuna na 459,8 mil. kuna, dok je prosječni godišnji iznos bruto izdataka za štete za prethodne tri poslovne godine koje predstavljaju likvidirane štete uvećane za promjenu pričuva za štete bez umanjenja za iznos predan u reosiguranje narastao sa 262,5 mil. kuna na 321,8 mil. kuna.

Stupanjem Republike Hrvatske u Europsku uniju, društvo za zastupanje u osiguranju i društvo za posredovanje u osiguranju i reosiguranju države članice koje u skladu sa ZOS-om ima pravo obavljati poslove zastupanja u osiguranju odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju na području Republike Hrvatske može obavljati djelatnost zastupanja u osiguranju te posredovanja u osiguranju i reosiguranju neposredno ili preko podružnice. Nadalje, društvo za zastupanje u osiguranju može iznimno obavljati i druge intelektualne i tehničke usluge u vezi s poslovima osiguranja pod uvjetima propisanim pravilnikom nadzornog tijela. Isto tako, društvo za posredovanje u osiguranju i reosiguranju može iznimno obavljati i poslove koji su u neposrednoj ili posrednoj vezi s poslovima osiguranja⁷². Osim navedenog, dodatno je propisana obveza zastupnika u osiguranju o pružanju informacija o udjelima u glasačkim pravima ili kapitalu društva za osiguranje odnosno društva za zastupanje u osiguranju u kojem je zaposlen.

5.2.1.2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu

Zakonom o izmjenama i dopunama ZOOP-a u pravni poredak Republike Hrvatske prenesene su relevantne direktive Europske unije.

Navedeni je zakon, između ostalog, izmijenjen u dijelu ugovora o obveznom osiguranju i njegovu učinku, izvještavanja nadzornog tijela o uvjetima osiguranja, s naglaskom na dostatnosti premije osiguranja za trajno ispunjavanje obveza društava za osiguranje, te formiranja dostatnih tehničkih pričuva. Propisane su mjere nadzornog tijela, dopunjene odnosno izmijenjene odredbe o osiguranju putnika u javnom prometu od posljedica nesretnog slučaja, obveze društva za osiguranje, odredbe o osiguranju vlasnika vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama, odredbe o osiguranju zračnog prijevoznika odnosno operatora zrakoplova od odgovornosti za štete nanese trećim osobama i putnicima i odredbe o Garancijskom fondu. Također su izmijenjene i najniže osigurane svote po jednom štetnom događaju u skladu s Direktivom 2009/103/EZ, i to na način

⁷² Navedenim poslovima smatraju se: posredovanje kod prodaje odnosno prodaja predmeta koji pripadnu društvu za osiguranje po osnovi obavljanja poslova osiguranja, poduzimanje mjera radi sprječavanja i otklanjanja opasnosti koje ugrožavaju osiguranu imovinu i osobe, procjena stupnja izloženosti riziku osiguranog objekta i procjena šteta te obavljanje drugih intelektualnih i tehničkih usluga u vezi s poslovima osiguranja.

da su, u dijelu osiguranja od automobilske odgovornosti, najniže osigurane svote višestruko povećane. Vezano za osiguranje zračnog prijevoznika odnosno operatora zrakoplova od odgovornosti za štete nanесene trećim osobama i putnicima također su izmijenjene najniže osigurane svote⁷³, i to u dijelu odgovornosti u odnosu na prtljagu, gdje je najniže pokrивe iz osiguranja povećano sa 1 tis. SDR-a⁷⁴ na 1,1 tis. SDR-a po putniku na komercijalnim letovima. U dijelu odgovornosti u odnosu na teret najniže pokrивe iz osiguranja povećano je sa 17 SDR-a na 19 SDR-a po kilogramu na komercijalnim letovima.

5.2.1.3. Notifikacije iz država članica Europske unije

Pored navedenih izmjena zakonodavnog okvira, u 2013. bilo je nužno uspostaviti interne postupke radi učinkovite suradnje s nadležnim nadzornim tijelima Europske unije, ostalim nadležnim tijelima Republike Hrvatske te ostalim organizacijskim jedinicama Hanfe. To se u bitnom odnosilo na formiranje javno dostupnih popisa društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje te zastupnika i posrednika odnosno društava za zastupanje i posredovanje u osiguranju i reosiguranju, a koje neposredno ili preko podružnice namjeravaju na području Republike Hrvatske obavljati poslove osiguranja i reosiguranja te zastupanja i posredovanja u osiguranju i reosiguranju.

Hanfa je u 2013. zaprimila 30 notifikacija za neposredno obavljanje poslova društava za osiguranje i 143 notifikacije za neposredno obavljanje poslova zastupnika i posrednika u osiguranju i reosiguranju.

Od domaćih subjekata, Hanfa je od devet društava za osiguranje i od tri društva za zastupanje i posredovanje u osiguranju i reosiguranju primila obavijest o namjeri neposrednog pružanja usluga u Europskoj uniji te ih je proslijedila nadležnim nadzornim tijelima.

Zaposlenici Hanfe intenzivno sudjeluju u odborima EIO-PA-e, posebno onima koji se odnose na implementaciju Solventnosti II.

⁷³ Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju započela je primjena Uredbe (EZ) 785/2004 i Uredbe (EU) 285/2010, a samim time izmijenjene su i najniže osigurane svote.

⁷⁴ Posebna prava vučenja (engl. *Special Drawing Rights* - SDR) označavaju obračunsku valutu Međunarodnog monetarnog fonda.

Novi regulatorni režim u području osiguranja (Solventnost II) sustav je temeljen na rizicima koji omogućava osigurateljima i reosigurateljima bolje razumijevanje i upravljanje vlastitim rizicima. Solventnost II transparentan je sustav koji će, uz nova pravila solventnosti i upravljanja rizicima, donijeti i usklađen okvir izvještavanja kao i pouzdanu i povećanu zaštitu ugovaratelja osiguranja te u konačnici podići razinu financijske stabilnosti.

Direktiva Solventnost II, koja stvara novi zakonodavni sustav temeljen na rizicima i sustavu nadzora u osigurateljskom području, nadopunjuje se Direktivom Omnibus II, koja će među ostalim sadržavati paket mjera uz jasan tretman osigurateljskih proizvoda s dugoročnom garancijom.

EIOPA je temeljem zahtjeva Europskog parlamenta, Europske komisije i Vijeća Europske unije provela tijekom 2013. Procjenu dugoročnih garancija (engl. Long Term Guarantees Assessment – LTGA) s ciljem testiranja raznih mjera namijenjenih osiguranju adekvatnog nadzornog tretmana upravo proizvoda s dugoročnim garancijama u uvjetima volatilnih i posebnih tržišnih uvjeta. Pri tome je zaključila da Paket dugoročnih garancija (engl. Long Term Guarantee package) uključen u okvir Solventnosti II mora zadovoljavati odgovarajuću razinu zaštite ugovaratelja osiguranja i učinkovite nadzorne procese.

U dosadašnjoj fazi približavanja novom regulatornom režimu Solventnosti II, u listopadu 2013. Europska komisija predstavila je i zakonodavni prijedlog direktive kojom se rok za implementaciju Solventnosti II pomiče na 1. siječnja 2016., čime se osigurateljima daje dovoljno vremena za pripremu za nova zakonodavna pravila.

U dijelu treće razine implementacije Solventnosti II, EIOPA je 31. listopada 2013. objavila i završnu verziju Smjernica za pripremu za Solventnost II u cilju povećanja razine pripremljenosti kako nacionalnih nadležnih tijela tako i osiguratelja za nadolazeći regulatorni sustav. Smjernice su objavljene na svim jezicima Europske unije nakon javne rasprave tijekom godine, pri čemu je EIOPA zaprimila više od 4.000 komentara, a primjenjivat će se u 2014. i 2015. godini.

Smjernice su sastavljene na način da omogućavaju postupnu primjenu novog regulatornog okvira Solventnosti II, a pokrivaju područje sustava upravljanja, uključujući upravljanje rizicima, anticipativne procjene vlastitih rizika društva utemeljene na načelima Procjene vlastitih rizika i solventnosti (engl.

5.2.2. Licenciranje

Tijekom 2013. Hanfa nije izdala ni jednu dozvolu za obavljanje poslova osiguranja novom društvu za osiguranje, a izdala je dvije dozvole društvima za osiguranje za obavljanje poslova osiguranja u novim vrstama osiguranja (Agram životno osiguranje d.d., Zagreb, vrste: osiguranje od nezgode i zdravstveno osiguranje i ERGO osiguranje d.d., Zagreb, vrste: osiguranje cestovnih vozila i osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila). Primljena su i riješena 22 zahtjeva za izdavanje odobrenja za obavljanje funkcije člana uprave u društvu za osiguranje i jedan zahtjev za izdavanje odobrenja za pripajanje društva za osiguranje, i to zahtjev za pripajanje društva Helios Vienna Insurance Group d.d., Zagreb društvu Kvarner Vienna Insurance Group d.d., Zagreb. Navedeno pripajanje izvršeno je 17. svibnja 2013., a društvo Kvarner Vienna Insurance Group d.d., Zagreb promijenilo je naziv tvrtke i sada posluje pod imenom Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d., Zagreb.

Godine 2013. izdano je i šest odobrenja društvima za osiguranje za prijenos izdvojenih poslova računalne obrade podataka na drugu osobu.

Protekle godine primljena su i riješena dva zahtjeva za odobrenje promidžbenih aktivnosti društava za osiguranje.

U 2013. primljeno je i riješeno 20 zahtjeva za izdavanje uvjerenja o uspješno obavljenoj provjeri stručnih znanja potrebnih za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara i zahtjeva za izdavanje ovlaštenja za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara.

Hanfa je u 2013. na temelju zaprimljenih zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju izdala dozvole za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju za 24 društava za zastupanje u osiguranju i 15 obrta za zastupanje u osiguranju. Hanfa je izdala dozvole za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju i reosiguranju za pet društva za posredovanje u osiguranju i reosiguranju, a na temelju zaprimljenih zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju na stanicama za tehnički pregled vozila izdane su dozvole za tri društva za zastupanje u osiguranju i za dva obrta za zastupanje u osiguranju za obavljanje poslovanja zastupanja u

Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) principles), podnošenja informacija nacionalnim nadležnim tijelima i pretprijave unutarnjih modela.

Nacionalna nadležna tijela Europske unije odlučila su hoće li i na koji način implementirati smjernice u nacionalno zakonodavstvo, a za Republiku Hrvatsku kao punopravnu članicu Europske unije primjenjive su smjernice o sustavu upravljanja, anticipativne procjene vlastitih rizika društva utemeljene na načelima ORSA-e i podnošenja informacija nacionalnim nadležnim tijelima.

Europski parlament, Vijeće i Europska komisija postigli su 13. studenog 2013. dogovor da nova pravila definirana Direktivom Solventnost II, uključujući i dodatke definirane Direktivom Omnibus II, stupe na snagu 1. siječnja 2016., a rok za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva je 31. ožujka 2015. godine. Time se datum implementacije novog i modernog sustava solventnosti temeljenog na rizicima pomiče, a Direktiva Omnibus II omogućit će osigurateljnog tržištu kontinuitet prodaje dugoročnih proizvoda (životnih i rentnih osiguranja) te usklađenost imovine s obvezama u dugoročnom razdoblju. Dogovor postignut u studenom 2013. sadržava i mjere koje umanjuju obvezu izvješćivanja malih i srednjih osiguratelja te potvrđuju ovlasti EIOPA-e u usklađivanju prakse nacionalnih nadzornih tijela i izradi vodiča za nadzor osigurateljnog tržišta.

Navedenim pomicanjem roka za primjenu regulatornog okvira Solventnosti II daje se osigurateljima i nadzornim tijelima dodatno vrijeme za potpunu primjenu novog sustava solventnosti.

U cilju potpunog razumijevanja i adekvatne primjene smjernica od strane nadzornih tijela EIOPA je uspostavila sustav Pitanja i odgovora, objavljen na internetskim stranicama EIOPA-e, putem kojeg sve zainteresirane strane, od nadzornih tijela do financijskih institucija i ostalih, mogu dobiti odgovor na pitanje o značenju pojedine smjernice.

Pripremna faza bit će završena provedbenim aktima Europske komisije te tehničkim standardima i smjernicama EIOPA-e koje će se predlagati nakon završetka javnih rasprava tijekom 2014., a sve u smjeru učinkovite primjene novog sustava solventnosti od strane osiguratelja u Europskoj uniji.

osiguranju na stanicama za tehnički pregled vozila. Suglasnost Hanfe za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, u skladu s člankom 250. stavkom 4. ZOS-a, dobila je jedna stambena štedionica. Na temelju primljenih obavijesti o prestanku poslovanja donesena su rješenja kojima se utvrđuje prestanak važenja dozvole za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju za tri društva za zastupanje u osiguranju, 13 obrta za zastupanje u osiguranju, dva društva za zastupanje u osiguranju i tri obrta za zastupanje u osiguranju za rad na stanicama za tehnički pregled vozila.

Tijekom 2013. održano je osam ispitnih rokova za provjeru stručnih znanja za dobivanje ovlaštenja za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju, što je jedan ispitni rok više nego u 2012. godini. Polaganju ispita u 2013. pristupilo je 1.659 kandidata, što je osam kandidata manje nego u 2012., kada je polaganju ispita pristupilo 1.667 kandidata. Od ukupnog broja kandidata, polaganju ispita pristupilo je 1.620 kandidata za zastupanje u osiguranju (17 kandidata manje nego u 2012.) i 39 kandidata za posredovanje u osiguranju i reosiguranju (devet kandidata više nego u 2012.). Ispit je položilo ukupno 1.339 kandidata, što je 80 kandidata odnosno 6,4% više nego u 2012., kada je ispit položilo 1.259 kandidata (1.305 kandidata za zastupnika u osiguranju (u odnosu na 1.232 kandidata za zastupnika u 2012.) i 34 kandidata za posrednika u osiguranju i reosiguranju (u odnosu na 27 kandidata za posrednika u 2012.)).

Tijekom 2013. predstavnici Hanfe sudjelovali su na dvjema sjednicama Vijeća pravobraniteljstva u osiguranju.

5.2.3. Nadzor

U okviru svoje nadležnosti Hanfa provodi kontinuirani nadzor nad subjektima nadzora i u skladu s tim pokreće postupke neposrednih i posrednih nadzora. Postupci neposrednih nadzora određeni su Godišnjim planom neposrednih nadzora, dok se postupci posrednih nadzora pokreću temeljem zaprimljenih financijskih, statističkih i nadzornih izvještaja.

Tijekom 2013. Hanfa je postupala u 16 postupaka neposrednih nadzora nad subjektima tržišta osiguranja.

Od ukupno 16 postupaka neposrednih nadzora, dva su postupka započeta u 2012., a završena u 2013. godini. Devet postupaka neposrednih nadzora započeto je i završeno u 2013., dok je pet postupaka započeto u 2013. nastavljeno i u 2014. godini.

Tijekom 2013. Hanfa je donijela dva rješenja o otklanjanju nezakonitosti i nepravilnosti koja se odnose na postupke neposrednih nadzora završenih u 2012. godini. Isto tako, Hanfa je u 2013. donijela tri rješenja o otklanjanju nezakonitosti i nepravilnosti koja se odnose na postupke neposrednih nadzora završenih u 2013. godini.

Od ukupno 16 provedenih postupaka neposrednih nadzora, 12 postupaka odnosilo se na društva za osiguranje, dva postupka na društva za zastupanje u osiguranju, jedan postupak na društvo za posredovanje u osiguranju i reosiguranju, dok se jedan postupak neposrednog nadzora odnosio na nadzor nad poslovanjem Ureda.

Temeljem provedenih postupaka posrednih nadzora doneseno je osam mjera nadzora u obliku rješenja radi otklanjanja utvrđenih nezakonitosti i/ili nepravilnosti, od čega su četiri postupka završila te je doneseno rješenje da su društva adekvatno postupila te otklonila utvrđene nepravilnosti. Svi postupci odnosili su se na društva za osiguranje.

Nadzor nad poslovanjem društava za osiguranje obuhvatio je sljedeća područja poslovanja: upravljanje rizicima u poslovnom procesu sklapanja ugovora o osiguranju i obrade šteta, sustav upravljanja rizicima, upravljanje rizicima u dijelu sigurnosti i adekvatnosti informatičkog sustava, upravljanje rizicima u poslovnom procesu ulaganja, dostatnost imovine za pokriće tehničke pričuve, vrednovanje bilančnih i izvanbilančnih stavki te izvještavanje, promidžbene aktivnosti, proces obračuna i evidentiranja pričuve prijenosne premije i pričuva šteta, poslovni proces obračuna i evidentiranja tehničkih pričuva i matematičke pričuve, proces obračuna i evidentiranja provizije i ostalih troškova pribave, adekvatnost kapitala te provedbu Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12; dalje u tekstu: ZSPNFT).

Postupci nadzora nad poslovanjem društava za zastupanje u osiguranju i društva za posredovanje u osiguranju i reosiguranju obuhvatili su usklađenost obavljanja poslova zastupanja u osiguranju, odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju s odredbama ZOS-a te financijsko poslovanje.

Nadzor nad poslovanjem Ureda obuhvatio je organizaciju i akte, poslove nacionalnog ureda zelene karte, poslove vođenja Garancijskog fonda te poslove obrade i isplate šteta.

Provedenim nadzorima nad poslovanjem društava za osiguranje utvrđene su nezakonitosti i nepravilnosti koje su se odnosile na nepostojanje, nepoštivanje i neadekvatnost internih akata i procedura, nedostatke i neadekvatnost sustava upravljanja rizicima, neusklađenost s podzakonskim aktima Hanfe, nepostojanje adekvatnih sustava unutarnjih kontrola i interne revizije, računovodstvene evidencije, priznavanje i evidentiranje prihoda od premija osiguranja, nepravilnosti u procesu obračuna pričuva šteta i pričuva prijenosne premije, analizu dostatnosti pričuva, dokumentiranost poslovnih procesa, vođenje poslovnih knjiga i poslovne evidencije, nepridržavanje premijskih sustava i pripadajućih uvjeta prema vrstama osiguranja obuhvaćenim nadzorom, neovlašteno obavljanje zastupanja u osiguranju, proces obrade i likvidacije šteta, postupak izvansudskog rješavanja sporova, upravljanje rizicima vezanim uz sigurnost i adekvatnost informatičkog sustava, izdvajanje poslova računalne obrade podataka bez odobrenja Hanfe, neprovođenje mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma, nepravilnosti i neusklađenosti u poslovnom procesu ulaganja, nedostatak imovine za pokriće tehničke pričuve, vrednovanje bilančnih i izvanbilančnih stavki, izvještavanje te promidžbene aktivnosti.

Provedenim nadzorima nad poslovanjem društava za zastupanje u osiguranju i društvom za posredovanje u osiguranju i reosiguranju utvrđene su nezakonitosti i nepravilnosti koje su se odnosile na nepostojanje zakonom propisanih dokumenata u poslovnom procesu zastupanja u osiguranju, neovlašteno obavljanje poslova zastupanja u osiguranju i posredovanja u osiguranju i reosiguranju, vođenje poslovnih knjiga i evidencija te zaštitu osobnih podataka.

Provedenim nadzorom nad poslovanjem Ureda utvrđene su nezakonitosti i nepravilnosti koje su se odnosile na neusklađenost odredbe Statuta s pripadajućim zakonskim odredbama, nepropisivanje načina obavljanja poslova vezano uz izdavanje zelene karte, nepropisivanje uvjeta i rokova za aktiviranje instrumenata osiguranja u svrhu efikasnog punjenja Garancijskog fonda.

Navedene nezakonitosti i nepravilnosti odnose se na nepridržavanje odredaba ZOS-a, ZOOP-a, Zakona o računovodstvu (NN, br. 109/07 i 54/13), odnosno Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, Zakona o obveznim odnosima (NN, br. 35/05, 41/08 i 125/11), Zakona o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12 i 68/13), Zakona o zaštiti osobnih podataka (NN, br. 103/03, 118/06, 41/08, 130/11 i 106/12) te ZSPNFT-a, kao i propisa donesenih temeljem tih zakona.

5.2.4. Provedba nadzora temeljenog na rizicima

Tijekom 2013. Hanfa je započela s provedbom nadzora temeljenog na rizicima te je unaprijedila način njegove provedbe za pojedinog subjekta nadzora. Cilj je nadzora temeljenog na rizicima procijeniti sposobnost subjekta nadzora da identificira rizike i upravlja rizicima kojima je izložen prije nego što se oni materijaliziraju te se ostvari nepovoljan utjecaj. Nadzor temeljen na rizicima proveden je i nad poslovanjem društava za osiguranje. Hanfa je u 2013. provodila kvalitativnu procjenu rizičnosti, dok je kvantitativna procjena planirana za sljedeća poslovna razdoblja. Navedeni nadzori provodili su se kroz razgovore s ključnim osobama (uprava subjekta nadzora, ključne funkcije u subjektu nadzora – upravitelj rizika, interni revizor, aktuar i dr.) kako bi se prikupile informacije o procesima, procedurama i aktivnostima subjekta nadzora. Razgovori su se obavljali sa svakom osobom posebno, i to na osnovi upitnika za nadzor temeljen na rizicima, koji sadrži ukupno 16 kategorija, od kojih svaka sadrži i potkategorije. Pitanja iz upitnika podijeljena su za velike i male subjekte nadzora prema kriteriju zaračunate bruto premije, ukupne tehničke pričuve i broja zaposlenih. Pitanja su postavljana članovima uprave i ključnim funkcijama u skladu s njihovim pojedinačnim nadležnostima i stručnostima (prodaja, IT, računovodstvo, ljudski resursi i dr.). Formalni i neformalni razgovori provedeni na opisani način omogućuju otkrivanje korisnih informacija potrebnih za formiranje mišljenja odnosno donošenje odluke o izloženosti subjekta nadzora rizicima i ocjene rizičnosti. Ovlaštene osobe Hanfe koje su sudjelovale u provedbi nadzora temeljenog na rizicima ocijenile su razinu rizika povezanog sa svakim postupkom u obavljanju posla.

Kategorije i potkategorije rizika iz upitnika sustavno su podijeljene prema modulima rizika kako bi se omogućilo uredno snimanje, evidentiranje i praćenje svih informacija prikupljenih tijekom nadzora. Moduli rizika podijeljeni su prema kategorijama rizika na način koji je utvrdila Hanfa i podložni su promjenama te je po potrebi moguće korigirati postojeći upitnik. Podaci uneseni u module rizika odnose se na primijećene probleme, identificirane rizike te na bilo kakva druga područja relevantna za procjenu subjekta nadzora.

Sustav ocjene rizika obuhvatio je sve probleme, rizike i sve točke interesa, kao što je i navedeno u modulima rizika. Nakon prikupljenih odgovora u sustav su se upisivale ocjene rizičnosti u rasponu od 1 do 4 (1 - nisko rizično, 2 - umjereno rizično, 3 - rizično i 4 - visoko rizično). Prilikom utvrđivanja rizika Hanfa je koristila prikupljene informacije kako bi dodijelila ocjenu rizičnosti.

Nadzor temeljen na rizicima dopušta Hanfi raspodjelu svojih sredstava i ljudskih resursa na mjesta gdje su najpotrebniji. Subjekti nadzora koji su ocijenjeni kao visokorizični zahtijevaju naravno više sredstava i pozornosti nadzornih tijela. Nadzor temeljen na rizicima također ističe zahtjeve koje Hanfa ima prema subjektima nadzora u smislu upravljanja rizicima, identificiranja i smanjivanja rizika, razumijevanja apetita za rizikom, praćenja u kojoj je mjeri subjekt nadzora izložen rizicima te u skladu s tim ažuriranja dokumentacije o upravljanju rizicima. Subjektima nadzora za koje je utvrđeno da ne upravljaju na prihvatljiv način svojim rizicima dodijeljena je loša sveukupna ocjena rizika. Takvim subjektima nadzora bit će posvećena veća pozornost Hanfe, dok je subjektima nadzora koji rizicima upravljaju na prihvatljiv način dodijeljena bolja sveukupna ocjena rizika te su podvrgnuti samo Hanfinu redovitom godišnjem nadzoru. Nadzor temeljen na rizicima provodi se u skladu s najboljom nadzornom praksom te trendovima i zahtjevima institucija Europske unije.

5.2.5. Suradnja s EIOPA-om

Kao što je već navedeno, zaposlenici Hanfe sudjeluju u radu pojedinih odbora EIOPA-e, u pravilu razmjenom informacija putem internetskih stranica i elektroničke pošte te izravno prisustvujući sastancima odbora. Predmetni odbori u značajnoj se mjeri odnose na implementaciju Solventnosti II.

Odbori EIOPA-e koji se odnose na poslovanje tržišta osiguranja u 2013., a u kojima sudjeluju zaposlenici Hanfe, jesu:

- Odbor za unutarnje upravljanje, nadzor i izvještavanje (engl. *Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Committee*) bavi se provedbom nadzora temeljenog na rizicima, sustavom upravljanja unutar društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje i definiranjem zaračunate bruto premije radi utvrđivanja istovjetne definicije u provedbenim mjerama (engl. *Level II*). Odbor je zadužen za razvoj specifičnih standarda grupe osiguratelja i smjernica u smislu Solventnosti II te njihovu implementaciju u upravljanje, uključujući procjenu vlastitih rizika i solventnosti (engl. *Own Risk and Solvency Assessment – ORSA*), transparentnost i odgovornost nadzornih tijela, proces nadzora, javnu objavu i nadzorno izvještavanje te procjenu imovine i obveza. Također je zadužen za praćenje kretanja računovodstvenih promjena i provedbu pripremnih radnji za sudjelovanje EIOPA-e u procesu uspostave Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja i njihova prihvatanja od strane Europske unije. Uz navedeno, ovaj odbor služi kao svojevrsna platforma za razmjenu informacija vezanih za gore navedena pitanja između članica Europske unije/Europskog gospodarskog prostora, a sve u smislu implementacije Solventnosti II.
- Odbor za financijske zahtjeve (engl. *Financial Requirements Committee*) bavi se analizom korištenja specifičnih parametara društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje, aktivnom, dubokom, likvidnom i transparentnom (engl. *Active, Deep, Liquid, Transparent – ADLT*) procjenom državnih i korporativnih obveznica te ADLT procjenom društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje. Također je zadužen za utvrđivanje financijskih zahtjeva u dijelu utvrđivanja i analize pristupa, modela i metoda za standardizirane kapitalne zahtjeve (izračun minimalnog potrebnog kapitala, engl. *Minimal Capital Requirements – MCR* i potrebnog solventnog kapitala, engl. *Solvency Capital Requirements – SCR*) s ciljem uvođenja Solventnosti II u navedene dijelove. Osim navedenog, ovaj odbor prati i procjenjuje usklađenost, dosljednost i primjenjivost SCR standardne formule, razvija kriterije klasifikacije i podobnosti vlastitih sredstava te kriterije za prilagodbu i odobravanje vlastitih sredstava.
- Odbor za nadzor grupe osiguratelja (engl. *Insurance Group Supervision Committee*) bavi se problematikom organiziranja kolegija nadzornih tijela te razmjenom informacija i znanja između nacionalnih nadzornih tijela. Zadužen je za razvoj specifičnih standarda grupe osiguratelja i smjernica u smislu Solventnosti II te njihovu implementaciju u dijelove koji se odnose na solventnost grupe, transakcije među članicama grupe te koncentraciju rizika.
- Odbor za jednakost (engl. *Equivalence Committee*) početno je osnovan s ciljem uspostavljanja jednakosti trećih zemalja u dijelu provedbe nadzora nad društvima za osiguranje odnosno društvima za reosiguranje. Potreban je kako bi pružio tehničku potporu u smislu omogućavanja trećim zemljama da ostvare prava tranzicijskih mjera jednakosti. Zadužen je za pregled i prilagodbu trenutne metodologije procjene jednakosti od strane EIOPA-e. Odbor provodi analize utjecaja budućih odluka o jednakosti i pomaže nadzornim tijelima koja provode nadzor grupe osiguratelja u dijelu procjene jednakosti.

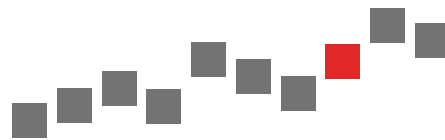
- Odbor za interne modele (engl. *Internal Models Committee*) osnovan je sa savjetodavnom ulogom u projektu Solventnost II. Sastoji se od predstavnika nacionalnih nadzornih tijela i surađuje s ostalim stalnim odborima kako bi se donijeli standardi i smjernice za implementaciju okvira Solventnost II u skladu s principima Solventnosti II, uzimajući u obzir načela proporcionalnosti i supsidijarnosti. Odbor je zadužen za izradu nacrtu tehničkih standarda, smjernica i preporuka s ciljem analiziranja potencijalnih troškova i dobiti. Također, bavi se izradom studija općenitih utjecaja spomenutih standarda i smjernica. Daljnje aktivnosti ovog odbora očekuju se kroz sudjelovanje u pripremi smjernica za pretprijavu za unutarnje modele.
- Odbor za zaštitu potrošača i financijske inovacije (engl. *Consumer Protection and Financial Innovation Committee*) bavi se zakonskim okvirom za zaštitu javnog interesa, razmjenom podataka o broju ugovorenih osiguranja i podnesenim predstavkama potrošača. Također, nadležan je za implementaciju odredaba o ravnopravnosti spolova u nacionalno zakonodavstvo. Bavi se i tematikom smjernica i pripremljenih materijala u području zaštite potrošača te prati i analizira kretanje potrošačkih trendova. Odbor je zadužen za osnivanje Komisije za financijske inovacije i u skladu s tim ima ovlasti privremeno spriječiti ili ograničiti financijske aktivnosti koje bi u značajnoj mjeri ugrozile stabilnost financijskog tržišta.

Osim s EIOPA-om, Hanfa je tijekom 2013. intenzivno komunicirala odnosno razmjenjivala iskustva i s nacionalnim nadzornim tijelima Europske unije, prvenstveno njemačkim BaFinom⁷⁵, austrijskim FMA-om⁷⁶ i slovenskim AZN-om⁷⁷, i to posebno tijekom priprema za pristupanje Europskoj uniji, a također je sudjelovala na obveznim nadzornim sastancima za grupe osiguratelja organiziranim od strane navedenih nacionalnih nadzornih tijela drugih država članica Europske unije.

75 Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht, Savezna Republika Njemačka

76 Finanzmarktaufsicht, Republika Austrija

77 Agencija za zavarovalni nadzor, Republika Slovenija



Leasing

6. Leasing

6.1. Opis tržišta

Djelatnost leasinga već petu godinu zaredom bilježi smanjenje vrijednosti aktivnih ugovora i visine aktive.

Ukupna aktiva 23 leasing društva⁷⁸ na dan 31. prosinca 2013. bila je iskazana u iznosu od 19,7 mlrd. kuna, čime je dosegla razinu nižu od one u 2006., kada je djelatnost leasinga prvi put uređena posebnim zakonom u Republici Hrvatskoj. U usporedbi s danom 31. prosinca 2008., do kada je djelatnost leasinga bilježila kontinuirani rast i kada je ukupna aktiva djelatnosti leasinga bila iskazana sa 35,1 mlrd. kuna, imovina leasing društava u 2013. bila je manja za 15,4 mlrd. kuna, odnosno za čak 43,9%. Istovremeno je vrijednost novozaključenih ugovora u 2013. bila manja za 9,8 mlrd. kuna ili 63,4% u odnosu na 2008. godinu. Iako je u 2013. došlo do povećanja vrijednosti novozaključenih ugovora u odnosu na 2012., navedeno je većim dijelom rezultat izvanrednih okolnosti nego oporavka tržišta leasinga.

Hrvatsko gospodarstvo vrlo se teško oporavlja od posljedica globalne ekonomske i financijske krize. U 2013. nastavljen je pad realnog BDP-a, što je peta uzastopna godina obilježena smanjenjem gospodarskih aktivnosti. Makroekonomske analize koje je provela Hrvatska narodna banka ukazuju na to da se rast BDP-a u razdoblju do 2008. najvećim dijelom temeljio na ekspanziji potrošnje i investicija u sektorima koji ne sudjeluju u međunarodnoj razmjeni. Kretanja u realnom sektoru gospodarstva i dalje su nepovoljna, a utjecaj je krize evidentan. Posljedice navedenog neminovno su se odrazile i na ekonomsko okruženje u kojem posluju leasing društva. Naime, trend slabljenja domaće potražnje utjecao je na smanjenje poslovnih aktivnosti, odnosno volumena poslovanja leasing društava.

Tablica 6.1. Aktiva, vrijednost novozaključenih ugovora, vrijednost aktivnih ugovora i broj zaposlenih u djelatnosti leasinga u razdoblju od 31.12.2006. do 31.12.2013. godine

Datum	Ukupna aktiva (tis. kn)	Vrijednost novozaključenih ugovora (tis. kn)	Vrijednost aktivnih ugovora (tis. kn)	Broj zaposlenih
31.12.2006.	26.968.591	13.344.149	22.053.947	868
31.12.2007.	30.303.865	13.816.970	26.510.657	997
31.12.2008.	35.067.935	15.464.017	30.881.104	1.007
31.12.2009.	33.634.131	8.212.235	27.125.757	992
31.12.2010.	28.078.061	5.805.148	22.254.304	989
31.12.2011.	25.599.674	5.564.905	19.337.766	958
31.12.2012.	22.159.270	4.839.815	16.270.132	905
31.12.2013.	19.685.633	5.661.722	14.407.165	828

Izvor: Hanfa

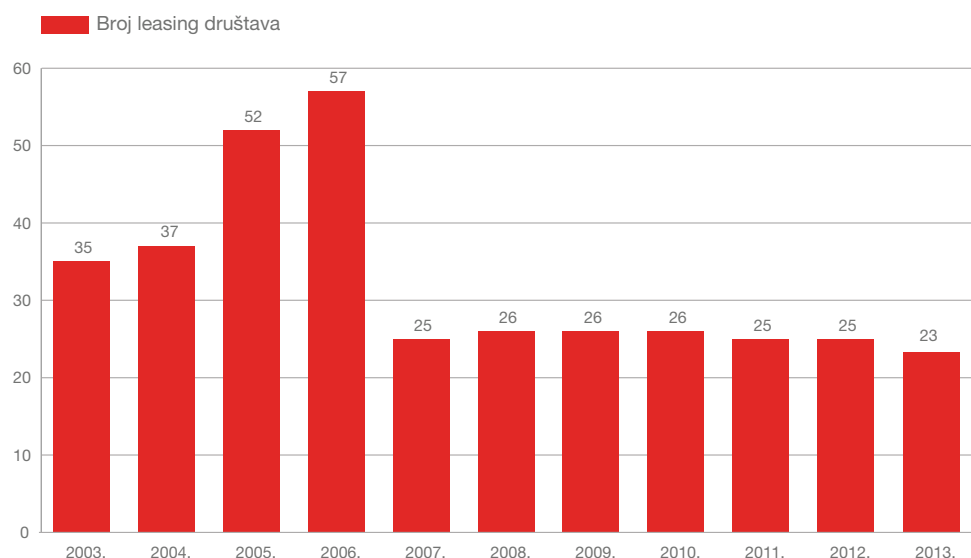
78 Podaci za razdoblje 2006.-2013. odnose se na originalno dostavljene podatke od strane leasing društava po godinama. Podaci iskazani u Godišnjem izvješću Hanfe za 2013. mogu se razlikovati od podataka u Godišnjim izvješćima Hanfe u razdoblju 2006.-2012. zbog primjene odredaba Zakona o računovodstvu (NN, br. 109/07 i 54/13), Zakona o leasingu (NN, br. 135/06 i 141/13), Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (NN, br.136/09, 08/10, 18/10, 27/10, 65/10, 120/10, 58/11, 140/11, 15/12, 118/12, 45/13 i 69/13), promjene metodologije izvješćivanja, kao i uslijed postupanja leasing društava po nalogima Hanfe temeljem zapisnika o provedenim nadzorima.

Vrijednost novozaključenih ugovora u razdoblju od 2008. do 2012. bilježila je pad, dok je u 2013. zabilježeno povećanje volumena financiranja novih ugovora. Tako je vrijednost novozaključenih ugovora na dan 31. prosinca 2013. bila iskazana u iznosu od 5,7 mlrd. kuna, što je za 821,9 mil. kuna ili 17,0% više u odnosu na 2012., ali za 7,7 mlrd. kuna ili 57,6% manje u odnosu na 2006. godinu.

Oporavak tržišta leasinga ovisi o stabilizaciji gospodarske situacije. Realno je očekivati da će se leasing društva koja imaju pristup kvalitetnijim izvorima financiranja lakše prilagoditi novim uvjetima poslovanja. Kako se leasingom u velikoj mjeri financiraju osobna i gospodarska vozila, tako će i oporavak tržišta leasinga ovisiti o oporavku tržišta vozila, ali i tržišta nekretnina, plovila i građevinske opreme.

Poslove leasinga u Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2013. obavljala su 23 leasing društva, dok je u prethodnoj godini na dan 31. prosinca bilo 25 aktivnih leasing društava.

Grafikon 6.1. Broj leasing društava u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2003. do 2013. godine



Izvor: HNB (2003.-2005.), Hanfa (2006.- 2013.)

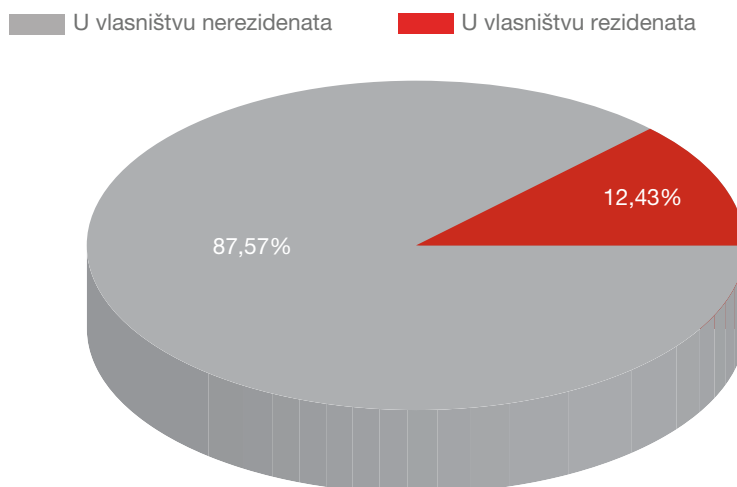
Smanjenje broja aktivnih leasing društava u 2013. rezultat je prestanka poslovanja društava Croatia leasing d.o.o. i Austrofin leasing d.o.o.

Jedna od najznačajnijih karakteristika djelatnosti leasinga u Republici Hrvatskoj jest da je većina leasing društava u sastavu grupe financijskih institucija i da su ona pretežito u vlasništvu nerezidenata. Za razliku od 31. prosinca 2012., kada je šest leasing društava bilo u neposrednom vlasništvu rezidenata, na dan 31. prosinca 2013. u neposrednom vlasništvu rezidenata bilo je pet leasing društava.

Prema podacima iz agregiranog izvještaja o financijskom položaju za 23 leasing društva, njihov temeljni kapital na dan 31. prosinca 2013. bio je iskazan u visini od 935,8 mil. kuna, od čega je udjel kapitala nerezidenata iznosio 87,6% ili 819,5 mil. kuna, dok se 12,4% ili 116,3 mil. kuna odnosilo na temeljni kapital u neposrednom vlasništvu rezidenata.

Promatrajući vlasništvo po stvarnom vlasniku (posredno i neposredno), na dan 31. prosinca 2013. u vlasništvu nerezidenata bilo je 21 leasing društvo s udjelom u temeljnom kapitalu od 97,7%.

Grafikon 6.2. Struktura aktive leasing društava po podrijetlu kapitala na dan 31.12.2013. godine



Izvor: Hanfa

6.1.1. Struktura aktive

Prema podacima iz agregiranog izvještaja o financijskom položaju djelatnosti leasinga, na dan 31. prosinca 2013. ukupna imovina leasing društava zabilježila je smanjenje od 2,5 mlrd. kuna ili 11,2% u odnosu na agregiranu imovinu djelatnosti leasinga na isti dan prethodne godine. Navedeno je posljedica brže amortizacije (isteka) postojećih ugovora u operativnom i financijskom leasingu od iznosa novozaključenih ugovora te povrata kredita korištenih za financiranje poslova leasinga.

Posao leasinga s obzirom na svoja obilježja može biti posao financijskog leasinga i posao operativnog leasinga.

Posao operativnog leasinga pravni je posao u kojem davatelj leasinga na temelju kupoprodajnog ugovora s dobavljačem objekta leasinga stječe pravo vlasništva nad objektom leasinga i primatelju leasinga na temelju ugovora o operativnom leasingu odobrava pravo korištenja objekta leasinga na određeno razdoblje. Primatelj leasinga za navedeno plaća određenu naknadu koja ne mora uzimati u obzir cjelokupnu vrijednost objekta leasinga te nema određenu opciju kupnje, već nakon isteka ugovora vraća objekt leasinga davatelju leasinga. Davatelj leasinga pravni je i ekonomski vlasnik objekta leasinga te snosi troškove njegove amortizacije.

Posao financijskog leasinga pravni je posao u kojem davatelj leasinga na temelju kupoprodajnog ugovora s dobavljačem objekta leasinga stječe pravo vlasništva na objektu leasinga i primatelju leasinga na temelju ugovora o financijskom leasingu odobrava pravo korištenja tog objekta leasinga na određeno razdoblje. Primatelj leasinga za navedeno plaća davatelju leasinga naknadu koja uzima u obzir cjelokupnu vrijednost objekta leasinga, snosi troškove amortizacije objekta leasinga i opcijom kupnje može steći pravo vlasništva nad objektom leasinga po određenoj cijeni koja je u trenutku izvršenja te opcije manja od stvarne vrijednosti objekta leasinga u tom trenutku. Davatelj leasinga pravni je vlasnik objekta leasinga, dok je ekonomski vlasnik primatelj leasinga, koji objekt leasinga evidentira u svojim poslovnim knjigama te snosi troškove amortizacije.

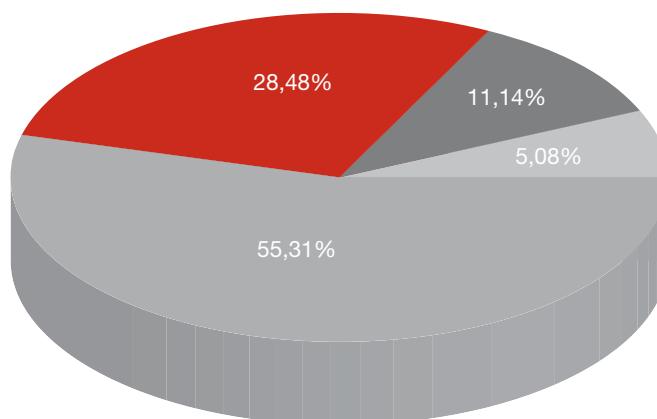
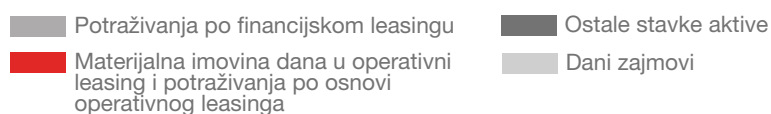
Tablica 6.2. Aktiva djelatnosti leasinga na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Opis	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 31.12.2013./ 31.12.2012.
Materijalna imovina dana u operativni leasing	6.084.128	5.445.397	89,50
Potraživanja po osnovi operativnog leasinga	186.438	161.336	86,54
Potraživanja po osnovi financijskog leasinga	12.009.725	10.887.212	90,65
Dani zajmovi	1.424.881	999.382	70,14
Zalihe	819.084	824.430	100,65
Ostala imovina	1.635.013	1.367.875	83,66
Ukupna aktiva	22.159.270	19.685.633	88,84

Izvor: Hanfa

Promatrano po pojedinačnim stavkama, u strukturi aktive djelatnosti leasinga na dan 31. prosinca 2013. najznačajnija stavka s ukupno 10,9 mlrd. kuna ili 55,3% aktive bila su dugotrajna i kratkotrajna potraživanja po osnovi financijskog leasinga. Od navedenog iznosa na kratkotrajna potraživanja odnosilo se 3,2 mlrd. kuna, a na dugotrajna potraživanja 7,7 mlrd. kuna. Iako je u 2013. došlo do povećanja vrijednosti financiranja novih ugovora u financijskom leasingu, navedena se stavka u odnosu na prethodnu godinu smanjila za 1,1 mlrd. kuna ili 9,3% zato što je navedeni porast bio sporiji od smanjenja vrijednosti postojećih ugovora tijekom godine. Na smanjenje vrijednosti utjecao je i porast troškova ispravaka vrijednosti navedenih potraživanja u 2013. godini.

Grafikon 6.3. Struktura aktive djelatnosti leasinga na dan 31.12.2013. godine



Izvor: Hanfa

Materijalna imovina dana u operativni leasing i potraživanja po operativnom leasingu iznosili su 5,6 mlrd. kuna, što je činilo 28,5% aktive te predstavlja smanjenje od 663,8 mil. kuna ili 10,6% u odnosu na prethodnu godinu.

Smanjenje vrijednosti materijalne imovine dane u operativni leasing i potraživanja po operativnom leasingu u 2013., iskazano u izvještaju o financijskom položaju, najvećim je dijelom posljedica

smanjenja vrijednosti postojećih ugovora u istoj godini. Vrijednost novozaključenih ugovora u 2013. nije bila dovoljna da kompenzira smanjenje vrijednosti aktivnih ugovora.

Za razliku od trenda smanjenja iskazanih potraživanja po financijskom leasingu te materijalne imovine i potraživanja po operativnom leasingu, zalihe su zabilježile povećanje od 5,3 mil. kuna ili 0,7%. Zbog gospodarskog stanja u Republici Hrvatskoj sve je više insolventnih primatelja leasinga, zbog čega dolazi do raskidanja ugovora o leasingu, a nastavno i do oduzimanja objekata leasinga, koje leasing društva evidentiraju na zalihama.

Udjel deset najvećih leasing društava po visini aktive u ukupnoj aktivnosti leasinga u 2013. bio je nešto veći u odnosu na prethodnu godinu (sa 78,5% na dan 31. prosinca 2012. povećao se na 78,8% na dan 31. prosinca 2013.). Sva pojedinačna leasing društva unutar deset najvećih članovi su bankarskih grupa.

Tablica 6.3. Usporedni prikaz aktive po leasing društvima na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Redni broj	Naziv društva	31.12.2012.	Udjel	31.12.2013.	Udjel
1	UniCredit Leasing Croatia d.o.o.	3.611.931	16,30%	3.367.865	17,11%
2	Hypo-Leasing Kroatien d.o.o.	3.598.469	16,24%	2.681.686	13,62%
3	Raiffeisen Leasing d.o.o.	1.883.506	8,50%	1.650.009	8,38%
4	Erste & Steiermärkische S-Leasing d.o.o.	1.830.802	8,26%	1.600.695	8,13%
5	PBZ-Leasing d.o.o.	1.369.492	6,18%	1.310.633	6,66%
6	Erste Group Immorent Leasing d.o.o.	1.282.176	5,79%	1.189.496	6,04%
7	Porsche Leasing d.o.o.	1.021.407	4,61%	1.069.125	5,43%
8	VB Leasing d.o.o.	1.096.072	4,95%	1.068.065	5,43%
9	Impuls-Leasing d.o.o.	790.286	3,57%	794.057	4,03%
10	Mercedes-Benz Leasing Hrvatska d.o.o.	916.854	4,14%	777.069	3,95%
11	Ostala društva	4.758.275	21,47%	4.176.933	21,22%
	Ukupno	22.159.270	100,00%	19.685.633	100,00%

Izvor: Hanfa

6.1.2. Struktura pasive

Imovina djelatnosti leasinga u najvećoj je mjeri financirana kreditima banaka i financijskih institucija te se čak 86,9% ukupnih obveza djelatnosti leasinga odnosilo na dugoročne i kratkoročne obveze za kredite domaćih i inozemnih banaka te financijskih institucija. Ukupne dugoročne i kratkoročne obveze na dan 31. prosinca 2013. godine iskazane su u visini od 18,0 mlrd. kuna i u odnosu na prethodnu godinu bile su manje za 2,5 mlrd. kuna ili za 12,2%. Smanjenje zaduživanja leasing društava u prvom je redu rezultat pada volumena poslovanja.

Zbog smanjenja volumena poslovanja i krediti inozemnih banaka te financijskih institucija bili su manji za 2,3 mlrd. kuna (12,6%) u odnosu na isti dan prethodne godine, kada je navedena stavka iznosila 18,2 mlrd. kuna. Osim apsolutnog smanjenja navedena stavka bilježi i relativno smanjenje udjela u ukupnoj pasivi.

Obveze za kredite domaćih banaka i financijskih institucija iznosile su 1,2 mlrd. kuna i njihova je vrijednost bila veća za 123,4 mil. kuna (11,0%) u odnosu na isti dan prethodne godine. Istovremeno su obveze za depozite i jamstva koje se odnose na jamčevine po ugovorima o operativnom leasingu iznosile 0,6 mlrd. kuna (3,1% ukupne pasive) te su u skladu sa smanjenjem vrijednosti aktivnih ugovora zabilježile pad od 291,4 mil. kuna ili 32,2%.

Tablica 6.4. Pasiva djelatnosti leasinga na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Opis	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 31.12.2013./ 31.12.2012.
Kapital i rezerve	1.116.534	1.292.931	115,80
Obveze za kredite inozemnih banaka i financijskih institucija	18.155.530	15.863.551	87,38
Obveze za kredite domaćih banaka i financijskih institucija	1.121.261	1.244.621	111,00
Ostale obveze	1.765.944	1.284.530	72,74
Ukupna pasiva	22.159.270	19.685.633	88,84

Izvor: Hanfa

Kreditni inozemnih banaka dominiraju u izvorima financiranja tako da se najveći udjel (80,6%) u ukupnoj pasivi 23 leasing društva na dan 31. prosinca 2013. odnosio na dugoročne i kratkoročne obveze za kredite inozemnih banaka i financijskih institucija. Navedeni način financiranja uobičajen je u poslovanju leasing društava zato što je većina leasing društava u većinskom vlasništvu inozemnih banaka i s njima povezanih financijskih institucija.

Grafikon 6.4. Struktura pasive djelatnosti leasinga na dan 31.12.2013. godine



Izvor: Hanfa

6.1.2.1. Kapital i rezerve

Kapital i rezerve djelatnosti leasinga bili su iskazani na dan 31. prosinca 2013. u visini od 1,3 mlrd. kuna i činili su udjel od 6,6% u strukturi pasive. Predmetna stavka bila je u 2013. veća za 176,4 mil. kuna ili 15,8% u odnosu na dan 31. prosinca 2012., kada je iznosila 1,1 mlrd. kuna ili 5,0% ukupne pasive, što upućuje na nešto veći stupanj financiranja vlastitim kapitalom.

Iskazani temeljni kapital djelatnosti leasinga na dan 31. prosinca 2013. iznosio je 935,8 mil. kuna te je povećan za 232,5 mil. kuna u odnosu na prethodnu godinu, što se najvećim dijelom odnosi na povećanje temeljnog kapitala koje su izvršila tri leasing društva.

U cilju održavanja adekvatne razine kapitala odnosno pokriva iskazanog gubitka iznad visine kapitala Hanfa poduzima regulatorne aktivnosti prema leasing društvima te je s navedene osnove u 2013., osim u povećanje temeljnog kapitala, u rezerve kapitala uplaćeno ukupno 286,2 mil. kuna od strane tri leasing društva. Pozitivan iznos stavke kapital i rezerve u iznosu od 1,4 mlrd. kuna iskazalo je 21 društvo, dok su negativan iznos odnosno gubitak iznad visine kapitala u visini od 71,6 mil. kuna iskazala dva leasing društva.

6.1.3. Financijski rezultat poslovanja

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. na razini djelatnosti leasinga bio je iskazan gubitak nakon oporezivanja u iznosu od 247,8 mil. kuna, za razliku od 2012., kada je bila iskazana dobit nakon oporezivanja u iznosu od 156,3 mil. kuna.

Negativan rezultat poslovanja na razini djelatnosti leasinga u 2013. u odnosu na 2012. najvećim je dijelom rezultat troškova ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja u iznosu od 529,1 mil. kuna te gubitka po osnovi neto tečajnih razlika u iznosu od 79,4 mil. kuna. Troškovi ispravaka vrijednosti odnose se na umanjenje vrijednosti potraživanja po financijskom i operativnom leasingu, zajmovima te ostaloj financijskoj imovini.

Tablica 6.5. Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti djelatnosti leasinga u 2012. i 2013. godine (u tis. kn)

Opis	01.01.- 31.12.2012.	01.01.- 31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Prihodi od kamata	946.640	745.281	78,73
Rashodi po osnovi kamata	596.357	431.112	72,29
Dobitak/gubitak od kamata	350.283	341.168	89,69
Prihodi od provizija i naknada	57.984	53.845	92,86
Rashodi za provizije i naknade	31.083	28.934	93,09
Dobitak/gubitak od provizija i naknada	26.901	24.911	92,60
Ostali poslovni prihodi	2.445.494	2.073.678	84,80
Ostali poslovni rashodi	2.407.947	2.073.172	86,10
Dobitak/gubitak iz ostalih prihoda i rashoda	37.547	505	1,35
Dobitak/gubitak prije troškova ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja	414.731	339.585	81,88
Troškovi ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja (troškovi vrijednosti usklađenja)	244.931	529.084	216,01
Dobitak/gubitak prije poreza na dobit	169.800	-189.433	-
Porez na dobiz	76.017	58.347	76,75
Dobitak/gubitak nakon poreza na dobit	93.783	-247.846	-

Izvor: Hanfa

Troškovi ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja (troškovi vrijednosnog usklađenja) za 2013. bili su iskazani su u visini od 529,1 mil. kuna, što predstavlja povećanje od 284,2 mil. kuna ili čak 116,0% u odnosu na prethodnu godinu, prvenstveno zbog iskazivanja novih ispravaka vrijednosti za gubitke od umanjenja koje su iskazala dva leasing društva, koja su u konačnici iskazala i najveći gubitak nakon oporezivanja.

Grafikon 6.5. Rezultat poslovanja leasing društava u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)



Izvor: Hanfa

Dobit nakon oporezivanja u 2013. u iznosu od 275 mil. kuna ostvarilo je 15 društava, dok je gubitak nakon oporezivanja u iznosu od 522,8 mil. kuna ostvarilo osam leasing društava.

6.1.4. Struktura portfelja djelatnosti leasinga

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. zaključeno je ukupno 29.049 novih ugovora o leasingu, što je 2.376 ili 8,9% novih ugovora više nego što ih je zaključeno u istom razdoblju 2012. godine. Ukupna vrijednost novozaključenih ugovora iznosila je 5,7 mlrd. kuna, što predstavlja povećanje od 821,9 mil. kuna ili 17,0% u odnosu na vrijednost novozaključenih ugovora u 2012. godini.

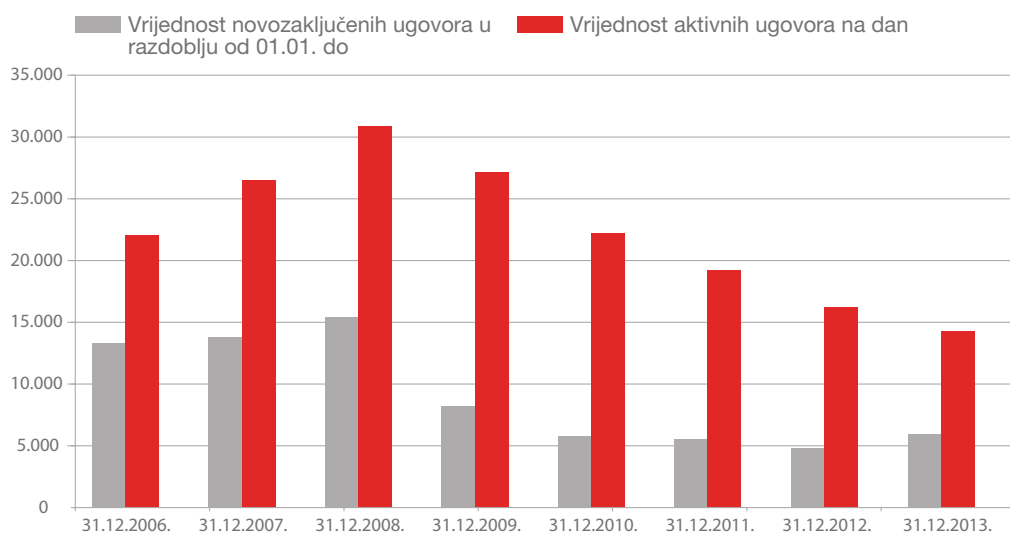
Tablica 6.6. Struktura portfelja djelatnosti leasinga na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine

Datum/ razdoblje od 01.01. do	Novozaključeni ugovori u razdoblju			Aktivni ugovori na dan		
	Broj novozaključenih ugovora	Vrijednost novozaključenih ugovora (u tis. kn)	Prosječna vrijednost novozaključenih ugovora (u tis. kn)	Broj aktivnih ugovora	Vrijednost aktivnih ugovora (u tis. kn)	Prosječna vrijednost aktivnih ugovora (u tis. kn)
31.12.2012.	26.673	4.839.815	181	120.070	16.270.132	136
31.12.2013.	29.049	5.661.722	195	106.421	14.407.165	135

Izvor: Hanfa

Na dan 31. prosinca 2013. bio je aktivan ukupno 106.421 ugovor, što je 13.649 ili 11,4% ugovora manje nego na isti dan prethodne godine. Vrijednost aktivnih ugovora djelatnosti leasinga na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 14,4 mlrd. kuna, što predstavlja smanjenje od 1,9 mlrd. kuna ili 11,5% u odnosu na dan 31. prosinca 2012. godine.

Grafikon 6.6. Vrijednost novozaključenih i aktivnih ugovora djelatnosti leasinga u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

Udjel vrijednosti novozaključenih ugovora u ukupnoj vrijednosti aktivnih ugovora iznosio je 50,1% krajem 2008., u 2010. se smanjio na 26,1%, da bi krajem 2013. navedeni udjel iznosio 39,3%, što ukazuje na povećanu aktivnost odnosno poslovanje leasing društava.

Tablica 6.7. Broj i vrijednost novozaključenih ugovora djelatnosti leasinga u 2012. i 2013. godini

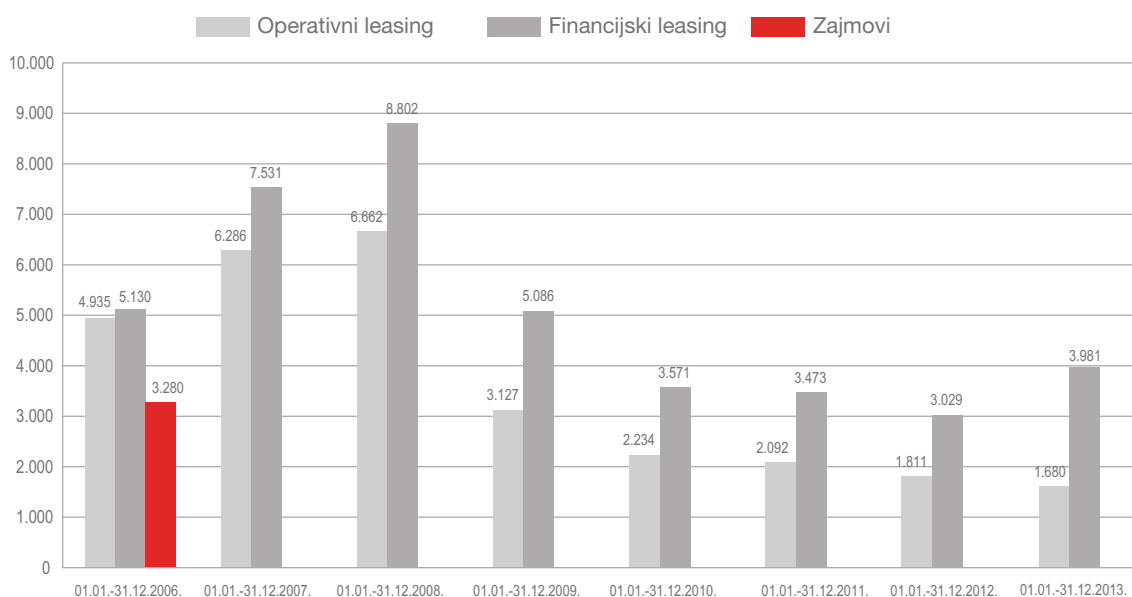
Vrsta leasinga/ razdoblje	Broj novozaključenih ugovora u razdoblju			Vrijednost novozaključenih ugovora u razdoblju (u tis. kn)		
	01.01.- 31.12.2012.	01.01.- 31.12.2013.	Indeks 2013./2012.	01.01.- 31.12.2012.	01.01.- 31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Operativni leasing	12.244	14.305	116,83	1.810.821	1.680.382	92,80
Financijski leasing	14.429	14.744	102,18	3.028.994	3.981.341	131,44
Ukupno	26.673	29.049	108,91	4.839.815	5.661.722	116,98

Izvor: Hanfa

Smanjenje volumena poslovanja (vrijednosti novozaključenih ugovora) u razdoblju od 2009. do 2012., unatoč povećanju vrijednosti novih ugovora u 2013., značajno je utjecalo i na smanjenje vrijednosti imovine djelatnosti leasinga budući da vrijednost novozaključenih ugovora u navedenom razdoblju nije bila dovoljna da kompenzira smanjenje vrijednosti aktivnih ugovora.

Udjel financijskog leasinga u ukupnoj vrijednosti novozaključenih ugovora se povećao, sa 62,6% u 2012. na 70,3% u 2013., dok se udjel operativnog leasinga smanjio sa 37,4% na 29,7%. Prosječna vrijednost novozaključenih ugovora tijekom 2013. u operativnom leasingu iznosila je 117,5 tis. kuna, a u financijskom leasingu 270 tis. kuna.

Grafikon 6.7. Struktura portfelja djelatnosti leasinga – usporedba vrijednosti novozaključenih ugovora u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

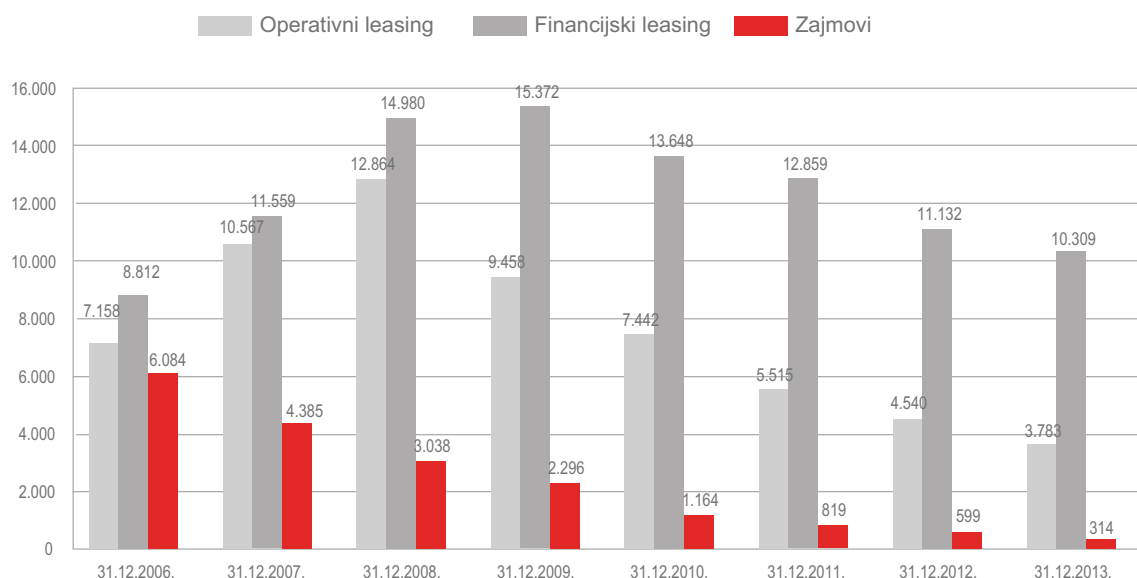
Portfelj zajmova konstantno se smanjuje jer je zakonom koji uređuje djelatnost leasinga leasing društvima zabranjeno zaključivanje ugovora o zajmu, dok se ugovori o zajmu koji su bili aktivni do zakonske regulacije djelatnosti leasinga (21. prosinca 2006.) drže do isteka bez mogućnosti produljenja.

Tablica 6.8. Broj i vrijednost aktivnih ugovora djelatnosti leasinga u 2012. i 2013. godini

Vrsta plasmana/ stanje na dan	Broj aktivnih ugovora na dan			Vrijednost aktivnih ugovora na dan (u tis. kn)		
	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 2013./2012.	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Operativni leasing	54.129	47.352	87,48	4.539.943	3.783.414	83,34
Financijski leasing	62.857	57.095	90,83	11.131.505	10.309.313	92,61
Zajmovi	3.084	1.974	64,01	598.683	314.439	52,52
Ukupno	120.070	106.421	88,63	16.270.132	14.407.165	88,55

Izvor: Hanfa

Grafikon 6.8. Struktura portfelja djelatnosti leasinga – usporedba vrijednosti aktivnih ugovora u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

Smanjenje gospodarskih aktivnosti u razdoblju od 2009. do 2013. utjecalo je i na promjenu strukture portfelja djelatnosti leasinga. Trend poslovanja djelatnosti leasinga posljednjih nekoliko godina bio je usmjeren na financiranje osobnih i gospodarskih vozila. To potvrđuje i podatak da je 2010. udjel vozila (osobnih i gospodarskih) u ukupnoj vrijednosti novozaključenih ugovora djelatnosti leasinga iznosio 58,6%, dok je u 2011. iznosio 64,2%, u 2012. godini 62,0%, a u 2013. godini 59,0%. Istovremeno je nastavljen trend smanjivanja vrijednosti novozaključenih ugovora za nekretnine. U strukturi portfelja u 2013. najveće povećanje vrijednosti novozaključenih ugovora vidljivo je u kategorijama gospodarskih i transportnih vozila.

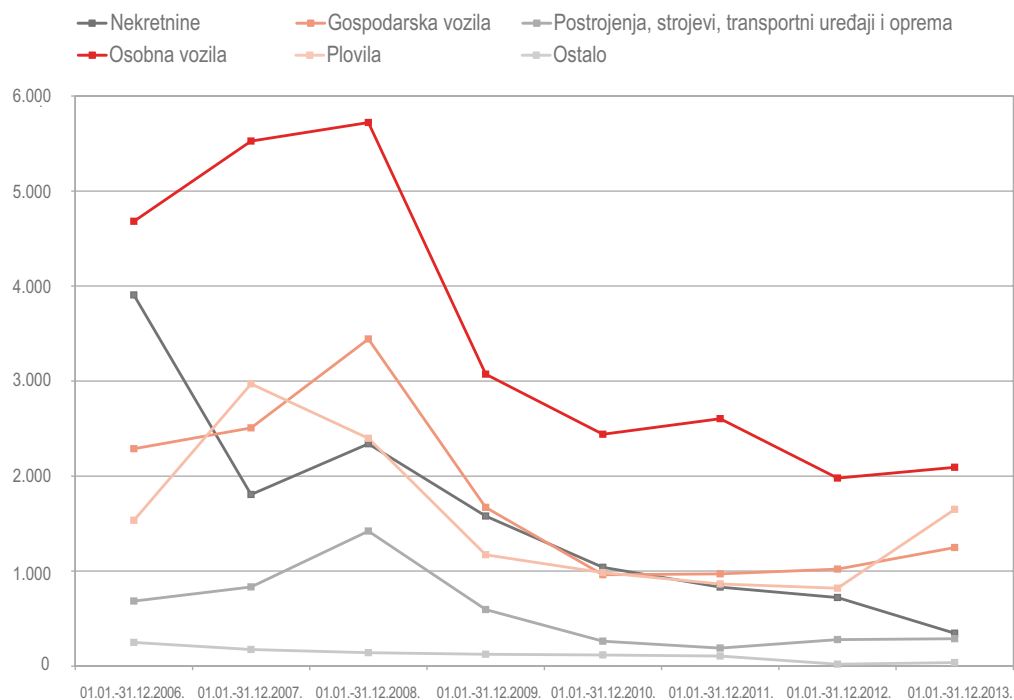
Tablica 6.9. Vrijednost novozaključenih ugovora djelatnosti leasinga prema objektima leasinga u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)

Objekt leasinga	Vrijednost novozaključenih ugovora u razdoblju				
	01.01.- 31.12.2012.	Udjel	01.01.- 31.12.2013.	Udjel	Indeks 2013./2012.
Nekretnine	721.878	14,92%	345.436	6,10%	47,85
Osobna vozila	1.978.143	40,87%	2.091.962	36,95%	105,75
Gospodarska vozila	1.020.789	21,09%	1.248.449	22,05%	122,30
Plovila	278.136	5,75%	289.170	5,11%	103,97
Letjelice	2.966	0,06%	0	0,00%	0,00
Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	819.962	16,94%	1.648.920	29,12%	201,12
Ostalo	18.042	0,37%	37.785	0,67%	209,43
Ukupno	4.839.815	100,00%	5.661.722	100,00%	116,98

Izvor: Hanfa

Tijekom 2013. najveći broj novozaključenih ugovora prema objektima leasinga odnosio se na osobna vozila, a slijedila su ih gospodarska vozila. U strukturi portfelja novozaključenih ugovora prema objektima leasinga došlo je do povećanja ukupnog broja novozaključenih ugovora uz istovremeno povećanje ukupne vrijednosti novozaključenih ugovora u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Grafikon 6.9. Struktura portfelja djelatnosti leasinga - vrijednost novozaključenih ugovora prema objektima leasinga u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

Najveće smanjenje vrijednosti novozaključenih ugovora (od 376,4 mil. kuna ili 52,1%) zabilježile su nekretnine, dok su istovremeno najveće povećanje vrijednosti novozaključenih ugovora tijekom 2013. u odnosu na prethodnu godinu zabilježili transportni uređaji te gospodarska i osobna vozila.

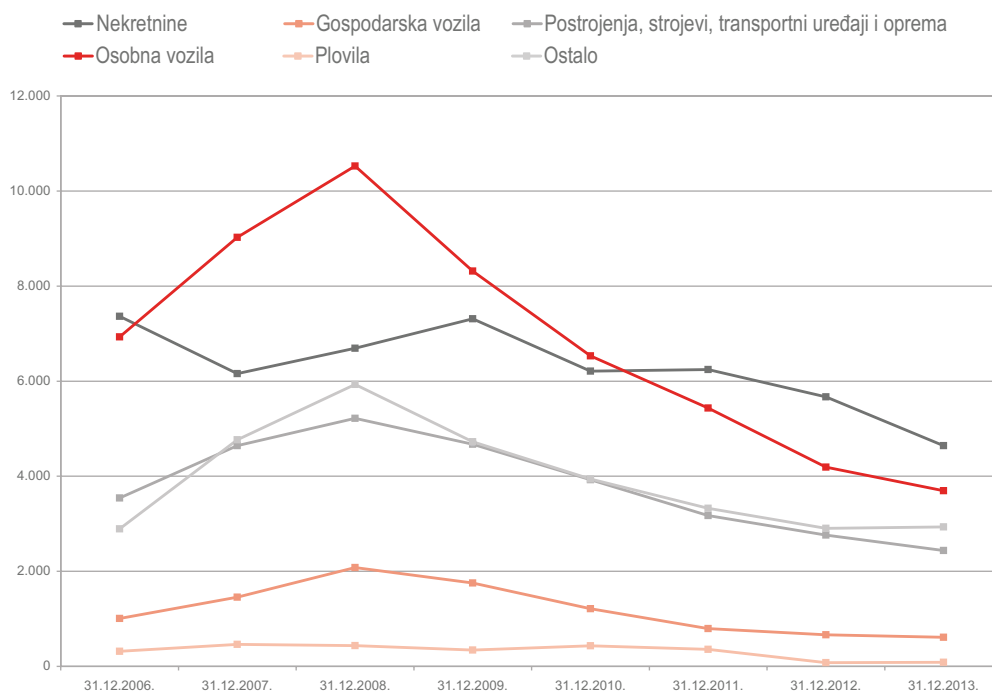
Tablica 6.10. Vrijednost aktivnih ugovora djelatnosti leasinga prema objektima leasinga/zajma na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Objekt leasinga/zajma	Vrijednost aktivnih ugovora na dan				
	31.12.2012.	Udjel	31.12.2013.	Udjel	Indeks 2013./2012.
Nekretnine	5.669.207	34,84%	4.641.591	32,22%	81,87
Osobna vozila	4.190.676	25,76%	3.693.836	25,64%	88,14
Gospodarska vozila	2.762.569	16,98%	2.438.353	16,93%	88,26
Plovila	664.819	4,09%	610.656	4,24%	91,85
Letjelice	4.234	0,03%	3.223	0,02%	76,13
Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	2.903.986	17,85%	2.935.257	20,37%	101,08
Ostalo	74.642	0,46%	84.249	0,59%	112,87
Ukupno	16.270.132	100,00%	14.407.165	100,00%	88,55

Izvor: Hanfa

Najveća vrijednost aktivnih ugovora prema objektima leasinga/zajma na dan 31. prosinca 2013. odnosila se na nekretnine i iznosila je 4,6 mlrd. kuna ili 32,2% vrijednosti aktivnih ugovora, dok je istovremeno vrijednost aktivnih ugovora za osobne automobile iznosila 3,7 mlrd. kuna ili 25,6% vrijednosti aktivnih ugovora.

Grafikon 6.10. Struktura portfelja djelatnosti leasinga – vrijednost aktivnih ugovora prema objektima leasinga u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)



Izvor: Hanfa

Do kraja 2010. godine najznačajniji udjel u ukupnoj vrijednosti portfelja aktivnih ugovora djelatnosti leasinga odnosio se na osobna vozila, dok su nekretnine bile druge po zastupljenosti u ukupnom portfelju. Unatoč velikom padu prometa na tržištu nekretnina u proteklih pet godina, nekretnine su bile iskazane kao pojedinačno najvažnija stavka u vrijednosti aktivnih ugovora od 2011. zbog veće vrijednosti i ugovorenog dužeg razdoblja otplate u odnosu na većinu drugih objekata leasinga.

6.1.5. Pokazatelji poslovanja djelatnosti leasinga

6.1.5.1. Pokazatelji zaduženosti

Koeficijent (stupanj) zaduženosti pokazuje koliki je dio imovine djelatnosti leasinga financiran iz tuđih sredstava, odnosno koliki je udjel tuđih sredstava u ukupnoj imovini. Iznos pokazatelja od 0,934 na dan 31. prosinca 2013. znači da je 93,4% cjelokupne aktive djelatnosti leasinga bilo financirano tuđim sredstvima, što je i u skladu s uobičajenom praksom poslovanja djelatnosti leasinga, jer se posao leasinga primarno financira iz tuđih izvora. Navedeni koeficijent iznosio je na dan 31. prosinca 2012. godine 0,950.

6.1.5.2. Pokazatelji rentabilnosti (profitabilnosti)

Pokazatelji profitabilnosti promatrani zajedno pokazuju ukupnu učinkovitost poslovanja društva. Poželjno je da pokazatelji profitabilnosti budu što veći.

Stopa povrata na ukupnu aktivu (ROA) izračunava se kao omjer neto dobiti i ukupnih sredstava (imovine) djelatnosti leasinga. ROA djelatnosti leasinga na agregiranoj osnovi na dan 31. prosinca 2013. iznosio je -1,3%. Negativna vrijednost navedenog pokazatelja uvjetovana je iskazanim gubitkom nakon oporezivanja na razini djelatnosti leasinga u 2013. godini. Navedeni pokazatelj na dan 31. prosinca 2012. iznosio je 0,4%.

Stopa povrata kapitala (ROE) izračunava se kao omjer neto dobiti i ukupnog kapitala djelatnosti leasinga, odnosno predstavlja izračun stope povrata na vlastiti kapital. ROE djelatnosti leasinga na agregiranoj osnovi na dan 31. prosinca 2013. iznosio je -19,2%. U 2012. navedeni pokazatelj bio je pozitivan (8,4%) s obzirom na iskazani dobitak nakon oporezivanja na razini djelatnosti leasinga.

6.2. Aktivnosti Hanfe

6.2.1. Regulatorne aktivnosti

Tijekom 2013. zaposlenici Hanfe sudjelovali su u radnoj skupini Ministarstva financija Republike Hrvatske za izradu novog Zakona o leasingu (NN, br. 141/13; dalje u tekstu: ZOL), koji je stupio je na snagu 5. prosinca 2013. i kojim je prethodni Zakon o leasingu (NN, br. 135/06) prestao važiti.

Predmet ZOL-a, kao i prethodnog Zakona o leasingu, jest uređivanje osnivanja, poslovanja i prestanka rada leasing društava, ugovora o leasingu, prava i obveza subjekata u poslovima leasinga, financijskog izvještavanja i nadzora poslovanja leasing društava. Međutim, ZOL osim navedenih stavki regulira i uvjete i način za prekogranično obavljanje djelatnosti leasinga te organizacijske zahtjeve leasing društva u okviru kojih se uređuju upravljanje rizicima, interna revizija i izdvajanje poslovnih procesa.

Budući da je pristupom Europskoj uniji Republika Hrvatska pristupila i zajedničkom europskom tržištu, odredbe ZOL-a detaljnije su uredile mogućnost poslovanja leasing društava iz drugih država članica na području Republike Hrvatske, a koja će, pod uvjetima određenim ZOL-om, moći obavljati poslove u Republici Hrvatskoj neposredno ili putem podružnica. Isto tako, ZOL propisuje uvjete i način poslovanja leasing društava sa sjedištem u Republici Hrvatskoj pri obavljanju poslova leasinga u državama članicama i trećim državama. Detaljnije su propisani i uvjeti koje moraju zadovoljavati leasing društva iz trećih država ukoliko žele poslovati na području Republike Hrvatske.

U skladu s navedenim promjenama, ZOL je revidirao i odredbe o mjerodavnom pravu za leasing ugovore s međunarodnim obilježjem.

S obzirom na to da je leasing dio financijskog tržišta u Republici Hrvatskoj, bilo je nužno da se tržište leasinga još više približi standardima i pravilima poslovanja i upravljanja rizicima koje primjenjuju i drugi subjekti financijskog tržišta u Republici Hrvatskoj. Iz navedenih razloga, ZOL-om su propisani zahtjevi koji se odnose na sustav upravljanja rizicima, uvedene su novine u regulaciji poslova nadzora te su predviđene i odredbe o zahtjevima u odnosu na organizacijsku strukturu leasing društava, internu reviziju i izdvajanje poslovnih procesa.

Odredbe kojima se propisuje postupak nadzora leasing društava usklađene su s odredbama ostalih propisa hrvatskog pravnog sustava koji se odnose na financijska tržišta, što se posebno odnosi na zakone iz nadležnosti Hanfe. ZOL je detaljnije propisao i postupak neposrednog nadzora koji se obavlja u prostorijama društva te je, za razliku od prethodnog Zakona o leasingu, propisao i postupak posrednog nadzora. Također, uvedene su i nove vrste nadzornih mjera: preporuke upravi leasing društva, opomena i posebne nadzorne mjere. Zadržane su i nadzorne mjere propisane prethodnim Zakonom o leasingu: otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti te ukidanje odobrenja za rad za sve ili pojedine djelatnosti leasing društva. Preporuka i opomena kao nadzorne mjere uvedene su za slučajeve kada Hanfa u postupku nadzora utvrdi da nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju leasing društava nemaju značaj težeg kršenja zakona, odnosno ako utvrdi da priroda i opseg utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti nemaju veći utjecaj i posljedice na poslovanje leasing društva. Time se u ZOL ugradilo stupnjevanje težine utvrđenih nepravilnosti kako bi se u odnosu na njihovu težinu odredile i vrste nadzornih mjera za otklanjanje prema stupnju težine i utjecaja na poslovanje leasing društva. Naime, prethodnim Zakonom o leasingu bilo je predviđeno izricanje nadzornih mjera koje su se smatrale potrebnima primijeniti u određenim propisanim slučajevima s ciljem dovođenja poslovanja leasing društva u status potpune usklađenosti s relevantnim propisima, a bez nekih posebnih mogućnosti uvažavanja stupnja ili težine nepravilnosti. Također, uvođenjem posebnih nadzornih mjera ZOL-om se htjelo obuhvatiti više posebnih propisanih okolnosti na temelju kojih bi se mjere mogle primijeniti na leasing društva, primjerice ako se leasing društvo ne pridržava naloga Hanfe, ne poštuje organizacijske, tehničke, kadrovske ili kapitalne zahtjeve, ne upravlja rizicima na propisan način i dr.

Nadalje, u dijelu određenja predmeta poslovanja, odredbama novog ZOL-a leasing društvima je dopušteno vraćene objekte leasinga davati u najam odnosno zakup, što prethodnim Zakonom o leasingu nije bilo dopušteno. Leasing društva sada mogu za predmet poslovanja upisati, pored djelatnosti financijskog i/ili operativnog leasinga, i poslove koji su u neposrednoj ili posrednoj vezi s poslovima leasinga: poslove prodaje i davanja u zakup i najam objekata leasinga vraćenih leasing društvu čiji je vlasnik leasing društvo po osnovi obavljanja poslova leasinga. Naime, u poslu leasinga po završetku ugovornog odnosa predmet leasinga može biti vraćen leasing društvu. Dosadašnjim zakonskim rješenjem takav vraćeni objekt leasinga leasing društvo moglo je jedino prodati ili ponovno dati u leasing, za što nije bio velikog interesa, a to je dovodilo do prodaje objekta leasinga ispod tržišne vrijednosti ili do dugog razdoblja čekanja na prodaju. Novim zakonskim rješenjem vraćeni objekt leasinga leasing društva mogu, osim prodati ili dati ponovno u leasing, dati i u najam odnosno zakup i time ostvariti prihod, odnosno kapitalizirati tu imovinu.

Odredbama novoga ZOL-a omogućeno je financiranje ne samo postojećih nego i budućih objekata leasinga. Regulatornim omogućavanjem financiranja i budućih objekata leasinga proširene su mogućnosti poslovanja leasing društvima, a osobito u dijelu poslovanja s nekretninama i plovnim objektima. Osim toga, ZOL kao novinu propisuje mogućnost da i fizičke osobe budu dobavljači objekata leasinga, čime je otvorena i dodatna prilika za proširenje poslovanja leasing društava.

Dodatno su uređene i odredbe o povjerljivosti podataka na način da se proširuje krug subjekata u odnosu na koje ne bi trebala postojati obveza čuvanja povjerljivih podataka leasing društva, a u svrhu učinkovitijeg postupanja sudova i drugih nadležnih tijela Republike Hrvatske. Jedna od bitnih novina u ZOL-u je i ta da obveza čuvanja povjerljivih podataka ne postoji u slučaju kada tijela lokalne i područne samouprave i Grada Zagreba koja u skladu s posebnim zakonom obavljaju poslove nadzora nepropisno zaustavljenih i parkiranih vozila ili nadzor parkiranja vozila na mjestima na kojima je parkiranje vremenski ograničeno ili pravne osobe osnovane od strane jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili Grada Zagreba odnosno pravne ili fizičke osobe kojima je u skladu sa zakonom povjereno obavljanje nekih od tih poslova, kao i pravna i

fizička osoba koja u skladu s posebnim zakonom obavlja komunalne djelatnosti, pisanim putem zatraže predocjenje povjerljivih podataka u svrhu izvršenja svojih ovlasti. U praksi je postojao velik broj slučajeva u kojima su primatelji leasinga počinili prometne prekršaje te su leasing društva, budući da kao davatelji leasinga nisu mogla otkriti spomenutim tijelima povjerljive podatke o korisniku vozila zbog zakonske zapreke, postala okrivljenici u prekršajnim postupcima. Navedenom novinom u ZOL-u leasing društva mogu dostaviti podatke o primateljima leasinga iz ugovornog leasing odnosa i time omogućiti nadležnim tijelima prekršajno gonjenje stvarnog počinitelja prekršaja.

U dijelu podzakonske regulative, u 2013. donesen je Pravilnik o izmjeni Pravilnika o sadržaju dokumentacije koja se dostavlja uz zahtjev za izdavanje odobrenja kandidatu za člana uprave leasing društva (NN, br. 85/13). Ovom izmjenom Pravilnik je usklađen s odredbama Zakona o radu (NN, br. 149/9, 61/11, 82/12 i 73/13) na način da više nije potrebna dostava radne knjižice kao dokaza u postupku radi izdavanja odobrenja kandidatu za člana uprave leasing društva, budući da su danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji prestale važiti odredbe članka 291. Zakona o radu, koje uređuju radnu knjižicu i postupanje poslodavaca s radnom knjižicom.

Temeljem svojih zakonskih ovlasti, na zahtjev stranaka u postupku ili osoba koje su dokazale svoj pravni interes, tijekom 2013. izdana su tri mišljenja o primjeni odredaba prethodnog Zakona o leasingu. Od toga je jedno mišljenje pojasnilo obvezu dostave zahtjeva za odobrenje suglasnosti za stjecanje kvalificiranih udjela unutar iste grupacije, drugim je pojašnjen status ugovora o zakupu/podzakupu u postupku pripajanja drugog društva leasing društvu, a treće je mišljenje Hanfa izdala radi pojašnjenja uvjeta koje članovi nadzornog odbora leasing društva moraju ispunjavati u smislu članstva u nadzornom odboru povezanih osoba leasing društva.

6.2.2. Licenciranje

U 2013. došlo je do smanjenja broja leasing društava, a razlog je za to činjenica da je Hanfa, u skladu sa zakonskim odredbama i odlukom društva o prestanku poslovanja kao leasing društva, društvu Croatia Leasing d.o.o. oduzela odobrenje za obavljanje poslova leasinga, dok je zbog otvaranja postupka likvidacije društvu Austrofin leasing d.o.o. odobrenje za obavljanje poslova leasinga prestalo važiti.

Po pojedinačnim zahtjevima u 2013. izdano je 16 rješenja/suglasnosti kojima se odobrava imenovanje članova uprave leasing društava.

U dijelu stjecanja kvalificiranog udjela odnosno postupaka vezanih uz zakonske odredbe prema kojima je fizička ili pravna osoba koja namjerava steći kvalificirani udjel, odnosno udjel kojim bi stekla ili prešla 20%, 33% ili 50% udjela u pravu glasa ili kapitalu leasing društva dužna prethodno pribaviti odobrenje Hanfe, ali i po kojima su leasing društva koja namjeravaju steći ili preći 20%, 33% ili 50% udjela u glasačkim pravima ili kapitalu nekog društva dužna pribaviti odobrenje za stjecanje kvalificiranog udjela, Hanfa je u 2013. donijela dva rješenja, od kojih je jedno doneseno u postupku stjecanja kvalificiranog udjela u leasing društvu, dok je drugim dano odobrenje za stjecanje kvalificiranog udjela leasing društva u drugoj pravnoj osobi.

6.2.3. Nadzor

U okviru svojih redovnih aktivnosti, a u svrhu zaštite interesa primatelja leasinga i javnog interesa te pridonosa stabilnosti financijskog sustava i promicanja povjerenja u tržište leasinga, Hanfa obavlja poslove posrednog i neposrednog nadzora nad leasing društvima.

Pri obavljanju nadzora Hanfa se u skladu s odredbama ZOL-a prilikom utvrđivanja učestalosti i intenziteta obavljanja nadzora za pojedino leasing društvo rukovodi veličinom, utjecajem i značajem leasing društva, kao i prirodom, vrstom, opsegom, složenosti te pokazateljima njihova poslovanja. Tako se neposredni nadzor provodi u skladu s godišnjim planom redovnih neposrednih nadzora, a koji uključuje izravni uvid u poslovnu dokumentaciju leasing društava te obavljanje razgovora s članovima uprave, ključnim osobljem i drugim relevantnim osobama s ciljem provjere zakonitosti i procjene sigurnosti i stabilnosti poslovanja leasing društava.

Godišnji plan neposrednih nadzora izrađuje se na osnovi indikatora, odnosno unaprijed definiranih kriterija za pokretanje postupka redovnog nadzora, a koji se temelje na podacima i pokazateljima iz financijskih i drugih nadzornih izvješća, pritužbama primatelja leasinga, ali i drugim informacijama dostupnim Hanfi.

Tijekom 2013. pokrenuto je 12 postupaka redovnog neposrednog nadzora leasing društava, od čega ih je devet pokrenuto s ciljem provjere procesa unosa podataka u Registar objekata leasinga (dalje u tekstu: ROL). Naime, zakonom koji uređuje djelatnost leasinga zakonodavac je, u cilju sprječavanja prijevара u leasingu, predvidio formiranje ROL-a u koji se unose podaci o svim financiranim objektima leasinga. Leasing društva, u cilju ograničavanja rizika prijevара odnosno financiranja objekata koji su već predmet leasinga, prije sklapanja ugovora o leasingu provjeravaju postojanje predmetnog objekta u ROL-u. Hanfa je zadužena za osiguranje tehničkih i informatičkih uvjeta za funkcioniranje ROL-a, ali i za nadzor procesa unosa podataka u ROL, kako bi on postigao svoju punu zakonom predviđenu svrhu. Na temelju provedenih nadzora, odnosno najčešće uočenih slabosti i nepravilnosti u dijelu unosa podataka u ROL, leasing društvima uglavnom je naloženo da unaprijede proces provjere i unosa podataka o objektima leasinga u ROL razvojem kontrola i kontrolnih mehanizama za odvijanje navedenog procesa.

Opseg kontrola kod preostala tri postupka nadzora obuhvaćao je proces formiranja ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja, primjenu računovodstva zaštite, proces realizacije ugovora o leasingu te procjenu adekvatnosti sustava za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma uspostavljenog u leasing društvu. Naime, osim zakona koji uređuje djelatnost leasinga, Hanfa je ovlaštena i za nadzor provedbe niza ostalih zakona koji se primjenjuju na subjekte nadzora Hanfe. Primjeri su tih zakona Zakon o računovodstvu, Zakon o potrošačkom kreditiranju (NN, br. 75/09, 112/12, 143/13 i 147/13) i Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12), čiji su obveznici između ostalih i leasing društva. Dakle, kod dva postupka neposrednog redovnog nadzora u 2013. opseg kontrola obuhvaćao je i proces formiranja ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja i primjenu računovodstva zaštite, odnosno provjeru usklađenosti s odredbama Zakona o leasingu i posredno Zakona o računovodstvu, odnosno Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja. Tako su kod navedena dva nadzora obavljena tijekom 2013. utvrđene nepravilnosti u uspostavi sustava upravljanja rizicima kojima je leasing društvo izloženo te procesu formiranja ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja.

Također, tijekom 2013. okončana su dva postupka redovnog neposrednog nadzora upravljanja rizicima i provedbe Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma započeta tijekom 2012., kojima su utvrđene nepravilnosti u evidentiranju oduzetih i vraćenih objekata leasinga,

evidentiranju ugrađenih izvedenica po ugovorima o operativnom leasingu, obračunu amortizacije te popunjavanju financijskih i dodatnih izvještaja leasing društava.

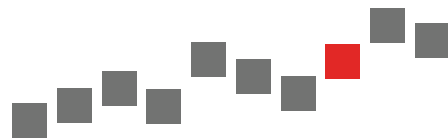
Osim neposrednih nadzora, Hanfa u okviru svojih ovlasti obavlja i posredni nadzor, koji se provodi kontinuiranom analizom izvještaja i podataka koja leasing društva dostavljaju Hanfi. U tu svrhu koriste se financijski i dodatni izvještaji leasing društava koji se Hanfi dostavljaju na tromjesečnoj i godišnjoj razini te podaci o objektima leasinga uneseni u ROL. Cilj je posrednih nadzora stalno praćenje poslovanja leasing društava, odnosno usklađenosti njihova poslovanja s primjenjivom zakonskom regulativom. Posredni nadzor također podrazumijeva i kontinuiranu komunikaciju s leasing društvima te prikupljanje, praćenje i analizu ostale dokumentacije, obavijesti i podataka dobivenih od strane leasinga društava, kao i podataka te saznanja iz drugih raspoloživih izvora.

Tijekom 2013. glavni naponi Hanfe u dijelu provedbe posrednih nadzora odnosili su se na sanaciju negativnog kapitala i rezervi kod leasing društava koji su iskazivali navedeno. Temeljem toga vlasnici leasing društava uplatili su u 2013. u temeljni kapital i kapitalne pričuve leasing društava ukupno 518 mil. kuna.

Na osnovi nalaza iz provedenih postupaka nadzora nad poslovanjem leasing društava, zbog utvrđenih postupanja protivno propisima, Hanfa je tijekom 2013. donijela ukupno 13 rješenja kojima su naložene mjere za otklanjanje nadzorima utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju subjekata nadzora te mjere za poboljšanje sustava upravljanja rizicima.

U cilju unaprjeđenja i daljnjeg razvoja metodologije nadzora, Hanfa je tijekom 2013. razvila Model ocjene rizičnosti poslovanja leasing društava na temelju pokazatelja, a čiji će rezultat biti ocjena rizičnosti pojedinog leasing društva. Navedeni model temelji se na kombinaciji kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja, pri čemu se od kvantitativnih pokazatelja koriste financijski i drugi pokazatelji poslovanja izračunati na temelju podataka iz financijskih i drugih nadzornih izvještaja koji se redovito dostavljaju Hanfi, dok se za kvalitativne pokazatelje koriste informacije i podaci o organizaciji i sustavu te upravljanju rizicima u društvu. Kvalitativni pokazatelji koji se uključuju u model jesu podaci o upravljanju, organizaciji, upravljanju rizicima, vlasništvu, informacijskoj opremljenosti te procesu izvještavanja Hanfe, koje će ovlaštene osobe Hanfe prikupiti putem razgovora s članovima uprave/upraviteljima rizika društva kako bi ih potom ocijenile, ponderirale te ugradile u postavljene jedinstveni model.

Navedeni model pomoćno je sredstvo i alat Hanfe u planiranju i provedbi postupaka neposrednog i posrednog nadzora poslovanja leasing društava, a s obzirom na utvrđenu ocjenu rizičnosti pojedinog leasing društva.



Faktoring

7. Faktoring

7.1. Opis tržišta⁷⁹

Faktoring predstavlja alternativni oblik financiranja poslovnih subjekata putem otkupa potraživanja. Prema podacima iz statističkih izvješća prikupljenih od društava za koje Hanfa ima saznanja da obavljaju poslove faktoringa, na dan 31. prosinca 2013. aktivno je bilo 15 društava, dok je na dan 31. prosinca 2012. poslove faktoringa obavljalo 16 društava (društva Afaktor-faktoring d.o.o. i Eurofakt d.o.o. privremeno su prestala obavljati poslove faktoringa, društvo Alfa faktor d.o.o. promijenilo je glavnu djelatnost tvrtke te je također prestalo obavljati poslove faktoringa, dok su društva Infinitum Factoring d.o.o. i Invictus Ulaganja d.o.o. u 2013. započela obavljati poslove faktoringa).

Prema izvješćima koja su dostavila društva koja obavljaju poslove faktoringa na dan 31. prosinca 2013. u Republici Hrvatskoj dominirao je domaći faktoring (96,3% ukupnih faktoring potraživanja), kod kojeg su predmet otkupa potraživanja fakture od kupaca iz Republike Hrvatske. Karakterizira ga pravo regresa (78,2% ukupnih faktoring potraživanja), odnosno pravo društva koje obavlja poslove faktoringa da se, u slučaju neplaćanja od strane kupca, naplati od ustupitelja potraživanja. Djelatnost faktoringa bilježila je povećanje vrijednosti imovine na dan 31. prosinca 2013. za 13,0% u odnosu na dan 31. prosinca 2012. zbog povećanog volumena transakcija poslova eskonta mjenica. Zajmovi kao djelatnost društava koja obavljaju poslove faktoringa i dalje nisu bili značajno zastupljeni.

Na financijskom tržištu Republike Hrvatske djelatnost faktoringa jedinstvena je po tome što su društva koja obavljaju poslove faktoringa pretežito u većinskom vlasništvu rezidenata, za razliku od trendova u bankarstvu i u ostalom financijskom sektoru, gdje su poslovni subjekti u većinskom vlasništvu nerezidenata. Od navedenih 15 aktivnih društava koja obavljaju poslove faktoringa samo dva društva nalazila su se u neposrednom vlasništvu nerezidenata, dok ih je ukupno pet bilo u posrednom i neposrednom vlasništvu nerezidenata. Međutim, udjel tih pet društava u ukupnoj imovini djelatnosti faktoringa iznosio je 75,1%, dok je prethodne godine udjel šest društava u posrednom i u neposrednom vlasništvu nerezidenata iznosio 84,4%. Imovina društava u neposrednom vlasništvu rezidenata povećala se prvenstveno radi pojave dvaju novih društava, Infinitum Factoring d.o.o. i Invictus Ulaganja d.o.o., čija je ukupna imovina na dan 31. prosinca 2013. iznosila 659,6 mil. kuna. Nadalje, 14 društava djelovalo je kao društvo s ograničenom odgovornošću, dok je samo jedno društvo djelovalo kao dioničko društvo (Finesa Credos d.d.).

U skladu s postojećom poslovnom praksom poslovi faktoringa koji se obavljaju u Republici Hrvatskoj mogu se podijeliti na domaći, izvozni i uvozni faktoring. Domaći faktoring jest faktoring u kojem su svi subjekti posla faktoringa rezidenti, dok je izvozni i uvozni faktoring posao u kojem je uz rezidente najmanje jedan od subjekata nerezident. S obzirom na pravo regresa, poslovi faktoringa mogu se podijeliti na faktoring s pravom regresa („nepravi“ faktoring) i faktoring bez prava regresa („pravi“ faktoring). Faktoring s pravom regresa posao je faktoringa u kojem ustupatelj potraživanja jamči društvu koje obavlja poslove faktoringa za naplatu ustupljenih potraživanja, dok kod faktoringa bez prava regresa cjelokupni rizik naplate snosi društvo koje obavlja poslove faktoringa.

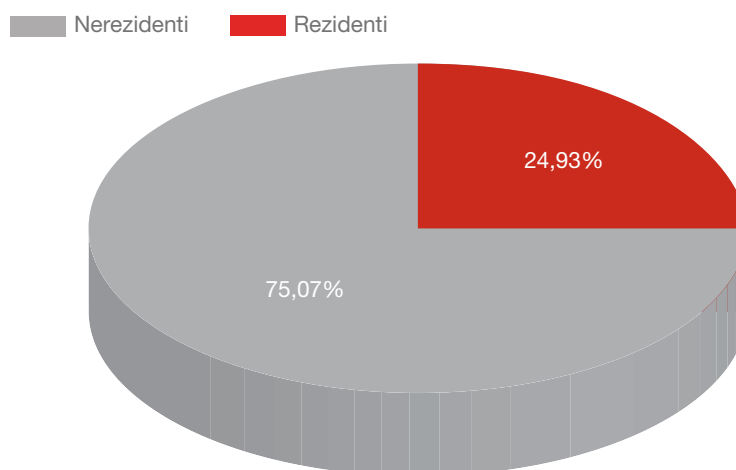
⁷⁹ Svi podaci i pokazatelji za društva koja obavljaju poslove faktoringa odnose se samo na društva za koja Hanfa ima saznanja da obavljaju poslove faktoringa i od kojih Hanfa prikuplja podatke na obrascu Statistička izvješća faktoring društva.

Tablica 7.1. Broj društava koja obavljaju poslove faktoringa u razdoblju od 2007. do 2013. godine

Opis	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	31.12.2010.	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
Broj aktivnih društava	12	13	16	19	18	16	15

Izvor: Hanfa

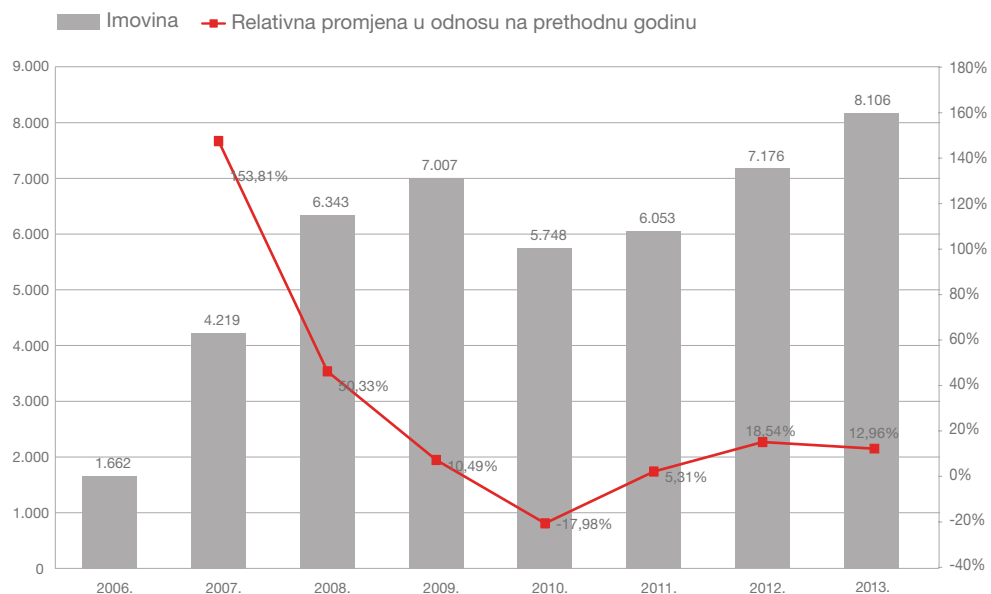
Grafikon 7.1. Struktura imovine društava koja obavljaju poslove faktoringa po podrijetlu kapitala na dan 31.12.2013. godine



Izvor: Hanfa

U odnosu na dan 31. prosinca 2006. vrijednost imovine društava koja obavljaju poslove faktoringa na kraju 2013. bila je veća za 6,4 mlrd. kuna ili za 380,4%, dok je vrijednost imovine u odnosu na 2012. bila veća za 13,0%. Važno je spomenuti da je rastući trend imovine prisutan tijekom razdoblja od 2006. do 2009., nakon čega u 2010. imovina pada, te ponovo raste u razdoblju od 2011. do 2013. godine.

Grafikon 7.2. Agregirana imovina djelatnosti faktoringa u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn) i relativna promjena u odnosu na prethodnu godinu



Izvor: Hanfa

Tržište faktoringa u Republici Hrvatskoj i dalje karakterizira visoka koncentracija, jer je udjel najvećeg društva po visini imovine na dan 31. prosinca 2013. iznosio 41,0% ukupne imovine društava koja obavljaju poslove faktoringa. Udjel prva tri društva po visini imovine na kraju 2013. činio je 75,1% ukupne imovine djelatnosti faktoringa, dok je na isti dan prethodne godine iznosio 83,4%. Šest je društava koja obavljaju poslove faktoringa pojedinačno sudjelovalo s manje od 1,0% u ukupnoj imovini faktoring društava u 2013., dok je zbroj njihovih udjela činio 1,3% ukupne imovine.

Tablica 7.2. Kretanje i udjel imovine društava koja obavljaju poslove faktoringa u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)

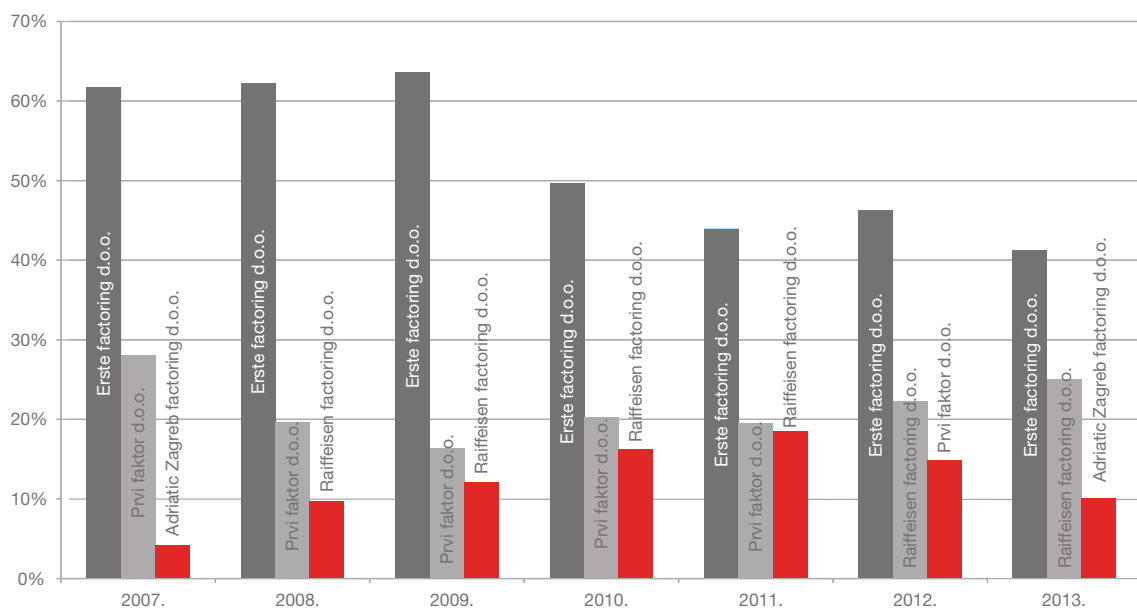
Redni broj	Naziv društva	Aktiva na dan 31.12.2012.	Udjel	Aktiva na dan 31.12.2013.	Udjel
1	Erste factoring d.o.o.	3.321.160	46,28%	3.326.918	41,04%
2	Raiffeisen factoring d.o.o.	1.597.326	22,26%	1.941.131	23,95%
3	Adriatic Zagreb factoring d.o.o.	631.257	8,80%	816.961	10,08%
4	Prvi faktor d.o.o.	1.064.176	14,83%	778.766	9,61%
5	Invictus ulaganja d.o.o.	-	-	460.163	5,68%
6	Fortis factoring d.o.o.	139.961	1,95%	212.767	2,62%
7	Infinitum factoring d.o.o.	-	-	199.427	2,46%
8	Croatia factoring d.o.o.	144.231	2,01%	143.084	1,77%
9	Finesa Credos d.d.	101.988	1,42%	124.132	1,53%
10	Poba faktor d.o.o.	31.803	0,44%	35.446	0,44%
11	Alfa net d.o.o.	19.403	0,27%	33.906	0,42%

Redni broj	Naziv društva	Aktiva na dan 31.12.2012.	Udjel	Aktiva na dan 31.12.2013.	Udjel
12	Factor Max d.o.o.	61.623	0,86%	20.986	0,26%
13	Jasminka d.o.o.	6.212	0,09%	6.427	0,08%
14	Novi faktor d.o.o.	1.063	0,01%	3.035	0,04%
15	CEI Zagreb d.o.o.	2.561	0,04%	2.578	0,03%
16	AFaktor-factoring d.o.o.	40.420	0,56%	-	-
17	Alfa faktor d.o.o.	9.174	0,13%	-	-
18	Eurofakt d.o.o.	3.164	0,04%	-	-
	Ukupno	7.175.520	100,00%	8.105.728	100,00%

Izvor: Hanfa

Tijekom cijelog razdoblja od 2007. do 2013. društvo Erste factoring d.o.o. imalo je najveći udjel u ukupnoj imovini društava koja obavljaju poslove faktoringa, u rasponu od 41,0% do 63,6%. Društvo Raiffeisen factoring d.o.o. bilo je na kraju 2013. na drugom mjestu sa 24,0 % tržišnog udjela, što je najveći udio imovine spomenutog društva u ukupnoj imovini djelatnosti faktoringa od 2007. godine. Društvo Adriatic Zagreb factoring d.o.o. na kraju 2013. prema koncentraciji imovine zauzimalo je treće mjesto s udjelom od 10,1%, dok je društvo Prvi faktor d.o.o. sve do 2011. sudjelovalo s drugim najvećim udjelom u ukupnoj imovini, nakon čega njegov udjel pada.

Grafikon 7.3. Udjeli triju najvećih društava koja obavljaju poslove faktoringa u ukupnoj imovini djelatnosti faktoringa u razdoblju od 2007. do 2013. godine



Izvor: Hanfa

7.1.1. Struktura aktive

Imovina društava koja obavljaju poslove faktoringa na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 8,1 mlrd. kuna i bila je veća za 13,0% u odnosu na dan 31. prosinca 2012., kada je iskazano 7,2 mlrd. kuna imovine.

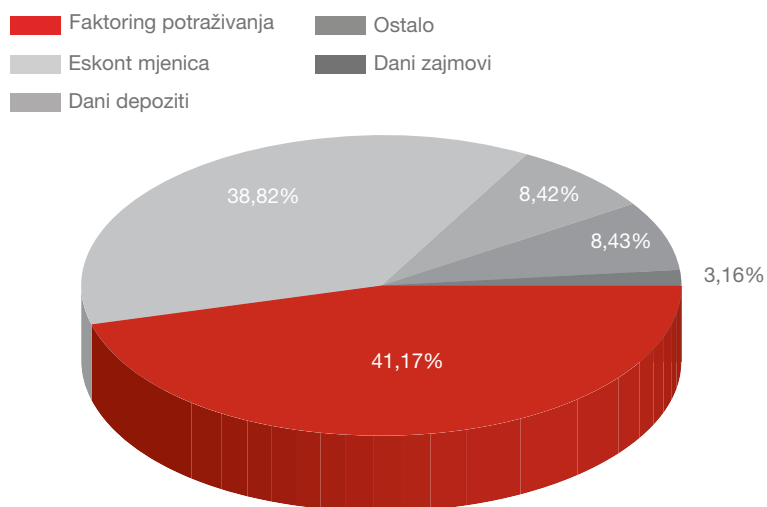
Tablica 7.3. Agregirana imovina djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Aktiva	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Potražnja za upisanima neplaćenim kapital	0	0	0,00
Dugotrajna imovina	74.996	85.678	114,24
Kratkotrajna imovina	7.057.666	7.970.164	112,93
Factoring potraživanja	3.301.595	3.337.229	101,08
Domaći faktoring	3.224.128	3.241.151	99,69
Izvozni faktoring	14.027	45.365	323,41
Uvozni faktoring	63.440	77.713	122,50
Eskont mjenica	2.675.706	3.146.454	117,59
Dani zajmovi	109.637	256.206	233,68
Dani depoziti	550.778	682.531	123,92
Novac na računu i blagajni	241.238	368.453	152,73
Ostala kratkotrajna imovina	178.712	179.292	100,32
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela napalata prihoda	42.858	49.885	116,40
Ukupna aktiva	7.175.520	8.105.728	112,96

Izvor: Hanfa

Imovina društava koja obavljaju poslove faktoringa pretežito se sastojala od potraživanja po osnovi faktoringa i eskonta mjenica. Na rast imovine najviše je utjecao porast potraživanja po osnovi eskonta mjenica u iznosu od 17,6%, dok su faktoring potraživanja u odnosu na 2012. ostala na istoj razini. S obzirom na to da je na navedeni rast tržišta faktoringa najviše utjecalo financiranje jednog poslovnog subjekta, taj se rast može u određenoj mjeri smatrati posebno rizičnim za tržište u cjelini.

Grafikon 7.4. Struktura aktive djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2013. godine



Izvor: Hanfa

7.1.2. Struktura pasive

Imovina društava koja obavljaju poslove faktoringa najvećim se dijelom financirala kreditima inozemnih banaka i financijskih institucija.

Stavka kapital i rezerve na dan 31. prosinca 2013. iskazana je u iznosu od 406,2 mil. kuna, što čini 5,0% pasive, i veća je za 36,9% u odnosu na isti dan prethodne godine. Navedeno predstavlja značajan porast u usporedbi s porastom stavke kapitala i rezervi na kraju 2012. u odnosu na 2011. u iznosu od 15,4%. Porast stavke kapitala i rezervi najvećim je dijelom posljedica ostvarene dobiti društava koja obavljaju poslove faktoringa u 2013. godini.

Tablica 7.4. Agregirana pasiva djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2013. i 31.12.2012. godine (u tis. kn)

Opis pozicije	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Kapital i rezerve	296.799	406.195	136,86
Dugoročne obveze	885.864	82.695	9,33
Obveze za kredite - domaće banke i financijske institucije	3.580	1.054	29,43
Obveze za kredite - inozemne banke i financijske institucije	863.429	63.887	7,40
Ostale dugoročne obveze	18.855	17.754	94,16
Kratkoročne obveze	5.984.665	7.600.166	126,99
Obveze za kredite - domaće banke i financijske institucije	1.070.411	1.571.257	146,79
Obveze za kredite - inozemne banke i financijske institucije	4.739.225	5.583.665	117,82
Ostale dugoročne obveze	175.028	445.245	254,82
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	8.192	16.671	203,50
Ukupna pasiva	7.175.520	8.105.728	112,96

Izvor: Hanfa

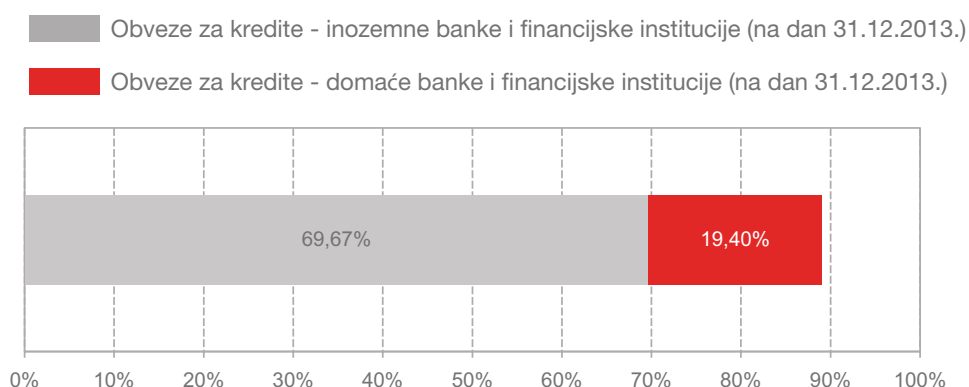
Grafikon 7.5. Struktura pasive djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2013. godine

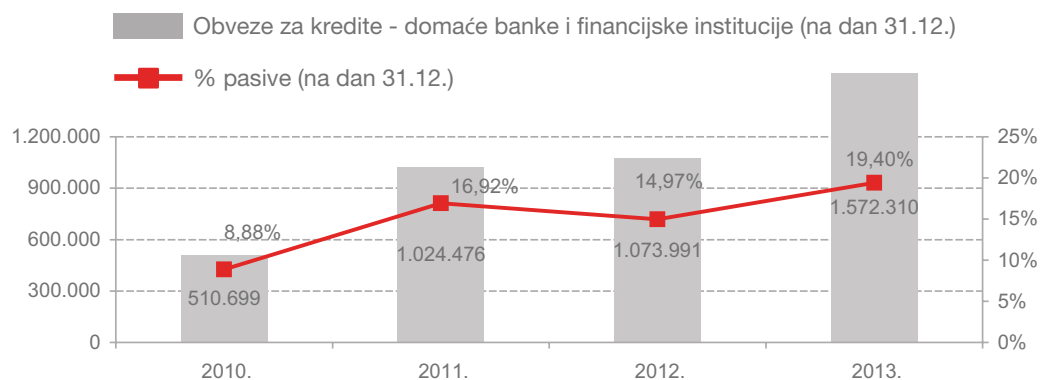
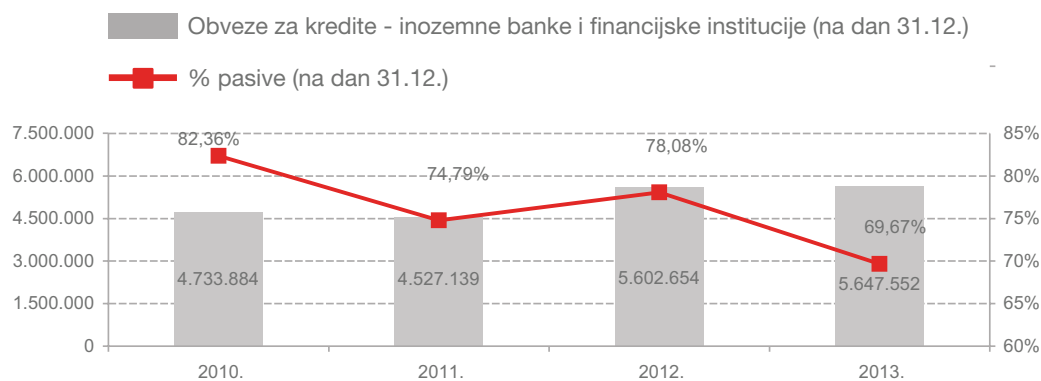


Izvor: Hanfa

Obveze za kredite banaka i financijskih institucija (domaćih i stranih) bilježe konstantni rast od 2010. godine. Kod financiranja društava koja obavljaju poslove faktoringa dominirale su strane banke i financijske institucije, no na kraju 2013. primjetan je pad obveza za kredite spomenutih institucija, a udjel u pasivi iznosio je 69,7%, što je najmanji udio od kraja 2007. godine. Promatrajući obveze po ročnosti došlo je do promjene u strukturi navedenih obveza u odnosu na kraj 2012. te su se dugoročne obveze smanjile sa 12,3% na 1,0%, iz čega proizlazi da su društva koja obavljaju poslove faktoringa gotovo u cijelosti svoje poslovanje financirala kratkoročnim izvorima.

Grafikon 7.6. Struktura najvećih stavki obveza u ukupnoj pasivi na dan 31.12.2013. te njihovo kretanje tijekom razdoblja od 2010. do 2013. godine (u mil. kn)





Izvor: Hanfa

7.1.3. Financijski rezultat poslovanja

Neto dobit djelatnosti faktoringa za 2013. iznosila je 163,4 mil. kuna, što je za 87,4% više u odnosu na 2012. godinu.

Ukupni prihodi društava koja obavljaju poslove faktoringa u 2013. iskazani su sa 828 mil. kuna i veći su za 97 mil. kuna u odnosu na prethodnu godinu, dok su rashodi s iznosom od 621 mil. kuna za 0,1 mil. kuna veći u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje.

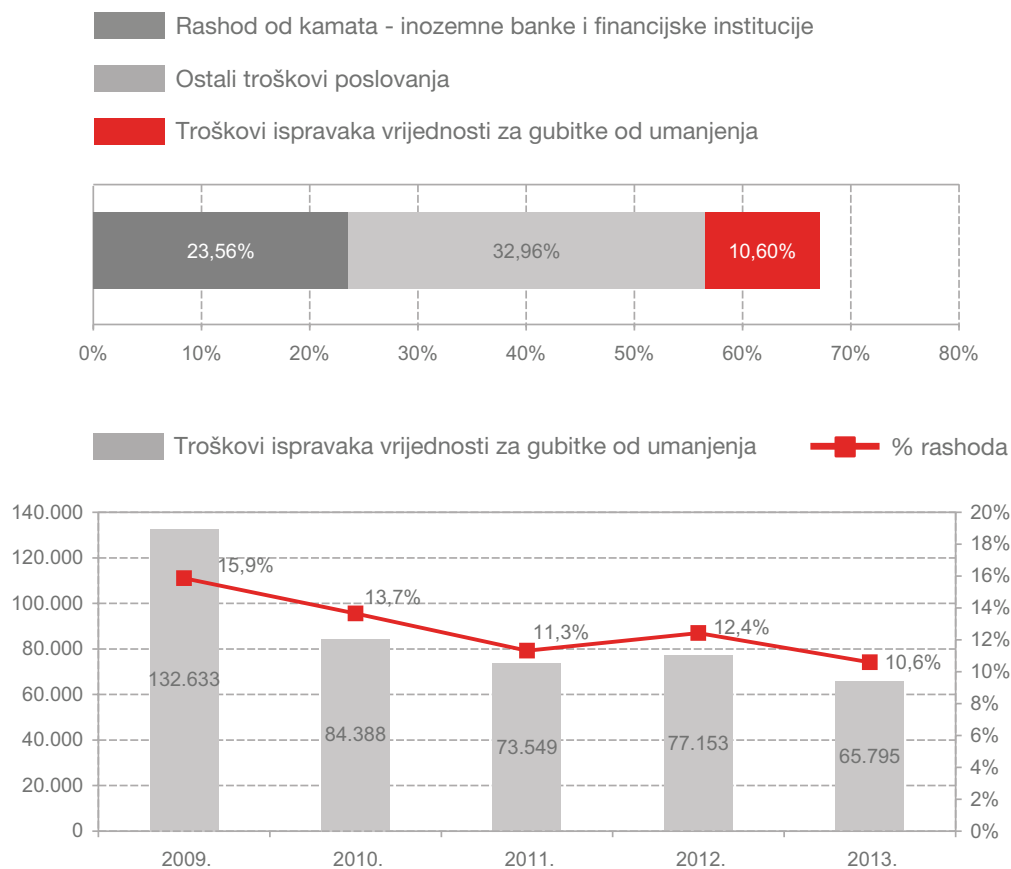
U strukturi prihoda najveći je udjel otpadao na prihode od kamata, koji čine 54,1% iskazanog ukupnog prihoda u 2013. godini. Unutar navedenih prihoda najveći su udjel činili prihodi od kamata iz poslova faktoringa i eskonta mjenica, koji predstavljaju glavne djelatnosti društava koja obavljaju poslove faktoringa.

Najveći udjel u ukupnim rashodima činili su ostali poslovni rashodi sa 56,0% (od kojih su ostali troškovi poslovanja činili 33,0% ukupnih rashoda, koji se uglavnom odnose na negativne tečajne razlike), dok su ukupni rashodi od kamata činili 36,4% ukupnih rashoda djelatnosti faktoringa (od kojih su rashodi od kamata kod inozemnih banaka i financijskih institucija najveća pojedinačna stavka rashoda sa 23,6% ukupnih rashoda).

Na Grafikonu 7.7 prikazane su stavke rashoda s najvećim udjelima u ukupnom rashodu.

Troškovi ispravaka vrijednosti za gubitke od umanjenja ukazuju na rizičnost plasmana društava te su u 2013. iznosili 65,8 mil. kuna s udjelom od 10,6% ukupnih rashoda. Razmatranjem navedenih troškova tijekom razdoblja od 2009. do 2013. primjećuje se da su najveći bili u 2009. s iznosom od 132,6 mil. kuna i udjelom u rashodima od 15,9%.

Grafikon 7.7. Struktura najvećih stavki rashoda tijekom 2013. te prikaz troškova ispravaka vrijednosti za gubitke od umanjenja tijekom razdoblja od 2009. do 2013. godine (u tis. kn)



Izvor: Hanfa

Tablica 7.5. Agregirani račun dobiti i gubitka djelatnosti faktoringa za razdoblja od 1.1.2012. do 31.12.2012. i od 1.1.2013. do 31.12.2013. godine (u tis. kn)

Opis	01.01.-31.12.2012.	01.01.-31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Prihodi od kamata	428.029	448.060	104,68
Rashodi od kamata	268.160	226.025	84,29
Dobit/gubitak od kamata	159.870	222.035	138,89
Prihodi od naknada i provizija	100.360	107.131	106,75
Rashodi od naknada i provizija	39.315	47.110	119,83
Dobit/gubitak od naknada i provizija	61.044	60.021	98,32
Ostali poslovni prihodi	202.619	272.484	134,48
Ostali poslovni rashodi	313.414	347.862	110,99
Dobit/gubitak iz ostalih prihoda i rashoda	-110.795	-75.377	68,03
Dobit/gubitak prije poreza na dobit	110.119	206.678	187,69
Dobit/gubitak nakon poreza na dobit	87.191	163.407	187,41

Izvor: Hanfa

Na povećanje dobiti nakon oporezivanja u 2013. u odnosu na 2012. najvećim je dijelom utjecalo povećanje neto dobiti od kamata (ostvarene zbog smanjenja rashoda od kamata), koja je porasla za 38,9%, te smanjenje gubitka iz ostalih prihoda i rashoda (prvenstveno ostvarenog zbog povećanja ostalih prihoda).

Tablica 7.6. Iskazana dobit/gubitak društava koja obavljaju poslove faktoringa u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)

Naziv društva	Dobit/gubitak nakon poreza na dobit na dan 31.12.2012.	Dobit/gubitak nakon poreza na dobit na dan 31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
Erste factoring d.o.o.	43.765	70.322	160,68
Raiffeisen factoring d.o.o.	17.944	67.298	375,05
Adriatic Zagreb factoring d.o.o.	11.499	14.776	128,49
Alfa net d.o.o.	5.188	5.042	97,19
Invictus Ulaganja d.o.o.	-	3.618	-
Fortis factoring d.o.o.	4.582	3.520	76,82
Factor Max d.o.o.	1.959	1.453	74,16
Poba faktor d.o.o.	1.310	1.277	97,47
Prvi faktor d.o.o.	2.344	1.145	48,84
CEI Zagreb d.o.o.	1.014	956	94,28
Finesa Credos d.d.	604	165	27,27
Infinitum Factoring d.o.o.	-	68	-
Novi faktor d.o.o.	11	42	369,73
Jasminka d.o.o.	7	-160	-2.135,80
Croatia factoring d.o.o.	-3.410	-6.114	179,28
Eurofakt d.o.o.	0,5	-	-
AFaktor-factoring d.o.o.	-283	-	-
Alfa faktor d.o.o.	657	-	-
Ukupno	87.191	163.407	187,41

Izvor: Hanfa

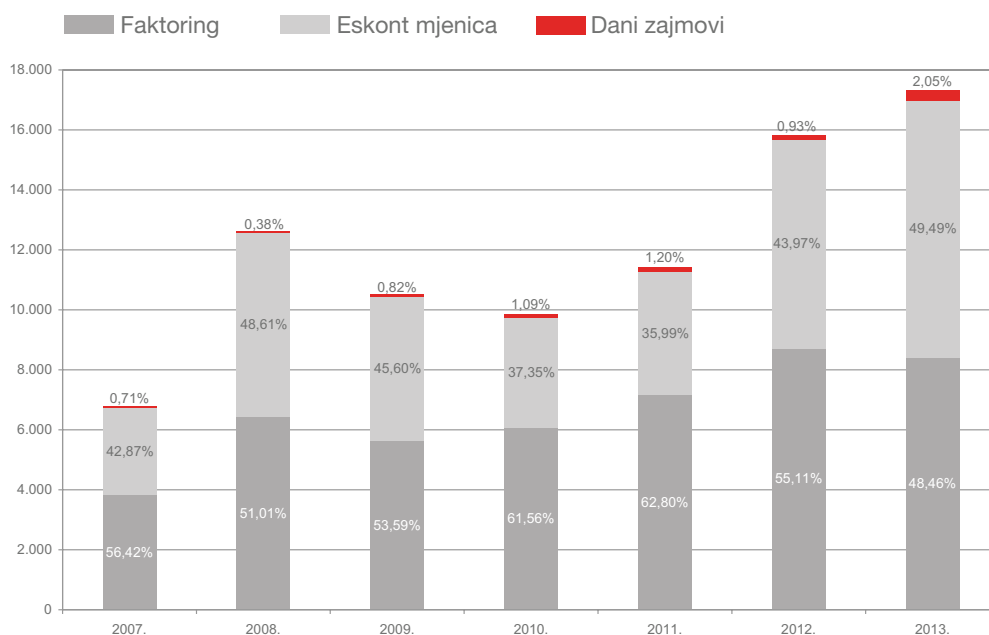
Od 15 društava koja obavljaju poslove faktoringa njih je 13 u 2013. iskazalo dobit nakon oporezivanja u ukupnom iznosu od 169,7 mil. kuna. Istovremeno su dva društva ostvarila gubitak nakon oporezivanja u iznosu od 6,3 mil. kuna.

7.1.4. Volumen transakcija

Volumen transakcija predstavlja kumulativni iznos otkupljenih faktura kod poslova faktoringa, kumulativni iznos eskontiranih mjenica kod poslova eskonta mjenica te iznos odobrenih zajmova. U 2013. volumen transakcija iznosio je 17,3 mlrd. kuna, što je povećanje od 9,6% u odnosu na 2012. godinu.

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. godine društva koja obavljaju poslove faktoringa otkupila su fakture po poslovima faktoringa (domaći faktoring, izvozni i uvozni faktoring) u vrijednosti od 8,4 mlrd. kuna, dok su po poslovima eskonta mjenica otkupila mjenice u iznosu od 8,6 mlrd. kuna. U istom razdoblju društva koja obavljaju poslove faktoringa odobrila su zajmove u iznosu od 356 mil. kuna.

Grafikon 7.8. Volumen transakcija prema poslovima tijekom razdoblja od 2007. do 2013. godine u iznosima (mil. kn) i % ukupnog volumena transakcija



Izvor: Hanfa

7.1.5. Pokazatelji poslovanja djelatnosti faktoringa

7.1.5.1. Pokazatelj zaduženosti

Koeficijent (stupanj) zaduženosti pokazuje koliki je dio imovine financiran iz tuđih sredstava, odnosno koliki je udjel tuđih sredstava u ukupnoj imovini. U slučaju društava koja obavljaju poslove faktoringa, koja pretežiti dio imovine financiraju iz kredita inozemnih i domaćih banka, pokazatelj zaduženosti na agregiranoj osnovi neznatno se promijenio u odnosu na 2012., kada je iznosio 0,96, te je u 2013. godini iznosio 0,95.

7.1.5.2. Pokazatelji rentabilnosti (profitabilnosti)

Pokazatelji profitabilnosti promatrani zajedno pokazuju ukupnu učinkovitost poslovanja društva. Poželjno je da pokazatelji profitabilnosti budu što veći.

Stopa povrata na ukupnu aktivu (ROA) društava koja obavljaju poslove faktoringa na agregiranoj osnovi iznosila je 2,0% i povećala se u odnosu na prethodnu godinu, kada je iznosila 1,2%.

Stopa povrata kapitala (ROE) društava koja obavljaju poslove faktoringa na agregiranoj osnovi na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 40,2% te se povećala u odnosu na dan 31. prosinca 2012., kada je iznosila 29,4%.

7.2. Aktivnosti Hanfe

7.2.1. Regulatorne aktivnosti

Osnivanje, licenciranje i poslovanje društava koja obavljaju poslove faktoringa nije bilo regulirano posebnim zakonskim propisom u 2013., a zakonska osnova za nadzor društava za obavljanje poslova faktoringa od strane Hanfe određena je Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12). Budući da je prepoznata potreba da se poslovi faktoringa i društva koja ih obavljaju u potpunosti reguliraju posebnim zakonom, Hrvatski je sabor na sjednici održanoj od 18. siječnja 2012. do 16. ožujka 2012. donio Zaključak o izradi Zakona o faktoringu. Svrha donošenja zakona kojim bi se posebno regulirali poslovi faktoringa jest poticanje daljnjeg razvoja faktoring usluga jamčenjem stabilnosti i legitimiteta u gospodarstvu, što pretpostavlja da su sudionici na tržištu dobro organizirani gospodarski subjekti sposobni ispuniti određene regulatorne zahtjeve, kao i povećanje pravne sigurnosti u faktoring transakcijama.

U zadnjem tromjesečju 2012. osnovana je Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga Zakona o faktoringu, u koju su imenovani i zaposlenici Hanfe, dok je nositelj izrade zakona Ministarstvo financija Republike Hrvatske. U 2013. aktivno se pristupilo izradi Nacrta prijedloga Zakona o faktoringu te je u rujnu i listopadu iste godine o njemu provedena i javna rasprava.

Predmet Nacrta prijedloga Zakona o faktoringu jest uređivanje ugovora o faktoringu, prava i obveza subjekata u poslovima faktoringa, uvjeta za osnivanje, poslovanje i prestanak rada faktoring društva, načina i uvjeta za prekogranično obavljanje djelatnosti te izvještavanja od strane faktoring društva. Osim toga, ovim nacrtom prijedloga zakona propisuju se i zahtjevi glede sustava upravljanja rizicima i postupka obavljanja nadzora.

Donošenjem Zakona o faktoringu trgovačka društava koja obavljaju poslove faktoringa bit će posebno regulirani i nadzirani subjekti na financijskom tržištu i time će taj zakonski propis predstavljati poseban nadzorni i regulatorni okvir za funkcioniranje tržišta faktoringa.

7.2.2. Nadzor

U okviru svoje nadležnosti temeljem Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, a s ciljem provjere i utvrđivanja usklađenosti s propisima, Hanfa provodi posredne i neposredne nadzore nad poslovanjem društava koja obavljaju poslove faktoringa. S obzirom na nedostatak posebnog propisa kojim bi bilo uređeno poslovanje društava koja obavljaju poslove faktoringa u Republici Hrvatskoj, neposredni i posredni nadzor nad njima provodi se na temelju nadležnosti propisane Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12), ali i drugih zakona, primjerice Zakona o računovodstvu (NN, br. 109/07 i 54/13) te Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12).

Tijekom 2013. obavljena su dva redovna neposredna nadzora nad društvima koja obavljaju poslove faktoringa. Opseg kontrola kod navedenih nadzora obuhvaćao je cjelokupno poslovanje društava te primjenu odredaba Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma.

Osim neposrednih nadzora, Hanfa u okviru svojih ovlasti obavlja i posredni nadzor, koji se provodi kontinuiranom analizom godišnjih i tromjesečnih izvještaja te drugih podataka dostavljenih Hanfi od strane društava koja obavljaju poslove faktoringa.



Sudski postupci

8. Sudski postupci

Hanfa redovito sudjeluje u sudskim postupcima kao ovlašteni tužitelj u prekršajnom postupku te kao tuženik u upravnom sporu po tužbi povodom upravnog akta Hanfe. Naime, Hanfa je ovlaštena za prekršajni progon za one prekršaje koji su propisani u području javnih ovlasti koje ima, a u tijeku prekršajnog postupka poduzima sve radnje za koje je po zakonu ovlaštena putem osobe koju za to ovlasti kao svog predstavnika. Akti Hanfe su konačni i protiv njih se može pokrenuti upravni spor. U slučaju pokretanja upravnog spora Hanfa, kao stranka u sporu, daje odgovor na tužbu i na zahtjev nadležnog suda dostavlja svoje spise. Stupanjem na snagu Zakona o upravnim sporovima (NN, br. 20/10 i 143/12) zaposlenici Hanfe sudjeluju i na raspravama pred upravnim sudovima u Osijeku, Splitu, Rijeci i Zagrebu.

Na temelju kazneno-postupovnih propisa, Hanfa, u slučaju saznanja da je počinjeno kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti, podnosi kaznenu prijavu državnom odvjetniku.

Sa svrhom poticanja mjera za učinkovito funkcioniranje financijskog tržišta i informiranja javnosti, na svojoj internetskoj stranici Hanfa objavljuje pravomoćne sudske odluke u prekršajnim i upravnosudskim postupcima u kojima je stranka. Objavljuju se cjelovite sudske odluke u kojima su određeni podaci o strankama i njihovim zastupnicima i predstavnicima precrtani i učinjeni nečitljivim u svrhu zaštite osobnih podataka i prava osobnosti. Pritom se poštuju načela anonimizacije sadržana u Uputi o načinu anonimizacije sudskih odluka i Pravilima o anonimizaciji sudskih odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Naime, člankom 15. točkom 4. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12) propisano je da je Hanfa u obavljanju svojih javnih ovlasti ovlaštena poticati, organizirati i nadgledati mjere za učinkovito funkcioniranje financijskog tržišta, dok je točkom 6. navedenog članka određeno da Hanfa ima ovlast informirati javnost o načelima po kojima djeluju financijska tržišta.

Također, takvom objavom sudskih odluka u postupcima u kojima je Hanfa stranka, osigurano je i omogućeno ostvarivanje prava na pristup informacijama svim fizičkim i pravnim osobama, sva-kodobno i pod jednakim uvjetima.

8.1. Prekršajni postupci

Hanfa je temeljem svojih ovlasti u 2013. nadležnim prekršajnim sudovima odnosno Financijskom inspektoratu (za djela iz Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12)) podnijela ukupno 30 optužnih prijedloga na osnovi obavljenih nadzora u području tržišta kapitala, investicijskih fondova, osiguranja i leasinga, utvrdivši počinjenje prekršaja propisanih Zakonom o tržištu kapitala (NN, br. 88/08, 146/08, 74/09 i 54/13), Zakonom o investicijskim fondovima (NN, br. 150/05), Zakonom o leasingu (NN, br. 135/06), Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Zakonom o osiguranju (NN, br. 151/05, 87/08, 82/09 i 54/13), Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu (NN, br. 151/05, 36/09, 75/09 i 76/13), Zakonom o preuzimanju dioničkih društava (NN, br. 109/07, 36/09, 108/12, 90/13 - OUSRH i 99/13 - OUSRH) i Zakonom o računovodstvu (NN, br. 109/07 i 54/13).

Tablica: 8.1. Pregled optužnih prijedloga podnesenih u 2013. godini

Područje	Zakon	Broj optužnih prijedloga
Investicijski fondovi	Zakon o investicijskim fondovima	3
	Zakon o investicijskim fondovima i Zakon o računovodstvu	2
	Ukupno	5
Tržište kapitala	Zakon o preuzimanju dioničkih društava	3
	Zakon o tržištu kapitala	3
	Ukupno	6
Tržište osiguranja	Zakon o obveznim osiguranjima u prometu	11
	Zakon o osiguranju	5
	Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma	1
	Ukupno	17
Tržište leasinga	Zakon o leasingu	1
	Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma	1
	Ukupno	2
Ukupno podnesenih optužnih prijedloga u 2013. godini		30

Izvor: Hanfa

Tijekom 2013. Hanfa je u ranije pokrenutim prekršajnim postupcima aktivno sudjelovala kao ovlašteni tužitelj zastupanjem na raspravama i očitovanjima na navode okrivljenika.

U razdoblju od 2006. do 2013. Hanfa je pokrenula ukupno 403 optužna prijedloga. Prekršajni postupci gdje je Hanfa ovlašteni tužitelj, a prije prema Zakonu o prekršajima (NN, br. 88/02, 122/02, 187/03, 105/04 i 127/04) podnositelj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, u praksi često rezultiraju dugogodišnjim postupcima i zastarama.

Tablica 8.2. Pregled pokrenutih prekršajnih postupaka za razdoblje od 2006. do 2013. godine

Godina	Optužni prijedlozi	Pravomoćna osuda	Obustava	Zastara	U tijeku
2006.	75	32	15	25	3
2007.	72	13	14	38	7
2008.	65	10	6	37	12
2009.	49	12	1	27	9
2010.	52	11	2	19	20
2011.	33	3	1	2	27
2012.	27	3	1	0	23
2013.	30	1	0	0	29
Ukupno	403	85	40	148	130

Izvor: Hanfa

8.1.1. Tržište kapitala

Nadzorom je utvrđeno počinjenje prekršaja iz područja tržišta kapitala te je Hanfa u 2013. podnijela ukupno šest optužnih prijedloga protiv počinitelja prekršajnih djela, i to četiri optužna prijedloga zbog djela iz Zakona o preuzimanju dioničkih društava te dva optužna prijedloga zbog djela iz Zakona o tržištu kapitala. Optužnim prijedlogom zbog djela iz Zakona o preuzimanju dioničkih društava optužena je pravna osoba i odgovorna osoba u njoj zbog toga što nisu bez odgode dostavili obavijest o nastanku obveze objavljivanja ponude za preuzimanje Hanfi, ciljnom društvu i Zagrebačkoj burzi d.d., niti su tu obavijest bez odgode objavili u skladu s odredbama članka 4. Zakona o preuzimanju dioničkih društava. Također, optužnim prijedlogom zbog djela iz Zakona o preuzimanju dioničkih društava, optužena je pravna osoba i odgovorna osoba u njoj zbog toga što je pravna osoba od trenutka sklapanja pravnog posla stjecanja dionica ciljnog društva, kojim nastaje obveza objavljivanja ponude za preuzimanje, do isteka roka trajanja ponude za preuzimanje stekla dionice koje su predmet ponude za preuzimanje na drugi način osim ponudom za preuzimanje. Ujedno je podnesen optužni prijedlog protiv jedne fizičke osobe, i to zato što nije bez odgode dostavila obavijest o nastanku obveze objavljivanja ponude za preuzimanje Hanfi, ciljnom društvu i Zagrebačkoj burzi d.d., niti je tu obavijest bez odgode objavila u skladu s odredbama članka 4. Zakona o preuzimanju dioničkih društava, te zbog toga što se protivno odredbama Zakona o preuzimanju dioničkih društava u razdoblju nakon nastanka obveze objavljivanja ponude za preuzimanje obvezala otpustiti dionice koje su predmet ponude za preuzimanje. Optužni prijedlozi podneseni su i zbog počinjenja prekršajnih djela prema Zakonu o tržištu kapitala te je optužena jedna pravna osoba kao i odgovorna osoba u njoj zato što Hanfi nisu dostavili obavijest o prelasku praga glasačkih prava u izdavatelju dionica te je podnesen optužni prijedlog protiv člana nadzornog odbora izdavatelja dionica društva zbog nepoštivanja obveze podnošenja prijave Hanfi otpuštanja dionica izdavatelja dionica.

8.1.2. Investicijski fondovi

Nadzorom je utvrđeno počinjenje prekršaja iz područja investicijskih fondova te je Hanfa u 2013. podnijela ukupno pet optužnih prijedloga protiv počinitelja prekršajnih djela, i to zbog djela iz Zakona o investicijskim fondovima tri optužna prijedloga te dva optužna prijedloga zbog kršenja odredaba Zakona o investicijskim fondovima i Zakona o računovodstvu. Optužnim prijedlozima iz područja investicijskih fondova optuženo je ukupno pet pravnih osoba i deset odgovornih osoba u njima, i to zato što društvo za upravljanje investicijskim fondovima i odgovorne osobe u njemu nisu poštivali proceduru dužnosti vezano uz poslovanje na način da nisu pravodobno ispunjavali sva prava i obveze predviđene Zakonom o investicijskim fondovima, zato što su obustavili otkup udjela u otvorenom investicijskom fondu protivno odredbama Zakona o investicijskim fondovima te zbog toga što nisu poštivali Zakonom propisana ograničenja ulaganja imovine i procedure dužnosti vezano uz poslovanje. Optužni prijedlozi podneseni su i zbog toga što nisu poštivana ograničenja propisana Zakonom o investicijskim fondovima u pogledu ukupnog iznosa svih troškova koji terete otvoreni investicijski fond s javnom ponudom te zato što se društvo za upravljanje i odgovorne osobe u njemu nisu pridržavali zahtjeva predviđenih Zakonom o investicijskim fondovima i propisima nadzornog tijela i zato što nisu prestali s obustavom otkupa udjela otvorenog investicijskog fonda čim je prije moguće, a najkasnije u roku od dvadeset osam dana od početka obustave, u skladu s odredbom Zakona o investicijskim fondovima. Prekršaji iz područja računovodstva odnose se na kršenje obveze primjenjivanja Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u skladu s odredbama Zakona o računovodstvu.

8.1.3. Tržište osiguranja

Od 17 optužnih prijedloga tijekom 2013., 11 ih je podneseno zbog djela propisanih Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu, i to zbog toga što društva za osiguranje i odgovorne osobe u njima oštećenoj osobi nisu dostavili obrazloženu ponudu za naknadu štete, odnosno utemeljeni odgovor za naknadu štete, te što oštećenoj osobi nisu u zakonski propisanom roku isplatili iznos nespornog dijela naknade štete kao predujam. Zbog kršenja Zakona o obveznim osiguranjima u prometu optužena su tri društva za osiguranje te odgovorne osobe u njima. Osim toga, iz područja osiguranja Hanfa je podnijela pet optužnih prijedloga zbog kršenja odredaba Zakona o osiguranju, od kojih se jedan odnosio na prekršajni postupak pokrenut protiv društva za osiguranje jer je omogućilo da poslove zastupanja u osiguranju odnosno poslove posredovanja u osiguranju i reosiguranju obavljaju osobe bez potrebnog ovlaštenja nadzornog tijela za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju odnosno posredovanja u osiguranju i reosiguranju te društva za zastupanje u osiguranju koje je protivno Zakonu o osiguranju omogućilo da poslove zastupnika u osiguranju obavljaju druge osobe osim osoba predviđenih Zakonom o osiguranju, kao i odgovornih osoba tih društava. Ostali optužni prijedlozi odnosili su se na prekršajni postupak protiv članova uprave društava za osiguranje zbog neizvršavanja obveza člana uprave u skladu s navedenim zakonom, odnosno zato što su propustili osigurati poslovanje društva za osiguranje prema odredbama Zakona o osiguranju. Financijskom inspektoratu podnesen je optužni prijedlog protiv jedne pravne osobe i tri odgovorne osobe zbog toga što su primile naplatu u gotovini u iznosu koji prelazi 105 tis. kuna.

8.1.4. Leasing

Nadzorom nad poslovanjem leasing društava Hanfa je utvrdila počinjenje prekršaja iz Zakona o leasingu te je u 2013. nadležnom sudu podnijela jedan optužni prijedlog protiv jedne pravne osobe i dvije odgovorne osobe zato što nisu dostavile revidirane financijske izvještaje u roku od 15 dana od dana sastavljanja izvješća revizora o obavljenoj reviziji godišnjih financijskih izvještaja, a najkasnije u roku od četiri mjeseca nakon isteka poslovne godine za koju se izvještaji sastavljaju.

Također, nadzorom nad poslovanjem leasing društava Hanfa je utvrdila počinjenje prekršaja iz Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma te je Financijskom inspektoratu podnijela jedan optužni prijedlog. Navedeni optužni prijedlog Hanfa je podnijela protiv pravne osobe i dvije odgovorne osobe u njoj jer nisu vodile potpunu i točnu evidenciju o strankama, poslovnim odnosima i transakcijama propisanu odredbom Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, niti su dodijelile ocjene rizičnosti rizika od pranja novca i financiranja terorizma u skladu sa Smjernicama za provođenje Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma za obveznike u nadležnosti Hanfe, a propustile su i u propisanom roku izvršiti provjeru i dubinsku analizu svih postojećih stranaka kod kojih su utvrdile da postoji ili bi mogao postojati visoki rizik za pranje novca ili financiranje terorizma. Optužni prijedlog podnesen je i protiv pravne osobe i dvije odgovorne osobe u njoj i zbog toga što nisu u skladu s odredbom članka 50. stavka 1. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma najmanje jednom godišnje osigurale redovitu internu reviziju obavljanja zadaća sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

8.2. Upravni sporovi

Protiv upravnih akata (rješenja i zaključaka) Hanfe, podnošenjem tužbe pred upravnim sudovima Republike Hrvatske tijekom 2013. pokrenuto je 38 upravnih sporova, na koje je Hanfa u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima dala odgovor i dostavila zatražene spise iz kojih proistječu pobijane odluke Hanfe. Zbog pokrenutih postupaka na temelju navedenih tužbi, zaposlenici Hanfe pristupili su raspravama održanim pred upravnim sudovima u Osijeku, Splitu i Zagrebu. Od 38 pokrenutih upravnih sporova, ukupno 31 spor odnosio se na upravne akte proizašle iz četiri postupka nadzora iz područja tržišta kapitala, i to na preuzimanje trgovačkog društva, objavljivanje ponude za preuzimanje društva, razgledavanje spisa, priznavanje svojstva stranke, obnovu postupka i nadzor nad poslovanjem. Iz područja leasinga pokrenut je upravni spor zbog poništenja rješenja kojim se odbija prigovor izjavljen protiv odgovora na predstavku. Preostalih šest upravnih sporova odnosilo se na područje osiguranja, i to na obustavu objavljivanja ponude za sklapanje ugovora o osiguranju te otklanjanje nezakonitosti i nepravilnosti utvrđenih posrednim i neposrednim nadzorom nad poslovanjem društva. Tijekom 2013. protiv Hanfe nisu pokrenuti upravni sporovi zbog toga što Hanfa nije po zahtjevu stranke donijela odgovarajući upravni akt (tzv. šutnja administracije).

8.3. Kaznene prijave

Hanfa je tijekom obavljanja svoje redovite djelatnosti uočila postojanje osnova sumnje da su počinjena kaznena djela te je 2013. podnijela jednu kaznenu prijavu protiv četiri fizičke osobe. Riječ je o kaznenim djelima zlouporabe ovlasti u gospodarskom poslovanju, opisane u članku 292. stavku 1. točki 6. u vezi sa stavkom 2. Kaznenog zakona (NN, br. 110/97, 27/98, 50/00, 51/01, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07 i 152/08) te sklapanju štetnog ugovora, opisanog u članku 294. stavku 1. u vezi sa stavkom 2. Kaznenog zakona.



Suradnja i zaštita potrošača

9. Suradnja i zaštita potrošača

9.1. Europska unija i međunarodne institucije

Hanfa je pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji 1. srpnja 2013. stekla status punopravnog člana europskih nadzornih tijela koja nadziru financijski sustav na razini cijele Europske unije, i to EIOPA-e i ESMA-e.

Predsjednik Upravnog vijeća ili njegova zamjena sudjelovali su na sedam sastanaka ESMA-ina Odbora nadzornih tijela (engl. *Board of Supervisors*) i šest sastanaka EIOPA-ina Odbora nadzornih tijela (engl. *Board of Supervisors*), na kojima su uz čelnike ostalih nacionalnih nadzornih tijela sudjelovali u donošenju odluka i različitih propisa u vezi s nadzorom tržišta na razini Europske unije.

Na operativnoj razini zaposlenici Hanfe bili su uključeni u rad odbora tj. operativnih tijela EIOPA-e i ESMA-e, a također su sudjelovali na edukacijama i seminarima u organizaciji navedenih nadzornih tijela.

Suradnja s ESMA-om

U trećoj godini rada ESMA-e naglasak je bio na reguliranju područja poslovanja u vezi s transakcijama kratke prodaje (engl. *short selling*), Uredbi (EU) br. 648/2012 Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. godine o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju (dalje u tekstu: EMIR), agencijama za kreditni rejting i usporednim vrijednostima (engl. *benchmarks*). Regulatorni tehnički standardi za EMIR objavljeni su u veljači 2013. godine.

ESMA-in fokus na području investicijskih fondova bio je u 2013. podijeljen između finalizacije ključnih elemenata za okvir Direktive o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova (AIFMD) te rada na području povezanim s UCITS fondovima. U travnju su objavljeni i regulatorni tehnički standardi za AIFMD, koji pojašnjavaju tipove AIFM-a.

Godina 2013. bila je druga godina po redu u kojoj ESMA izvršava svoj nadzor nad agencijama za kreditni rejting. Započela je i nadzor nad trgovinskim repozitorijima prema EMIR-u te koordinaciju kolegija nadzornih tijela za središnje druge ugovorne strane.

EIOPA je osnovana 1. siječnja 2011., i to Uredbom EU br. 1094/2010 Europskog parlamenta i Vijeća, kao sljednik Odbora europskih nadzornih tijela za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (CEIOPS), te je ustrojena kao neovisno tijelo Europske unije i dio ESFS-a. EIOPA-ina je zadaća doprinosti stabilnosti financijskog sustava Europske unije kroz osiguranje integriteta, transparentnosti, učinkovitosti i urednog djelovanja financijskih tržišta te kroz povećanje zaštite osiguranika, korisnika i vlasnika mirovina, a provodeći svoje zadatke djeluje neovisno, objektivno i u interesu Europske unije.

ESMA je osnovana 1. siječnja 2011. Uredbom EU br. 1095/2010 Europskog parlamenta i Vijeća, kao sljednik Odbora europskih regulatora za vrijednosne papire (CESR). Kao nadzorno tijelo neovisno je tijelo Europske unije i dio Europskog sustava nadzora financijskog tržišta (ESFS). ESMA je usmjerena na doprinos stabilnosti financijskog sustava Unije kroz osiguranje cjelovitosti, transparentnosti, učinkovitosti i urednog djelovanja financijskih tržišta te kroz povećanje zaštite ulagatelja.

ESMA i EIOPA imaju dva glavna organa, Odbor nadzornih tijela i Upravu, pri čemu je Odbor nadzornih tijela sastavljen od predstavnika nacionalnih nadzornih tijela i odgovoran je za odluke o operativnim i tehničkim pitanjima administracije, dok je Uprava, koja je sastavljena od predsjednika i šest članova, odgovorna za organizacijska pitanja kao što su godišnji proračun, kadrovska politika i godišnji plan rada.

Suradnja s EIOPA-om

U radu EIOPA-e u 2013. naglasak je bio na zajedničkom okviru za Solventnost II, unutar kojeg su pripremljene četiri skupine smjernica koje stupaju na snagu 1. siječnja 2014. godine. Riječ je o smjernicama koje bi trebale pripremiti društva za osiguranje za punu primjenu okvira za Solventnost II od 1. siječnja 2016., a odnose se na:

- a) sustav upravljanja,
- b) anticipativnu procjenu vlastitih rizika društva utemeljenu na načelima ORSA-e⁸⁰,
- c) podnošenje informacija nacionalnim nadležnim tijelima i
- d) pretprijavu za unutarnje modele.

U 2013. započeo je i rad na pripremi novog zakonodavnog okvira za mirovine.

Europsko tržište osiguranja najveće je na svijetu, zbog čega će uvođenje ujednačenog okvira Solventnost II, koji osigurateljima omogućuje bolje razumijevanje, mjerenje i upravljanje svojim rizicima, biti od velike koristi.

Osim na Odboru nadzornih tijela, radi brzine odlučivanja ESMA i EIOPA odluke donose i elektroničkim putem, kada se od država članica zahtijeva da o nekom pitanju odluku donesu elektroničkim glasovanjem. Hanfa je od trenutka punopravnog članstva morala donijeti 45 odluka povezanih sa sudjelovanjem u radu ESMA-e te 26 odluka povezanih sa sudjelovanjem u radu EIOPA-e.

Suradnja u ESRB-u

Tijekom 2013. Hanfa je zajedno s Hrvatskom narodnom bankom aktivno sudjelovala u radu Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB), koji je zadužen za makrobonitetni nadzor financijskog sustava na razini Europske unije, a u njegovu radu sudjeluju još i Europska središnja banka, europska nadzorna tijela za financijski sustav (ESMA, EIOPA i EBA – Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo) te središnje banke i nadzorna tijela država članica.

Suradnja s ESB-om

Dana 21. studenog 2013. u Hanfi je organizirana prezentacija Europske središnje banke (ESB) o postupku savjetovanja s tom institucijom kod donošenja nacionalnih propisa. Obveza savjetovanja s ESB-om potrebna je u slučaju nacrt propisa navedenih u članku 2. stavcima 1. i 2. Odluke Vijeća 98/415/EZ. Navedena prezentacija predstavljala je i unaprijeđenje suradnje u okviru Europske unije budući da Europska nadzorna tijela (ESAs) te ESRB (čije se tajništvo nalazi u ESB-u) čine dio Europskog sustava nadzora financijskog tržišta (ESFS). Osim toga, ESB je jedna od sedam glavnih institucija Europske unije, koja će u svrhu nadzora banaka postati dio Jedinstvenog nadzornog mehanizma (engl. *Single Supervisory Mechanism*).

Suradnja s Europskom komisijom

Hanfa je u 2013. sudjelovala u postupku prethodne notifikacije, odnosno postupka dostavljanja Europskoj komisiji popisa i tekstova hrvatskih propisa kojima su u nacionalno zakonodavstvo

80 Procjena vlastitih rizika i solventnosti (engl. *Own Risk and Solvency Assessment*)

prenesene direktive Europske unije koje su stupile na snagu u trenutku pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Hanfa je bila zadužena za notificiranje podzakonskih propisa i eksplanatornih dokumenata iz svoje nadležnosti, a koji se odnose na tržište kapitala, investicijske fondove, osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje. Hanfa je također sudjelovala u pripremi nacionalnih stajališta i davanju komentara na nacрте propisa iz svoje nadležnosti koji su u postupku usvajanja u Vijeću Europske unije.

Sudjelovanje u razmjeni informacija s drugim međunarodnim tijelima i organizacijama

Hanfa je sudjelovala u aktivnostima vezanim za provedbu Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Sjedinjenih Američkih Država o unaprjeđenju ispunjavanja poreznih obveza na međunarodnoj razini i provedbi Zakona o ispunjavanju poreznih obveza s obzirom na račune u stranim financijskim institucijama Sjedinjenih Američkih Država (engl. *Foreign Account Tax Compliance Act* – FATCA).

Tijekom 2013. Hanfa je aktivno sudjelovala u Međuresornoj skupini za trgovinska pitanja, pri kojoj se vršio uvid u odredbe koje reguliraju nebankarski financijski sektor iz pojedinačnih ugovora između Europske unije, odnosno Republike Hrvatske kao članice, i trećih zemalja u okviru Općeg sporazuma o trgovini uslugama (engl. *General Agreement on Trade in Services* – GATS), a u odnosu na utjecaj na navedeno tržište u Republici Hrvatskoj. Slijedom navedenog izvršen je uvid i provjera odredaba ugovora o slobodnoj trgovini s Ukrajinom, Republikom Korejom, Kolumbijom, Peruom, Čileom, zemljama Centralne Amerike, Armenijom, Singapurom, Kanadom i Sjedinjenim Američkim Državama. U sklopu te radne skupine Hanfa je izvršila uvid i provjeru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Kosovom u dijelu vlastite nadležnosti.

9.2. Suradnja s domaćim i stranim nadzornim tijelima i međunarodnim organizacijama

U skladu s odredbama članaka 16. do 18. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12) Hanfa surađuje s domaćim i stranim nadzornim tijelima čiji su djelokrug i nadležnost vezani uz nadzor financijskih usluga i financijskog tržišta, kao i s međunarodnim organizacijama koje okupljaju takva nadzorna tijela.

Hanfa kontinuirano surađuje s Hrvatskom narodnom bankom od rujna 2006., kada je potpisan Sporazum o suradnji, kojim su definirani sadržaj i način međusobne suradnje u obavljanju zakonskih ovlasti institucija. Temeljem spomenutog sporazuma osnovan je Operativni odbor za nadzor financijskog sustava, kojem je cilj koordinacija postupaka i aktivnosti Hanfe i Hrvatske narodne banke, što uključuje i koordinaciju postupaka nadzora i razmjenu podataka.

Osim s Hrvatskom narodnom bankom, Hanfa je tijekom 2013. surađivala i s ostalim domaćim institucijama, i to prije svega s Ministarstvom financija Republike Hrvatske, Ministarstvom rada i mirovinskoga sustava Republike Hrvatske te Ministarstvom vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Suradnja se prvenstveno odnosila na razmjenu informacija povezanih s izradom zakona iz nadležnosti Hanfe i pitanja povezana s europskim pravom.

Što se tiče suradnje sa stranim nadzornim tijelima, Hanfa je potpisnica 31 bilateralnog i multilateralnog sporazuma o suradnji za područje nadzora tržišta kapitala, tržišta osiguranja i tržišta mirovinskih fondova. Temeljem spomenutih sporazuma Hanfa surađuje s drugim nadzornim tijelima iz inozemstva pri obavljanju nadzornih aktivnosti, istražnih radnji, razmjene iskustava na području zakonodavnog okvira i prakse u određenim pitanjima.

Kao članica Međunarodne organizacije komisija za vrijednosne papire (IOSCO) Hanfa je tijekom 2013. sudjelovala u izradi raznih dokumenata, a IOSCO-v Multilateralni memorandum o razumijevanju kontinuirano koristi pri obavljanju svojih nadzornih aktivnosti. Hanfa je također aktivan član Europskog regionalnog odbora i Odbora za tržišta u nastajanju u sklopu IOSCO-a.

U rujnu 2013. Hanfu su tijekom svoje redovne misije posjetili predstavnici Međunarodnog monetarnog fonda, a tijekom misije raspravljalo se o stanju na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj te o promjenama u regulativi mirovinskih fondova.

9.3. Sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma i međunarodne mjere ograničavanja

Odbor za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma Hanfe osnovan je 29. ožujka 2007. godine. Glavni zadaci tog odbora obuhvaćaju rješavanje različitih pitanja iz područja sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma, kao i suradnju s drugim nadležnim državnim tijelima.

Hanfa je u 2013. nastavila suradnju s Uredom za sprječavanje pranja novca te je u sklopu provedbe mjera iz Akcijskog plana borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma pripremila dva polugodišnja izvješća o poduzetim aktivnostima. Hanfa je također tijekom 2013. Uredu za sprječavanje pranja novca dostavljala podatke u vezi s izvješćivanjem Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije.

Predstavnici Hanfe i dalje kontinuirano i aktivno sudjeluju u radu i na sastancima Međuinstitucionalne radne skupine za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma, a nastavljena je i uspješna suradnja sa svim institucijama unutar navedene radne skupine.

Nakon završene pripreme za četvrti krug evaluacije Republike Hrvatske od strane Odbora stručnjaka Vijeća Europe za procjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma (engl. *Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism* - MONEYVAL), predstavnik Hanfe sudjelovao je u radu Delegacije Republike Hrvatske na Plenarnom zasjedanju MONEYVAL-a koje je održano u Strasbourgu u rujnu 2013. godine.

Kako bi osigurala punu provedbu nadzora u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, Hanfa je u 2013. nastavila provoditi edukaciju svojih zaposlenika te je stoga za njih organizirala posebna interna predavanja. Zaposlenici Hanfe sudjelovali su i kao predavači na eksternim edukacijama na temu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Hanfa tijekom obavljanja svojih redovnih nadzornih aktivnosti provjerava pridržavaju li se njeni subjekti nadzora odredaba Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i Smjernica za provođenje Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma u nadležnosti Hanfe.

U skladu s odredbama Odluke o načinu provođenja međunarodnih mjera ograničavanja raspolaganja imovinom (NN, br. 78/11), a u vezi sa Zakonom o međunarodnim mjerama ograničavanja (NN, br. 139/08), Hanfa tijekom provođenja redovitog nadzora zakonitosti rada svojih subjekata nadzora provodi i nadzor primjene međunarodnih mjera ograničavanja raspolaganja imovinom te na odgovarajući način obavještava svoje subjekte nadzora o pripadajućim propisima svih subjekata na koje se primjenjuju mjere ograničavanja. Predstavnik je Hanfe zajedno s predstavnicima drugih nadležnih državnih institucija sudjelovao na sastanku s Panelom stručnjaka Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda za Iran, koji je održan u studenom 2013. godine.

9.4. Zaštita potrošača

Ukupan broj službenih predstavki koje je Hanfa zaprimila u 2013. uključuje predstavke koje su podnesene zbog postupanja nekog od subjekata nadzora Hanfe, predstavke koje nisu u nadležnosti Hanfe te druge vrste općenitih upita i podnesaka.

Na sve zaprimljene predstavke iz svog djelokruga Hanfa podnositeljima predstavki odgovara promptno, a najkasnije u roku od 30 dana. U slučajevima kad Hanfa nije nadležna za davanje odgovora na pojedini upit ili predstavku, podnositelja upućuje na odgovarajuća nadležna tijela.

U razdoblju od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. Hanfa je zaprimila 201 predstavku potrošača. Broj zaprimljenih predstavki u 2013. povećao se u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 8%.

Od ukupnog broja predstavki dostavljenih u Hanfu u 2013. godini 72% predstavki dostavile su fizičke osobe, a 15% pravne osobe. Na anonimne predstavke odnosilo se 7%, dok Hanfa nije bila nadležna za 6% ukupno zaprimljenog broja predstavki.

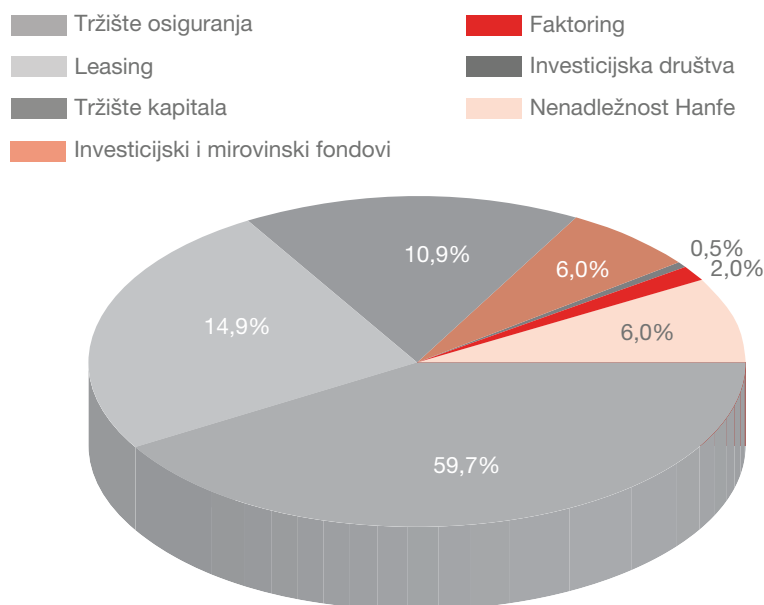
Tablica 9.1. Broj predstavki koje je Hanfa zaprimila u 2013. godini

Vrsta predstavke	Broj predstavki
Predstavke fizičkih osoba	144
Predstavke pravnih osoba	31
Anonimne predstavke	14
Predstavke koje nisu u nadležnosti Hanfe	12
Ukupno	201

Izvor: Hanfa

Najveći postotak zaprimljenih predstavki odnosio se na tržište osiguranja, a zatim na tržište leasinga, kako je i prikazano grafikonom u nastavku.

Grafikon 9.1. Predstavke prema području nadležnosti Hanfe



Izvor: Hanfa

Iz strukture zaprimljenih predstavki vidljivo je kako se 74,6% ukupnog broja predstavki odnosilo na tržište osiguranja i tržište leasinga.

Od ukupno 120 zaprimljenih predstavki iz područja tržišta osiguranja 30% predstavki odnosilo se na nezadovoljstvo obradom štete, što obuhvaća nezadovoljstvo visinom isplaćene osigurnine i neisplatu osigurnine, 21% predstavki odnosilo se na sklapanje ugovora o osiguranju, što obuhvaća previsoko zaračunatu premiju, odobravanje popusta na tržištu osiguranja te nepravilnu primjenu bonus/malus sustava, 19% predstavki odnosilo se na spor iz ugovora o osiguranju, što obuhvaća neizvršenje obveza iz ugovora i uvjeta osiguranja, 16% predstavki odnosilo se na rad subjekta nadzora, odnosno na financijsko poslovanje subjekta ili općenito poslovanje suprotno odredbama zakonskih okvira, a 6% predstavki odnosilo se na otkupne vrijednosti police, što obuhvaća otkupnu cijenu police osiguranja. Ostale predstavke iz područja tržišta osiguranja odnosile su se na odnos subjekta nadzora prema klijentu, pripis dobiti, promidžbene aktivnosti, spor iz ugovora o zajmu, prinos od ulaganja, zlouporabu osobnih podataka te način objavljivanja informacija na internetskim stranicama Hanfe.

Od ukupno 31 zaprimljene predstavke iz područja tržišta leasinga i faktoringa, jedna se predstavka odnosila na društva koja obavljaju poslove faktoringa, dok se 30 predstavki odnosilo na poslovanje leasing društava. Od 30 predstavki povezanih s poslovanjem leasing društava 53% njih odnosilo se na postupanje leasing društva u naplati dugovanja nakon redovnog isteka ili raskida ugovora o leasingu, 13% predstavki odnosilo se na nezadovoljstvo obračunom PDV-a, 10% predstavki odnosilo se na raspolaganje vozilom nakon isteka ugovora o leasingu, dok se 10% predstavki odnosilo na navodno prijevorno postupanje leasing društva odnosno nepoštivanje ugovornih odredaba. Ostale predstavke odnosile su se na ograničavanje izbora osiguratelja od strane leasing društva, postupanje leasing društva nakon krađe predmeta leasinga, postupanje leasing društva nakon pokrenutog stečajnog postupka nad primateljem leasinga te na sklapanje poslova s poslovno nesposobnom osobom.

Od ukupno 22 zaprimljene predstavke iz područja tržišta kapitala, 32% predstavki odnosilo se na transparentnost i korporativno upravljanje izdavatelja, što obuhvaća pitanja vezana uz održavanje glavnih skupština, provođenje predstečajnih postupaka i sl., 27% predstavki odnosilo se na prava dioničara u smislu načina prijenosa dionica u Središnjem klirinškom depozitarnom društvu, istiskivanja manjinskih dioničara i sl., 18% predstavki odnosilo se na postupke preuzimanja dioničkih društava, 18% zaprimljenih predstavki odnosilo se na sumnje na zlouporabu tržišta, što obuhvaća eventualnu manipulaciju ili zlouporabu povlaštenih informacija, dok je jedna predstava bila vezana uz prijem dionica u trgovinu na multilateralnoj trgovinskoj platformi.

Od ukupno osam zaprimljenih predstavki iz područja investicijskih fondova, 38% predstavki odnosilo se na rad subjekta nadzora odnosno na financijsko poslovanje subjekta, što obuhvaća nezadovoljstvo ulaganjem fondova i ostvarenim prinosom, 25% predstavki odnosilo se na nezadovoljstvo provedbom pripajanja investicijskih fondova, što obuhvaća obavješćavanje ulagatelja o pripajanju, i nezadovoljstvo načinom izračuna vrijednosti udjela u novom fondu, a 13% predstavki odnosilo se na nepoštivanje prospekta. Ostale predstavke iz područja tržišta investicijskih fondova odnosile su se na omaškom provedenu blokadu udjela te na visinu svote obeštećenja.

Od ukupno četiri zaprimljene predstavke iz područja mirovinskih fondova, dvije su se odnosile na nezadovoljstvo postupanjem društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondom, što obuhvaća ulaznu naknadu za članstvo u fondu te isplatu ukupno ostvarenih sredstava, jedna se odnosila na isplatu mirovine iz II. stupa, a jedna na zlouporabu osobnih podataka.

Četiri zaprimljene predstavke iz područja rada investicijskih društava bile su formirane kao pritužbe na konkretna postupanja investicijskih društava/kreditnih institucija u odnosu na njihove klijente, kao što je npr. naplata naknada kod vođenja portfelja klijenata, poslovi namire dionica klijenata te postupanja vezana uz internetsku trgovinsku platformu, ili kao zahtjev za dostavu određene dokumentacije.

Temeljem zaprimljenih predstavki te u skladu s postojećom zakonskom regulativom Hanfa u slučaju potrebe pokreće posredne i neposredne postupke nadzora. Navedeni postupci mogu rezultirati upozoravanjem subjekata nadzora na nepravilnosti i potrebom otklanjanja eventualnih utvrđenih nepravilnosti kako u dijelu pružanja financijske usluge tako i u području zaštite potrošača. Uslijed nedovoljne upućenosti od strane korisnika u ponekad kompleksne uvjete ugovora i funkcioniranje pojedinog financijskog proizvoda može doći do prijepora između korisnika i pružatelja financijske usluge. Tako je u 2013. značajan broj predstavki Hanfi podnesen upravo zbog nerazumijevanja uvjeta pojedinih ugovornih odnosa, funkcioniranja određene financijske usluge općenito i prestanka podmirivanja ugovornih obveza od strane potrošača, što je dovelo do raskida ugovora, opomena, stvaranja dodatnih troškova i slično.

Kod rješavanja predstavki moguće je da se navodi iz određenih predstavki uzimaju u obzir kod budućeg obavljanja nadzora po utvrđenom planu. Vrijeme djelovanja Hanfe na osnovi predstavke može se razlikovati i među industrijama, uzimajući u obzir specifičnosti industrije. Tako na primjer postupanje po predstavci upućenoj elektroničkim putem u vezi s trgovanjem na Zagrebačkoj burzi može biti drugačije (promptno, u stvarnom vremenu) od postupanja po predstavci u kojoj se izražava sumnja u nastanak obveze objave ponude za preuzimanje (postupanje po takvoj vrsti predstavke u pravilu je dugotrajnije i složenije).

Hanfa objavljivanjem informacija i priopćenja iz svog djelokruga rada, ažurnim odgovaranjem na upite korisnika financijskih usluga, medija i zainteresirane javnosti te nizom drugih aktivnosti (kao što su primjerice sudjelovanje zaposlenika Hanfe kao predavača na raznim stručnim skupovima i seminarima te javno objavljivanje nacrti podzakonskih akata iz nadležnosti Hanfe i pozivi na dostavu komentara na njihov sadržaj) kontinuirano upoznaje javnost s ulogom i načinom funkcioniranja financijskog

sustava te na taj način ispunjava svoju zakonsku obvezu rukovodeći se načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja među sudionicima financijskog tržišta i izvješćivanja potrošača.

Zakonodavni okvir vezan uz područje financijskih usluga uzima u obzir interese korisnika usluga te su korisnicima, ovisno o industriji, na raspolaganju razni mehanizmi zaštite (npr. obveza davanja na uvid raznih informacija prije stupanja u poslovni odnos, Fond za zaštitu ulagatelja, mogućnost mirenja pri Hrvatskom uredu za osiguranje) te bi fokus na tom području trebao biti na postupku financijskog opismenjavanja u suradnji više institucija. Hanfa je sudjelovala u izradi nacrtu Nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti, a i unutar ESMA-e i EIOPA-e je sudjelovala u radu odbora koji se bave ovom tematikom. Hanfa je također pokrenula inicijalne aktivnosti u vezi s provođenjem financijske edukacije vezano uz svoj djelokrug i nadležnost, a i pri obnavljanju sadržaja svoje internetske stranice prilagodila je sadržaj vezan uz ovu tematiku (objava često postavljanih pitanja i odgovora na njih, preglednija stranica, upozorenja na društva koja nude određene usluge bez odgovarajućih dozvola, objava pročišćenih verzija zakona).

9.5. Javnost rada

Hanfa na različite načine upoznaje javnost sa svojim djelovanjem pa tako putem internetske stranice www.hanfa.hr objavljuje odluke sa sjednica Upravnog vijeća Hanfe, a na navedenoj stranici dostupni su i svi propisi kojima se regulira djelovanje Hanfe i njenih subjekata nadzora. Također, objavljuju se i redovne publikacije kao što su mjesečna i godišnja izvješća te obrađeni statistički podaci o subjektima nadzora Hanfe.

U postupku donošenja propisa Hanfa provodi javna savjetovanja sa zainteresiranom javnošću kako bi prikupila mišljenja zainteresirane javnosti radi unaprjeđenja zakonodavnog okvira u kojem posluju njeni subjekti nadzora. Tako Hanfa putem internetske stranice javno poziva sve zainteresirane osobe da pisanim putem dostavljaju svoje primjedbe i prijedloge na predložene tekstove propisa koje uzima u obzir prilikom izrade konačnih tekstova propisa.

Kao obveznik primjene Zakona o pravu na pristup informacijama (NN, br. 25/13; dalje u tekstu: ZPPI) Hanfa objavljuje informacije iz djelokruga svojeg rada i nadležnosti, ispunjava obveze propisane člancima 10. i 11. ZPPI-ja te rješava zahtjeve pristigle temeljem ZPPI-ja u što je moguće kraćem roku. U 2013. riješena su četiri zahtjeva za pristup informacijama temeljem ZPPI-ja na način da su podnositeljima pružene informacije, dok su dva zahtjeva proslijeđena drugim tijelima na rješavanje u skladu s odredbom članka 21. stavka 1. ZPPI-ja.

Mediji svoje upite Hanfi dostavljaju putem elektroničke pošte na adresu press@hanfa.hr. Kod odgovaranja na novinarske upite u obzir se uzima potreba za brzinom dostave zatraženih informacija, a naglasak je na pružanju potpune informacije. Tijekom 2013. Hanfa je zaprimila i odgovorila na 64 novinarska upita. Komuniciranje s javnošću odvija se i putem priopćenja, razgovora s predsjednikom i članovima Upravnog vijeća koji su objavljeni u medijima te sudjelovanjem članova Upravnog vijeća i zaposlenika Hanfe na konferencijama i stručnim skupovima.

Također, Hanfa je u 2013. organizirala posjete skupina studenata zainteresiranih za upoznavanje njezina djelokruga i načina rada.

Predstavnik Hanfe sudjelovao je u izradi Nacionalnog strateškog okvira financijske pismenosti u nadležnosti Ministarstva financija Republike Hrvatske.



Aktivnosti Ureda glavnog tajnika i financijsko izvješće Hanfe

10. Aktivnosti Ureda glavnog tajnika i financijsko izvješće Hanfe

Temeljem Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 12/12), koji je donesen 25. siječnja 2012., Hanfu zastupa i njome rukovodi glavni tajnik, koji organizira te vodi rad i poslovanje Hanfe u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 145/05 i 12/12) i Statutom Hanfe.

Ured glavnog tajnika odgovoran je za organiziranje rada u skladu s općim aktima Hanfe te za poslovanje Hanfe iz područja financija i računovodstva, ljudskih resursa, informatičke tehnologije te općih administrativnih i tehničkih poslova. Pravilnikom o unutarnjem organizacijskom obliku i sistematizaciji radnih mjesta u Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga poslovanje Ureda glavnog tajnika organizirano je u tri odjela: Odjel za planiranje i računovodstvo, Odjel za opće i administrativne poslove i Odjel za informatičko-komunikacijsku tehnologiju. Ured je ustrojen 2012. te je već tada ostvario značajna unaprjeđenja u poslovanju kako u vidu modernizacije u računovodstveno-poslovnim procesima tako i kroz unaprjeđenje informacijske tehnologije i procesa vezanih uz upravljanje ljudskim potencijalima.

U 2013. nastavljeni su procesi unaprjeđenja kroz više projekata. Pokrenut je projekt uspostave poslovne platforme za kolaboraciju, razvoj i integraciju poslovnih rješenja kao preduvjet za daljnju nadogradnju sustava kao što su e-pisarnica i upravljanje poslovnim procesima. Navedeni projekti omogućit će povećanje radne učinkovitosti i smanjenje obujma papirnate dokumentacije. Na području informacijske tehnologije završen je projekt unaprjeđenja plana kontinuiteta poslovanja nabavom i implementacijom sekundarne lokacije računalnog sustava Hanfe, kojim je u slučaju katastrofe osigurana visoka dostupnost svih informatičkih servisa uz minimalne gubitke podataka, što ujedno predstavlja i značajan napredak u segmentu sigurnosti podataka.

Kompletan sustav fiksne telefonije prebačen je u 2013. na IP telefonsku centralu, čime je održan trend praćenja tehnologije i modernizacije u tom segmentu poslovanja. Na temelju toga ostvarena je ušteda od 16% na troškovima fiksne telefonije.

Hanfa je u 2013. izradila nove internetske stranice, koje su preglednije i omogućuju lakši pristup sadržaju te donose niz novosti kojima je omogućeno da posjetitelji brže i učinkovitije dobiju informacije vezane uz djelokrug rada Hanfe. Primjerice, Hanfa na novim stranicama radi lakšeg snalaženja i upotrebe objavljuje neslužbene pročišćene tekstove zakona i podzakonskih akata iz svoje nadležnosti kao i usvojenu regulativu Europske unije vezanu uz rad Hanfe, a uspostavljena je i jasnija podjela sadržaja po industrijama koje Hanfa nadzire. Time je omogućeno primjerenije i kvalitetnije informiranje posjetitelja stranica. Stranice su tehnološki suvremene i responzivne, odnosno prilagođene za sve uređaje kojima se posjetitelj koristi kako bi im pristupio. U skladu s namjerom Hanfe da kontinuirano unaprjeđuje komunikaciju s predstavnicima industrije, korisnicima financijskih usluga i ostalom javnošću, internetske stranice Hanfe neprekidno će se nadograđivati i ažurirati novim sadržajima, posebno onim vezanim uz zaštitu potrošača i financijsku edukaciju.

Hanfa je ulaskom u Europsku uniju postala punopravni član Europskih nadzornih tijela (ESAs) te sudjeluje u radu ESMA-e i EIOPA-e. Zbog novih obveza Hanfe prema institucijama Europske unije bile su potrebne široke i zahtjevne prilagodbe sustava Hanfe, koje stvaraju i dodatne troškove.

Kreiran je i usvojen plan povezivanja Hanfina IT sustava s IT sustavima ESMA-e. Implementirane su promjene izvještaja koje subjekti nadzora predaju Hanfi kao priprema za razmjenu podataka s nadzornim tijelima država članica i nadzornim tijelima Europske unije ili zbog promjene nacionalne legislative.

Zaposlenici Odjela za informatičko-komunikacijsku tehnologiju sudjeluju u radu:

- EIOPA-ina Odbora za IT i podatke (engl. *IT&Data Committee*), koji se bavi prikupljanjem informacija i formiranjem registra podataka o nacionalnim nadzornim tijelima, koji će se ažurirati na internetskim stranicama EIOPA-e. Uz navedeno, ovaj odbor nastoji ugraditi najbolje informatičke i informacijske prakse i kontrole u poslovanje društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje.
- ESMA-ine Grupe za upravljanje i vođenje informacijskih tehnologija (engl. *IT Management and Governance Group*), koja je zadužena za upravljanje informacijskim tehnologijama u sklopu ESMA-e, a naročito projektima koji su vezani uz pripremu IT sistema i usluga koji se koriste pri ispunjavanju obveza nacionalnih nadležnih tijela prema institucijama Europske unije.

Članstvo Hanfe u europskim nadzornim tijelima podrazumijeva i nove zadatke Hanfe vezane uz europsku regulativu, uslijed čega je potrebno kontinuirano usavršavanje postojećih ljudskih resursa. Zbog toga su oba navedena europska nadzorna tijela organizirala mnogobrojne specijalizirane stručne seminare i radionice na kojima su zaposlenici Hanfe sudjelovali tijekom 2013. godine.

Predstavnici Ureda glavnog tajnika sudjelovali su na godišnjem sastanku ESMA-ine Mreže za upravljanje ljudskim resursima, gdje se raspravljalo o organizaciji seminara, iskustvima sa seminara te budućoj suradnji. Na području upravljanja ljudskim resursima tijekom 2013. provodile su se i druge aktivnosti vezane uz sudjelovanje Hanfinih zaposlenika na stručnim seminarima, konferencijama, sastancima i sl.

Na dan 31. prosinca 2013. u Hanfi je bilo zaposleno ukupno 142 zaposlenika, što predstavlja povećanje za samo dva zaposlenika u odnosu na 2012. unatoč značajno povećanom obujmu poslova Hanfe zbog ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Zbog očekivanih povećanih obveza Hanfe i ispunjavanja zadaća u odnosu na zahtjeve europskih nadzornih tijela u regulatornom i izvještajnom smislu, očekujemo povećane potrebe za dodatnim zaposlenicima u narednim godinama.

Tijekom 2013. Hanfa je koristila sredstva za poticanje zapošljavanja putem mjera aktivne politike zapošljavanja iz nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, kojima je osigurala ulazak na tržište rada kroz stručno osposobljavanje za rad sklapanjem 15 ugovora o stručnom osposobljavanju za rad bez zasnivanja radnog odnosa, i to sa sedam diplomiranih ekonomista, šest diplomiranih inženjera matematike i dva diplomirana pravnika.

10.1. Korištenje sredstava iz fondova Europske unije

Tijekom 2013. u Hanfi je razmatrana mogućnost uvođenja sustava poslovne inteligencije na način da se koriste sredstva koja je Europska unija ponudila na raspolaganje zemljama članicama. Navedena je inicijativa pokrenuta s ciljem da se olakša izvještavanje i razmjena podataka s europskim nadzornim tijelima te da se izbjegne dodatno financijsko opterećenje subjektima nadzora. Hanfa je uložila napore kako bi pripremila natječajnu dokumentaciju te je poslala zahtjev za dodjeljivanje sredstava iz fondova Europske unije.

Hanfa je zaprimila obavijest o odobrenju sredstava iz fondova Europske unije za projekt „Unapređenje IT infrastrukture Hanfe kroz implementaciju sustava poslovne inteligencije (BI)“, koji obuhvaća razmjenu informacija i podataka s nadzornim tijelima Europske unije. Svrha razmjene podataka između europskih nadzornih tijela i nadzornih tijela država članica jest osiguranje pravilne primjene regulative Europske unije koja se odnosi na financijski sektor, a u cilju očuvanja financijske stabilnosti i osiguranja povjerenja u cijeli financijski sustav te adekvatne zaštite potrošača. Taj projekt omogućit će Hanfi da učinkovitije udovolji zahtjevima za izvještavanje europskih nadzornih tijela te će unaprijediti kapacitet njezinih nadzornih aktivnosti koje se provode na načelima nadzora temeljenog na rizicima kao i kontinuirano praćenje i upravljanje sistemskim rizikom.

10.2. Financijsko poslovanje Hanfe

Financijsko poslovanje Hanfe u nadležnosti je Ureda glavnog tajnika, u skladu sa Statutom Hanfe, a poslovne knjige vode se u skladu s propisima koji uređuju računovodstvo neprofitnih organizacija.

Hanfa se prema članku 20. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga može financirati iz naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora, iz naknada za pružene usluge iz nadležnosti i djelokruga Hanfe te iz sredstava državnog proračuna. Tijekom 2013. Hanfa se financirala isključivo iz naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora te naknada za pružene usluge.

Izračun i visina naknada te način i izvršenje naplate naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora koje je Hanfa naplatila za 2013. definirani su Pravilnikom o izračunu, visini i naplati naknada koje se plaćaju Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga za 2013. (NN, br. 145/12, 8/13, 52/13 i 112/13), dok su vrsta i visina naknada i administrativnih pristojbi Hanfe za pružanje usluga iz njezine nadležnosti i djelokruga u 2013. definirane Pravilnikom o vrsti i visini naknada i administrativnih pristojbi Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (NN, br. 145/12, 90/13 i 112/13).

Hanfa je u 2013. ostvarila prihode u ukupnom iznosu od 54.500.908 kuna i rashode u ukupnom iznosu od 42.119.569 kuna.

Tablica 10.1. Skraćena bilanca Hanfe na dan 31.12.2013. godine (u kn)

Aktiva	36.393.578
Nefinancijska imovina	5.011.614
Financijska imovina	31.381.964
Pasiva	36.393.578
Obveze	3.984.545
Vlastiti izvori	32.409.033

Izvor: Hanfa

Ukupna imovina Hanfe na dan 31. prosinca 2013. iznosila je 36.393.578 kuna, od čega se 86% odnosilo na financijsku imovinu, dok je nefinancijska imovina činila 14% ukupne imovine Hanfe. Na dan 31. prosinca 2013. ukupne obveze iznosile su 3.984.545 kuna, što je 11% ukupne pasive, dok su vlastiti izvori činili 89% ukupne pasive. Evidentirane obveze na dan 31. prosinca 2013.

odnosile su se na obveze za radnike, obveze za materijalne rashode i ostale obveze s datumom dospjeća u 2014. godini.

Tablica 10.2. Skraćeni račun prihoda i rashoda Hanfe za 2013. godinu (u kn)

Prihodi	54.500.908
Prihodi po posebnim propisima iz ostalih izvora	53.120.891
Prihodi po Pravilniku o uvjetima za stjecanje i provjeru stručnih znanja potrebnih za dobivanje odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika	216.500
Prihodi po Pravilniku o vrsti i visini naknada i administrativnih pristojbi	6.923.512
Prihodi po Pravilniku o iznosu te načinu i roku plaćanja naknade za vođenje registra objekata leasinga	105.846
Prihodi po Pravilniku o izračunu, visini i naplati naknada za 2013.	45.847.863
Ostali prihodi po posebnim propisima	27.170
Prihodi od imovine i ostali nespomenuti prihodi	1.380.017
Rashodi	42.119.569
Rashodi za zaposlene	30.194.574
Materijalni rashodi	10.983.398
Naknade troškova zaposlenima	1.564.919
Rashodi za usluge	5.739.951
Rashodi za materijal i energiju	781.595
Ostali nespomenuti materijalni rashodi	2.896.933
Rashodi amortizacije	782.148
Financijski rashodi	51.127
Ostali rashodi	108.322

Izvor: Hanfa

10.2.1. Prihodi

Ukupno 97% ostvarenih prihoda u 2013. odnosilo se na prihode po posebnim propisima iz ostalih izvora, a koji su ostvareni iz naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora, naknada za pružene usluge iz nadležnosti Hanfe i ostalih prihoda po posebnim propisima. Najveći dio ostvarenih prihoda po posebnim propisima iz ostalih izvora (84%) odnosio se na prihode ostvarene temeljem odredaba Pravilnika o izračunu, visini i naplati naknada za 2013., odnosno od imovine i prihoda subjekata nadzora, dok je 13% ukupnih prihoda ostvareno temeljem odredaba Pravilnika o vrsti i visini naknada i administrativnih pristojbi Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga.

U nastavku se daje prikaz prihoda ostvarenih iz naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora tijekom 2013. godine.

Tablica 10.3. Prihodi od naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora ostvareni u 2013. godini (u kn)

Opis prihoda	Iznos
Prihodi od društava za osiguranje	5.691.915
Prihodi od posrednika i zastupnika u osiguranju	238.949
Prihodi od Zagrebačke burze	1.151.503
Prihodi od Središnjeg klirinškog depozitarnog društva	3.571.278
Prihodi od investicijskih društava	97.288
Prihodi od kreditnih institucija	5.004.223
Prihodi od društava za upravljanje mirovinskim fondovima	19.557.027
Prihodi od društava za upravljanje investicijskim fondovima	4.661.618
Prihodi od leasing društava	4.451.707
Prihodi od društava koja obavljaju poslove faktoringa	1.350.283
Prihodi od mirovinskih osiguravajućih društava	72.072
Ukupno	45.847.863

Izvor: Hanfa

Iz tablice 10.3. razvidno je kako su najveći udio u ukupnim prihodima (36%) činili prihodi od društava za upravljanje mirovinskim fondovima, dok se 10% prihoda odnosilo na prihode od društava za osiguranje, a 9% na prihode od društava za upravljanje investicijskim fondovima. Prihodi od kreditnih institucija činili su također 9% ukupnih prihoda, a prihodi od leasing društva činili su 8% ukupnih prihoda. Prihodi od Središnjeg klirinškog depozitarnog društva činili su 7% ukupnih prihoda u 2013. godini.

Pravilnikom o izračunu, visini i naplati naknada koje se plaćaju Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga za 2013. promijenjen je način izračuna i naplate naknade Središnjeg klirinškog depozitarnog društva i Zagrebačke burze u 2013. godini. Prijašnjih godina naknada Središnjeg klirinškog depozitarnog društva i Zagrebačke burze izračunavala se i naplaćivala na godišnjoj razini, dok je navedenim pravilnikom uveden kvartalni obračun naknade.

Naime, u skladu s Uredbom o računovodstvu neprofitnih organizacija (NN, br. 10/08, 7/09 i 158/13) ta vrsta prihoda ubraja se u neregulirane prihode koji se priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose pod uvjetom da su naplaćeni. Budući da je godišnja naknada Središnjeg klirinškog depozitarnog društva i Zagrebačke burze za 2012. naplaćena u siječnju 2013., ona je evidentirana kao prihod u 2013., kao i naknade za tri kvartala u 2013. Navedena promjena odredaba pravilnika rezultirala je jednokratnim povećanjem prihoda od naknade naplaćene od Središnjeg klirinškog depozitarnog društva i Zagrebačke burze u 2013. godini.

Temeljem Pravilnika o vrsti i visini naknada i administrativnih pristojbi Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, Hanfa naplaćuje naknade za pružene usluge iz svoje nadležnosti i djelokruga na temelju ovlaštenja propisanih Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, Zakonom o tržištu kapitala (NN, br. 88/08, 146/08, 74/09, 54/13 i 159/13), Zakonom o preuzimanju dioničkih društava (NN, br. 109/07, 36/09, 108/12 i 148/13), Zakonom o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom (NN, br. 16/13), Zakonom o alternativnim investicijskim fondovima

(NN, br. 16/13), Zakonom o osiguranju (NN, br. 151/05, 87/08, 82/09 i 54/13), Zakonom o obveznim osiguranjima u prometu (NN, br. 151/05 i 36/09), Zakonom o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (NN, br. 49/99, 63/00, 103/03, 177/04, 71/07, 124/10, 114/11 i 51/13), Zakonom o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualne kapitalizirane štednje (NN, br. 106/99, 63/00, 107/07 i 114/11), Zakonom o leasingu (NN, br. 135/06 i 14/13) i Zakonom o provedbi Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 04. srpnja 2012. o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju (NN, br. 54/13).

Obveznici plaćanja naknada i administrativnih pristojbi subjekti su nadzora Hanfe, kao i sve ostale pravne i fizičke osobe te subjekti bez pravne osobnosti koji se obraćaju Hanfi sa zahtjevom za poduzimanje radnji iz njezina djelokruga i nadležnosti. Obveznici su i sve ostale stranke koje se obraćaju Hanfi s obavijestima ili zahtjevima za poduzimanje radnji iz djelokruga i nadležnosti Hanfe ili putem nadležnih nadzornih tijela država članica dostavljaju obavijesti Hanfi o pružanju usluga u Republici Hrvatskoj.

Naknade su prihod Hanfe, dok se administrativne pristojbe uplaćuju u Državni proračun Republike Hrvatske.

U sljedećoj tablici daje se detaljniji prikaz prihoda ostvarenih od pruženih usluga iz nadležnosti Hanfe temeljem navedenih zakona tijekom 2013. godine.

Tablica 10.4. Prihodi od pruženih usluga iz nadležnosti Hanfe temeljem zakonskih odredaba u 2013. godini (u kn)

Osnova za naplatu naknade	Ostvareni prihodi
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o preuzimanju dioničkih društava	1.749.659
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o tržištu kapitala	718.000
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o investicijskim fonovima	286.500
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom	554.000
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o alternativnim investicijskim fondovima	5.000
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o osiguranju i Zakona o obveznim osiguranjima u prometu	3.030.878
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima	274.000
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o leasingu	201.000
Prihodi ostvareni temeljem Zakona o Hanfi (izdavanje mišljenja i preslika)	104.475
Ukupno	6.923.512

Izvor: Hanfa

U odnosu na 2012., Hanfa je u 2013. naplatila 7,5% više naknada temeljem Pravilnika o vrsti i visini naknada i administrativnih pristojbi Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, što je prije svega rezultat potrebnog usklađivanja poslovanja s odredbama nove zakonske regulative koja je na snagu stupila danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Iz tablice 10.4. razvidno je kako je Hanfa u 2013. najveći iznos naknada za pružene usluge iz svoje nadležnosti naplatila temeljem odredaba Zakona o osiguranju i Zakona o obveznim osiguranjima

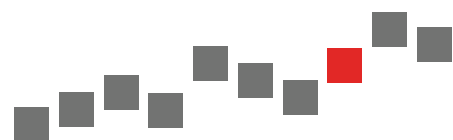
u prometu (6% ukupnih prihoda Hanfe) te Zakona o preuzimanju dioničkih društava (3% ukupnih prihoda Hanfe).

10.2.2. Rashodi

Hanfa je u 2013. ostvarila rashode u ukupnom iznosu od 42.119.569 kuna, od čega su najveći udio (72%) u ostvarenim rashodima činili rashodi za zaposlene. Materijalni rashodi činili su 26% ukupnih rashoda. Samo su rashodi godišnje članarine Hanfe u ESMA-i i EIOPA-i u 2013., ne uključujući druge rashode vezane uz sudjelovanje u radu tih institucija, iznosili ukupno 2,6 mil. kuna, što će se u nadolazećim godinama dodatno povećati, kako zbog pune godišnje članarine Hanfe tako i uslijed kontinuiranog povećavanja budžeta navedenih institucija Europske unije.

Detaljni Račun prihoda i rashoda prikazan je u Tablici br. 1. u poglavlju Dodaci.

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, višak prihoda nad rashodima na kraju proračunske godine uplaćuje se u Državni proračun Republike Hrvatske. Tako je Hanfa višak prihoda nad rashodima ostvaren u 2013. u iznosu od 12.381.338,74 kuna uplatila u Državni proračun Republike Hrvatske.



Savjet Hanfe

11. Savjet Hanfe

Temeljem članka 11. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12), Hanfa ima Savjet.

Savjet je savjetodavno tijelo Hanfe, a čini ga devet članova - troje imenovanih od Vlade Republike Hrvatske, dok su petoricu odabrale udruge subjekata nadzora organiziranih pri Hrvatskoj gospodarskoj komori. Predsjednik Upravnog vijeća Hanfe član je Savjeta po službenoj dužnosti.

Članovi Savjeta Hanfe u 2013. bili su:

Predsjednik: Boris Galić, predsjednik Uprave Allianz d.d. Zagreb

Članovi:

Boris Lalovac, zamjenik ministra financija, Ministarstvo financija Republike Hrvatske,

Žana Pedić, načelnica Sektora za financijski sustav, Ministarstvo financija Republike Hrvatske,

Ivana Matovina, direktorica, Antares revizija d.o.o.,

Josip Glavaš, predsjednik Uprave, Erste Invest d.o.o.,

Ivan Tadin, predsjednik Uprave, Hita vrijednosnice d.d.,

Mirsad Latović, član Uprave, Hypo-Alpe-Adria leasing d.o.o.,

Damir Grbavac, predsjednik Uprave, Raiffeisen mirovinsko društvo za upravljanje obveznim mirovinskim fondom d.d. te

Petar-Pierre Matek, predsjednik Upravnog vijeća Hanfe.

Tijekom 2013. održane su četiri sjednice Savjeta, i to 25. travnja, 17. lipnja, 18. rujna i 11. prosinca, s temama koje su se odnosile na zakonodavne i regulatorne promjene u odnosu na pojedine industrije te na unaprjeđenje rada Hanfe.

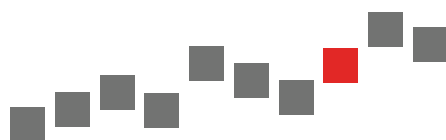


Sjednice Upravnog vijeća Hanfe održane u 2013. godini

12. Sjednice Upravnog vijeća Hanfe održane u 2013. godini

U skladu s člankom 8. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/12) sve odluke iz djelokruga i nadležnosti Hanfe iz članka 15. navedenog zakona Upravno vijeće donosi na sjednicama.

U 2013. je održana 71. sjednica Upravnog vijeća Hanfe, i to 50 redovnih i 21 izvanredna sjednica, na kojima je doneseno ukupno 1.300 odluka.



Dodaci

Dodaci

Statistički pregled

Tablica A1: Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti društava za upravljanje obveznim mirovinskim fondom (u tis. kn)

Stavke izvještaja	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
Prihodi od upravljanja fondom	240.427	282.515	118
Naknada od uplaćenih doprinosa	34.129	34.797	102
Naknada od ukupne imovine mirovinskog fonda	206.296	247.717	120
Naknada za izlaz	2	1	72
Nagrada za uspješnost	0	0	-
Rashodi od upravljanja fondom	69.712	72.388	104
Transakcijski troškovi	4	4	103
Troškovi marketinga	4.214	5.078	120
Troškovi agenata prodaje	7.109	2.857	40
Ostali troškovi od upravljanja fondom	58.385	64.448	110
Dobit od upravljanja fondom	170.715	210.127	123
Rashodi od poslovanja društva	64.141	67.824	106
Materijalni troškovi	823	1.090	132
Troškovi osoblja	28.506	30.046	105
Amortizacija i vrijednosno usklađenja ostale imovine	4.724	5.247	111
Rezerviranja	0	0	-
Ostali troškovi poslovanja	30.087	31.442	105
Dobit od redovnog poslovanja	106.574	142.303	134
Neto financijski rezultat	25.559	19.066	75
Ostali prihodi i rashodi	7.166	3.743	52
Dobit iz poslovanja prije oporezivanja	139.300	165.113	119
Porez na dobit	27.918	33.104	119
Dobit	111.382	132.008	119

Izvor: Hanfa

Tablica A2: Izvještaj o financijskom položaju društava za upravljanje obveznim mirovinskim fondom (u tis. kn)

Stavke izvještaja	31.12.2012.	Udio	31.12.2013.	Udio	Indeks 2013./2012.
I. Financijska imovina	465.576	83,48%	455.206	84,97%	98
II. Potraživanja	33.140	5,94%	27.068	5,05%	82
III. Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	2.460	0,44%	1.898	0,35%	77
IV. Odgođena porezna imovina	3.497	0,63%	2.226	0,42%	64
V. Nekretnine, postrojenja i oprema	5.716	1,02%	6.329	1,18%	111
VI. Ulaganja u nekretnine	0	0,00%	0	0,00%	-
VII. Nematerijalna imovina	13.104	2,35%	11.604	2,17%	89
VIII. Ostala imovina	34.199	6,13%	31.369	5,86%	92
Ukupna aktiva	557.692	100,00%	535.699	100,00%	96
Kapital i rezerve	523.568	93,88%	503.810	94,05%	96
I. Upisani kapital	327.844	58,79%	327.844	61,20%	100
II. Rezerve kapitala	0	0,00%	0	0,00%	-
III. Rezerve	8.300	1,49%	8.300	1,55%	100
IV. Revalorizacijske rezerve	1.935	0,35%	1.223	0,23%	63
V. Zadržana dobit ili preneseni gubitak	74.106	13,29%	34.434	6,43%	46
VI. Dobit ili gubitak tekuće godine	111.382	19,97%	132.008	24,64%	119
Obveze	12.884	2,31%	15.120	2,82%	117
Rezerviranja	8.144	1,46%	7.548	1,41%	93
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	12.612	2,26%	8.915	1,66%	71
Odgođene porezne obveze	484	0,09%	306	0,06%	-
Ukupna pasiva	557.692	100,00%	535.699	100,00%	96

Izvor: Hanfa

Tablica A3: Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti društava za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima (u tis. kn)

Stavke izvještaja	2012.	2013.	Indeks 2013./2012.
Prihodi od upravljanja fondom	48.915	55.638	114
Naknada od uplaćenih doprinosa	10.841	10.852	100
Naknada od ukupne imovine mirovinskog fonda	38.043	44.761	118
Naknada za izlaz	32	25	78
Nagrada za uspješnost	0	0	-
Rashodi od upravljanja fondom	16.225	14.777	91
Transakcijski troškovi	4144	159	111
Troškovi marketinga	2.253	1.512	67
Troškovi agenata prodaje	10.589	10.696	101
Ostali troškovi od upravljanja fondom	3.239	2.410	74
Dobit od upravljanja fondom	32.690	40.861	125
Rashodi od poslovanja društva	21.356	19.559	92
Materijalni troškovi	382	415	109
Troškovi osoblja	9.599	9.627	100
Amortizacija i vrijednosno usklađenja ostale imovine	369	434	117
Rezerviranja	19	53	279
Ostali troškovi poslovanja	10.987	9.031	82
Dobit od redovnog poslovanja	11.334	21.302	188
Neto financijski rezultat	5.260	3.500	67
Ostali prihodi i rashodi	1.422	1.200	84
Dobit iz poslovanja prije oporezivanja	18.016	26.001	144
Porez na dobit	3.692	5.152	140
Dobit	14.324	20.850	146

Izvor: Hanfa

Tablica A4: Izvještaj o financijskom položaju društava za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima (u tis. kn)

Stavke izvještaja	31.12.2012.	Udio	31.12.2013.	Udio	Indeks 2013./2012.
I. Financijska imovina	89.481	86,89%	99.628	87,42%	111
II. Potraživanja	5.659	5,50%	5.862	5,14%	104
III. Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	695	0,67%	508	0,45%	73
IV. Odgođena porezna imovina	2.162	2,10%	2.056	1,80%	95
V. Nekretnine, postrojenja i oprema	389	0,38%	745	0,65%	191
VI. Ulaganja u nekretnine	0	0,00%	0	0,00%	0
VII. Nematerijalna imovina	462	0,45%	579	0,51%	125
VIII. Ostala imovina	4.136	4,02%	4.587	4,02%	111
Ukupna aktiva	102.984	100,00%	113.965	100,00%	111
Kapital i rezerve	84.386	81,94%	97.533	85,58%	116
I. Upisani kapital	78.445	76,17%	78.445	68,83%	100
II. Rezerve kapitala	0	0,00%	0	0,00%	0
III. Rezerve	0	0,00%	0	0,00%	0
IV. Revalorizacijske rezerve	562	0,55%	347	0,30%	62
V. Zadržana dobit ili preneseni gubitak	-8.946	-8,69%	-2.109	-1,85%	24
VI. Dobit ili gubitak tekuće godine	14.324	13,91%	20.850	18,29%	146
Obveze	6.270	6,09%	4.497	3,95%	72
Rezerviranja	296	0,29%	373	0,33%	126
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	11.873	11,53%	11.474	10,07%	97
Odgođene porezne obveze	160	0,16%	88	0,08%	0
Ukupna pasiva	102.984	100,00%	113.965	100,00%	111

Izvor: Hanfa

Tablica A5: Dobit nakon oporezivanja društava za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima (u tis. kn)

Društva za upravljanje mirovinskim fondovima	Dobit ili gubitak 2013.
Društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima	
Allianz ZB d.o.o.	57.526
Erste d.o.o.	14.266
PBZ Croatia osiguranje d.d.	19.095
Raiffeisen mirovinsko društvo d.d.	41.121
Ukupno društva za upravljanje obveznim mirovinskim fondovima	132.008
Društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima	
AZ d.o.o.	11.729
Croatia osiguranje mirovinsko društvo za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondom d.o.o.	799
Erste DMD d.o.o.	1.767
Raiffeisen mirovinsko društvo d.d.	6.556
Ukupno društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima	20.850

Izvor: Hanfa

Tablica B1: Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti društava za upravljanje investicijskim fondovima
(u tis. kn)

Stavke izvještaja	31.12.2012.	31.12.2013.	Indeks 2013./2012.
I. Prihodi od naknada od upravljanja investicijskim fondovima	237.171	228.628	96
II. Rashodi od upravljanja investicijskim fondovima	60.057	65.547	109
Neto rezultat od naknada od upravljanja investicijskim fondovima	177.114	163.080	92
III. Prihod od upravljanja portfeljem	5.359	8.936	167
IV. Prihod od investicijskog savjetovanja	72	215	298
V. Financijski prihodi i rashodi	833	9.035	1085
Neto financijski prihodi	4.598	18.186	396
VI. Opći i administrativni troškovi poslovanja	111.488	110.667	99
VII. Amortizacija i vrijednosno usklađivanje ostale imovine	15.227	5.356	35
VIII. Rezerviranja	119	125	105
IX. Ostali prihodi i rashodi poslovanja	2.264	5.605	248
X. Dobit ili gubitak prije oporezivanja	57.144	57.390	100
XI. Porez na dobit	14.388	14.943	104
XII. Dobit ili gubitak	42.756	55.780	130

Izvor: Hanfa

Tablica B2: Izvještaj o financijskom položaju društava za upravljanje investicijskim fondovima
(u tis. kn)

Stavke izvještaja	31.12.2012.	Udio	31.12.2012.	Udio	Indeks 2012./2011.
Nekretnine, postrojenja i oprema	4.031	0,40%	2.914	0,29%	72
Ulaganja u nekretnine	0	0,00%	0	0,00%	-
Nematerijalna imovina	19.091	1,90%	16.555	1,65%	87
Financijska imovina	535.796	53,45%	812.187	81,02%	152
Potraživanja	65.574	6,54%	86.696	8,65%	132
Novac i novčani ekvivalenti	49.641	4,95%	80.694	8,05%	163
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	2.275	0,23%	2.275	0,23%	100
Odgođena porezna imovina	933	0,09%	281	0,03%	30
Ostala imovina	601	0,06%	797	0,08%	133
Ukupna aktiva	677.941	67,63%	1.002.400	100,00%	148
Kapital i rezerve	221.622	22,11%	234.342	23,38%	106
Obveze	437.397	43,63%	752.735	75,09%	172
Rezerviranja	2.316	0,23%	2.009	0,20%	87
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	15.670	1,56%	11.135	1,11%	71
Odgođene porezne obveze	936	0,09%	2.178	0,22%	233
Ukupna pasiva	677.941	67,63%	1.002.400	100,00%	148

Izvor: Hanfa

Tablica B3: Dobit nakon oporezivanja društava za upravljanje investicijskim fondovima (u kn)

Naziv društva	Dobit ili gubitak
AGRAM INVEST D.D.	9.019.288
ALLIANZ INVEST D.O.O.	-5.434
ALTERNATIVE INVEST D.O.O.	398.962
ALTERNATIVE PRIVATE EQUITY d.o.o.	5.062.457
AUCTOR INVEST d.o.o.	1.370.297
ERSTE - INVEST D.O.O.	2.777.416
FIMA GLOBAL INVEST D.O.O.	445.975
HONESTAS PRIVATE EQUITY PARTNERI D.O.O.	-951.990
HPB-INVEST D.O.O.	447.970
HRVATSKO MIROVINSKO INVESTICIJSKO DRUŠTVO D.O.O.	15.667.495
HYPO-ALPE-ADRIA INVEST D.D.	852.968
ICAM D.O.O.	234.745
ILIRIKA INVESTMENTS D.O.O.	45.398
KD INVESTMENTS D.O.O.	-341.641
LOCUSTA INVEST D.O.O.	2.499.618
NETA CAPITAL CROATIA d.d.	-1.969.046
NEXUS PRIVATE EQUITY PARTNERI D.O.O.	223.075
OTP INVEST D.O.O.	452.173
PBZ INVEST D.O.O.	5.755.895
PLATINUM INVEST D.O.O.	42.044
PROSPERUS INVEST d.o.o.	-325.096
QUAESTUS PRIVATE EQUITY D.O.O.	-4.588.973
RAIFFEISEN INVEST D.O.O.	117.698
VB INVEST D.O.O.	1.420.765
ZB INVEST D.O.O.	17.128.398
Ukupno	55.780.457

Izvor: Hanfa

Tablica C1: Udjel aktive pojedinog društva za osiguranje i društva za reosiguranje u ukupnoj aktivi (u tis. kuna)

Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	Životno osiguranje	Neživotno osiguranje	Ukupno	Udjel u aktivi svih društava u %	Životno osiguranje	Neživotno osiguranje	Ukupno	Udjel u aktivi svih društava u %	Ukupno
	31.12.2012.				31.12.2013.				Indeks 2013./2012.
1	2	3	4 (2+3)	5	6	7	8 (6+7)	9	10
Agram životno osiguranje d.d.	1.505.766		1.505.766	4,42%	1.535.564		1.535.564	4,45%	101,98
Allianz Zagreb d.d.	2.341.183	1.339.390	3.680.573	10,81%	2.550.734	1.351.095	3.901.828	11,31%	106,01
Basler osiguranje Zagreb d.d.	1.858.079	487.340	2.345.418	6,89%	1.873.287	508.206	2.381.493	6,90%	101,54
BNP Paribas Cardif osiguranje d.d.		179.763	179.763	0,53%		170.050	170.050	0,49%	94,60
Croatia osiguranje d.d.	2.113.558	6.041.412	8.154.970	23,95%	2.177.773	5.800.622	7.978.395	23,12%	97,83
Croatia zdravstveno osiguranje d.d.		123.216	123.216	0,36%		141.098	141.098	0,41%	114,51
ERGO osiguranje d.d.		32.027	32.027	0,09%		40.752	40.752	0,12%	127,24
ERGO životno osiguranje d.d.	173.719		173.719	0,51%	186.872		186.872	0,54%	107,57
Erste osiguranje VIG d.d.	488.102		488.102	1,43%	557.434		557.434	1,62%	114,20
Euroherc osiguranje d.d.		2.879.068	2.879.068	8,46%	0	2.818.822	2.818.822	8,17%	97,91
Generali osiguranje d.d.	663.799	358.425	1.022.224	3,00%	710.164	396.351	1.106.515	3,21%	108,25
Grawe Hrvatska d.d.	2.403.492	421.419	2.824.911	8,30%	2.525.076	441.214	2.966.290	8,60%	105,00
Helios VIG d.d.	875.990	248.183	1.124.173	3,30%					0,00
HOK osiguranje d.d.		338.776	338.776	0,99%		373.374	373.374	1,08%	110,21
Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.		45.534	45.534	0,13%		48.122	48.122	0,14%	105,68
Izvor osiguranje d.d.		73.242	73.242	0,22%		74.071	74.071	0,21%	101,13
Jadransko osiguranje d.d.		1.814.017	1.814.017	5,33%		1.747.103	1.747.103	5,06%	96,31
KD životno osiguranje d.d.	43.499		43.499	0,13%	52.207		52.207	0,15%	120,02
Merkur osiguranje d.d.	2.122.066	93.314	2.215.379	6,51%	2.212.357	94.189	2.306.546	6,68%	104,12
Societe Generale osiguranje d.d.	108.986		108.986	0,32%	115.490		115.490	0,33%	105,97
Sunce osiguranje d.d.		373.639	373.639	1,10%		322.106	322.106	0,93%	86,21
Triglav osiguranje d.d.	418.020	639.627	1.057.647	3,11%	466.119	565.878	1.031.997	2,99%	97,57
Uniqa osiguranje d.d.	710.273	331.241	1.041.514	3,06%	783.733	351.751	1.135.484	3,29%	109,02
Velebit osiguranje d.d.		152.283	152.283	0,45%		148.954	148.954	0,43%	97,81
Velebit životno osiguranje d.d.	58.825		58.825	0,17%	61.257		61.257	0,18%	104,13
Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	1.421.952	728.055	2.150.007	6,31%	2.317.285	931.434	3.248.719	9,41%	151,10
Wüstenrot životno osiguranje d.d.	42.653		42.653	0,13%	60.151		60.151	0,17%	141,02
Croatia Lloyd d.d.		907.770	907.770	100,00%		868.046	868.046	100,00%	95,62
Ukupno društva za osiguranje	17.349.962	16.699.970	34.049.932	100,00%	18.185.502	16.325.191	34.510.693	100,00%	101,35
Ukupno društva za reosiguranje		907.770	907.770	100,00%		868.046	868.046	100,00%	95,62
Ukupno	17.349.962	17.607.741	34.957.702	100,00%	18.185.502	17.193.237	35.378.739	100,00%	101,20

Izvor: Hanfa

Tablica C2: Pregled zaračunate bruto premije životnih i neživotnih osiguranja (u tis. kuna)

Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	Životno osiguranje				Udjel u premiji u %				Neživotno osiguranje				Udjel u premiji u %				Ukupno		Udjel u premiji u %	
	01.01.2012. - 31.12.2012.		01.01.2013. - 31.12.2013.		Indeks 2013./2012.	4 (3/2)	5	6	7	8	Indeks 2013./2012.	9 (8/7)	10	11	12 (2+7)	13 (3+8)	Indeks 2013./2012.	14 (13/12)	15	16
1	2	3																		
Agram životno osiguranje d.d.	203.283	205.597	101,14	8,3%	8,1%															
Allianz Zagreb d.d.	410.015	471.382	114,97	16,7%	18,6%															
Basler osiguranje Zagreb d.d.	200.421	192.266	95,93	8,1%	7,6%															
BNP Paribas Cardif osiguranje d.d.																				
Croatia osiguranje d.d.	363.819	356.051	97,86	14,8%	14,0%															
Croatia zdravstveno osiguranje d.d.																				
ERGO osiguranje d.d.																				
ERGO životno osiguranje d.d.	20.767	14.335	69,03	0,8%	0,6%															
Erste osiguranje VIG d.d.	115.726	139.302	120,37	4,7%	5,5%															
Euroherc osiguranje d.d.																				
Generali osiguranje d.d.	117.279	119.875	102,21	4,8%	4,7%															
Grawe Hrvatska d.d.	250.733	245.965	98,10	10,2%	9,7%															
Helios VIG d.d.	115.234		0,00	4,7%																
HOK osiguranje d.d.																				
Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.																				
Izvor osiguranje d.d.																				
Jadransko osiguranje d.d.																				
KD životno osiguranje d.d.	15.849	14.863	93,77	0,6%	0,6%															
Merkur osiguranje d.d.	254.797	243.477	95,56	10,4%	9,6%															
Societe Generale osiguranje d.d.	42.063	41.342	98,28	1,7%	1,6%															
Sunce osiguranje d.d.																				
Triglav osiguranje d.d.	68.941	65.108	94,44	2,8%	2,6%															
Unica osiguranje d.d.	93.749	127.300	135,79	3,8%	5,0%															
Valebit osiguranje d.d.																				
Valebit životno osiguranje d.d.	11.124	16.085	144,60	0,5%	0,6%															
Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	170.536	270.183	158,43	6,9%	10,6%															
Wüstenrot životno osiguranje d.d.	6.818	15.282	224,13	0,3%	0,6%															
Croatia Lloyd d.d.																				
Ukupno društva za osiguranje	2.461.154	2.538.414	103,14	100,0%	100,0%															
Ukupno društva za reosiguranje																				
Ukupno	2.461.154	2.538.414	103,14	100,0%	100,0%															

Izvor: Hanfa

Tablica C3: Dobit ili gubitak društava za osiguranje i društava za reosiguranje (u tis. kuna)

Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	Životno osiguranje		Neživotno osiguranje		Ukupno		Indeks 2013./2012.
	01.01.2012.-31.12.2012.	01.01.2013.-31.12.2013.	01.01.2012.-31.12.2012.	01.01.2013.-31.12.2013.	01.01.2012.-31.12.2012.	01.01.2013.-31.12.2013.	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7 (3+5)	8
Agram životno osiguranje d.d.	40.212	19.153			40.212	19.153	47,63
Allianz Zagreb d.d.	15.432	19.225	75.265	78.191	90.697	97.416	107,41
Basler osiguranje Zagreb d.d.	-22.233	11.208	-29.022	3.744	-51.254	14.952	-29,17
BNP Paribas Cardif osiguranje d.d.			8.104	8.956	8.104	8.956	110,52
Croatia osiguranje d.d.	8.381	8.228	110.044	9.040	118.425	17.268	14,58
Croatia zdravstveno osiguranje d.d.			2.988	-11.724	2.988	-11.724	-392,33
ERGO osiguranje d.d.			-984	-5.636	-984	-5.636	572,95
ERGO životno osiguranje d.d.	-1.497	-1.011		0	-1.497	-1.011	67,53
Erste osiguranje VIG d.d.	8.289	9.231		0	8.289	9.231	111,37
Euroherc osiguranje d.d.			136.875	106.342	136.875	106.342	77,69
Generali osiguranje d.d.	2.981	975	1.628	2.013	4.609	2.988	64,84
Grawe Hrvatska d.d.	18.759	23.203	13.527	17.144	32.286	40.346	124,97
Helios VIG d.d.	14.424		8.528		22.951		0,00
HOK osiguranje d.d.			18.501	18.043	18.501	18.043	97,52
Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.			-484	-259	-484	-259	53,47
Izvor osiguranje d.d.			-13.352	-9.247	-13.352	-9.247	69,25
Jadransko osiguranje d.d.			80.486	59.228	80.486	59.228	73,59
KD životno osiguranje d.d.	-5.111	-5.372		0	-5.111	-5.372	105,10
Merkur osiguranje d.d.	28.986	35.052	3.889	6.844	32.875	41.896	127,44
Societe Generale osiguranje d.d.	7.637	5.426		0	7.637	5.426	71,04
Sunce osiguranje d.d.			7.711	5.500	7.711	5.500	71,32
Triglav osiguranje d.d.	10.868	4.494	-20.639	3.181	-9.771	7.675	-78,55
Uniq osiguranje d.d.	5.081	6.551	487	735	5.568	7.286	130,85
Velebit osiguranje d.d.			-5.376	54	-5.376	54	-1,01
Velebit životno osiguranje d.d.	-6.814	-1.934		0	-6.814	-1.934	28,39
Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	-1.101	5.443	2.262	19.054	1.162	24.497	2.108,48
Wüstenrot životno osiguranje d.d.	-5.463	-4.978		0	-5.463	-4.978	91,12
Croatia Lloyd d.d.			26.669	19.555	26.669	19.555	73,32
Ukupno društva za osiguranje	118.830	134.896	400.440	311.203	519.270	446.099	85,91
Ukupno društva za reosiguranje			26.669	19.555	26.669	19.555	73,32
Ukupno	118.830	134.896	427.109	330.758	545.939	465.654	85,29

Izvor: Hanfa

Tablica C4: Izdvajanja u neto tehničke pričuve društava za osiguranje i društava za reosiguranje (u tis. kuna)

Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	Tehničke pričuve, ukupno neto iznos		Pričuva za prijenosne premije, neto iznos		Matematička pričuva osiguranja, neto iznos		Pričuva šteta, neto iznos		Pričuva za povrate premija ovisne i neovisne o rezultatu (bonusi i popusti), neto iznos		Pričuva za izravnavanje šteta (kolebanje šteta), neto iznos		Ostale osigurateljno - tehničke pričuve, neto iznos	
	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2012.	31.12.2013.
Agram životno osiguranje d.d.	1.124.945	1.195.433	5.100	4.836	1.099.862	1.172.546	19.984	18.050						15
Allianz Zagreb d.d.	2.428.114	2.668.824	273.169	274.408	1.677.024	1.938.397	476.184	449.795	1.350	1.210	35	156	350	4.858
Basler osiguranje Zagreb d.d.	1.918.630	1.981.837	101.420	105.487	1.562.745	1.620.337	253.408	253.403					1.057	2.609
BNP Paribas Cardif osiguranje d.d.	117.974	117.961		85	104.873	104.480	13.100	13.396						
Croatia osiguranje d.d.	5.371.450	5.303.633	868.821	887.476	1.920.031	1.954.986	2.543.045	2.413.772			1.726	3.572	37.827	43.827
Croatia zdravstveno osiguranje d.d.	54.591	80.930	44.202	65.462			6.890	11.468	3.500	4.000				
ERGO osiguranje d.d.	1.499	2.723	417	782		675	713	793					369	472
ERGO životno osiguranje d.d.	20.997	20.571		0	20.973	20.272	23	298						
Erste osiguranje VIG d.d.	363.333	416.305	95	389	360.528	411.998	2.709	3.919						
Eurotherc osiguranje d.d.	1.465.955	1.441.910	533.123	523.047			932.240	917.862	236	276	357	725		
Generali osiguranje d.d.	736.108	821.116	70.967	93.695	556.799	607.851	107.008	118.201	1.333	1.369				900
Grawe Hrvatska d.d.	2.312.291	2.410.320	60.839	66.218	2.051.610	2.142.694	199.043	200.509					800	
Helios VIG d.d.	736.227		17.195		660.023		58.596				413			
HOK osiguranje d.d.	229.384	242.036	88.755	93.081			139.907	147.079					722	1.876
Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.	2.807	3.945	665	1.344			1.769	2.030	84	53	289	517		
Izvor osiguranje d.d.	23.483	31.112	12.740	13.005			10.743	18.108						
Jadransko osiguranje d.d.	831.881	801.095	325.139	324.271			505.968	476.185	645	380	129	259		
KD životno osiguranje d.d.	3.164	3.134	26	26	2.226	2.241	912	867						
Merkur osiguranje d.d.	1.836.453	1.920.866	13.695	13.233	1.748.592	1.843.781	74.144	63.837			22	15		
Societe Generale osiguranje d.d.	51.648	64.126	91	106	48.118	60.034	3.440	3.986						
Sunce osiguranje d.d.	186.040	142.053	80.582	43.893		0	105.231	98.078	179		48	82		
Triglav osiguranje d.d.	595.626	595.902	120.394	122.636	249.822	273.258	208.338	184.827	130	1.078	125	16.941	13.977	
Unia osiguranje d.d.	511.459	598.073	37.598	54.484	434.234	498.455	38.831	44.144	797	991				
Velebit osiguranje d.d.	83.842	88.278	27.860	29.755		0	55.982	58.439						85
Velebit životno osiguranje d.d.	20.024	24.587	18	21	19.402	24.219	604	347						
Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	815.225	1.539.981	64.152	73.634	600.802	1.279.765	147.572	183.583			398	2.700	2.600	
Wustenrot životno osiguranje d.d.	3.826	13.991	77	158	3.649	13.733	100	101						
Croatia Lloyd d.d.	375.864	360.690	37.495	37.558		0	294.088	280.914	280	218		1.000	44.000	41.000
Ukupno društva za osiguranje	21.846.973	22.530.741	2.747.138	2.791.530	13.121.311	13.969.722	5.906.485	5.683.078	8.253	9.356	3.019	5.849	60.766	71.205
Ukupno društva za reosiguranje	375.864	360.690	37.495	37.558			294.088	280.914	280	218		1.000	44.000	41.000
Ukupno	22.222.837	22.891.432	2.784.634	2.829.088	13.121.311	13.969.722	6.200.573	5.963.993	8.534	9.575	3.019	6.849	104.766	112.205

Izvor: Hanfa

Tablica C5: Odnos kapitala i granice solventnosti društava za osiguranje i društava za reosiguranje sa stanjem na dan 31.12.2013. godine (u tis. kuna)

Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	Kapital (prema članku 94. ZO-a)		Granica solventnosti (prema članku 98. i 99. ZO-a)		Odstupanje od granice solventnosti (>=)	
	Životno osiguranje	Neživotno osiguranje	Životno osiguranje	Neživotno osiguranje	Životno osiguranje	Neživotno osiguranje
1	2	3	4	5	6 (2-4)	7 (3-5)
Agram životno osiguranje d.d.	224.477		56.853		167.624	
Allianz Zagreb d.d.	193.712	288.105	100.625	104.468	93.087	183.637
Basler osiguranje Zagreb d.d.	166.270	92.770	76.756	39.886	89.515	52.884
BNP Paribas Cardif osiguranje d.d.		31.968		13.613		18.355
Croatia osiguranje d.d.	148.901	779.214	90.396	345.468	58.505	433.746
Croatia zdravstveno osiguranje d.d.		49.345		23.385		25.959
ERGO osiguranje d.d.		33.261		388		32.873
ERGO životno osiguranje d.d.	37.742		1.605		36.137	
Erste osiguranje VIG d.d.	53.089		20.456		32.633	
Euroherc osiguranje d.d.		508.043		167.036		341.006
Generali osiguranje d.d.	51.984	50.446	29.566	35.561	22.418	14.885
Grawe Hrvatska d.d.	195.951	86.299	96.171	24.019	99.779	62.280
HOK osiguranje d.d.		59.078		35.786		23.292
Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.		32.921		810		32.111
Izvor osiguranje d.d.		30.042		5.308		24.733
Jadransko osiguranje d.d.		198.046		110.950		87.095
KD životno osiguranje d.d.	28.334		2.301		26.033	
Merkur osiguranje d.d.	178.595	37.203	90.713	4.127	87.882	33.075
Societe Generale osiguranje d.d.	40.758		13.156		27.602	
Sunce osiguranje d.d.		75.974		29.443		46.531
Triglav osiguranje d.d.	65.967	63.909	15.331	47.347	50.636	16.562
Uniqa osiguranje d.d.	50.827	39.333	24.780	13.856	26.047	25.477
Velebit osiguranje d.d.		35.671		10.693		24.977
Velebit životno osiguranje d.d.	32.625		1.716		30.909	
Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	246.581	199.799	69.269	36.586	177.312	163.213
Wüstenrot životno osiguranje d.d.	44.025		1.432		42.593	
Croatia Lloyd d.d.		112.634		44.698		67.937

Izvor: Hanfa

Tablica C6: Osnovni osigurateljino-tehnički pokazatelji – Životna osiguranja

Redni broj	Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	Razmjier šteta (%)		Razmjier troškova (%)		Kombinirani razmjier (%)		Rezultat ulaganja (%)		Koeficijent zaduženosti		Rentabilnost vlastitih sredstava (%)		Rentabilnost inovine (%)	
		2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Agram životno osiguranje d.d.	84,02	80,54	23,61	26,46	107,63	107,00	4,47	2,59	0,78	0,79	13,60	6,32	2,67	1,25
2	Allianz Zagreb d.d.	93,31	92,08	34,40	32,69	127,71	124,77	6,51	6,13	0,89	0,90	6,11	8,21	0,66	0,75
3	Basler osiguranje Zagreb d.d.	95,29	105,17	30,81	32,45	126,10	137,62	2,15	4,53	0,88	0,89	-8,97	5,89	-1,20	0,60
4	BNP Paribas Cardiff osiguranje d.d.														
5	Croatia osiguranje d.d.	97,68	105,11	27,83	25,29	125,51	130,40	5,13	5,48	0,94	0,93	7,04	5,81	0,40	0,38
6	Croatia zdravstveno osiguranje d.d.														
7	ERGO osiguranje d.d.														
8	ERGO životno osiguranje d.d.	118,36	148,43	40,41	49,66	158,77	198,09	19,28	22,58	0,80	0,80	-4,18	-2,59	-0,86	-0,54
9	Erste osiguranje VIG d.d.	93,57	95,95	24,06	22,76	117,63	118,71	6,35	7,29	0,84	0,87	11,67	15,10	1,70	1,66
10	Euroherc osiguranje d.d.														
11	Generali osiguranje d.d.	81,15	83,57	45,53	52,50	126,68	136,07	5,26	6,40	0,90	0,91	4,71	1,60	0,45	0,14
12	Grave Hrvatska d.d.	116,84	129,22	28,13	26,48	144,97	155,70	6,14	7,10	0,90	0,90	8,40	10,18	0,78	0,92
13	Helios VIG d.d.	84,26		56,73		140,99		7,41		0,83		10,41		1,65	
14	HOK osiguranje d.d.														
15	Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.														
16	Izvor osiguranje d.d.														
17	Jadransko osiguranje d.d.														
18	KD životno osiguranje d.d.	61,28	45,21	96,14	93,05	157,42	138,26	11,33	-2,17	0,43	0,45	-17,14	-15,78	-11,75	-10,29
19	Merkur osiguranje d.d.	94,28	107,29	26,77	26,30	121,05	133,59	4,32	5,68	0,88	0,88	12,61	15,22	1,37	1,58
20	Societe Generale osiguranje d.d.	37,51	46,37	50,56	51,06	88,07	97,43	4,36	5,26	0,52	0,58	17,27	12,70	7,01	4,70
21	Sunce osiguranje d.d.														
22	Triglav osiguranje d.d.	96,68	107,77	22,72	25,00	119,40	132,77	7,55	7,47	0,85	0,85	21,78	6,81	2,60	0,96
23	Uniqa osiguranje d.d.	95,20	95,89	42,63	34,25	137,83	130,14	5,78	6,37	0,91	0,92	8,84	11,17	0,72	0,84
24	Velebit osiguranje d.d.														
25	Velebit životno osiguranje d.d.	42,76	46,48	116,71	85,52	159,47	132,00	-0,74	6,38	0,40	0,46	-16,17	-5,48	-11,58	-3,16
26	Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	80,37	87,46	77,49	57,13	157,86	144,59	5,77	3,94	0,89	0,87	-0,68	1,91	-0,08	0,23
27	Wüstenrot životno osiguranje d.d.	55,80	68,11	154,91	76,18	210,71	144,29	4,03	2,94	0,13	0,26	-12,85	-10,10	-12,81	-8,28
28	Croatia Lloyd d.d.														
	Ukupno	93,12	98,22	35,38	33,24	128,50	131,46	5,24	5,49	0,87	0,88	5,64	6,55	0,68	0,74

Izvor: Hanfa

Tablica C7: Osnovni osigurateljino-tehnički pokazatelji – Neživotna osiguranja

Redni broj	Društva za osiguranje i društva za reosiguranje	Razmjier šteta (%)		Razmjier troškova (%)		Kombinirani razmjier (%)		Rezultat ulaganja (%)		Koeficijent zaduženosti		Rentabilnost vlastitih sredstava (%)		Rentabilnost inovine (%)	
		2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.	2012.	2013.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Agram životno osiguranje d.d.														
2	Allianz Zagreb d.d.	43,04	44,70	48,41	50,61	91,45	95,31	3,49	5,24	0,72	0,70	24,73	23,59	5,62	5,79
3	Basler osiguranje Zagreb d.d.	52,71	50,45	58,41	53,35	111,12	103,80	-2,04	4,34	0,79	0,79	-22,05	3,63	-5,96	0,74
4	BNP Paribas Cardif osiguranje d.d.	36,42	15,86	59,76	78,66	96,18	94,52	3,99	5,07	0,75	0,75	21,75	27,09	4,51	5,27
5	Croatia osiguranje d.d.	58,79	51,46	44,51	50,61	103,30	102,07	3,44	-0,16	0,73	0,77	7,27	0,69	1,82	0,16
6	Croatia zdravstveno osiguranje d.d.	62,20	66,31	37,77	31,20	99,97	97,51	3,25	-12,89	0,50	0,65	5,11	-19,08	2,43	-8,31
7	ERGO osiguranje d.d.	47,68	50,63	331,06	371,17	378,74	421,80	5,81	4,10	0,12	0,18	-3,36	-14,37	-3,07	-13,83
8	ERGO životno osiguranje d.d.														
9	Erste osiguranje ViG d.d.														
10	Euroherc osiguranje d.d.	35,53	34,38	53,39	52,71	88,92	87,09	2,62	-1,79	0,65	0,63	15,93	11,51	4,75	3,77
11	Generali osiguranje d.d.	50,18	50,34	66,05	53,81	116,23	104,15	5,22	4,59	0,84	0,85	2,88	3,42	0,45	0,51
12	Grawe Hrvatska d.d.	53,52	44,57	62,41	61,99	115,93	106,56	5,59	5,99	0,78	0,76	17,37	19,22	3,21	3,89
13	Helios ViG d.d.	45,43		80,81		126,24		5,11		0,79		20,06		3,44	
14	HOK osiguranje d.d.	47,58	47,06	43,75	43,71	91,33	90,77	5,26	3,16	0,82	0,80	42,03	31,96	5,46	4,83
15	Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.	69,79	42,01	199,21	120,99	269,00	163,00	4,67	4,15	0,22	0,27	-1,35	-0,73	-1,06	-0,54
16	Izvor osiguranje d.d.	68,38	59,41	92,69	89,71	161,07	149,12	5,14	6,15	0,64	0,59	-33,32	-23,28	-18,23	-12,48
17	Jadransko osiguranje d.d.	36,92	30,25	52,69	55,92	89,61	86,17	2,73	-0,80	0,60	0,58	12,41	8,88	4,44	3,39
18	KD životno osiguranje d.d.														
19	Merkur osiguranje d.d.	43,65	31,22	65,36	58,66	109,01	89,88	6,19	6,01	0,59	0,52	11,30	17,92	4,17	7,27
20	Societe Generale osiguranje d.d.														
21	Sunce osiguranje d.d.	63,85	49,96	38,71	57,65	102,56	107,61	3,81	-1,21	0,64	0,58	6,04	4,26	2,06	1,71
22	Triglav osiguranje d.d.	67,13	51,58	51,19	51,71	118,32	103,29	4,73	3,95	0,88	0,88	-21,81	4,78	-3,23	0,56
23	Uniga osiguranje d.d.	51,77	49,26	96,37	75,75	148,14	125,01	5,80	5,43	0,85	0,87	1,00	1,64	0,15	0,21
24	Velebit osiguranje d.d.	53,13	45,01	63,11	59,75	116,24	104,76	1,74	3,32	0,79	0,78	-14,36	0,17	-3,53	0,04
25	Velebit životno osiguranje d.d.														
26	Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d.	49,88	46,55	86,27	94,88	136,15	141,43	1,19	3,29	0,78	0,76	1,45	9,47	0,31	2,05
27	Wüstenrot životno osiguranje d.d.														
28	Croatia Lloyd d.d.	81,87	63,94	40,48	50,16	122,35	114,10	5,18	2,09	0,68	0,65	10,21	6,86	2,94	2,25
	Ukupno	50,55	45,09	50,88	53,60	101,43	98,69	3,29	0,90	0,71	0,72	9,21	7,28	2,43	1,92

Izvor: Hanfa

Tablica D1: Ukupna aktiva leasing društava (u tis.kn)

Opis stavke / datum	31.12.2012.	31.12.2013.
Dugotrajna imovina	15.278.343	13.774.060
Nematerijalna imovina	25.648	16.127
Materijalna imovina	6.246.508	5.583.766
Materijalna imovina u pripremi (investicije u tijeku)	64.583	38.782
Materijalna imovina dana u operativni leasing	6.084.128	5.445.397
Nekretnine	1.299.539	1.198.077
Osobna vozila	3.105.950	2.849.994
Gospodarska vozila	560.565	471.698
Plovila	590.133	431.041
Letjelice	7.441	6.928
Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	519.806	487.111
Ostalo	695	547
Ostala materijalna imovina	93.583	99.263
Preuzeta imovina	4.213	324
Dugotrajna financijska imovina	643.796	344.033
Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	29.702	29.702
Ulaganja u dugotrajne vrijednosne papire	150.215	144.930
Dani dugotrajni zajmovi	441.515	157.837
Dani dugotrajni depoziti	14.926	8.569
Ostala dugotrajna financijska imovina	7.439	2.995
Dugotrajna potraživanja	8.228.626	7.686.026
Potraživanja po osnovi financijskog leasinga	8.228.369	7.682.257
Ostala dugotrajna potraživanja	258	3.768
Odgođena porezna imovina	133.765	144.108
Kratkotrajna imovina	6.658.270	5.848.507
Zalihe	819.084	824.430
Kratkotrajna potraživanja	4.151.004	3.546.218
Potraživanja po osnovi operativnog leasinga	186.438	161.336
Potraživanja po osnovi financijskog leasinga	3.781.356	3.204.955
Potraživanja od države i drugih institucija	35.182	95.310
Ostala kratkotrajna potraživanja	148.028	84.616
Kratkotrajna financijska imovina	1.224.666	1.209.590
Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	0	0
Ulaganja u kratkotrajne vrijednosne papire	21.498	12.028
Dani kratkotrajni zajmovi	983.367	841.545
Dani kratkotrajni depoziti	210.194	322.172
Ostala kratkotrajna financijska imovina	9.607	33.845
Novac na računu i blagajni	463.516	268.269
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	222.656	63.066
Ukupna aktiva	22.159.270	19.685.633
Aktivni izvanbilančni zapisi	9.027.980	8.637.712

Izvor: Hanfa

Tablica D2: Ukupna pasiva leasing društava (u tis. kn)

Opis stavke / datum	31.12.2012.	31.12.2013.
Kapital i rezerve	1.116.534	1.292.931
Upisani kapital	703.332	935.825
U tome u vlasništvu nerezidenata	570.976	819.545
Revalorizacijska rezerva	12.453	4
Ostale rezerve	2.469.783	2.746.717
Zadržana dobit/preneseni gubitak	-2.162.817	-2.141.768
Dobit/gubitak tekuće godine	93.783	-247.846
Rezerviranja	127.511	101.932
Dugoročne obveze	12.445.144	10.936.720
Obveze za dugoročne kredite inozemnih banaka i financijskih institucija	11.150.067	9.564.293
Obveze za dugoročne kredite domaćih banaka i financijskih institucija	686.603	889.733
Obveze za predujmove po osnovi leasinga	6.948	9.010
Obveze za depozite i jamstva po osnovi leasinga	577.199	446.930
Obveze za izdane vrijednosne papire	0	0
Ostale dugoročne obveze	17.348	20.065
Odgođena porezna obveza	6.979	6.689
Kratkoročne obveze	8.029.742	7.030.190
Obveze za kredite inozemnih banaka i financijskih institucija	7.005.463	6.299.257
Obveze za kredite domaćih banaka i financijskih institucija	434.658	354.888
Obveze za kratkoročne vrijednosne papire	0	0
Obveze za predujmove po osnovi leasinga	50.184	31.997
Obveze za depozite i jamstva po osnovi leasinga	328.536	167.422
Ostale kratkoročne obveze	210.900	176.626
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	440.340	323.860
Ukupna pasiva	22.159.270	19.685.633
Pasivni izvanbilančni zapisi	9.027.980	8.637.712
Kapital i rezerve	270.108	322.816
Pripisano imateljima kapitala matice	270.108	322.816
Pripisano manjinskom interesu	0	0

Izvor: Hanfa

Tablica D3: Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti leasing društava (u tis. kn)

Opis stavke / razdoblje	01.01.- 31.12.2012.	01.01.- 31.12.2013.
Prihodi od kamata	946.640	745.281
Prihod od kamata - financijski leasing	787.887	625.240
Prihod od kamata - dani zajmovi	73.419	51.033
Ostali prihodi od kamata	85.334	69.008
Rashodi po osnovi kamata	596.357	431.112
Kamatni rashodi za kredite primljene od domaćih banaka i financijskih institucija	54.756	53.345
Kamatni rashodi za kredite primljene od inozemnih banaka i financijskih institucija	533.140	370.236
Ostali kamatni rashodi	8.462	7.531
Dobit/gubitak od kamata	350.283	314.168
Prihodi od provizija i naknada	57.984	53.845
Rashodi za provizije i naknade	31.083	28.934
Dobit/gubitak od provizija i naknada	26.901	24.911
Ostali poslovni prihodi	2.445.494	2.073.678
Prihod ostvaren po osnovi operativnog leasinga	2.116.999	1.744.796
Dobit od prodaje imovine - operativni leasing	117.996	84.254
Dobit od prodaje imovine - financijski leasing	32.382	19.376
Dobit od nadoknadivih troškova vezanih uz leasing	17.641	25.126
Dobit od tečajnih razlika	5.966	8.326
Ostali prihodi	154.509	191.800
Ostali poslovni rashodi	2.407.947	2.073.172
Gubitak od prodaje imovine - operativni leasing	23.060	11.223
Gubitak od prodaje imovine - financijski leasing	11.637	7.356
Gubitak od nadoknadivih troškova vezanih uz leasing	7.127	1.377
Gubitak od tečajnih razlika	81.492	87.721
Trošak amortizacije imovine u operativnom leasingu	1.526.009	1.295.618
Troškovi amortizacije ostale imovine	16.337	15.774
Troškovi osoblja	223.872	219.821
Opći i administrativni troškovi poslovanja	269.881	228.171
Ostali rashodi	248.531	206.112
Dobit/gubitak iz ostalih prihoda i rashoda	37.547	505
Dobit/gubitak prije troškova ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja	414.731	339.585
Troškovi ispravka vrijednosti za gubitke od umanjenja (troškovi vrijednosnog usklađenja)	244.931	529.084
Dobit/gubitak prije poreza na dobit	169.800	-189.499
Porez na dobit	76.017	58.347
Dobit/gubitak nakon poreza na dobit	93.783	-247.846
Pripisano imateljima kapitala matice	0	0
Pripisano manjinskom interesu	0	0
Ostala sveobuhvatna dobit	-1.856	-5.901
Promjena revalorizacijskih rezervi (nekretnina, postrojenja, opreme i nematerijalne imovine)	0	0
Nerealizirani dobici/gubici financijske imovine raspoložive za prodaju	-2.034	-3.685
Dobici/gubici od instrumenta zaštite novčanog toka	-145	-3.227
Aktuarski dobici/gubici po mirovinskim planovima definiranih primanja	0	0
Dobici/gubici proizašli iz preračunavanja financijskih izvještaja inozemnog poslovanja	0	0
Porez na dobit na ostalu sveobuhvatnu dobiti	-323	-1.011
Ukupna sveobuhvatna dobit	91.927	-253.747
Pripisano imateljima kapitala matice	62.331	63.388
Pripisano manjinskom interesu	0	0
Reklasifikacijske usklade	0	0

Izvor: Hanfa

Tablica D4: Struktura portfelja aktivnih ugovora leasing društava po vrstama i po objektu leasinga/zajma

	Stanje na dan	31.12.2012.		31.12.2013.	
	Opis	Broj aktivnih ugovora	Vrijednost aktivnih ugovora (nedospjela ugovorena vrijednost / nedospjela potraživanja) ⁸¹ (u tis. kn)	Broj aktivnih ugovora	Vrijednost aktivnih ugovora (nedospjela ugovorena vrijednost / nedospjela potraživanja) ⁸² (u tis. kn)
Operativni leasing	Ukupno	54.129	4.539.943	47.352	3.783.414
	Nekretnine	89	1.187.328	102	923.862
	Osobna vozila	44.089	2.165.004	38.727	1.846.612
	Gospodarska vozila	6.716	426.054	5.772	350.571
	Plovila	717	341.760	574	254.696
	Letjelice	1	2.389	1	1.461
	Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	2.370	416.914	2.013	405.856
	Ostalo	147	494	163	355
	Ukupno	62.857	11.131.505	57.095	10.309.313
Financijski leasing	Nekretnine	1.068	3.932.316	1.011	3.427.023
	Osobna vozila	36.214	2.017.001	32.235	1.847.166
	Gospodarska vozila	15.377	2.334.897	14.399	2.087.697
	Plovila	731	308.411	723	344.937
	Letjelice	1	1.844	1	1.762
	Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	8.915	2.475.516	7.935	2.524.319
	Ostalo	551	61.522	791	76.410
	Ukupno	3.084	598.683	1.974	314.439
Zajmovi	Nekretnine	382	549.563	346	290.706
	Osobna vozila	1.403	8.671	519	58
	Gospodarska vozila	662	1.618	560	86
	Plovila	69	14.648	53	11.023
	Letjelice	3	0	3	0
	Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	555	11.556	487	5.082
	Ostalo	10	12.627	6	7.485
	Ukupno	120.070	16.270.132	106.421	14.407.165
Ukupno	Nekretnine	1.539	5.669.207	1.459	4.641.591
	Osobna vozila	81.706	4.190.676	71.481	3.693.836
	Gospodarska vozila	22.755	2.762.569	20.731	2.438.353
	Plovila	1.517	664.819	1.350	610.656
	Letjelice	5	4.234	5	3.223
	Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	11.840	2.903.986	10.435	2.935.257
	Ostalo	708	74.642	960	84.249
	Ukupno	120.070	16.270.132	106.421	14.407.165

Izvor: Hanfa

81 Nedospjela ugovorena vrijednost kod strukture portfelja operativnog leasinga – odnosi se na iznos nedospjelih najamnina (bez PDV-a) po ugovorima o operativnom leasingu; navedeni iznos ne uključuje ostatak vrijednosti.

82 Nedospjela potraživanja – odnosi se na nedospjeli iznos financiranja (nedospjela glavnica) po ugovorima o financijskom leasingu te zajmovima umanjeno za ispravak vrijednosti potraživanja.

Tablica D5: Struktura portfelja novozaključenih ugovora djelatnosti leasinga po vrstama i prema predmetu leasinga

	Razdoblje od 01.01. do	31.12.2012.		31.12.2013.	
	Opis	Broj novozaključenih ugovora u razdoblju	Vrijednost novozaključenih ugovora (ugovorena / financirana vrijednost) ⁸³ (u tis. kn)	Broj novozaključenih ugovora u razdoblju	Vrijednost novozaključenih ugovora (ugovorena / financirana vrijednost) ⁸⁴ (u tis. kn)
Operativni leasing	Ukupno	12.244	1.810.821	14.305	1.680.382
	Nekretnine	21	307.543	22	170.150
	Osobna vozila	10.210	951.819	12.604	1.086.308
	Gospodarska vozila	1.447	182.279	1.268	165.303
	Plovila	125	177.303	83	92.475
	Letjelice	1	2.966	0	0
	Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	439	188.872	327	165.983
	Ostalo	1	39	1	163
Financijski leasing	Ukupno	14.429	3.028.994	14.744	3.981.341
	Nekretnine	77	414.334	47	175.287
	Osobna vozila	9.187	1.026.324	8.899	1.005.654
	Gospodarska vozila	3.214	838.510	3.674	1.083.146
	Plovila	174	100.833	198	196.694
	Letjelice	0	0	0	0
	Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	1.646	630.990	1.587	1.482.937
	Ostalo	131	18.003	339	37.622
Ukupno	Ukupno	26.673	4.839.815	29.049	5.661.722
	Nekretnine	98	721.878	69	345.436
	Osobna vozila	19.397	1.978.143	21.503	2.091.962
	Gospodarska vozila	4.661	1.020.789	4.942	1.248.449
	Plovila	299	278.136	281	289.170
	Letjelice	1	2.966	0	0
	Postrojenja, strojevi, transportni uređaji i oprema	2.085	819.862	1.914	1.648.920
	Ostalo	132	18.042	340	37.785

Izvor: Hanfa

83 Ugovorena vrijednost kod strukture portfelja operativnog leasinga – odnosi se na ukupno ugovoreni iznos koji je jednak ukupnom zbroju najamnina (bez PDV-a) po ugovorima o operativnom leasingu; navedeni iznos ne uključuje ostatak vrijednosti.

84 Financirana vrijednost ugovora kod strukture portfelja financijskog leasinga – odnosi se na iznos financiranja kojim se financira primatelj leasinga (glavnica) po ugovorima o financijskom leasingu sklopljenim u izvještajnom razdoblju.

Tablica E1: Agregirana bilanca društava koja obavljaju poslove faktoringa (u tis. kn)

Opis	31.12.2012. ⁸⁵	31.12.2013. ⁸⁶
Aktiva		
Potraživanja za upisani a neuplaćeni kapital	0	0
Dugotrajna imovina	74.996	85.679
Kratkotrajna imovina	7.057.666	7.970.164
Faktoring potraživanja	3.301.595	3.337.229
Domaći faktoring	3.224.128	3.214.151
Izvozni faktoring	14.027	45.365
Uvozni faktoring	63.440	77.713
Eskont mjenica	2.675.706	3.146.454
Dani zajmovi	109.637	256.206
Dani depoziti	550.778	682.531
Novac na računu i blagajni	241.238	368.453
Ostala kratkotrajna imovina	178.712	179.292
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja i nedospjela naplata prihoda	42.858	49.885
Ukupna aktiva	7.175.520	8.105.728
Pasiva		
Kapital i rezerve	296.799	406.195
Dugoročne obveze	885.864	82.695
Obveze za kredite - domaće banke i financijske institucije	3.580	1.054
Obveze za kredite - inozemne banke i financijske institucije	863.429	63.887
Ostale dugoročne obveze	18.855	17.754
Kratkoročne obveze	5.984.665	7.600.166
Obveze za kredite - domaće banke i financijske institucije	1.070.411	1.571.257
Obveze za kredite - inozemne banke i financijske institucije	4.739.225	5.583.665
Ostale kratkoročne obveze	175.028	445.245
Odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja	8.192	16.671
Ukupna pasiva	7.175.520	8.105.728

Izvor: Hanfa

85 Podaci za 16 društava koja obavljaju poslove faktoringa

86 Podaci za 15 društava koja obavljaju poslove faktoringa

Tablica E2: Agregirani račun dobiti/gubitka društava koja obavljaju poslove faktoringa (u tis. kn)

Opis	01.01.- 31.12.2012. ⁸⁷	01.01.- 31.12.2013. ⁸⁸
Prihodi od kamata	428.029	448.060
Prihod od kamata - faktoring	210.105	192.029
Domaći faktoring	204.419	186.614
Izvozni faktoring	1.764	1.434
Uvozni faktoring	3.923	3.981
Prihod od kamata - eskont mjenica	163.857	204.953
Prihod od kamata - dani zajmovi	8.820	15.661
Prihod od kamata - dani depoziti	25.204	18.524
Ostali prihodi od kamata	20.043	16.893
Rashodi od kamata	268.160	226.025
Rashod od kamata - domaće banke i financijske institucije	67.265	71.432
Rashod od kamata - inozemne banke i financijske institucije	197.104	146.323
Ostali rashodi od kamata	3.790	8.269
Dobit/gubitak od kamata	159.870	222.035
Prihodi od naknada i provizija	100.360	107.131
Rashodi od naknada i provizija	39.315	47.110
Dobit/gubitak od naknada i provizija	61.044	60.021
Ostali poslovni prihodi	202.619	272.484
Ostali poslovni rashodi	313.414	347.862
Troškovi usluga	41.975	39.516
Troškovi osoblja	39.048	37.897
Troškovi ispravaka vrijednosti za gubitke od umanjenja	77.153	65.795
Ostali troškovi poslovanja	155.238	204.654
Dobit/gubitak iz ostalih prihoda i rashoda	-110.795	-75.377
Dobit/gubitak prije poreza na dobit	110.119	206.678
Porez na dobit	22.928	43.271
Dobit/gubitak nakon poreza na dobit	87.191	163.407

Izvor: Hanfa

Tablica E3: Volumen transakcija društava koja obavljaju poslove faktoringa (u tis. kn)

Opis	01.01. - 31.12.2012. ⁸⁹	01.01. - 31.12.2013. ⁹⁰
Faktoring	8.714.317	8.400.697
Domaći faktoring	8.433.628	8.073.033
Izvozni faktoring	138.314	145.420
Uvozni faktoring	142.375	182.245
Eskont mjenica	6.952.660	8.579.719
Dani zajmovi	146.560	356.008
Ukupno	15.813.537	17.336.425

Izvor: Hanfa

87 Podaci za 16 društava koja obavljaju poslove faktoringa

88 Podaci za 15 društava koja obavljaju poslove faktoringa

89 Podaci za 16 društava koja obavljaju poslove faktoringa

90 Podaci za 15 društava koja obavljaju poslove faktoringa

Ured glavnog tajnika - Dodaci

Tablica 1: Izvještaj o prihodima i rashodima Hanfe za razdoblje od 01. siječnja do 31. prosinca 2013.

Račun iz rač. plana	Opis	Ostvareno u 2013.
1	2	3
Prihodi		
3	Prihodi	54.500.908
31	Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga	0
32	Prihodi od članarina i članskih doprinosa	0
33	Prihodi po posebnim propisima	53.120.891
3311	Prihodi po posebnim propisima iz proračuna	0
3312	Prihodi po posebnim propisima iz ostalih izvora	53.120.891
34	Prihodi od imovine	1.194.320
341	Prihodi od financijske imovine	1.194.320
3411	Prihodi od kamata za dane zajmove	0
3412	Prihodi od kamata po vrijednosnim papirima	0
3413	Kamate na oročena sredstva i depozite po viđenju	1.194.320
3414	Prihodi od zateznih kamata	0
3415	Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	0
3416	Prihodi od dividendi	0
3417	Prihodi od dobiti trgovačkih društava, banaka i ostalih financijskih institucija po posebnim propisima	0
3418	Ostali prihodi od financijske imovine	0
342	Prihodi od nefinancijske imovine	0
3421	Prihodi od zakupa i iznajmljivanja imovine	0
3422	Ostali prihodi od nefinancijske imovine	0
35	Prihodi od donacija	0
36	Ostali prihodi	185.697
361	Prihodi od naknade štete i refundacija	137.912
3611	Prihodi od naknade šteta	0
3612	Prihod od refundacija	137.912
362	Prihodi od prodaje dugotrajne imovine	16.000
363	Ostali nespomenuti prihodi	31.785
3631	Otpis obveza	0
3632	Naplaćena otpisana potraživanja	0
3633	Ostali nespomenuti prihodi	31.785

Račun iz rač. plana	Opis	Ostvareno u 2013.
1	2	3
Rashodi		
4	Rashodi	42.119.569
41	Rashodi za radnike	30.194.574
411	Plaće	24.139.369
4111	Plaće za redovan rad	24.016.233
4112	Plaće u naravi	123.136
4113	Plaće za prekovremeni rad	0
4114	Plaće za posebne uvjete rada	0
412	Ostali rashodi za radnike	2.376.829
413	Doprinosi na plaće	3.678.376
4131	Doprinosi za zdravstveno osiguranje	3.247.623
4132	Doprinosi za zapošljavanje	430.753
42	Materijalni rashodi	10.983.398
421	Naknade troškova radnicima	1.564.919
4211	Službena putovanja	665.436
4212	Naknade za prijevoz, za rad na terenu i odvojeni život	678.841
4213	Stručno usavršavanje radnika	220.642
422	Naknade članovima u predstavničkim i izvršnim tijelima, povjerenstvima i slično	0
423	Naknade volonterima	0
424	Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa	0
425	Rashodi za usluge	5.739.951
4251	Usluge telefona, pošte i prijevoza	335.309
4252	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	200.751
4253	Usluge promidžbe i informiranja	30.362
4254	Komunalne usluge	572.432
4255	Zakupnine i najamnine	3.310.711
4256	Zdravstvene i veterinarske usluge	38.915
4257	Intelektualne i osobne usluge	648.785
4258	Računalne usluge	95.200
4259	Ostale usluge	507.486
426	Rashodi za materijal i energiju	781.595
4261	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	305.170
4262	Materijal i sirovine	0
4263	Energija	460.996
4264	Sitan inventar i auto gume	15.429
429	Ostali nespomenuti materijalni rashodi	2.896.933
4291	Premije osiguranja	28.446
4292	Reprezentacija	96.676
4293	Članarine	2.771.811

Račun iz rač. plana	Opis	Ostvareno u 2013.
1	2	3
4294	Kotizacije	0
4295	Ostali nespomenuti materijalni rashodi	0
43	Rashodi amortizacije	782.148
44	Financijski rashodi	51.127
441	Kamate za izdane vrijednosne papire	0
442	Kamate za primljene kredite i zajmove	0
443	Ostali financijski rashodi	51.127
4431	Bankarske usluge i usluge platnog prometa	18.464
4432	Negativne tečajne razlike i valutna klauzula	32.438
4433	Zatezne kamate	225
4434	Ostali nespomenuti financijski rashodi	0
45	Donacije	0
46	Ostali rashodi	108.322
461	Kazne, penali i naknade štete	0
462	Ostali nespomenuti rashodi	108.322
4621	Neotpisana vrijednost i drugi rashodi otuđene i rashodovane dugotrajne imovine	0
4622	Otpisana potraživanja	0
4623	Rashodi za ostala porezna davanja	1.700
4624	Ostali nespomenuti rashodi	106.622
	Ukupni rashodi	42.119.569
	Višak prihoda nad rashodima	12.381.339

Izvor: Hanfa

Tablica 2: Bilanca Hanfe na dan 31. prosinca 2013.

Račun iz rač. plana	Opis	Ostvareno u 2013.
1	2	3
Imovina		
	Imovina	36.393.578
0	Nefinancijska imovina	5.011.614
01	Neproizvedena dugotrajna imovina	2.763.564
011	Materijalna imovina – prirodna bogatstva	0
012	Nematerijalna imovina	2.865.841
0121	Patenti	0
0122	Koncesije	0
0123	Licence	2.648.084
0124	Ostala prava	159.691
0125	Goodwill	0
0126	Osnivački izdaci	0
0127	Izdaci za razvoj	0
0128	Ostala nematerijalna imovina	58.066
019	Ispravak vrijednosti neproizvedene dugotrajne imovine	102.277
02	Proizvedena dugotrajna imovina	2.248.050
021	Građevinski objekti	3.564.810
0211	Stambeni objekti	0
0212	Poslovni objekti	3.450.670
0213	Ostali građevinski objekti	114.140
022	Postrojenja i oprema	6.870.268
0221	Uredska oprema i namještaj	5.640.419
0222	Komunikacijska oprema	485.865
0223	Oprema za održavanje i zaštitu	669.146
0224	Medicinska i laboratorijska oprema	0
0225	Instrumenti, uređaji i strojevi	0
0226	Sportska i glazbena oprema	0
0227	Uređaji, strojevi i oprema za ostale namjene	74.838
023	Prijevozna sredstva	1.046.997
0231	Prijevozna sredstva u cestovnom prometu	1.046.997
0232	Ostala prijevozna sredstva	0
024	Knjige, umjetnička djela i ostale izložbene vrijednosti	167.044
025	Višegodišnji nasadi i osnovno stado	0
026	Nematerijalna proizvedena imovina	92.849
0261	Ulaganja u računalne programe	92.849
0262	Umjetnička, literarna i znanstvena djela	0
0263	Ostala nematerijalna proizvedena imovina	0
029	Ispravak vrijednosti proizvedene dugotrajne imovine	9.493.918
03	Plemeniti metali i ostale pohranjene vrijednosti	0
031	Plemeniti metali i ostale pohranjene vrijednosti	0
04	Sitni inventar	0
041	Zalihe sitnog inventara	0
042	Sitni inventar u uporabi	99.478
049	Ispravak vrijednosti sitnog inventara	99.478

Račun iz rač. plana	Opis	Ostvareno u 2013.
1	2	3
05	Nefinancijska imovina u pripremi	0
06	Proizvedena kratkotrajna imovina	0
1	Financijska imovina	31.381.964
11	Novac u banci i blagajni	5.707.642
111	Novac u banci	5.702.354
1111	Novac na računu kod tuzemnih poslovnih banaka	5.702.354
1112	Novac na računu kod inozemnih poslovnih banaka	0
1113	Prijelazni račun	0
112	Izdvojena novčana sredstva	0
113	Novac u blagajni	5.288
114	Vrijednosnice u blagajni	0
12	Depoziti, jamčevni polozi i potraživanja od radnika te za više plaćene poreze i ostalo	25.142.944
121	Depoziti u bankama i ostalim financijskim institucijama	25.000.000
1211	Depoziti u tuzemnim bankama i ostalim financijskim institucijama	25.000.000
1212	Depoziti u inozemnim bankama i ostalim financijskim institucijama	0
122	Jamčevni polozi	0
123	Potraživanja od radnika	1.472
124	Potraživanja za više plaćene poreze i doprinose	1.668
1241	Potraživanje za više plaćenje poreze	1.668
1242	Potraživanja za porez na dodanu vrijednost kod obveznika	0
1243	Potraživanja za više plaćene carine i carinske pristojbe	0
1244	Potraživanja za više plaćene ostale poreze	0
1245	Potraživanja za više plaćene doprinose	0
129	Ostala potraživanja	139.804
1291	Potraživanja za naknade koje se refundiraju	17.486
1292	Potraživanja za naknade štete	0
1293	Potraživanja za predujmove	79.925
1294	Ostala nespomenuta potraživanja	42.393
13	Zajmovi	0
14	Vrijednosni papiri	0
15	Dionice i udjeli u glavnici	0
16	Potraživanja za prihode	0
19	Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda	531.378
191	Rashodi budućih razdoblja	207.855
192	Nedospjela naplata prihoda	323.523

Račun iz rač. plana	Opis	Ostvareno u 2013.
1	2	3
Obveze i vlastiti izvori		
	Obveze i vlastiti izvori	36.393.578
2	Obveze	3.984.545
24	Obveze za rashode	3.908.303
241	Obveze za radnike	3.521.311
2411	Obveze za plaće – neto	1.156.364
2412	Obveze za naknade plaća – neto	112.647
2413	Obveze za plaće u naravi – neto	0
2414	Obveze za porez i prirez na dohodak iz plaća	343.964
2415	Obveze za doprinose iz plaća	408.144
2416	Obveze za doprinose na plaće	308.556
2417	Ostale obveze za radnike	1.191.636
242	Obveze za materijalne rashode	346.420
2421	Naknade troškova radnicima	55.556
2422	Naknade članovima u predstavničkim i izvršnim tijelima, povjerenstavima i slično	0
2423	Naknade volonterima	0
2424	Naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa	0
2425	Obveze prema dobavljačima u zemlji	290.864
2426	Obveze prema dobavljačima u inozemstvu	0
2429	Ostale obveze za financiranje rashoda poslovanja	0
244	Obveze za financijske rashode	0
245	Obveze za prikupljena sredstva pomoći	0
246	Obveze za kazne i naknade šteta	0
249	Ostale obveze	40.572
2491	Obveze za poreze	0
2492	Obveze za porez na dodanu vrijednost	926
2493	Obveze za predujmove, depozite, primljene jamčevine i ostale nespomenute obveze	39.646
25	Obveze za vrijednosne papire	0
26	Obveze za kredite i zajmove	0
29	Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja	76.242
291	Odgođeno plaćanje rashoda	33.919
292	Naplaćeni prihodi budućih razdoblja	42.323
2921	Unaprijed plaćeni prihodi	0
2922	Odgođeno priznavanje prihoda	42.323
5	Vlastiti izvori	32.409.033
Izvanbilančni zapisi		
61	Izvanbilančni zapisi – aktiva	0
62	Izvanbilančni zapisi – pasiva	0

Izvor: Hanfa

Popis tablica

Broj tablice	Naziv	Stranica
1.	Tržište kapitala	
1.1.	Broj financijskih instrumenata na uređenom tržištu i MTP-u na dan 31.12.2013. godine	18
1.2.	Broj pohranjenih vrijednosnih papira i njihova tržišna vrijednost	20
1.3.	Vlasnička struktura svih vrijednosnih papira pohranjenih u SKDD-u	20
1.4.	Broj izdavatelja na uređenom tržištu i MTP-u na dan 31. prosinca 2012. i 2013. godine	22
1.5.	Broj odobrenih ponuda i isplaćena sredstva tijekom 2012. i 2013. godine (u tis. kuna)	32
2.	Investicijska društva	
2.1.	Broj aktivnih investicijskih društava, kreditnih institucija koje se bave pružanjem investicijskih usluga i obavljanjem investicijskih aktivnosti i društava za upravljanje otvorenim investicijskim fondovima s javnom ponudom	40
2.2.	Ukupni prihodi s osnove pružanja investicijskih usluga i obavljanja investicijskih aktivnosti u 2012. i 2013. godini (u tis. kuna)	42
2.3.	Upravljanje portfeljem i skrbništvo nad financijskim instrumentima na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kuna)	43
2.4.	Broj kandidata koji su pristupili ispitu za dobivanje odobrenja za rad brokera i investicijskog savjetnika u posljednje četiri godine	46
2.5.	Usporedni prikaz izdavanja i oduzimanja odobrenja za rad u 2012. i 2013. godini	47
2.6.	Usporedni prikaz izdavanja suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave u 2012. i 2013. godini	48
2.7.	Izdavanje prethodnih suglasnosti kreditnim institucijama i prestanak važenja odobrenja za rad	48
2.8.	Broj investicijskih društava koja imaju sjedište u državama članicama, a mogu neposredno pružati i obavljati investicijske usluge i aktivnosti u Republici Hrvatskoj	49
2.9.	Izveštaj o financijskom položaju investicijskih društava na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kuna)	52
2.10.	Izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti investicijskih društava za 2012. i 2013. godinu (u tis. kuna)	52
2.11.	Adekvatnost kapitala investicijskih društava na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (kapital u tis. kuna)	53
3.	Investicijski fondovi	
3.1.	Usporedba broja UCITS fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine	58
3.2.	Neto imovina UCITS fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	59
3.3.	Usporedba broja AIF-ova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine	60
3.4.	Neto imovina AIF-ova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	60
3.5.	Investicijski fondovi osnovani posebnim zakonima na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (neto imovina u tis. kn)	64
3.6.	Usporedba broja postupaka licenciranja vezanih uz poslovanje društava za upravljanje investicijskim fondovima u 2012. i 2013. godini	69

Broj tablice	Naziv	Stranica
4.	Mirovinski fondovi i mirovinska osiguravajuća društva	
4.1.	Članstvo u obveznim mirovinskim fondovima	74
4.2.	Neto imovina obveznih mirovinskih fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	75
4.3.	Uplate doprinosa u obvezne mirovinske fondove u 2013. godini (u tis. kn)	75
4.4.	Vrijednost obračunskih jedinica i prinosi obveznih mirovinskih fondova	76
4.5.	Članstvo u otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima	80
4.6.	Bruto doprinosi članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova (u tis. kn)	80
4.7.	Neto imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	81
4.8.	Prinosi otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova	81
4.9.	Osnovni pokazatelji za zatvorene dobrovoljne mirovinske fondove (u tis. kn)	82
4.10.	Vrijednosti obračunskih jedinica i prinosi zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova	82
4.11.	Izveštaj o financijskom položaju RMOD-a na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine	84
4.12.	Izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti mirovinskog osiguravajućeg društva za 2012. i 2013. godinu	85
4.13.	Broj obrađenih predmeta vezanih uz poslovanje mirovinskih društava i mirovinskih fondova	91
5.	Osiguranje	
5.1.	Poslovi osiguranja koje su društva za osiguranje i društva za reosiguranje obavljala tijekom 2013. godine	98
5.2.	Pregled zaračunate bruto premije po vrstama osiguranja u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	102
5.3.	Obvezno osiguranje vlasnika odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	104
5.4.	Struktura aktive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	105
5.5.	Struktura pasive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	107
5.6.	Skraćeni izvještaj o financijskom položaju redovite djelatnosti Ureda na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	119
5.7.	Prihodi i rashodi iz redovite djelatnosti Ureda za 2012. i 2013. godinu (u tis. kn)	120
5.8.	Skraćeni izvještaj o financijskom položaju Garancijskog fonda za 2012. i 2013. godinu (u tis. kn)	121
6.	Leasing	
6.1.	Aktiva, vrijednost novozaključenih ugovora, vrijednost aktivnih ugovora i broj zaposlenih u djelatnosti leasinga u razdoblju od 31.12.2006. do 31.12.2013. godine	135
6.2.	Aktiva djelatnosti leasinga na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	138
6.3.	Usporedni prikaz aktive po leasing društvima na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	139
6.4.	Pasiva djelatnosti leasinga na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	140
6.5.	Izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti djelatnosti leasinga u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	141
6.6.	Struktura portfelja djelatnosti leasinga na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine	143
6.7.	Broj i vrijednost novozaključenih ugovora djelatnosti leasinga u 2012. i 2013. godini	144
6.8.	Broj i vrijednost aktivnih ugovora djelatnosti leasinga u 2012. i 2013. godini	145
6.9.	Vrijednost novozaključenih ugovora djelatnosti leasinga prema objektima leasinga u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	146
6.10.	Vrijednost aktivnih ugovora djelatnosti leasinga prema objektima leasinga/zajma na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	147

Broj tablice	Naziv	Stranica
7.	Factoring	
7.1.	Broj društava koja obavljaju poslove faktoringa u razdoblju od 2007. do 2013. godine	156
7.2.	Kretanje i udjel imovine društava koja obavljaju poslove faktoringa u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	157
7.3.	Agregirana imovina djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)	159
7.4.	Agregirana pasiva djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2013. i 31.12.2012. godine (u tis. kn)	160
7.5.	Agregirani račun dobiti i gubitka djelatnosti faktoringa za razdoblja od 1.1.2012. do 31.12.2012. i od 1.1.2013. do 31.12.2013. godine (u tis. kn)	163
7.6.	Iskazana dobit/gubitak društava koja obavljaju poslove faktoringa u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	164
8.	Sudski postupci	
8.1.	Pregled optužnih prijedloga podnesenih 2013. godine	169
8.2.	Pregled pokrenutih prekršajnih postupaka za razdoblje od 2006. do 2013. godine	169
9.	Suradnja i zaštita potrošača	
9.1.	Broj predstavki koje je Hanfa zaprimila u 2013. godini	178
10.	Aktivnosti Ureda glavnog tajnika i financijsko izvješće Hanfe	
10.1.	Skraćena bilanca Hanfe na dan 31.12.2013. godine (u kn)	185
10.2.	Skraćeni račun prihoda i rashoda Hanfe za 2013. godinu (u kn)	186
10.3.	Prihodi od naknada od imovine i prihoda subjekata nadzora ostvareni u 2013. godini (u kn)	187
10.4.	Prihodi od pruženih usluga iz nadležnosti Hanfe temeljem zakonskih odredaba u 2013. godini (u kn)	188

Popis grafikona

Broj grafikona	Naziv	Stranica
1.	Tržište kapitala	
1.1.	Kretanje vrijednosti indeksa CROBEX, CROBEX10 i CROBEXplus i prometa na Zagrebačkoj burzi u 2013. godini	15
1.2.	Godišnji prinosi indeksa CROBEX od 1998. do 2013. i indeksa CROBEX10 od 2010. do 2013. godine	16
1.3.	Kretanje vrijednosti indeksa CROBIS i CROBIStr i prometa na Zagrebačkoj burzi u 2013. godini	16
1.4.	Vrste računa	21
2.	Investicijska društva	
2.1.	Ukupni prihodi pravnih osoba ovlaštenih za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti od 2007. do 2013. godine (u tis. kuna)	41
3.	Investicijski fondovi	
3.1.	Struktura ulaganja UCITS fondova na dan 31.12.2013. (u tis. kn)	62
3.2.	Udjel domaće i strane imovine u neto imovini UCITS fondova na dan 31.12.2013.	62
3.3.	Struktura ulaganja AIF-ova na dan 31.12.2013.	63
3.4.	Udjel domaće i strane imovine u neto imovini AIF-ova na dan 31.12.2013.	63
4.	Mirovinski fondovi i mirovinska osiguravajuća društva	
4.1.	Kretanje indeksa vrijednosti obračunskih jedinica i indeksa MIREX tijekom 2013. godine	76
4.2.	Odnos neto uplata u obvezne mirovinske fondove i neto imovine obveznih mirovinskih fondova	77
4.3.	Struktura ulaganja obveznih mirovinskih fondova u 2013. godini (u tis. kn)	78
4.4.	Naknada za upravljanje obveznom mirovinskom društvu	79
4.5.	Struktura ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u 2013. godini (u tis. kn)	81
5.	Osiguranje	
5.1.	Gustoća premije osiguranja za razdoblje od 2004. do 2013. godine (u kn)	96
5.2.	Udjel zaračunate bruto premije u BDP-u za razdoblje od 2004. do 2013. godine	96
5.3.	Broj licenciranih društava za osiguranje i društava za reosiguranje u razdoblju od 2004. do 2013. godine	97
5.4.	Vlasnička struktura licenciranih društava za osiguranje i društava za reosiguranje (neposredno vlasništvo) u razdoblju od 2004. do 2013. godine	99
5.5.	Kretanje zaračunate bruto premije društava za osiguranje u razdoblju od 2004. do 2013. godine (u tis. kn)	100
5.6.	Indeksi zaračunate bruto premije osiguranja društava za osiguranje u razdoblju od 2004. do 2013. godine	100
5.7.	Udjel životnih i neživotnih osiguranja društava za osiguranje u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji osiguranja u razdoblju od 2004. do 2013. godine	101
5.8.	Struktura premije po vrstama osiguranja u 2013. godini	103
5.9.	Struktura aktive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini	106
5.10.	Struktura pasive društava za osiguranje i društava za reosiguranje u 2012. i 2013. godini	108
5.11.	Rezultat poslovanja društava za osiguranje odnosno društava za reosiguranje od 2007. do 2013. godine (u mil. kn)	109

Broj grafikona	Naziv	Stranica
5.12.	Kretanje neto tehničke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine (u tis. kn)	110
5.13.	Struktura tehničkih pričuva za razdoblje od 2004. do 2013. godine	110
5.14.	Struktura ulaganja iz sredstava tehničke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine	112
5.15.	Struktura ulaganja iz sredstava matematičke pričuve za razdoblje od 2004. do 2013. godine	113
5.16.	Struktura ulaganja iz sredstava matematičke pričuve, tehničke pričuve, osim matematičke pričuve te ulaganja imovine iz kapitala za razdoblje od 2008. do 2013. godine (u mlrd. kn)	114
5.17.	Odnos raspoloživog kapitala i granice solventnosti po društvima u skupni životnih osiguranja za 2013. godinu (u mil. kn)	115
5.18.	Odnos raspoloživog kapitala i granice solventnosti po društvima za osiguranje u skupini neživotnih osiguranja za 2013. godinu (u mil. kn)	116
5.19.	Pokazatelji tržišta osiguranja za 2012. i 2013. godinu (u %)	117
5.20.	Prinos od ulaganja po izvorima u 2012. i 2013. godini	118
6.	Leasing	
6.1.	Broj leasing društava u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2003. do 2013. godine	136
6.2.	Struktura aktive leasing društava po podrijetlu kapitala na dan 31.12.2013. godine	137
6.3.	Struktura aktive djelatnosti leasinga na dan 31.12.2013. godine	138
6.4.	Struktura pasive djelatnosti leasinga na dan 31.12.2013. godine	140
6.5.	Rezultat poslovanja leasing društava u 2012. i 2013. godini (u tis. kn)	142
6.6.	Vrijednost novozaključenih i aktivnih ugovora djelatnosti leasinga u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)	143
6.7.	Struktura portfelja djelatnosti leasinga – usporedba vrijednosti novozaključenih ugovora u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)	144
6.8.	Struktura portfelja djelatnosti leasinga – usporedba vrijednosti aktivnih ugovora u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)	145
6.9.	Struktura portfelja djelatnosti leasinga – vrijednost novozaključenih ugovora prema objektima leasinga u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)	147
6.10.	Struktura portfelja djelatnosti leasinga – vrijednost aktivnih ugovora prema objektima leasinga u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn)	148
7.	Faktoring	
7.1.	Struktura imovine društava koja obavljaju poslove faktoringa po podrijetlu kapitala na dan 31.12.2013. godine	156
7.2.	Agregirana imovina djelatnosti faktoringa u razdoblju od 2006. do 2013. godine (u mil. kn) i relativna promjena u odnosu na prethodnu godinu	157
7.3.	Udjeli triju najvećih društava koja obavljaju poslove faktoringa u ukupnoj imovini djelatnosti faktoringa u razdoblju od 2007. do 2013. godine	158
7.4.	Struktura aktive djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2013. godine	160
7.5.	Struktura pasive djelatnosti faktoringa na dan 31.12.2013. godine	161
7.6.	Struktura najvećih stavki obveza u ukupnoj pasivi na dan 31.12.2013. te njihovo kretanje tijekom razdoblja od 2010. do 2013. godine (u mil. kn)	161
7.7.	Struktura najvećih stavki rashoda tijekom 2013. te prikaz troškova ispravaka vrijednosti za gubitke od umanjenja tijekom razdoblja od 2009. do 2013. godine (u tis. kn)	163
7.8.	Volumen transakcija prema poslovima tijekom razdoblja od 2007. do 2013. godine u iznosima (mil. kn) i % ukupnog volumena transakcija	165
9.	Suradnja i zaštita potrošača	
9.1.	Predstavke prema području nadležnosti Hanfe	179

Ispravak podataka o alternativnim investicijskim fondovima:

Stranica 60. Tablica 3.3. – ispravak podataka o broju alternativnih investicijskih fondova rizičnog kapitala na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine

Tablica 3.3. Usporedba broja AIF-ova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine

AIF	31.12.2012.	31.12.2013.
Privatna ponuda	25	22
osnovni	18	15
rizičnog kapitala	2	2
rizičnog kapitala - FGS	5	5
Javna ponuda	7	4
zatvoreni nekretninski	4	1
zatvoreni	3	3
Ukupno	32	26

Izvor: Hanfa

Stranica 60. Tablica 3.4. – ispravak podataka o neto imovini alternativnih investicijskih fondova rizičnog kapitala na dan 31.12.2013.

Tablica 3.4. Neto imovina AIF-ova na dan 31.12.2012. i 31.12.2013. godine (u tis. kn)

AIF	31.12.2012.	Udio	31.12.2013.	Udio	Apsolutna promjena	Postotna promjena
Privatna ponuda	764.445	31,88%	692.872	33,38%	-71.573	-9,36%
osnovni	346.588	14,45%	221.821	10,69%	-124.767	-36,00%
rizičnog kapitala	168.778	7,04%	111.934	5,39%	-56.844	-33,68%
rizičnog kapitala - FGS	249.079	10,39%	359.117	17,30%	110.038	44,18%
Javna ponuda	1.633.339	68,12%	1.382.932	66,62%	-250.406	-15,33%
zatvoreni	1.285.090	53,59%	1.254.868	60,45%	-30.221	-2,35%
zatvoreni nekretninski	348.249	14,52%	128.064	6,17%	-220.185	-63,23%
Ukupno AIF	2.397.784	100,00%	2.075.805	100,00%	-321.979	-13,43%

Izvor: Hanfa